

Η ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ
ΤΩΝ ΙΝΚΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1500

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΤΟ **6 Π.Χ.**

**ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ: Ψυχοσωματική ιατρική
καὶ μέθοδος ψυχαναλυτικής θεραπείας**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 'Αθήνα.
Τηλέφωνα: 3223957, 9841655.
Τηλεομοιότυπος: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
'Ηλεκτρονική 'Αλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τὰ Γραφεία τοῦ «Δ» λειτουργοῦν
πρωινές ὥρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (καὶ Σάββατο).

Ἰδρυτής-Ἱδιοκτήτης-
Ἐκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
'Αχιλλέως - Μουσῶν 51
Παλαιό Φάληρο.

Παραγωγή:
PRESS LINE
Μάγερ 11, 'Αθήνα, τηλ.: 5225.479.

- Τιμὴ ἀντιτύπου: 1.500 δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομὴ: 14.000 δρχ.
- Ὁργανισμῶν κ.λπ.: 20.000 δρχ.
- Φοιτητῶν: 10.000 δρχ.
- Ἐξωτερικοῦ: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται
κατὰ τὴν ἐγγραφή.
- Ἡ συνδρομὴ ἀνανεώνεται
αὐτομάτως μετὰ τὴν λήξή τοῦ
12μήνου. Διακοπὴ τῆς συνδρομῆς
γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος τοῦ ἐνδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

"Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσῶν 51
175 62, Π. Φάληρο, 'Αθήνα.

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητές
ποὺ ἀλλάξουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνωστοποιοῦν στὸ περιοδικό.

'Απαγορεύεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἢ ἀναιματοδότηση
καθ' οἰονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων τοῦ «Δαυλοῦ»
χωρὶς τὴν γραπτὴ ἀδεία τοῦ ἐκδότη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 13616:

«Ιστορία»: Μία τεράστια ἀπάτη

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 13618:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Γ.Β. ΦΑΚΟΣ, ΧΡ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Ν. ΤΣΙΤΣΟΣ, Δ.
ΑΘΜΟΝΕΥΣ, Κ.Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Ε. ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ,
Γ. ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΙΔΗΣ.

ΣΕΛΙΣ 13618:

Διάλογος γιὰ τὸν Ἡρώνα Ἀλεξανδρέα

ΧΡ. ΛΑΖΟΣ - ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΝ

ΣΕΛΙΣ 13627:

50 χρόνια μετὰ τὸν Ἐμφύλιο

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

ΣΕΛΙΣ 13630:

«Ὅταν ποδοπατοῦν τὸν Πολιτισμὸ

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΑΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 13631:

Τὰ Ἀσκληπιεῖα τῆς ψυχροσωματικῆς ἱατρικῆς

ΚΩΝ. ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 13641:

Ἡ ἀναδίωξη τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 13647:

Ἡ Εὐρώπη ὑπὸ τὴς ΗΠΑ δὲν ἔχει μέλλον

Συνέντευξη τοῦ κ. Νικήτα Κακλαμίνη

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 13657:

Ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε τὸ 6 π.Χ.

ΚΩΝ. Β. ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ

ΣΕΛΙΣ 13657:

Διάλογος γιὰ τὴ θεϊκὴ φύση τοῦ Ἰησοῦ

Ε. ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 13671:

*Χιλιάδες ἀρχαῖες ἑλληνικὲς λέξεις
στὴν γλῶσσα τῶν προκολομβιανῶν Ἰνκα*

ΣΤ. ΔΩΡΙΚΟΣ - Κ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 13671:

Πῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διέπλεαν τὸν Εἰρηνικὸ

Ε.Ε. ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 13682:

Οἱ «Ἀρετόα» τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα

ΒΑΣ. ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

ΣΕΛΙΣ 13683:

Χρόνος: Τὸ ἀνύπαρκτο «φάντασμα»

ΚΩΝ. Η. ΣΥΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 13688:

Ἰδανικοῦ ἡμερολογίου συνέχεια

ΚΩΝ. ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 13691:

Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 13693:

*Οἱ ἑλληνικὲς προεπαναστατικὲς ἐφημερίδες
στὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα (1774-1821)*

ΔΗΜ. Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΣΕΛΙΣ 13699:

«Ὁ Κύκλος τῆς Σελήνης»

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 13626 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 13653
• ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 13655
• Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ. 13669 • ΓΕΛΟΡΑΜΑ: σελ.
13689 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 13699.

«Ίστορία»: Μία τεράστια απάτη

Κατάπληκτοι όσοι βρίσκονται σέ διανοητική ἐγρήγορηση καὶ μποροῦν νὰ διώκουν τὰ ἐκτὸς καθημερινότητος δεδομένα τῆς πραγματικότητος παρακολουθοῦν τὴ συστηματικὴ θεμελίωση ἑνὸς στέρεου οἰκοδομήματος ἀποδείξεων, γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι στὶς ἀχανεῖς θαλάσσιες ἐκτάσεις τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ σὲ πανάρχαιες ἐποχὲς οἱ Ἕλληνες «ᾠρωναν» μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀνέση τὰ ἐπικίνδυνα νερά του, γνώριζαν τὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ πλάτη τῆς ἀπειρίας τῶν νησιωτικῶν συμπλεγμάτων του, ἐπικονωνοῦσαν στενὰ καὶ συνεχῶς μὲ τοὺς κατοίκους των καὶ δροῦσαν μὲ τόσο εὐρὺ φάσμα δραστηριοτήτων, ὥστε νὰ ἀσκήσουν ἐκεῖ ἐπιδράσεις βαθυτάτες – τόσο, ὥστε τὰ ἔγγραφα αὐτῶν τῶν ἐπιδράσεων νὰ σφύζονται ὁλοζώντανα ἕως σήμερα. Πράγματι οἱ πολυετῆς ἐπιτόπιες ἐρευνες τοῦ καθηγητῆ τῆς Γλωσσολογίας στὸ ἱστορικὸ πανεπιστήμιο τῆς Χαϊδελέδεργης κ. Νόρς Σ. Γιόζεφσον, ὅπως παουσιάζεσθαι ἐν ἐκτάσει στὸν «Δαυλό», τεύχη 169 τοῦ Ἰανουαρίου 1996 καὶ 170 τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ ἴδιου ἔτους καὶ στὴ συνέντευξή του στὸ περιοδικὸ αὐτὸ (τεύχος 214, Ὀκτώβριος 1999) καθὼς καὶ ἡ ἐκδοσις πρὶν ἀπὸ 12 χρόνια ἀπὸ τὸ ἴδιο πανεπιστήμιο τῶν πορισμάτων τῶν ἐρευνῶν του, ὅπου παρατίθενται συστηματικὰ τὸ λεξιλόγιο, ἡ γραμματικὴ καὶ τὸ συντακτικόν, ἅπαντα ἀρχαιοελληνικά, τῶν ἰθαγενῶν, ἀκόμη καὶ ὁ ὑπότιτλος τοῦ ἔργου του «Ἑλληνικὸς Εἰρηνικὸς» («Hellenicum Pacificum») καθὼς καὶ πληθώρα ἐρευνῶν ἄλλων ἐρευνητῶν, Ἑλλήνων καὶ ξένων, πού δημοσιεύσαμε, ὅπου στοιχειοθετεῖται ὄχι μόνον ἡ γλωσσικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ, θρησκευτικὴ, ἀρχιτεκτονικὴ, πολεοδομικὴ, διοικητικὴ κ.λπ. πανάρχαια μεταφύτευσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ στὶς περιοχὰς αὐτὰς καὶ ἀκόμη στὴν Κεντρικὴ καὶ Νότια Ἀμερικὴ (περιοχὰς πού ἀντιπροσωπεύουν περίπου τὸ 1/3 τῆς ἐπιφάνειας τοῦ πλανῆτη καὶ εἶναι οἱ «ἀντίποδες» τῆς ἑλληνικῆς μητροπόλεως) συναποτελοῦν τὴν **ἀπόλυτη ἀπόδειξη**, ὅτι τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀπίστευτο αὐτὸ γεγονὸς εἶναι ἡ ἀναμφισβήτητη ἱστορικὴ ἀλήθεια – καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία δυνατότητα νὰ ἀνατραπῇ ἢ νὰ ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ οἰοδήποτε δεδομένο, πού τυχόν ἤθελε προκύψει στὸ μέλλον: Μόνον ἂν δεχθοῦμε ὅτι «ἐξ ἐπιφοιτήσεως» ὑπερφυσικῶν πνευμάτων οἱ ἰθαγενεῖς π.χ. τῆς Χαβάης, τῆς Ταϊτῆς καὶ τοῦ ἀρχιπελάγους Κούκ ὀνομάζουν τὸν αἰετὸ **αἰετό**, οἱ κάτοικοι τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα τὸν γάμο **χάμο**, οἱ κάτοικοι τοῦ ἴδιου νησιοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ Τσάτεμ καὶ τῆς Ταϊτῆς τὸ γυνὴ (δωρικὰ γυνὰ) **χυνά**, τοῦ ἀρχιπελάγους Τουαμότου τὴ δοκὸ **τοκό**, τῆς Χαβάης τὴν ἐλαίαν **ἐλάαν**, οἱ Μαορι τῆς Νέας Ζηλαντίας τὸν Δία (κρητικὰ Τὰν) **Τάνε** καὶ ὅτι «τυχαῖα» χρησιμοποιοῦν ἀκόμη τουλάχιστον 1.100 ἄλλες ἀρχαιοελληνικὰς λέξεις, πού σφύζονται σήμερα στὶς διαλέκτους ὁλόκληρου τοῦ Εἰρηνικοῦ, μόνον τότε, λέω, μπορεῖ νὰ κλονισθῇ τὸ ἐξαχθὲν ἐπιστημονικὸ πόρισμα, ὅτι οἱ

“Έλληνες «άλώνιζαν» συνεχώς, και δὲν διέπλευσαν ἀπλῶς, ὅπως π.χ. οἱ νεώτεροι θαλασσοπόροι Κούκ κ.λπ., τὸν μεγαλύτερο καὶ πιὸ ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὠκεανὸ τῆς Γῆς.

Ἡ σημερινή ἐπίσημη παγκόσμια «ἐπιστημονική» Προϊστορική Ἀρχαιολογία ὁμιλεῖ γιὰ ἕναν «Πρῶτο Ἑλληνικὸ Ἀποικισμό» ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο καὶ τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα πρὸς τὰ μικρασιατικὰ παράλια καὶ τὰ νησιά τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου καὶ γιὰ ἕνα «Δεύτερο Ἑλληνικὸ Ἀποικισμό» πρὸς τὸν Εὐξεινο, τὴν Κυρηναϊκή, τὴν Σικελία καὶ Νότιο Ἰταλία, τὴ Νότια Γαλλία – ἄντε καὶ μέχρι τὶς Στῆλες τοῦ Ἡρακλέους (Γιβραλτάρ) – μὲ στοιχειώδη ἢ πρωτόγονα μέσα πλεύσεως καὶ ναυπηγικῆς τεχνολογίας, μὲ παράπλουν τῶν ἀκτῶν (δηλαδὴ χωρὶς ὄργανα ναυσιπλοΐας) καὶ μὲ πλήρη ἄγνοια τῶν ἀπαραιτήτων γιὰ μεγάλους πλόες ἐπιστημῶν Ἀστρονομίας, Φυσικῆς (Μαγνητισμοῦ), Τριγωνομετρίας, Κοσμογραφίας κ.λπ. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ σημερινή Ἱστορία, ἡ Γλωσσολογία κ.λπ. δὲν λένε καὶ δὲν παραδέχονται οὔτε μία λέξη, πὺν νὰ ἐξηγῇ τὸ **ἀναμφισβήτητο** πλέον γεγονός τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ πανάρχαιου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς πανάρχαιας Ἑλληνικῆς Γλώσσας σ’ ὁλόκληρο τὸν πλανήτη. Ἐπομένως εἶναι πλέον δέδαιο, ὅτι ἡ σημερινή Ἐπιστήμη ἀγνοεῖ ἐντελῶς ἢ ἀποσιωπᾷ ἐσκεμμένα α) τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς πολιτισμοῦ μὲ ἐπιστημονικὴ πρόοδο καὶ τεχνολογία ὑψηλοτάτου ἐπιπέδου, β) μεγίστης σημασίας γεγονότα τοῦ ἀπωτάτου παρελθόντος, τὴν ὑπαρξὴ τῶν ὁποίων οὔτε κἂν ὑποψιάζεται.

Τὸ παρὸν ἀρθρίδιο δὲν ἐγράφη γιὰ νὰ θριαμβολογήσουμε γιὰ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Περιοδικὸ αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἔτος 1982 μίλησε γιὰ πρώτη φορὰ γιὰ τὸν **«χαμένο μεγάλο ἑλληνικὸ οἰκουμενικὸ πολιτισμό»** καὶ τὴν παγκοσμιότητα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας οὔτε γιὰ νὰ ἐξευτελισθῇ ἡ ἐπίσημη Ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ λιθοβολῇ τὸν «Δ» ὡς «παραεπιστημονικὸ περιοδικό». Ἐγράφη ἀπλῶς, γιὰ νὰ συνειδητοποιηθῇ τουλάχιστον ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δ», πὺν μὲ τὸ τεῦχος αὐτὸ συμπληρῶναι 18 χρόνια ζωῆς, α) ὅτι οἱ ὑπάρχουσες «ἐπίσημες» καθιερωμένες καὶ διδασκόμενες γνώσεις γιὰ τὸ παρελθόν (= Πολιτισμός, Ἱστορία, Γλώσσα) ἀποτελοῦν, ἂν κριθοῦν συστηματικά, μιὰ τεράστια ἀπάτη καὶ β) ὅτι, ἂν δεχοῦμε αὐτὸ πὺν ὁ «Δ» ἐπαναλαμβάνει κουραστικά, ὅτι δηλ. ἡ ἄγνοια ἢ παραποίηση τοῦ (ἀληθινοῦ) Χθὲς ἐπιφέρει ἀναγκαστικά τὴν ἀδυναμία κατανόησεως τοῦ Σήμερα καὶ κατ’ ἐπέκτασιν ὁδηγεῖ σὲ ἐπισημὴ καὶ ἐπικίνδυνη πορεία στὸ Αὔριο, τότε ἡ δεδαιωθεῖσα ἀπάτη γιὰ τὸ Παρελθὸν ἀποτελεῖ τὸ πρῶτης προτεραιότητος πρὸς ἐκκαθάρισιν πρόβλημα γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἀποφυγὴ τῆς βαρβαρότητας ἑνὸς νέου Μεσαίωνα.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

‘Ο έλληνικός στρατός διδάσκει τὸν «΄Αφροκεντρισμό»

Κύριε διευθυντά,

Ἡ προκρούστεια θεωρία τοῦ Ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ Μάρτιν Μπερνάλ, ποὺ διατυπώθηκε στὸ βιβλίο του «Μαύρη Ἀθηνᾶ» καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ κλασσικὸς πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν εἶναι αὐθεντικὸς ἀλλὰ κλεψίτυπος ἢ δάνειος ἀπὸ τοὺς Ἀφρικανοὺς (Αἰγυπτίους) καὶ τοὺς Σημιτοφοίνικες, γνωστὴ καὶ ὡς «΄Αφροκεντρισμός», ἀποτελεῖ κεντρικὸ ἄξιο προπαγάνδας («διαφωτίσεως», ἀν ὁ ὅρος ἐνοχλῇ) τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τὸ «Ἡμερολόγιο τσέπης», ποὺ τυπώνει κάθε χρόνο τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ (ΓΕΣ) καὶ διανέμει σὲ ὅλο τὸ προσωπικὸ του, μόνιμο καὶ μὴ.

Τὸ Ἡμερολόγιο περιλαμβάνει κεφάλαιο ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπισκόπηση τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας», στὸ ὁποῖο ἀναμασώνται αὐτοῦσι οἱ καρποί τῆς ὑποπτης αὐτῆς θεωρίας. Θανμάστε τὴν: «Οἱ ἀρχαιότεροι πολιτισμοὶ στὸν κόσμον γεννή-

θηκαν δίπλα σ' ἓνα μεγάλο ποτάμι», γράφει ἐν ἀρχῇ, οἱ ὁποῖοι «γαλουρήθηκαν ἀπὸ τὴ θάλασσα τὴν Ἑλληνικὴν ποὺ οἱ Ῥωμαῖοι ὠνόμασαν *Mare Nostrum*». Ἀφοῦ εἰσάγει ἐν συνεχείᾳ στοιχεῖα γεωγραφικά, σπεύδει νὰ ἐπισημάνῃ πρὸς ἄρσιν παρανοήσεως προφανέστατα, ὅτι «ἡ Πίνδος καὶ ὁ Ὀλυμπος... τροφοδοτοῦν μικροὺς σχετικά ποταμούς». Περίτεχνη διατύπωση, ποὺ διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς καθοδηγεῖ τὴ σκέψιν πρὸς τὸ ἐπιθυμητὸ «μῆνυμα»: «Οἱ ἀρχαιότεροι πολιτισμοὶ γεννήθηκαν δίπλα στὸ Νεῖλο καὶ γαλουρήθηκαν ἀπὸ τὴ Μεσόγειον» (ἀορίστως, καὶ ὄχι βεβαίως ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες).

Συνεχίζει ἡ «διαφωτιστικὴ» αὐτὴ προσούρα: «Οἱ Ἕλληνες ἦρθαν ἀπὸ πολὺ νωρὶς σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης, ἔμαθαν καὶ δίδαξαν, ἔδωσαν καὶ πήραν...». Σαφές καὶ ἐδῶ τὸ μῆνυμα πρὸς τὸν ἀναγνώστη: Ἔμαθαν καὶ πήραν ἀπὸ τοὺς Ἀφρο-Ἀσιάτες, δίδαξαν καὶ ἔδωσαν στοὺς

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΡΩΝΑ

1. Οἱ ἰσχυρισμοὶ ἑνὸς ἐπιστολογράφου

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρον,

Μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση διαπιστώνω μιὰ συνεχεῖ ποιοτικὴ ἀναβάθμιση τοῦ περιοδικοῦ σὲ πολλὰ θέματα, ποὺ τὸ καθιστοῦν πλέον ἀπαραίτητο συμπλήρωμα μιᾶς ἐπιστημονικῆς βιβλιοθήκης. Στὰ πλαίσια αὐτὰ θὰ ἤθελα νὰ συμβάλω στὴν πληρέστερη καὶ πιὸ ἐπακριδῆ ἐνημέρωση τῶν ἀναγνωστῶν σας, παραθέτοντας κάποια συμπληρωματικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ ἄρθρο τοῦ συνεργάτη σας Σαράντου Πανὸς σχετικά μὲ τὸν Ἡρώνα τὸν Ἀλεξανδρέα στὸ τεῦχος 214, σελ. 13491-92.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ διαπίστωσα ἀρκετὲς ἀνακρίβειες, τὶς ὁποῖες ὁ συνεργάτης σας δὲν μπόρεσε νὰ ξεπεράσῃ, κυρίως ἀπὸ ἓνα σημαντικὸ γεγονὸς: ὅτι ἡ διβλιογραφία ποὺ ὑπάρχει γιὰ τοὺς μεγάλους μηχανικοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας, τοὺς Κτησίδιο, Φίλωνα τὸ Βυζάντιο καὶ Ἡρώνα τὸν Ἀλεξανδρέα, εἶναι

Ευρωπαίους!

“Όμως οί συντάκτες με τὸ ἴδιο πνεῦμα καὶ μετὰ τὴν ἴδια μέθοδο ἀναφέρονται καὶ στὶς διάφορες φάσεις τοῦ πολιτισμοῦ: «...οἱ ἀρχαιότεροι Εὐρωπαϊκοὶ πολιτισμοί, ὁ Κυκλαδικός, ὁ Μινωικός καὶ ὁ Ἑλλαδικός, ποὺ στὴν τελευταία του φάση ταυτίζεται μετὰ τὸ Μυκηναϊκό...», γράφουν. Μᾶς λένε δηλαδή, ὅτι οἱ δύο πρώτοι (Κυκλαδικός καὶ Μινωικός) δὲν εἶναι «Ἑλλαδικοί» καὶ κανεὶς τοὺς δὲν εἶναι Ἑλληνικός. Εἶναι ἀπλούστατα... Εὐρωπαϊκοί! Καὶ συνεχίζουν τὸ Μπερνάλιο παραλήρημα: «Ἡ Ἀνατολή ἀσχετῇ ἐπιρροῇ στὸ χωρὸ τοῦ Αἰγαίου κυρίως μετὰ τὴν διάδοσιν ἰδεῶν, πολιτιστικῶν καὶ τεχνολογικῶν ἐπιτευγμάτων». Δηλαδή τίποτα δὲν εἶναι δικό μας οὔτε οἱ ἰδέες (φιλοσοφία, δημοκρατία, δολιχοπλοῖες κ.λπ.) οὔτε τὰ πολιτιστικά (ποίησις, θέατρο, τέχνες), οὔτε τὰ τεχνικά ἐπιτεύγματα (κυκλώπεια, πυραμίδες, ἔργα Μινύων καὶ Εὐπαλίνου κ.λπ.). Ἐμεῖς εἴμαστε ἁπλῶς μεταπράτες γνώσεων.

Δὲν παραλείπονται θεδαίως καὶ οἱ ἀναπόδεικτες θεωρίες περὶ τῆς ὑποτιθέμενης καθόδου

τῶν Ἑλληνικῶν φύλων καὶ τῆς «Ἰνδοευρωπαϊκῆς ὁμοεθνίας», μετὰ τίς ὁποῖες ἐπιχειρεῖται ἡ ὑποβάθμιση τῶν Ἑλλήνων σὲ μετανάστες τὸν τόπο τοὺς.

Οἱ ἐκδότες τοῦ ἡμερολογίου μετὰ τίς Μπερνάλιες κακοδοξίες ἃς λάβουν ὑπ’ ὄψιν τοὺς ὅλα τὰ δεδομένα. Χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς δεοντολογίας, κυρίως ὅμως χάριν τῆς χιλιοσυκοφαντημένης Ἑλληνικῆς ἱστορίας, γιὰ τὴν ὁποίαν οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος θὰ κληθοῦν νὰ προσφέρουν τὴ ζωὴ των. Ἡ νὰ ἀποσυρθῇ τὸ δημοσίευμα ἢ νὰ συμπληρωθῇ, ὥστε νὰ συμπεριλαμβάνη, ἔστω καὶ ὡς δευτέρη ἀποψη, τὴν ἐλληνικὴ ἐκδοχή, ὅτι δηλαδή οἱ Ἕλληνες εἶναι αὐτόχθονες καὶ ἐδημιούργησαν τὸ δικό τους, αὐθεντικό καὶ οἰκουμενικό πολιτισμό, τὸν ὁποῖο προσέφεραν στὴν ἀνθρωπότητα. Τὸν πολιτισμό, τὸν ὁποῖο στρατεύομενοι οἱ νέοι μας καλοῦνται νὰ ὑπερασπισθοῦν.

Μετὰ τιμῆς

Γεώργιος Β. Φάκος

Ταξίαρχος ἐ.ἀ., Νέο Ψυχικό

Τὸ ἄγαλμα στὴν «Πλατεία τῆς Ἑλλάδος» στὴν Ἀργεντινὴ

Ἀγαπητὴ κ. Λάμπρου,
Ἀναφερόμενος στὴν ἐκδοσὴ τοῦ περιοδικοῦ σας τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου (σελ. 13466) θὰ ἤθε-

λα νὰ κάνω τὰς ἐξῆς διορθώσεις:

α) Τὸ ἀπεικονιζόμενο ἄγαλμα δὲν εἶναι τοῦ Διὸς ἀλλὰ τὸ γνωστότατο ἄγαλμα τοῦ Πο-

ἑλλειπέστατη. Ἔτσι τὰ στοιχεῖα καὶ γεγονότα ποὺ ἀφοροῦν κυρίως στὰ χρονικά ὅρια δράσεως τῶν ἀτόμων αὐτῶν εἶναι ἀσαφῆ καὶ συγκεχυμένα. Μὲ τὰ ἐπόμενα προσπαθῶ νὰ ξεκαθαρίσω ὠρισμένα σημεῖα τοῦ ἀρθρου σας, ἐπὶ τροχάδην.

Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Ἡρώων δίδαξε πράγματι στὸ Μουσεῖον τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀλλὰ δὲν γνωρίζουμε ἀπὸ ὁποιαδήποτε πηγὴ ὅτι ὑπῆρξε καὶ διευθυντὴς τοῦ Μουσείου. Ὁ συνεργάτης σας σημειώνει ὅτι: «Δὲν ἀμφισβητεῖται ὅτι ὁ Ἡρώων ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Κτησιδίου – τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ Μουσείου...» κ.λπ. Δυστυχῶς ὁ Ἡρώων, ποὺ ἔζησε τὸν 1ο μ.Χ. αἰῶνα, δὲν ὑπῆρξε ποτὲ μαθητὴς τοῦ Κτησιδίου καὶ ὁ τελευταῖος δὲν ὑπῆρξε σαφέστατα ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Μουσείου. Ἰδρυτὴς τοῦ ἰδρυμάτος αὐτοῦ ἦταν ὁ Πτολεμαῖος ὁ Α΄ ἢ Σωτὴρ, ποὺ βασιλεύσε στὴν Αἴγυπτο ἀπὸ τὸ 305-284 π.Χ., στὸν ὁποῖο ὀφείλουμε τὴν ἰδρυσὴ καὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρειας ὅπως καὶ τὸν περίφημο Φάρο τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἓνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαῦματα τοῦ κόσμου. Ἀπὸ πούθεν δὲν γνωρίζουμε, ἂν ὁ Κτησιδίδης διετέλεσε καὶ ὁ πρῶτος Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου. Σαφέστατα ὅμως ἐδίδαξε σ’ αὐτὸ καὶ ἦταν ὁ πρῶτος, ὁ «ἰδρυτὴς» τῆς «Σχολῆς

σειδῶνος.

6) Τὸ ἄγαλμα εἶναι δωρεὰ τῆς «Ἐπιτροπῆς Ἐπιστροφῆς τοῦ Λέοντος τοῦ Πειραιῶς» στὴν πόλιν τοῦ Μπουένος Ἀϊρες. Τὴν ὥς ἄνω ἐπιτροπὴ ἀπαρτίζουσιν 12 γνωστὲς προσωπικότητες τοῦ Πειραιῶς μὲ συντονιστὴ τὸν Ἀπόστολο Δόμβρο καὶ ὁ ὑπογράφων ἔχει τὴν τιμὴ νὰ εἶναι μέλος αὐτῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ συνεστήθη ἔχοντας ὡς σκοπὸ τὴν προσφορὰ ἀντιγράφου τοῦ Λέοντος τοῦ Πειραιῶς στὸν δήμαρχο Βενετίας καὶ ἐπαπαταρισμὸ τοῦ πρωτοτύπου στὸν Πειραιᾶ.

Ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν ἐπετεύχθη, ἐγκατεστήσαμε τὸ ἀντίγραφο τοῦ Λέοντος στὴν εἰσοδὸ τοῦ λιμανιοῦ τοῦ Πειραιῶς.

Ὅσον ἀφορᾷ στὸ ἄγαλμα τοῦ Ποσειδῶνος, αὐτὸ ἐστήθη στὴν «Πλατεία τῆς Ἑλλάδος» ἐπὶ δάθρου, δωρεᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τοῦ Μπουένος Ἀϊρες.

Μετὰ πολλῶν χαιρετισμῶν

Χρήστος Παπαθεοδώρου

Πρόεδρος τοῦ Προξενικοῦ Σώματος στὴν Ἑλλάδα

Σημ. «Δ»: Ὑπάρχει μεταξὺ τῶν εἰδικῶν πολὺχρονη διάσταση ἀπόψεων, γιὰ τὸ ἂν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄγαλμα, κόσμημα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἀθηνῶν, εἰκονίζει τὸν Δία ἢ τὸν Ποσειδῶνα.

Τί διδάσκεταιι στὰ σχολεῖα, ὅτι «δυσαραεστὴ τὸν Κύριο»

Κύριε διευθυντά,

Σᾶς στέλνω κείμενα, μὲ ὀλίγα δικὰ μου σχόλια, ἀπὸ τὸ διβλίο τῶν θρησκευτικῶν τῆς πρώτης τάξεως Γυμνασίου. Γράφει (σελ. 226):

«Συνάντηση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ μὲ τὸν Ἑλληνισμό». Ἐκεῖνες τὶς μέρες ἐμφανίστηκαν μερικοὶ ἄσεβεῖς Ἰσραηλίτες, οἱ ὅποιοι κατάφεραν νὰ παρασύρουν πολλοὺς λέγοντάς τους: «Πᾶμε νὰ κάνουμε συμφωνία μὲ τὰ γύρω ἔθνη. Ἀπὸ τότε ποὺ ἀποξενωθήκαμε ἀπ' αὐτοὺς μᾶς βρῆκαν πολλὰ

δεινά». Αὐτὴ ἡ πρόταση φάνηκε καλὴ σὲ πολλοὺς. Μερικοὶ μάλιστα προθυμοποιήθηκαν καὶ πῆγαν στὸ βασιλεῖα (τὸν Ἀντίοχο Δ', τὸν Ἐπιφανῆ), ὁ ὁποῖος τοὺς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ υἱοθετήσουν τὸν τρόπο ζωῆς τῶν ἐθνῶν αὐτῶν. Ἐχτίσαν, λοιπὸν, γυμναστήριο στὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπως εἶχαν καὶ οἱ ἔθνηκοι. Κάλυψαν μὲ ἐγγείριση τὴν περιτομὴ τους, ὥστε νὰ φαίνονται ἀπερίτμητοι, ἐγκατέλειψαν τὴ διαθήκη γιὰ νὰ συγχρωτισθοῦν μὲ τοὺς ἐθνικοὺς καὶ πολὺ-

τῶν μηχανικῶν», διότι κατ' οὐσίαν δὲν ὑπῆρχε ποτὲ παρόμοια σχολή, ἀλλὰ ἐμεῖς θεωροῦμε ὡς «Σχολή» τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημῶν τῆς μηχανικῆς καὶ τεχνολογίας ἐκεῖ καθὼς καὶ τὴν παρουσία τῶν διάσημων μηχανικῶν.

Σήμερα ἡ ἔρευνα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῶν μηχανικῶν ποὺ προανέφερα ἔχει κατασταλάξει στὶς ἐξῆς χρονολογίες, χωρὶς καὶ αὐτὲς νὰ εἶναι ἀπόλυτα σωστές: Κτησιδίου 285-222 π.Χ., Φίλων ὁ Βυζάντιος 260-180 π.Χ. καὶ Ἡρων ὁ Ἀλεξανδρεὺς 1ος π.Χ. αἰών. Σ' αὐτοὺς μποροῦμε νὰ προσθέσουμε τὸν Βίτωντα τὸν Τακτικό, 150-80 π.Χ. περ., τὸν Ἀθήναιο τὸ Μηχανικό, 1ος π.Χ. αἰών καὶ τὸν Πάππο τὸν Ἀλεξανδρεὺ 3ος - 4ος μ.Χ. αἰών.

Ὁ Ἡρων δυστυχῶς δὲν «κληρονόμησε» τίς σημειώσεις τοῦ Κτησιδίου. Ἐπαφῇ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Κτησιδίου εἶχε ὁ Φίλων ὁ Βυζάντιος, ποὺ πιθανολογοῦμε ὅτι γνωρίζε τὸ (ἢ τὰ) κείμενο τῆς ἐργασίας τοῦ Κτησιδίου. Ὁ τελευταῖος – καὶ αὐτὸ τὸ γνωρίζουμε σίγουρα – εἶχε γράψει ἔργο μὲ τίτλο «**Ἀπομνημονεύματα**», τὸ ὁποῖο δυστυχῶς ἀπώλεσθηκε.

Τὸ ἔργο τοῦ Ἡρώνα «Μηχανικά» (Α, Β, Γ) μαζί μὲ τὸ ἄλλο ἔργο του «Πνευματικά» (Α, Β) τὸν κατατάσσουν ἀνάμεσα στοὺς μεγάλους μηχανικοὺς τῆς

θηκαν έτσι στο να πράττουν, τι δυσχεραστεί τον Κύριο (Μακκαβ. Α' 1, 11-15).

Οι Ἰσραηλίτες οἱ ὅποιοι παροτρύνουν γιὰ συμφωνίες μεῖ ἄλλα ἔθνη εἶναι ἀσεβεῖς. Ἐγκαταλείπουν τὴν «διαθήκη», ὅταν συναναστρέφονται μεῖ Ἕλληνες Ἐθνικούς. Αὐτὸ εἶναι πράξη πού «δυσχεραστεῖ τὸν Κύριο». Τὰ γυμναστήρια καὶ κατ' ἐπέκτασιν οἱ χώροι ἀθλήσεως «δυσχεραστοῦν τὸν Κύριο». Μήπως καὶ οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες «δυσχεραστοῦν τὸν Κύριο»; Οἱ Ἕλληνες ἔθνηκοι εἶχαν ἀναπτύξει θέατρο, φιλοσοφία, μαθηματικά, ἀστρονομία, μουσική...

ὅλα αὐτὰ «δυσχεραστοῦν τὸν Κύριο». Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἰσραηλίτης συγχρωτίζεται μεῖ τὸν Ἕλληνα ἔθνηκο, πουλιέται ἐτσι στοῦ να πράττει ὅτι «δυσχεραστεῖ τὸν Κύριο». Εὐγε σου Ἰσραηλίτη, ἀφοῦ κατάφερες νὰ διδάσκειται ἡ ἰδεολογία σου στὰ ἑλληνικά σχολεῖα! Αἰδῶς, κύριοι ὑπεύθυνοι. Τὸ κείμενο αὐτὸ εἶναι γιὰ σχολεῖο Ἰσραηλιτῶν. Ἔτσι διαμορφώνουμε ἑλληνικὴ συνείδηση στὰ παιδιὰ μας;

Με ἐκτίμηση
Νικόλαος Τσίτσος
Ναυπηγὸς - μηχανολόγος ΕΜΠ

Μία περίεργη μονογραφία τοῦ Ἀγγλου ναυάρχου Κόχραν

Ἀγαπητὴ κυρίε διευθυντά,

Σ' αὐτοὺς τοὺς δύσκολους καιροὺς εἶναι ν' ἀπορρῇ κανεῖς, διαβάζοντας ἀποσπάσματα ἀπ' τὴ μονογραφία ἀξιωματικοῦ ἑ.ἁ. τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, γιὰ τὸ δέκατο κόμη τοῦ Dundonald, λόρδο Τόμας Κόχραν, πού δημοσιευθῆκεν σὲ ἀπογευματινὴ ἑφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὰ λίγα ἀποσπάσματα θγαίνει ἀβίαστο κατὰ τὴ γνώμη μας τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ συγγραφέας ἐξωραίζει καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξιδανικεύσῃ ἓνα ἀποτυχημένο τυχοδιώκτη, ὁ ὁποῖος βρῆκε τὴ χρυσοῦν εὐκαιρία ἐλέφ κυβερνητῶν τῆς τότε

ἐποχῆς, νὰ προβληθῇ καὶ σύμφωνα μεῖ τὴ λαϊκὴ ἔκφραση «νὰ τὰ κονομήσῃ». Στέκεται λιγάκι δύσκολο νὰ καταλάβουμε τί εἶδους σημαντικό ρόλο «διεδραμάτισε» στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Γιατί, ἂν αὐτὸς διεδραμάτισε σημαντικό ρόλο, τότε ὁ Μισούλης, ὁ Κανάρης, ἡ Μπουμπουλίνα, ὁ Σαχτούρης, ὁ Ματρώζος, ὁ Παπανικολῆς καὶ τόσοι ἄλλοι ναυμάχοι τοῦ '21 τί ρόλο διεδραμάτισαν; Τὴν ἐποχὴ δὲ πού ἐφτασε στὴν πολυπαθὴ πατρίδα μας, ἀρχιναύαρχος ἦταν ὁ Μισούλης, γιὰ τὸν ὁποῖο ὡς ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ κάθε σχολιασμός εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων περιττός.

παγκόσμιας ἱστορίας. Μάλιστα τὰ «Μηχανικά» εἶναι τὸ πρῶτο ἔργο περὶ μηχανικῆς πού ἔχει διασωθῇ.

Τελειώνω μεῖ τὸ μεγάλο πρόβλημα τοῦ χρονολογικοῦ ἐντοπισμοῦ τῆς ζωῆς του. Ὁ Βιτρούδιος δὲν τὸν ἀναφέρει – ἐνῶ ἀναφέρει πολλοὺς ἄλλους – ἄρα ὁ Ἡρώων δὲν ἔζησε πέραν τοῦ 40 π.Χ. πού ἔγραψε ὁ Βιτρούδιος. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διάσταση ἀπόψεων, ὅμως ἡ ὁμάδα πού ὑποστηρίζει ὅτι ἔζησε τὸν 1ο μ.Χ. αἰῶνα εἶναι πολὺ σοβαρὴ, ἀπὸ τὴν ἀποψη ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ μελετητὲς τοῦ Ἡρώωνιου corpus, πού ἔχουν ἀσχοληθῇ ἐπὶ χρόνια μεῖ αὐτόν. Ἀναφέρω ἐνδεικτικὰ τοὺς Ulrich von Wilamowitz (50 μ.Χ.), Paul Tannery (1ος μ.Χ. αἰών), ὁ γνωστός ἱστορικός τῶν ἑλληνικῶν μαθηματικῶν sir Thomas L. Heath (δεύτερο μισὸ τοῦ 1ου μ.Χ. αἰῶνος), Wilhelm Schmidt πού ἐπιμελήθηκε τὰ ἔργα τοῦ Ἡρώων (ἐκδόσεις Teubner Λειψίας) (50-100 μ.Χ.) καὶ τέλος ὁ A.G. Drachmann (1ος μ.Χ.).

Τὴν ὁμάδα αὐτὴ καὶ τὴν ἀποψή της ὅτι ὁ Ἡρώων ἔζησε τὸν 1ο μ.Χ. αἰῶνα ἤρθε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἓνα σημαντικό γεγονός: Ὁ Ἡρώων στοῦ ἔργο του **Διόπτρα** περιγράφει μία μέθοδο ὑπολογισμοῦ τῆς ἀπόστασης ἀνάμεσα στὴ **Ρώ-**

Τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί ὁ γνωστός «Κοχράνης» τοῦ Μακρυγιάννη γίνεται ἐφάμιλλος τοῦ συμπατριώτη του Νέλσωνα, δὲν νομίζω νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει οὔτε ἐπίσης ἂν αὐτὸς ὁ «λόρδος» ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ναυτικούς τῆς ἐποχῆς του.

“Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀτομικὴ ἐπίδειξη ἀντρείας γιὰ τὴν κατάληψη τῶν ὀχυρωμάτων γύρω ἀπ’ τὴ μονὴ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα, τί θὰ λέγαμε καὶ πόσα βιβλία θάπρεπε νὰ γραφοῦν γιὰ τὸν Καραϊσκάκη, τὸν Κολοκοτρώνη, τὸν Ἀντροῦτσο, τὸν Διάκο, ἀγαπητέ μας ναύαρχε καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπώνυμους πολεμιστὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἢ τί τάχα θάπρεπε νὰ γραφτῇ γιὰ τὴν ἀντορεία τοῦ Μακρυγιάννη καὶ τοῦ ὑψηλάντη, τὴν ὄντως ἐπιδειχθεῖσα στὴ μάχη ἐναντίον τοῦ Μπραϊμή στους Μύλους τοῦ Ἄργους.” Ἀς μὴν ξεχνᾶμε, ὅτι ἡ ὅλη ἐπιχείρηση στὸν ἅγιο Σπυρίδωνα δὲν ἦταν τίποτ’ ἄλλο παρὰ μόνο ἡ ἐφαρμογὴ ἑνὸς ὑποχθόνιου καὶ σατανικοῦ σχεδίου γιὰ τὴ δολοφονία τοῦ γιοῦ τῆς Καλογριᾶς, ἡ ὁποία τελικὰ ἀπέτυχε, γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἀργότερα στὸ Φάληρο.

Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν ἕνας ἀπ’ τοὺς μεγαλύτερους ναυτικούς τῆς ἐποχῆς του νὰ ἐμπλακῇ ἀδόξια (;) στὶς ἐπιχειρήσεις τάχα γιὰ τὴ σωτηρία τῆς πολιορκουμένης Ἀκρόπολης ἀπ’ τὸν Κιουταχί; Ἰσως αὐτὸ νὰ ἀποτελῇ ἀντικείμενο ἰδιαί-

τερης μελέτης καὶ συγγραφῆς. Τοῦτος ὁ πατεντάτος τυχοδιώκτης μὲ τὸν ἄλλο συμπατριώτη του τὸν Τσώρτζι, τὸν γνωστὸ στὸ λαὸ «ὡς Τσοῦρ-τη», ἄλλο στρατάρχης τῆς δεκάρας, εἶναι οἱ κύριοι ὑπεύθυνοι τῆς δολοφονίας τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τῆς μεγάλης καταστροφῆς τοῦ Ἀνάλατου, ὅπως ἔμεινε στὴν ἱστορία, ὅπου χάθηκαν ἄδικα χιλιάδες παλληκάρια τῆς λευτεριᾶς, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σῆσῃ ἄδοξα ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Βέβαια, καὶ τὰ δύο ἦταν μέρος γενικώτερου σχεδίου τῆς πάλαι ποτὲ Μεγάλῃς Βρεταννίας, ἡ ὁποία δὲν ἤθελε ἕνα ρωμαλεὸ καὶ συγχροτημένο ἑλληνικὸ κράτος στὴν ἀνατολικὴ Μεσόγειο. Τέλος γιὰ ἄντρες τοῦ ἀναστήματος ἑνὸς λόρδου ὡς ὁ 10ος κόμης τοῦ Dundonald (ὅπως λέμε μὰκ ντόναλντ) δὲν εὐσταθοῦν, κατὰ τὴ γνώμη μας, δικαιολογίες γιὰ λάθη, ὅτι τάχα «θῆλῃσε νὰ διοικήσῃ τοὺς Ἑλλήνες σὰν νὰ ἦταν Ἑγγλέζοι».

Ὡς ὑπερὸ γράφο γιὰ ὅλα τὰ πρὶν πάνω γεννιέται τὸ ἀκόλουθο ἐρώτημα: σὲ τί ὠφελεῖ τοὺς νέους ἀνθρώπους ἡ μονογραφία γιὰ τὸν ἀληστοῦς μνήμης Κοχράνη καὶ σὲ τί ὠφελεῖ ἡ ἀποσιώπησις τῆς δράσης σωρείας μεγάλων Ἀγωνιστῶν;

Μὲ ἑλληνικούς χαιρετισμούς καὶ βαθύτατη ἐκτίμηση

Διόδωρος Ἀθμονεύς

Ἐν πλφ. Ὀκτώβριος 1999

μη καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια πάνω σ’ ἕναν «Μεγάλον Κύκλο» (μεσημβρινό), χρησιμοποιώντας τὴν ἴδια ἔκλειψη τῆς Σελήνης, ὁρατῆς καὶ στὰ δύο μέρη καὶ μετρώντας κατόπιν τὴ διαφορά χρόνου ποὺ μεσολαβοῦσε ἀνάμεσα στὶς δύο μετρήσεις τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἄν καὶ εἶναι φανερό ὅτι ἀναφέρεται μὲ ὑποθετικούς προσδιορισμούς, ἐπιλέγει μίαν ἡμερομηνία 10 ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐαρινὴ ἰσημερία. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι σύμπτωση τὸ γεγονὸς ὅτι ἀνάμεσα στὸ 200 π.Χ. - 300 μ.Χ., ἡ μόνη ἔκλειψη Σελήνης, ποὺ καλύπτεται ἀπὸ τὰ προηγούμενα στοιχεῖα, εἶναι αὐτὴ ποὺ ἔλαβε χώρα στὶς 13 Μαρτίου τοῦ 62 μ.Χ. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονὸς ποὺ ἀποσαφηνίσαι ὁ Otto Neugebauer τὸ 1938, μπορούμε νὰ ὑποστηρίξουμε θετικὰ ὅτι ὁ Ἡρὼν ἔζησε καὶ ἔδρασε τὸν 1ο αἰῶνα μ.Χ. πιθανότατα καὶ γιὰ περισσότερη ἀκριβεία ἀνάμεσα στὸ 40-120 μ.Χ.

Φιλικά μὲ ἐκτίμηση
Χρήστος Δ. Λάζος

Ἀθήνα

Ἡ ἐλληνικὴ κοσμοθέαση καὶ οἱ ἐξ Ἀνατολῶν θρησκείες

Κύριε διευθυντά,

Συχνά όμιλοῦμε γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ Κλασσικὸ Πνεῦμα καὶ τὴν ἐλληνικὴ κοσμοθέαση, σὲ σχέση με τὶς ἐπικρατοῦσες ἐδῶ καὶ 17 αἰῶνες κοσμοπολίτικες θρησκείες καὶ ἐν προκειμένῳ πρὸς τὶς ἐβραϊσμοχριστιανικὲς τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου (περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ). Κατὰ τὸν φιλόσοφο Spengler («Der Untergang des Abendlandes»): «Οἱ Χριστιανοὶ ἐξ ἀρχῆς ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὡς "ἐκλεκτοὺς" τοῦ Θεοῦ (Γιαχβὲ) καὶ ὡς ἔθνος «ἀραδικοῦ τύπου». Οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἐθεώρουν ὡς σχισματικούς τῆς ἰουδαϊκῆς πίστεως, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ὡς εἰσβολεῖς καὶ κατακτητὰς». Οἱ Χριστιανοί, ἐκμεταλλευθέντες τὸ Ἑλληνικὸ Οἰκουμενικὸ Πνεῦμα καὶ τὴν Γλῶσσα μας, ἐξάπλωσαν τὴν κοσμοπολιτικὴ θρησκεία τους στὴν Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία μετὰ τὴν μύηση τοῦ ἐλληνιστικοῦ κόσμου στὸν Χριστιανισμό. Ἡ μύηση ἐγένετο ἀνεξαρτήτως φυλετικῆς καὶ ἐθνικῆς ταυτότητος καὶ ἀποσκοποῦσε στὴ δημιουργία νέου – μὴ προϋπάρχοντος ἐθνισμοῦ – τοῦ «χριστιανικοῦ». Ἐφτείαζαν λοιπὸν τὸ χριστιανικὸ «ποιμνιο», χωρὶς ἄλλο συνδετικὸ κρίκο (λ.χ. γλῶσσα, φυλὴ, ἥθη, ἔθιμα κ.ἄ.) ἀλλὰ μετὰ τὴν θρησκεία. Ἔτσι γίναμε Ἕλληνες, Σέρβοι, Ρῶσοι κ.λπ. ἐν Χριστῷ «ἀδελφοί». (Στὶς κοσμικὲς θρησκείες συγκαταλέγεται καὶ ἡ μαρξιστικὴ ἰδεολογία, ἐσχατολογικῆς φύσεως, μετὰ παράδεισο, κόλαση,

ἁγίους, προφήτες καὶ τέλος ἀταξικὴ κοινωνία. Ἀλλὰ καὶ ὁ νεοφιλευθερισμὸς συγκαταλέγεται στὶς κοσμικὲς θρησκείες μετὰ τὴν ἀγορὰ ὡς θεὸς του). Γιὰ τοὺς Ἕλληνες τὸ ἔθνος καθορίζετο ἀπὸ τὸ ὅμαιμον, ὁμόγλωσσον, ὁμόδοξον καὶ ὁμότροπον (κοινὰ ἥθη – ἔθιμα). Τὸ Ἑλληνικὸ (κλασσικὸ) Πνεῦμα εἶναι πρωτίστως ἡ ἀποθέωση τῆς «πόλεως». Ἐκεῖ τὸ ἄτομο μεταλλάσσεται σὲ υπεύθυνον πολίτη. Στὴν πόλιν τῶν πολιτῶν σφυρηλατεῖται ὁ πανανθρώπινος πολιτισμὸς. Ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὸ πολυπολιτισμικὸ συνονθύλευμα τῆς κοσμοπολιτικῆς θρησκείας ἄνευ ἔδρας, τὸ ὅποῖον ἀναπτύσσεται στὶς μεγαλουπόλεις βάσει δογματικῶν προσηλυτισμῶν, μετὰ διάφορα θαλὰ «πιστεύω» (τοῦ «καλοῦ» καὶ «κακοῦ»), χωρὶς ἐλευθερία σκέψεως, διαλόγου καὶ ἐρεῦνης, πρᾶγμα ἀδιανόητο γιὰ τὴν κλασσικὴ θρησκεία. Γι' αὐτὸ οἱ Ἕλληνες δὲν ἐνδιέφεροντο γιὰ τὸν θρησκευτικὸ προσηλυτισμὸ τῶν ἄλλων. Τοὺς ἀρκοῦσε νὰ γίνουν συνειδητοὶ πολῖτες τῆς «πόλεως», μέσα στὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, πού ἐγγυᾶτο ὅρους ἐλευθερίας, ἰσηγορίας, ἰσονομίας καὶ ἰσοπολιτείας γιὰ ὅλους ἀνεξαιρέτως. Δυστυχῶς ἀκόμη βελάζουμε.

Μετὰ τιμῆς

Κ. Χ. Κωνσταντινίδης

Ὑποστράτηγος ἐ.ἀ., Ἀθήνα

2. Ἡ ἀπάντηση τοῦ κ. Σαράντου Πανὸς

Κύριε διευθυντά,

Διάβασα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Χρήστου Λάζου, πού ἀναφέρεται στὸ ἄρθρο μου «Ἡρῶν ὁ Ἀλεξανδρεὺς», στὸ ὁποῖο, καθὼς λέγει, περιέχονται «ἀνακρίβειες», οἱ ὁποῖες ἐστιάζονται στὴν χρονολογία ἀκμῆς τῶν μηχανικῶν Κτησιδίου καὶ Ἡρῶνος («Δαυλός», τ. 214, σελ. 13491-92). Ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων του ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς:

1ον: Στὴ δευτέρῃ παράγραφῳ τοῦ ἁρθρου μου ἐπισημαίνω τὸ λεγόμενον «Ἡρώνειον πρόδλημα», μετὰ τὴν φράση: «παρὰ ταῦτα – διεσώθησαν ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα του – οὐδὲν βιογραφικὸν στοιχεῖον τοῦ ἀνδρὸς περιλαμβάνεται σ' αὐτὰ, μ' ἀποτέλεσμα νὰ γνωρίζουμε ἐλάχιστα γιὰ τὴν ζωὴ του...».

2ον: Ἡ ἐνδεικτικὴ χρονολογία ἀκμῆς του (200 π.Χ.) ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὸν G. Loria («Ἱστορία τῶν Μαθηματικῶν», τόμος Α', σελ. 126), πού λέγει: «Βέβαιον εἶναι ὅτι ἤκμασε μετὰ τὸ 300 π.Χ. καὶ 200 μ.Χ.». Ὁ Εὐ. Σταμάτης θεωρεῖ ὡς πιθανώτερη χρονολογία ἀκμῆς του «Περὶ τὸ 150 π.Χ.» («Ἡ Ἑλλη-

Ἡ σπηλιὰ καὶ ἡ δρύση τοῦ Κατσαντώνη στ' Ἀγραφα

Κύριε διευθυντά,

Σὰς γράφω μὲ τὴν εὐκαιρία μιᾶς πρόσφατης ἐπισκέψεώς μου στὴν «Σπηλιὰ τοῦ Κατσαντώνη».

Ὁ Κατσαντώνης ὑπῆρξε ὁ πιὸ σημαντικὸς καπετάνιος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος στὴν προεπαναστατικὴ ἐποχὴ. Γεννήθηκε πιθανόν μεταξὺ 1775 καὶ 1777 στὸ χωριὸ Μάραθος τῶν Ἀγρα-

φων. Δὲν ὑποτάχθηκε ποτὲ στοὺς Τούρκους οὔτε ἤρθε ποτὲ σὲ συμφωνίες μαζί τους, ὅπως ἔκαναν ἄλλοι καπετάνιοι, καὶ σ' ὅλη του τὴν ζωὴ πολεμοῦσε ἐνάντια στὸν Ἀλῆ Πασᾶ. Δυστυχῶς προσβλήθηκε ἀπὸ εὐλογία καὶ ἀναγκάστηκε νὰ ἀποσυρθῇ σὲ μιὰ σπηλιὰ τῶν Ἀγραφῶν, ὅπου τὸν Αὐγουστο τοῦ 1808 προδόθηκε καὶ συνελήφθη ἀπὸ 400 Τουρκαλβανίτες, γιὰ νὰ πεθάνη

νικὴ ἐπιστῆμη», σελ. 165). Ὁ Κ. Δ. Ζεγγέλης – διδάκτωρ Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τῶν Πανεπιστημίων Χαϊδελβέργης, Λειψίας, Γενεύης, Παρισίων καὶ ἓνας ἐκ τῶν πρώτων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν – ὑποστηρίζει: «Ὁ Ἡρώων ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ μεγάλου μαθηματικοῦ καὶ μηχανικοῦ Κτησιβίου, εἰς τὸν ὁποῖον πλὴν ἄλλων ἀποδίδεται ἡ ἀνακάλυψις τῆς ὑδραύλειως» («Ἡρώων ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ Λεονάρδος Da Vinci, δύο μεγάλοι ἐφευρέται», ἐν Ἀθήναις 1949).

3ον: Τὴν ἄποψη ὅτι ὑπῆρξε διευθυντὴς τοῦ Μουσείου Ἀλεξανδρείας ὑποστηρίζουν: (α) Ὁ Εὐδ. Σταμάτης, ποὺ γράφει: «...καὶ διετέλεσε διευθυντὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολυτεχνείου ἢ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀλεξανδρείας... (ὁ. π.). (β) Ὁ Κ. Γεωργακόπουλος, ποὺ γράφει: «...Τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς του ἔγινε διευθυντὴς τοῦ Μουσείου» καὶ γιὰ τὸν Κτησιβίον: «Θεωρεῖται ὁ πατέρας τῆς «Πνευματικῆς», ὁ ἰδρυτὴς τῆς περιφέρειας Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, τοῦ Μουσείου (Πολυτεχνείου) τῆς Ἀλεξανδρείας» («Ἀρχαῖοι Ἑλληνες Θετικοὶ Ἐπιστήμονες», σελ. 211 κ' 281).

4ον: Ὁ κ. Χρηστος Λάζος, φαντάζομαι, γνωρίζει τοὺς παραπάνω ἀναφε-

ἀργότερα με φρικτά βασανιστήρια στις φυλακές του Ἀλῆ Πασᾶ, στὰ Ἰωάννινα.

Ἡ θέσις τῆς σπηλιάς δὲν ἀναγράφεται σὲ κανένα χάρτη (πλὴν τοῦ χάρτη Εὐρυτανίας, τῆς «Ἀνάβασης», πού κυκλοφόρησε πρόσφατα· σπμειώνεται ὅμως ἡ σπηλιά σὲ λάθος θέση) καὶ σὲ κανέναν ἀπ' τὰ συγγράμματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Κατσαντώνη δὲν περιγράφεται ἡ θέσις τῆς. Ἡ σπηλιά βρίσκεται κοντὰ στὴν Κορυφὴ Φούρκα τῶν Ἀνατολικῶν Ἀγρᾶφων, σὲ ὕψος 1560 μ. Ὁ μόνος πού δίνει περιγραφή τῆς σπηλιάς εἶναι ὁ Δημ. Λουκόπουλος, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπεσκέφθη τὸ 1929 καὶ συνέγραφε τὶς ἐντυπώσεις του στὸ βιβλίο του: «Στὰ βουνὰ τοῦ Κατσαντώνη».

Ἀκολουθώντας τὸν δρόμο γιὰ τὴν σπηλιά, δίπλα σὲ ἓνα πλάτανο συναντᾷ κανεῖς τὴν «Βρύση τοῦ Κατσαντώνη». Πρόκειται γιὰ πηγούλα μὲ λιγοστὸ νερό, ἀπ' τὴν ὁποία ὑδρεύονταν οἱ διαμένοντες στὴ σπηλιά. Ἡ ἴδια ἡ σπηλιά δὲν φαίνεται ἀπὸ πουθενά. Ὅταν βρεθῇς ἐκεῖ, καταλαβαίνει, γιατί μόνο μὲ προδοσίαν ἦταν δυνατό νὰ βρεθῇ. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ «ριζόσπηλο», ἓνα μπαλκόνι σκαμμένο στὸ βράχο, πού προσφέρει θαυμάσια θέα πρὸς τὰ ἀγροφυώτικα βουνά.

Ὁ Δ. Λουκόπουλος στὰ 1929 ἔγραφε: «Καὶ τί τὸ παράξενο ἂν κάποτε ἡ μεγάλη Πατρίδα τοιχίσῃ καὶ στὴ σπηλιά τούτῃ μαρμαρένια πλάκα μὲ

γραφὴ: «*Βαριά ἄρρωστος, ἐδῶ πέρασε τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του ὁ Κατσαντώνης*»». Ἐβδομήντα χρόνια μετὰ δὲν ἔχει γίνει τίποτα. Μᾶλλον «ἡ μεγάλη πατρίδα» ἔχει ξεχάσει καὶ τὸν Κατσαντώνη καὶ τὴν σπηλιά του. Εὐτυχῶς πού ὑπάρχει ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Κάποιος σύλλογος ἀπ' τὸ Μεσολόγγι προγραμματίζει νὰ ἐντοιχίσῃ μαρμαρίνη πλάκα, ἐνῶ ἔχει φροντίσει νὰ σημαδέψῃ μὲ κόκκινη μπογιά τὸ μονοπάτι πρὸς τὴν σπηλιά. Ἰδιαίτερη λύπη μοῦ προκαλεῖ τὸ γεγονός, ὅτι κάποιοι ἀσυνείδητοι εἶχαν ἀφήσει κουτάκια ἀναψυκτικῶν καὶ σπασμένα μπουκάλια στὸ χωρὸ τῆς Σπηλιάς. Σὰς ἀποστέλλω φωτογραφία τῆς Σπηλιάς τοῦ Κατσαντώνη.

Στὴν περιοχή ὑπάρχει ἡ τεχνητὴ λίμνη Κρεμαστῶν, πού πήρε τὴν ὀνομασίαν της ἀπὸ τὸ φράγμα Κρεμαστῶν τῆς ΔΕΗ. Οἱ ντόπιοι τὴν λένε λίμνη Κατσαντώνη καὶ ἴσως τὸ κράτος θὰ ἔπρεπε νὰ υἱοθετήσῃ πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοῦ τὴν ὀνομασίαν ὡς ἐπίσημη. Ἄλλωστε καὶ ἡ περιοχή Κρεμαστῶν, ὅπου καὶ τὸ φράγμα, ὀνομάζεται «Πήδημα Κατσαντώνη», γιατί στὸ σημεῖο ἐκεῖνο ὁ Κατσαντώνης πηδοῦσε ἀπ' τὴ μία ἄκρῃ τοῦ Ἀχελώου στὴν ἄλλη.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν Φιλοξενία
Ἑμμανουὴλ Μ. Παπαματθαίου
Δικηγόρος, Σητεία Κρήτης

ρόμενους συγγραφεῖς, πού ὄχι μόνο ἀναξιόπιστοι δὲν εἶναι, ἀλλὰ θεωροῦνται ἐγκυρότατοι, πρᾶγμα πού δὲν δικαιολογεῖ τοὺς φόβους καὶ τὶς ἀνησυχίες του· κατὰ μείζονα λόγο τὴν φράση: «διαπίστωσα ἀρκετὲς ἀνακρίθειες, τὶς ὁποῖες ὁ συνεργάτης σας δὲν μπόρεσε νὰ ξεπεράσῃ...». Ὅσον ἀφορᾷ στὸ «Ἡρώνειον πρόβλημα», αὐτὸ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν δημοσίευσή τῆς ἐπιστολῆς του.

Συν: Θὰ περιμένα ν' ἀσχοληθῇ ὁ ἐπιστολογράφος μὲ τὴν οὐσίαν ἥτοι τὴν συνοπτικὴ παρουσίαση τῶν θεωριῶν καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἡρώνος καὶ τῶν λοιπῶν «Γεννητόρων τοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ» κι ὄχι μὲ τὰ ἐλάχιστα προσδιοριστικὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα, πού ἐν πολλοῖς ἡ στήλη αὐτὴ τὰ ἀποφεύγει ὡς ἡσσονος σημασίας· διότι εἴτε ἤκμασε τὸ 200 π.Χ. εἴτε τὸ 100 δὲν ἀλλάζει τίποτα. Σημασία ἔχει τὸ ἔργο πού ἄφησε, χάριν τοῦ ὁποῖου παραμένει διαχρονικὸς καὶ ἀθάνατος. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ κ. Χρῆστος Λάζος δὲν ἔχει, δυστυχῶς, τίποτε νὰ πῇ.

Μετὰ τιμῆς
Σαράντος Πάν

Ποιοί θα πληρώσουν;

Και νά πῃς, μωρὲ Λάμπρου, πὼς δὲν σοῦ τὸ εἶπα, πάει στὸ διάολο. Μὰ στὸ εἶπα ὁ ἄνθρωπος: «Πάψε νὰ ὑποβάλῃς τρεῖς τῆς ἡμέρας τὰ σέβη σου εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ νὰ ζητᾷς ἄλλες τόσες φορές τὴν εὐχὴν του». Ἐσὺ τὸ βιολί σου. Ποῦ μυαλό γιὰ ἔρευνα σχετικὰ μὲ τὴν γλῶσσα καὶ τὴν ἱστορία. Ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι καὶ τὸ βράδυ νὰ τριγυρνᾷς μ' αὐτὸ τὸ καλογερίστικο ράσο σου στὰ γραφεῖα τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ νὰ ψάλλῃς πότε τὴν λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ πότε αὐτὴν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (βοήθειά μας). Ἄσε ποὺ μᾶς ἔχεις μπαφιάσει καὶ στὸ λιβάνι. Νισάφι, ρε μεγάλε, πιά. Κι ἄκου νὰ δῇς, ὅταν δέχεσαι ἐπίσκεψη, νὰ κερνᾷς καφέ κι ὄχι κομποσχοῖνι γιὰ πενήντα «Πάτερ ἡμῶν» καὶ πενήντα «Πιστεύω». Ἀμάν, πιά. Μονὴ Στουδίου τὸ κάνετε ἐδῶ μέσα.

Ἄμ! Τὸ ἄλλο; Δὲν θυμάσαι ποὺ ἐπέμενα νὰ μὴν ἀρθρογραφῇς ἐναντίον τῶν μὴ ὀρθοδόξων. Ἀκοῦς ἐσὺ, παιδάκι μου, ἀπὸ λόγια; Κάθε μῆνα κύριον ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ ἦταν τὸ «Σφάζετε τοὺς μουσουλμάνους» ἢ ἡ παραλαγὴ του: «Διακόσιοι δέκα ἐπτά τρόποι νὰ ἐξοντώσετε τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως». Μαύρη λύσσα σὲ ἔχει πιάσει μὲ τοὺς μουσουλμάνους. Ἔτσι ποὺ πᾶς, σέ λίγο θὰ διοργανώσῃς σταυροφορία καὶ θὰ κηρύξῃς ἱερὸ πόλεμο. Τὰ εἶδες, ὅμως τώρα τὰ χάλια μας. Τὰ ἄρθρα σου διάβαζε ὁ χριστιανὸς καὶ παρασύρθηκε. Φόρεσε ἓνα King Size σταυρὸ στὸ στήθος, ἀγόρασε καὶ μιὰ κουμπουρά καὶ πῆρε σῶα τρεῖς ροῦγες καὶ τρεῖς γειτονιὲς κι ὅπου εὑρίσκει μουσουλμάνο, τοῦ τὴν ἀναβε. Εἶσαι, κύριε Λάμπρου, ἠθικὸς ἀντουργὸς τῶν ἐγκλημάτων τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ Χριστιανοῦ, διότι μὲ τὴν χριστιανικὴ σου μισαλλοδοξία τοῦ ὥπλισες τὸ χέρι. Εἶσαι καὶ σὺ ἓνας φανατικὸς τῆς ὀρθοδοξίας, στὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἀπεργάζεσαι διωγμοὺς ἀλλοπίστων. Μόνο ποὺ μέχρι τώρα δὲν μᾶς ἔχεις πει ποὺ κρύβεις τὰ λιοντάρια.

Ὅμως ἐσὺ εἶσαι καλὸς χριστιανὸς καὶ ὁ Χριστὸς ἀγάπη ἐστὶ. Γι' αὐτὸ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ συγχωρήσῃς τὴν κυρία Κούρτοβικ, ἢ ὅποια, ἔ, εἰς τὴν παραφορὰ τῆς ἐπάνω ἔκαμε ἓνα μικρὸ λαθάκι καὶ μιλῶντας στὸ «Σκάν» ἀπεκάλεσε τὸν «Δαυλὸ» ρατσιστικὸ ἐντυπο, ποὺ ὑποδαύλιζε τοὺς ὀρθόδοξους φοιητάδες τῶν μαύρων. Τὸ ὅτι δὲν εἶχε διαβάσει τὸ περιοδικό, ὅπως δήλωσε ἡ ἴδια σὲ σένα, οὐδεμία σημασία ἔχει. Εἶχε παραπληροφορηθῇ ἀπὸ «ἄλλους» ἢ καὶ μὲν. Κι ὅπως γνωρίζετε καλύτερα ἀπὸ ἐμένα, δὲν μπορεῖ εἶναι ταραγμένη καὶ ἔχει πολλὰ προβλήματα. Θὰ καθίσετε, λοιπόν, στὸ σκαμνὶ ἓνα τέτοιο ἄτομο; Μὰ γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Ἡ συμπαθέστατη κυρία Κούρτοβικ (ὅπως τὴν εἶδα στὴν τηλεόραση τῆς NET) μὲ τὴν πολυσχιδὴ ὑπὲρ τῶν μειονοτήτων τῆς Ἑλλάδος δραστηριότητά της ἔχει ἤδη κερδίσει μιὰν ἐπίζηλον θέσιν εἰς τὸν Παράδεισον, δεξιὰ τῷ Γιαχβέ. Βέβαια, ἂν ὕψωνε καὶ λίγο τὴν φωνούλα της καὶ γιὰ τὰ μειονοτικά προβλήματα τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἰμβρου, τῆς Τενέδου καὶ τῆς Βορείου Ἡπείρου, θὰ ἦταν καλύτερα. Μὰ τί γράφω ὁ βέβηλος! Αὐτὰ εἶναι φασιστικὰ πράγματα. Μόνο φασίστες καὶ ρατσιστὲς ἐκφράζονται ἔτσι. Ὁχι! Ὁχι! Ἀποκηρύσσω μετὰ δδελυγμίας τοὺς ὁμορὺς ὁμογενεῖς.

Ξέρετε, λοιπόν, κυρία Κούρτοβικ, τί θαυμάζω στοὺς προοδευτικὸς ἀνθρώπους ὅπως ἐσεῖς; Τὴν σφαιρικὴν καὶ πολνεπίδεθ θέαση τῶν πραγμάτων ποὺ διαθέτουν καὶ κυρίως τὸ θάρρος τους νὰ ὁμιλοῦν, ἀκόμη κι ἂν συνοφαντοῦν «καραμπινᾶτα» καὶ κινδυνεύουν νὰ τιμωρηθοῦν μὲ ἀρκετοὺς μῆνες φυλάκιση καὶ ἀρκετὰ ἑκατομμύρια χρηματικὴ ποινὴ. Γιατί, μετὰξὺ μας, μὲ μίαν σας δήλωση καταφέρατε νὰ παραβιάσετε περίπου δύο ντουζίνας ἄρθρα τοῦ ποινικοῦ καὶ τοῦ ἀστικοῦ κώδικα καὶ τῶν ἐδικῶν περὶ τύπον νόμων. Ναι! Γνωρίζω ὅτι οἱ νόμοι εἶναι φασιστικοί. Ἀλλὰ τί νὰ κάνουμε; δυστυχῶς, ὑπάρχουν. Καὶ σᾶς ἐρωτῶ: «Ποιοί» θὰ πληρώσουν τόσα ἑκατομμύρια, ἂν (ἂν, λέγω) τὸ περιοδικὸ Σᾶς μηνύσῃ καὶ κατὰκι Σᾶς τραδῇ καὶ μιὰ ἀγωγή, συμπαθέστατη μου κυρία Κούρτοβικ;

Γιῶργος Πετρόπουλος

50 χρόνια μετά τὸν Ἐμφύλιο

Τὸν Αὐγουστο τοῦ 1949 ἔτελείωσε τυπικά ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ δυστυχῶς ἀκόμη καὶ σήμερα οἱ πληγές παραμένουν ἀνεπούλωτες. Ἐντυπωσιάζει τὸ εἶδος τῆς ἀλληλογραφίας μέσω τοῦ Τύπου σήμερα – 50 χρόνια μετά τὸ τέλος του. Κύριο θέμα ἔχει ἀναδειχθῇ τὸ ἐὰν ὁ πόλεμος ἦταν «ἐμφύλιος» ἢ «συμμοριτοπόλεμος». Κουβαλοῦν ἀκόμα καὶ σήμερα τοὺς ἡχους τῆς τότε προπαγάνδας καὶ τοὺς ἀναπαράγουν κατὰ τὸν χειρότερο τρόπο. Καὶ εἶναι μεγάλη ἡ ἀτομικὴ εὐθύνη τοῦ καθενὸς γιὰ τὴν ἀδυναμία νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ ἐγκλωδισμού του (ἀνεξαρτήτως παρατάξεως). Ἡ μετατροπὴ δὲ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης σὲ συλλογικὴ εἶναι ἡ ὀξύτερη μορφή ἐκφασισμού. Ἐτσι στὸ κλίμα ποὺ ἠκολούθησε τὸν ἐμφύλιο, κάθε «ἀντικομμουνιστῆς» ἦταν «συντηρητικὸς» καὶ «σκοταδιστῆς» καὶ κάθε «ἀντιδεξιὸς» ἦταν κομμουνιστῆς ἢ «συνοδοιπόρος» καὶ ὅλοι ἦταν «ξενοκίνητοι». Ἡ διαίρεσις εἶχε (καὶ ἔχει) εἰσχωρήσει τόσο βαθιά, ὥστε εἴχαμε τὴν παγκόσμια πρωτοτυπία νὰ ὑπάρχουν ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καφενεῖα. Τὸ πιὸ κωμικοτραγικὸ ὅμως εἶναι, ὁ τρόπος ποὺ θαδίζουμε πρὸς τὴν συμφιλίωσιν. Σὰν τὶς στρουθοκαμήλους ἐκρύψαμε τὸ κεφάλι στὴν ἄμμο. Δὲν ἀναζητήσαμε τὶς αἰτίες, ὥστε νὰ ἰαθοῦν οἱ πληγές μας. Γιὰ τὸν ἐμφύλιο ὑπαίτιοι ἦταν οἱ Ἕλληνες, Ῥώσοι, Ἀμερικανοί· ἄρα ἀθῶοι ἐμεῖς τοῦ ἀδελφικοῦ αἵματος. Λὲς καὶ δὲν εἶναι μεγαλύτερη ἡ κατηγορία, ὅτι ἀλληλοσφαχθήκαμε ἐξυπηρετοῦντες ξένα συμφέροντα.

Ἡ ἀνάμιξις τοῦ ξένου παράγοντος στὸν ἐλληνικὸ ἐμφύλιο εἶναι ἀναμφισβήτητη. Ὅπως ἀναμφισβήτητη εἶναι ἡ ἀνάμιξις τῶν ξένων σὲ ὅλες τὶς ἐθνικὲς διαιρέσεις στὰ νεώτερα χρόνια. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ '21 οἱ ἀγωνιστὲς εἶχαν διαιρεθῇ σὲ γαλλόφιλους, ἀγγλόφιλους καὶ ρωσόφιλους. Ἀργότερα θὰ διαιρεθοῦμε σὲ ἀνταντόφιλους καὶ γερμανόφιλους· καὶ τέλος σὲ ἀμερικανόφιλους καὶ ρωσόφιλους. Ὅπως φαίνεται, ἀπὸ ἐλληνόφιλους ὑπάρχει ἔλλειψις. Κι ἔτσι γίνεται ἀντιληπτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς, ποὺ ἔδινε ὁ ἐθνομάρτυς Ρήγας Βελεστινλῆς στὸν ἑαυτό του: ὅτι ἦταν Ἕλλην καὶ φιλέλλην. Κι ἐκεῖ εὐρίσκεται ἡ πραγματικὴ αἰτία τῶν ἐθνικῶν διαιρέσεων. Ὅπως δὲ κατ' ἐξακολούθησιν τονίζεται ἀπὸ τὶς στήλες αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ, ὁ χαρακτηρισμὸς *Ἕλλην* εἶναι πρῶτιστα πολιτιστικὸς. Ἀλλωστε, ὅλοι οἱ ξένοι φιλέλληνες κατὰ καιροὺς ἠγωνίσθησαν γιὰ τὴν ὑπαρξιν ἑνὸς κράτους, ὅπου θ' ἀνεβίωνε ὁ Ἕλληνικὸς Πολιτισμὸς. Καὶ αὐτὴν τὴν ἀναβίωσιν τοῦ Ἕλληνικοῦ Πολιτισμοῦ πρῶτοι ἐμεῖς ἀπεμπολήσαμε. Ἐτσι, ποὺ μόνον κατ' ὄνομα εἶναι ἐλληνικὸ τὸ κράτος. Γι' αὐτὸ ἐξ ἄλλου ὁ Κοραῆς ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ πρὸς τοὺς ἐπαναστάτες τὸ 1825 (μετὰ τὸν πρῶτο ἐμφύλιο), ὅτι ἐκινήθησαν στὴν ἐπανάστασιν ὄχι ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος, ἀλλὰ ἀπὸ ἰδιοτέλεια.

Πολλοί τοποθετούν την απαρχήν της εμφύλιας συγκρούσεως τὸν Δεκέμβριον (4) τοῦ 1944, μὲ τὰ γεγονότα ποὺ ἔμειναν γνωστὰ σὰν «Δεκεμβριανά». Ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ ἐμφύλιος ἤρchiσε μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ε.Α.Μ., ὅπως ἔδειξαν τὰ μετέπειτα γεγονότα. Κατὰ πρῶτον ἡ ἴδρυσίς του ἐσημαδεύθη ἀπὸ τὸν παραπλανητικὸ τίτλο του: «Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο». Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Ε.Α.Μ., ποὺ τοῦ ἔδωκε καὶ τὸ ιδεολογικὸ στίγμα του, ἦταν τὸ Κ.Κ.Ε. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ ὁργάνωσις ἐκαπηλεύθη τὸν χαρακτηρισμὸ Ἐθνικὸ, ἀφοῦ ἡ κομμουνιστικὴ του ιδεολογία ἔχει σὰν βάσιν τὸν Διεθνισμό. Μὲ τὴν ἴδρυσίν του τὸ Ε.Α.Μ. καὶ πρὶν ἀκόμη συγκρουσθῇ μὲ τὸν ἐχθρό, προσεπάθησε ἢ νὰ ἀπορροφήσῃ τὶς ἀνεξάρτητες ἀνταρτοομάδες ἢ νὰ τὶς διαλύσῃ στρατιωτικά. Προσεπάθησε μὲ ἄλλα λόγια νὰ μονοπωλήσῃ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα. Γιὰ τοῦτο καὶ συνεκρούσθη μὲ τὸν Ε.Δ.Ε.Σ. καὶ ἀφώπλισε τὸ τάγμα τοῦ Ψαρροῦ, τοὺς ἄνδρες τοῦ ὁποίου κατέσφαξε ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἀργότερα. Ἐνῶ στὴν Χαλκιδικὴ συνεκρούσθη μὲ τὴν ὁμάδα ΠΑΟ καὶ γιὰ τὴν διάλυσιν τῆς ὁμάδος τοῦ Τσαοῦς Ἀντῶν στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία δὲν ἐδίστασε νὰ συνεργασθῇ μὲ τοὺς Βουλγάρους κατακτητὲς. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμο κατεσκευοφάντησε ἄλλες ὁμάδες εἴτε γιὰ δῆθεν συνεργασίαν τους μὲ τοὺς κατακτητὲς εἴτε γιὰ ὑποταγὴν τους σὲ ξένες μυστικὲς ὑπηρεσίες.

Μελετῶντας κάποιος τὰ συμβάντα, παρατηρεῖ μία ἀξιοπερίεργη πορεία. Ἐνα ἀόρατο χέρι κατηύθυνε ἔτσι τὶς ἐξελίξεις, ὥστε τὸ Ε.Α.Μ. νὰ μείνῃ ὁ κύριος ἐκπρόσωπος τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Σ' αὐτὸ βεβαίως ἐδοθήθη τὸ γεγονός, ὅτι τοῦ πολέμου προηγήθη ἡ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ καὶ εἶχε παύσει ἡ λειτουργία τῶν πολιτικῶν κομμάτων. Ὁ δὲ Μεταξᾶς δὲν εἶχε προνοήσει γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἀντιστασιακῆς δράσεως. Ἐτσι τὰ ἀστικά πολιτικὰ κόμματα, ποὺ δὲν διέθεταν μηχανισμοὺς παρανομίας, ἦταν ἀδύνατο νὰ ἡγηθοῦν ἀντιστασιακῆς ὁργανώσεως. Ὅμως καὶ ὅταν ὁ Κομνηνὸς Πυρομάγλου ἐζήτησε τὴν πολιτικὴ κάλυψιν τοῦ Ν. Πλαστήρα γιὰ τὸν ΕΔΕΣ, ἐκεῖνος ἀρνήθηκε. Βεβαίως ὁ Πυρομάγλου ἦταν ἀδύνατον νὰ γνωρίζῃ τὶς δύο ἐπιστολὲς ποὺ εἶχε στείλει ὁ Πλαστήρας καὶ συνιστοῦσε συνεργασία μὲ τοὺς Γερμανοὺς. Ἐτσι ἡ ἐξάπλωσις τοῦ ΕΑΜ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, πλὴν τῆς περιοχῆς ὅπου ἔδρασε ὁ ΕΔΕΣ, ὑπῆρξε εὐκόλη. Στὴ συνέχεια, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἔσυρε τὴν χώρα σ' ἓναν ἀναίτιο κυριολεκτικὰ ἐμφύλιο, ἀφοῦ ἡ ἄτυπη συμφωνία στὴν Γιάλτα εἶχε κατακυρώσει τὴν Ἑλλάδα στὴν ζώνη ἐπιρροῆς τῆς Βρεταννίας. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ μαρτυρία τοῦ Βαγ. Παπανίκου, ὅτι στὸ Νταχάου ὁ Ν. Ζαχαριάδης ἦταν ἀντίθετος σὲ κάθε ἐνοπλὴ ρῆξιν.

Οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι εἶχαν κύριο θέατρο διεξαγωγῆς τους τὴν Εὐρώπη. Κατεστράφησαν μόνον οἱ μεγάλες εὐρωπαϊκὲς αὐτοκρατορίες: ἡ Αὐστριακὴ, ἡ Γερμανικὴ, ἡ Ρωσικὴ. Κατεστράφησαν οἱ μεγάλες δυνάμεις τῆς Βρε-

ταννίας και της Γαλλίας. Στην θέσιν τους ανεφάνη ή δύναμις της Σοβιετικής Ένώσεως και ό άλλος πόλος έξουσίας μετεφέρθη στις ΗΠΑ. Έτσι άργότερα εύκολα με την κατάρρευσιν της μιᾶς (ίσως κατευθυνόμενης) απέμεινεν ή μονοκρατορία τών ΗΠΑ. Είηαι σίγουρο, ότι ή κατεστραμμένη Βρεταννία ήταν αδύνατον νά δοηθήση ούσιαστικά τις κυβερνητικές δυνάμεις στον έλληνικό έμφύλιο· πράγμα που τό 1948 ό εκπρόσωπός της άνεγνώρισε και εκάλεσε τις ΗΠΑ σέ σύνοδο του νεοσύστατου ΟΗΕ νά αναλάβουν αυτές τις επιχειρήσεις. Με αυτό τον τρόπο ή Έλλάς περιήλθε στην ζώνη επιρροής τών ΗΠΑ και ό Π. Κανελλόπουλος έδειξε στο στρατηγό Βαν Φλήτ τό έλληνικό στρατεύμα, λέγοντάς του: «Στρατηγέ, ίδου ό στρατός σας». Είηαι λοιπόν πιθανότατο, ό έλληνικός έμφύλιος πόλεμος νά είχε αυτή άκριβώς την αίτία: τό πέραςμα της Έλλάδος από την ζώνη επιρροής της Βρεταννίας στην ζώνη τών ΗΠΑ. Αυτό ενισχύεται από όσα συνέβησαν στη συνέχεια σέ παγκόσμια κλίμακα. Τά δηθεν άντιαποικιοκρατικά κινήματα στις διάφορες χώρες είχαν σάν αποτέλεσμα την διανομήν τους μεταξύ τών δύο υπερδυνάμεων (Ίνδοκίνα, Κορέα, Κίνα). Ένῳ όταν Βρεταννία και Γαλλία ήταν έτοιμες νά έπιτεθούν στην Αίγυπτο, για νά επανακτήσουν τον έλεγχο του Σουέζ, Σοβιετική Ένωσις και ΗΠΑ απέστειλαν δριμύ τελεσίγραφο, αποκλείοντας όποιαδήποτε επέμβασιν τους.

Σέ αυτό τό διεθνές πολιτικο-στρατιωτικό παιχνίδι οί Έλληνες ένεπλάκησαν έξ αίτίας μόνον της έλλείψεως Έλληνικής Παιδείας. Τό νεοσύστατον κράτος τό 1830 ήταν κακέκτυπο τών τότε εύρωπαϊκών κρατών. Η έλληνική παιδεία καθωρίσθη από τον προαιώνιον άπηνή διώκτην της, την Έκκλησία. Είμαστε ή μόνη χώρα, όπου ή Έκκλησία μετέχει στην εκτελεστική έξουσία και συστεγάζεται μ' αυτήν στο ύπουργείο «Παιδείας και Θρησκευμάτων». Έδῶ και 2000 περίπου χρόνια με τέτοια πνευματική καθοδήγηση, ό λαός έχει μάθει ν' ακολουθη τις έπιταγές της αυθεντίας, χωρίς νά επιζητη και την απόδειξιν τους. Αυτός ό τρόπος σκέψεως, που απέχει πολύ από τον έλληνικό, είναι ή μοναδική αίτία, που άναζητούμε έναν μεσσία Ρῶσσον, Άγγλον ή Άμερικανόν, για νά μᾶς σώση· που μᾶς κάνει νά παραδιδώμαστε στην έξουσία τών μεγάλων δυνάμεων και νά σφάζη άδελφός τον άδελφό για ξένα συμφέροντα. Και δέν υπάρχει ούτε συλλογική άθώωσις ούτε συλλογική ένοχή. Έμπρός στη νέα χιλιετία πρέπει νά λειτουργήσουμε σάν υπεύθυνοι Έλληνες πολίτες. Άς αναλάβουμε τις άτομικές ευθύνες μας για την άπόκτησιν Έλληνικής Παιδείας. Μόνον έτσι θα υπερδοῦμε και τις συνέπειες (έστω και μετά 50 χρόνια) του έμφυλίου και δέν θα όδηγηθοῦμε ποτέ πιά σέ νέο.

Θανάσης Κουκοβίστας

“Οταν ποδοπατοῦν τὸν πολιτισμὸ

‘Ο λευκὸς ἄνθρωπος ἔτυχε γιὰ λόγους ἀνεξερευνήτους τῆς Φύσης, σὲ αὐτὴ τὴ φάση νὰ εἶναι ἐκεῖνος πὺν ἔφτιαξε τὸν γνωστὸ πολιτισμὸ. Ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Ὁρφικά, τὸν Ὅμηρο καὶ τὴν Κλασσικὴ Ἀρχαιότητα μὲ τὴν Ἐπιστῆμη, Φιλοσοφία, Τέχνη, μέσα ἀπὸ τὸ Ἀπολλώνιο καὶ Διονυσιακὸ πνεῦμα, δηλαδὴ τὴν Ἑλλάδα. Διάδοχο σχῆμα ὁ ἐβραιοχριστιανισμὸς, πὺν κατηλεύτηκε τὰ πῦρ πάνω, οἰκονομικοποιῶντας τὰ μὲ τεχνολογία (ἀντὶ τῆς Ἐπιστῆμης) καὶ μὲ θεοκρατικὴ μεταφυσικὴ (ἀντὶ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Τέχνης). Φθάνουμε δηλαδὴ στὶς μέρες μας νὰ ἔχουμε ἕναν Πλανῆτη περισσότερο ἀπὸ ποτὲ μεپردεμένο. Ἔτσι ὁ λευκὸς ἄνθρωπος ἀντιτίθεται στὸν πολιτισμὸ του, καθὼς μιὰ καινούργια οἰκία μὲ τὸ νόμο τῆς ζούγκλας (θηροσκόληπτοι, μυστικιστές, περιούσιοι κ.λπ.) παρουσιάζονται σὰν ἡγέτες. Ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρικὴ ἀκολουθοῦν καὶ αὐτὲς σὲ κάποιο παραλήρημα, μπαίνοντας στὸ χορὸ αὐτὸ μέσα ἀπὸ τὴ ζούγκλα ἢ τὴν ὀπισθοδρόμηση.

Ὁδεύουμε πρὸς μεθοδευμένο τελικὰ ὀλοκαύτωμα τοῦ Πλανῆτη, ὅταν ἡ Εὐρώπη διαλύθηκε πολιτικὰ καὶ πολιτισμικὰ κάτω ἀπὸ τὸ κακέκτυπο τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία μετὰ τὸ ὀλοκαύτωμα, ἐπειδὴ ἔχει τὰ διαστημικὰ μέσα, θὰ ἐπιτρέψη νὰ ἀποικίση ἐκ νέου τὸν Πλανῆτη ὅποια αὐτὴ πλέον θέλει, καθὼς προλειαίνουν τὸ ἔδαφος τὰ ἔργα τοῦ Χόλγουντ καὶ οἱ διάφοροι κεκράχτες συγγραφεῖς τῆς. Δὲν θέλει «ἀτίθασους» λαοὺς.

Οἱ διάφοροι «πολιτικοί», «φιλόσοφοι» καὶ «θεολόγοι» ἔχουν σκεφτῇ τί παραμύθια ἔχουν πούλησει μπροστὰ σὲ τέτοια μεγαλωσύνη, καὶ πόσα ἑκατομμύρια νεκροὺς στοίχισαν; Ἡ Τέχνη τῆς Ἀρχαιότητος σὰν αἰσθητικὴ σύλληψη γινόταν κοινωνικὴ παρακαταθήκη, γιὰτὶ ἀπλῶς οἱ γίγαντες πὺν τὴν ὑπηρετήσαν εἶχαν βρεῖ καὶ μόνον τὴν μάννα Φύση. Οὐδεὶς ἄλλος λαὸς βρῆκε τόσο τὴ Φύση. Τὸ λένε τὰ ἀπομεινάριά της ἔστω καὶ σπασμένα ἀπὸ κακεντρέχεια καὶ ἐπίγνωση τῆς μειονεκτικότητος τῶν καταστροφέων. Αὐτὸ ἦταν τὸ νόημα τῆς Τέχνης, πὺν τώρα ἔγινε τουριστικὴ ἀτραξιὸν καὶ... τουρκικὴ ἀρχαιολογία στὶς πόλεις, κατεστραμμένες τώρα, ὅπου ἔζησαν οἱ Ἰωνες φιλόσοφοι. Βέβαια, ὁ χριστιανισμὸς καὶ ὁ μωαμεθανισμὸς ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ἴδια ἰδεολογικὴ μήτρα καὶ ἐκάλυψαν μὲ σκοτάδι τὰ πάντα, καλοδεχόμενο ἀπὸ τοὺς πλανητάρχες ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, καὶ καθημερινῶς ἐπεξεργάζονται δολιοφθορὰς σὰν «Νέα Τάξη Πραγμάτων».

Σὲ τελευταία ἀνάλυση τὸ μέγιστο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Πλανῆτη εἶναι ἀδύνατο νὰ κατανοήσῃ αὐτὰ τὰ πράγματα, ἐὰν δὲ κάποιο κομμάτι δείχνῃ εὐαίσθησία σ’ αὐτὰ τὰ θέματα, ἔχει φοβεροὺς μηχανισμοὺς γιὰ νὰ τὰ ἀναστείλῃ τὸ σύστημα, τὸ ὅποιο, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐπιβολή του, παίξει μὲ κλωνοποιήσεις, γενετική, «ὀλοκαυτώματα» καὶ ὅ,τι ἄλλο εὐκαιριακὰ εὐοδώνει τοὺς σκοποὺς του. Νὰ μὴν εἶχε βρεῖ ἡ ἀνθρωπότης αὐτὸν τὸν καταπληκτικὸ πολιτισμὸ, βρισκόμενοι σήμερα σὲ ἕναν καινούργιο Μεσαίωνα, θὰ ψάχναμε ἀπελπισμένα, μήπως βροῦμε τίποτε. Μὰ νὰ τὸν ἔχουμε βρεῖ καὶ νὰ τὸν κρῦδουμε, εἶναι ἀνήκουστο. Ἴσως στὸ νόμο τῆς ἀντιφατικότητος θὰ πρέπει καὶ ἡ κακία νὰ βρῇ τὸ μερικὸ τῆς, τόσο πολὺ ὅμως – εἶναι νὰ ἀναρρωτιέται κανεὶς!

Παντελῆς Γλάρος

ΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ

Ἡ Ἡθικὴ καὶ ἡ Ψυχοσωματικὴ Ἱατρικὴ μὲ μεθόδους ψυχαναλυτικῆς θεραπείας

Ἀπὸ τὰ περίεργα τῆς ἀρχαιογνωσίας εἶναι ἡ δραματικὴ ἔλλειψη βιβλιογραφίας σχετικῆς μὲ τὰ Ἀσκληπιεῖα: Μερικὰ ξένα βιβλία, 2-3 ἑλληνικὰ (ἓνα ἐκδ. 1907!), σημειώσεις καὶ τὰ πρόσφατα ἄρθρα στὸ «Δανλὸ» (τοῦ Κων. Στρατῆ, τ. 208, 210 καὶ τῆς Ἀλτάνης γιὰ τὸ Τῆς Ἐπιδαύρου: σειρὰ ἀρθρῶν μέχρι τὸ τ. 209). Ἀκόμα καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἱπποκράτη ἀπλῶς ὑπονοοῦν κάποια στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὶς μεθόδους καὶ τὰ δρώμενά τους. Ἀπομένουν τὰ ἐρεῖπιά τους σχεδὸν ἰσοπεδωμένα ἀπὸ τὴ μισαλλοδοξία (Θεοδόσιος) μαζὶ μὲ τῶν Μαντείων, Μυστηριακῶν καὶ Θρησκευτικῶν κέντρων (π.χ. Ἐλευσίς, Ναὸς Ἀφαίας) καὶ ὁ Πανσανίας. Θρύμματα δηλαδή. Ὡς προσπαθήσουμε μίᾳ προσέγγισι.

ΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ. Ἡ ὑγεία σὰν βασικὸς θεσμὸς χάνεται στὰ δάθη τῶν αἰώνων τοῦ πρωτοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ὑποτίθεται, ὅτι ἰδρῦθησαν ἀπὸ τὸν Ἀσκληπιὸ (ἀσκέω λ. ἡπίως), ἀλλὰ ὡς «υἱὸς» (=συνεχιστὴς) τοῦ Ἀπόλλωνος ἔπεται τούτου. Ἐπομένως τὰ (ἂς τὰ ὀνομάσουμε) «Ἀπολλώνια» ἱατρικὰ κέντρα προηγοῦνται τῶν Ἀσκληπιείων κατὰ μερικοὺς αἰῶνες. Τουλάχιστον τὸν Ἀσκληπιὸ μπορούμε νὰ τὸν θεωρήσουμε ὑπαρκτὸ πρόσωπο (θνητὸ) λόγω τοῦ κερανοβολήματός του ἀπὸ τὸν Δία. Ὁ Ἱπποκράτης, Ἀσκληπιάδης καὶ αὐτὸς, στὸν Ὅρκου του ἀναφέρει: «Ὁμνῶ Ἀπόλλωνα ἱητρὸν καὶ Ἀσκληπιόν...».

Τὰ Ἀσκληπιεῖα (α) δημιουργοῦσαν στὴν ἀκμὴ τους ἓνα πλέγμα τριακοσίων (300 ἢ 380) κέντρων, μὲ βάση τὸ τῆς Ἐπιδαύρου, ἐκτεινόμενο σὲ ὅλη τὴν Μεσόγειο, νότια μέχρι τὴν Αἰθιοπία καὶ ἀνατολικά μέχρι τὶς Ἰνδίες. Τὸ πλέγμα συμπληρωνόταν μὲ 13 Ἀμφιαράεια (θεραπευτήρια - μαντεῖα). Ὁ Ἀμφιαράος ἦταν «υἱὸς» τοῦ Μελάμποδος τοῦ μεγάλου θεραπευτῆ. Οἱ τοποθεσίες οἰκοδομήσεως τῶν Ἀσκληπιείων ἐπελέγοντο μὲ πᾶσαν ἐπιμέλεια, ὥστε νὰ ἔχουν μικροκλίμα ἡπιο καὶ ξηρὸ, ἀνάμεσα σὲ δέντρα (= ἄλση) καὶ πηγές. Ἔτσι τὸ φυσικὸ κάλλος περιέβαλλε τὴν ἁρμονία τῶν κτισμάτων.

Μήπως ὅμως τὰ ἰδιαιτέρα αὐτὰ τοπία ἦταν ἀποτέλεσμα κομδικῆς μαγνητικῆς συσσώρευσης, δηλ. σημεῖα ἐνὸς πανγῆινου πλέγματος ἐνεργείας ὅπως πιθανῶς ὑπαινίσσονται οἱ ὀμφαλοὶ π.χ. τῶν Δελφῶν (Σχ. 1); Ἡ ἀπάντησι

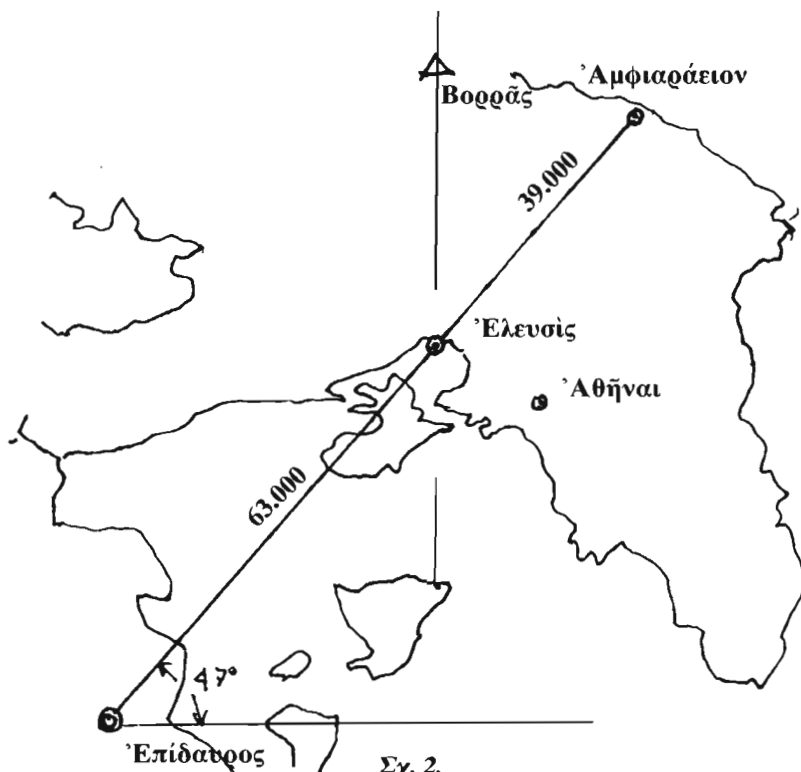

Σχ. 1

ἴσως ἔλθῃ μετὰ τὴν μέτρηση μετὰ εἰδικὰ συσκευὰς ἐπὶ τόπου, ἀφοῦ βρεθοῦν ὅσο γίνεται περισσότερα θεραπευτήρια ὡς καὶ τὴν μεταξύ των γεωμετρικὴ σχέση (εὐθεῖες, κύκλοι, ἀναλογίες). Γιὰ παράδειγμα φέρω τὴν σχέση μεταξύ τοῦ Ἀσκληπιείου Ἐπιδαύρου, τοῦ κέντρου τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων καὶ τοῦ Ἀμφιαράειου (μαντείου - θεραπευτηρίου). Αὐτὰ εὐρίσκονται ἐπ' εὐθείας, ἀκριβῶς ΒΑ, ὃ δὲ λόγος

$$\frac{\text{Ἐπιδ. Ἐλευσίς}}{\text{Ἐλευσίς-Ἀμφιαρ.}} = \frac{63.000}{39.000} \approx 1.618 = \Phi, \text{ χρυσοῦς ἀριθμὸς (Σχ. 2).}$$

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα εἰδικώτερα τὸ Ἀσκληπιεῖον τῆς Ἐπιδαύρου στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἱπποκράτη. Στὴν προσπάθεια καθορισμοῦ τῆς βασικῆς ἀρχῆς λειτουργίας του θὰ βαδίσουμε ἀρνητικά, ἀποκλείοντας περιπτώσεις ἀσθενῶν: α. Δὲν δεχόταν ἐτοιμοθανάτους, γέρους καὶ ἐγκύους². β. Ἐπίσης ἀσθενεῖς ποὺ ἔχρηζαν θαλασσιᾶς (μείζονος) χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως³ μετὰ ἀποστείρωση, γενικὴν ἀναισθησίαν καὶ μεταγγίσεις αἵματος. Στὸν ὄρκο τοῦ Ἱπποκράτη ἀναφέρεται σαφῶς: «Οὐτέ μιν ἐγὼ δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντα, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτησιν

Σχ. 2.

ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε». [Δλδ.: Δέν θά χειρουργήσω λιθιῶντα (:) θά παραχωρήσω αὐτὴ τὴν πράξη σὲ ἐπαγγελματίες (χειρουργοὺς).] Πρέπει νὰ ἀποδεχθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ δύο εἰδῶν θεραπειῶν: τοὺς *ἰητροὺς* - λειτουργοὺς τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοὺς «χειρουργοὺς» (= σύγχρονοι τραυματολόγοι - ἐπανορθωτικὴ ἱατρικὴ). γ. Δέν δέχονταν τραυματίες (πολέμου, ἀτυχημάτων). Στὶς δύο στήλες τοῦ Μουσείου Ἐπιδαύρου ποὺ ἀναφέρουν θεραπείες (= ἰάματα), δέν ὑπάρχει περίπτωση τραυματία². δ. Παρ' ὅλο ποὺ οἱ πλείστες τῶν περιπτώσεων ἦσαν χρόνιες δυσίατες ἀσθένειες⁴, τὰ Ἀσκληπιεῖα δέν λειτουργοῦσαν ὡς ἄσυλα - νοσοκομεῖα, ἀλλὰ ὡς θεραπευτήρια ἐντατικῆς μὲν ἀλλὰ ὀλιγοήμερης σταδιακῆς θεραπείας. Μετὰ τὸ πέρας τῆς, ἐὰν δέν ἐπῆρχετο ἡ ἴασις ὁ ἀσθενὴς ἔπρεπε νὰ ἀποχωρήσῃ, μὴ ἰαθεῖς.

Καὶ τώρα ἡ λειτουργία τῶν Ἀσκληπιείων. Καταφατικὰ: α. Χρησιμοποιοῦσαν ἀπλές, φυσικὲς (= ἥπιες) μεθόδους γιὰ τὴν ἀνύψωση τοῦ ἡθικοῦ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ θελίωση τῆς υἱείας του, δλδ. τὰ τέσσερα στοιχεῖα: λουτρά, ἀσκήσεις, δίαιτα, ψυχαγωγία (= ὁδήγησις τῆς ψυχῆς σὲ εὐχάριστες καταστάσεις)⁴. β. Ἀποφεύγοντας τὴν πολὺ αἱματηρὴ χειρουργικὴ ἀσκοῦσαν τὴν *ἐλάσσονα* (ἥπια) καὶ γενικῶς ἀνακουφιστικὰς μεθόδους, ὅπως καυτηρίασις, διάτρησις ἀποστήματος, παρακέντησις, ἀφαίμαξις κ.λπ. Σὲ τί λοιπὸν ἀπέβλεπαν οἱ *ἰητροὶ* τῶν Ἀσκληπιείων; Στὴν ἴασις (= σωτηρίας σημεῖον) τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀσκῶντας τὴν **ψυχοσωματικὴ** ἱατρικὴ (somatization disorders, mood disorders < δυσ-ὀρέγω > = διαταραχὲς ψυχικῆς διαθέσεως)⁵. Γιὰ τὴν κατανόησις τῆς βασικῆς αὐτῆς ἀρχῆς καὶ τῆς λειτουργίας τῆς στὰ Ἀ., πρέπει νὰ ἐξετάσουμε τὴν φιλοσοφικὴ ἀντίληψιν καὶ τὴν δόξιν τῆς ἡθικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Η ΗΘΙΚΗ. Ἡ βασικὴ ἀρχὴ τῆς ἡθικῆς τῶν ἦταν τὸ μέτρον («*Μέτρον ἄριστον*» καὶ «*Μηδὲν ἄγαν*») δηλαδὴ τὸ προσῆκον (πρέπον) καὶ ἡ συμμετρία. Τοῦτο ἔχει σχέση μετὰ τὸν *λόγον* = σχέση μετὰξὺ..., σωστὴ ἀναλογία, ἴσως ὁ λόγος Ἀπολλώνιον: Διονυσιακόν. Τὸ μέτρο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν *αἰδῶ* = κοσμιότης, σέβας, σεμνότης, εὐπρέπεια. Τότε ὁ ἄνθρωπος ζῇ μετὰ σωφροσύνη, ἐγκράτεια παθῶν, αὐτοκυριαρχία, ἀγνότητα προθέσεων. Ἡ ὑπέρβασις τοῦ μέτρου αὐξάνει τὸ ἐγὼ καὶ προκαλεῖ τὴν *ὕβριν* = ἀλαζονεία. Ἡ διαταραχὴ αὐτὴ ἐπιφέρει ὡς ἀντίδρασις τὴν *μῆνιν* (= ὀργή) καὶ τὴν *νέμεσιν* (= ἀγανάκτησις), μετὰ ἀποτέλεσμα τὴν ἐκ-δί-κη-σις - Ἄτη (= θεῖα δίκη), ἐμφανιζόμενῃ ὡς διαταραχὴ σωματικὴ/ψυχικὴ/πνευματικὴ τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο γίνεται ὡς νομοτέλεια, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἀνάγκη (Ἀνάγκη καὶ Θεοὶ πείθονται = στὴν ἀνάγκη συμμορφοῦνται καὶ οἱ Θεοί), ποὺ σημαίνει τὸν ὑπέρτατο συμπαντικὸν νόμον ἁμείσεως σχέσεως αἰτίου / ἀποτελέσματος (σανσκριτ. *Karma* < ἐκ τοῦ *εἶμαρμένη* = μοῖρα). Διαταράξεις; Θὰ διαταραχθῇ! Ἡ ἰσορροπία ἀπο-

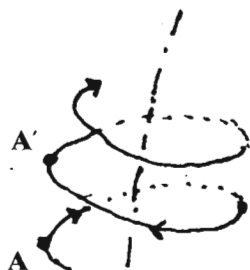
”Αποψη τῶν λειψάνων τοῦ Ἀσκληπιείου Ἐπιδάουρου. Στὸ κέντρο τῆς φωτογραφίας ἡ περίφημη Θόλος.

Δεξιά ο «ἡτρός» κρατεῖ μετ' ἀριστερὸ ὄφιν καὶ πιάνει τὸν καρπὸ τοῦ ἀσθενοῦς, τοῦ ὁποῖου ἡ δεξιά παλάμη εἶναι ὄρθια. Ἡ «ζακός» πίσω του κρατεῖ κάτω λεπτό. (Αρχαιολογικὸ Μουσεῖο, ἀρ. Κ 1841.)

καθίσταται με την *κάθαρσιν* (= ξεκαθάρισμα), την *ἐπί-γνωσιν*⁷ (= ἄμεση ἀντίληψη αὐτοῦ ποῦ εἶναι με τὸν νοῦ νὰ σιωπᾷ), κατανόηση. [Εἶναι = τὸ ὄντως ὄν⁸/ἄει ὄν⁹. Ἐπίγνωσις = Ἰδεῖν⁹/εἰδέναι⁸/εἰδῶς (Ὁμηρος)]. Ἐχομε λοιπὸν τὴν τετράδα (=τετρακτὺς): Μέτρον – Ὑδρις - Νέμεσις - Κάθαρσις.

ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ. Ἡ πρωτόγονη σκέψη λειτουργεῖ με τὴν διαδικότητα π.χ. καλὸ - κακὸ. Δηλαδή δύο ἀναλλοίωτες στατικές καταστάσεις. Ἡ ἑλληνικὴ

Σχ. 3.

διανόηση κατάφερε νὰ ξεφύγῃ καὶ ξεπερνώντας γρήγορα τὴν τριαδικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ/Ἰνδουισμοῦ νὰ φθάσῃ στὴν τετραδικὴ ἀντίληψη τῶν πραγμάτων (Σχ. 3). Ἀπὸ τὴ θέσῃ Α με διεργασία - κίνηση θαῖνουμε στὴν ἀντίθεσιν Β, ἀπ' ὅπου με ἀντίθετη κίνηση φθάνουμε στὴν νέα θέσῃ Α' (σύνθεσις). Εἶναι τὸ «ἀέναον γίγνεσθαι».

Ἔτσι ἀπὸ τὴν τετρακτὺν τῶν στοιχείων τῆς Φύσεως (ριζωμάτων) φθάνουμε στὴν τετρακτὺν τοῦ ἀνθρώπου (Πίναξ Ι). Εἰδικώτερα τὴν ψυχὴ (ψυχισμός) τὴν

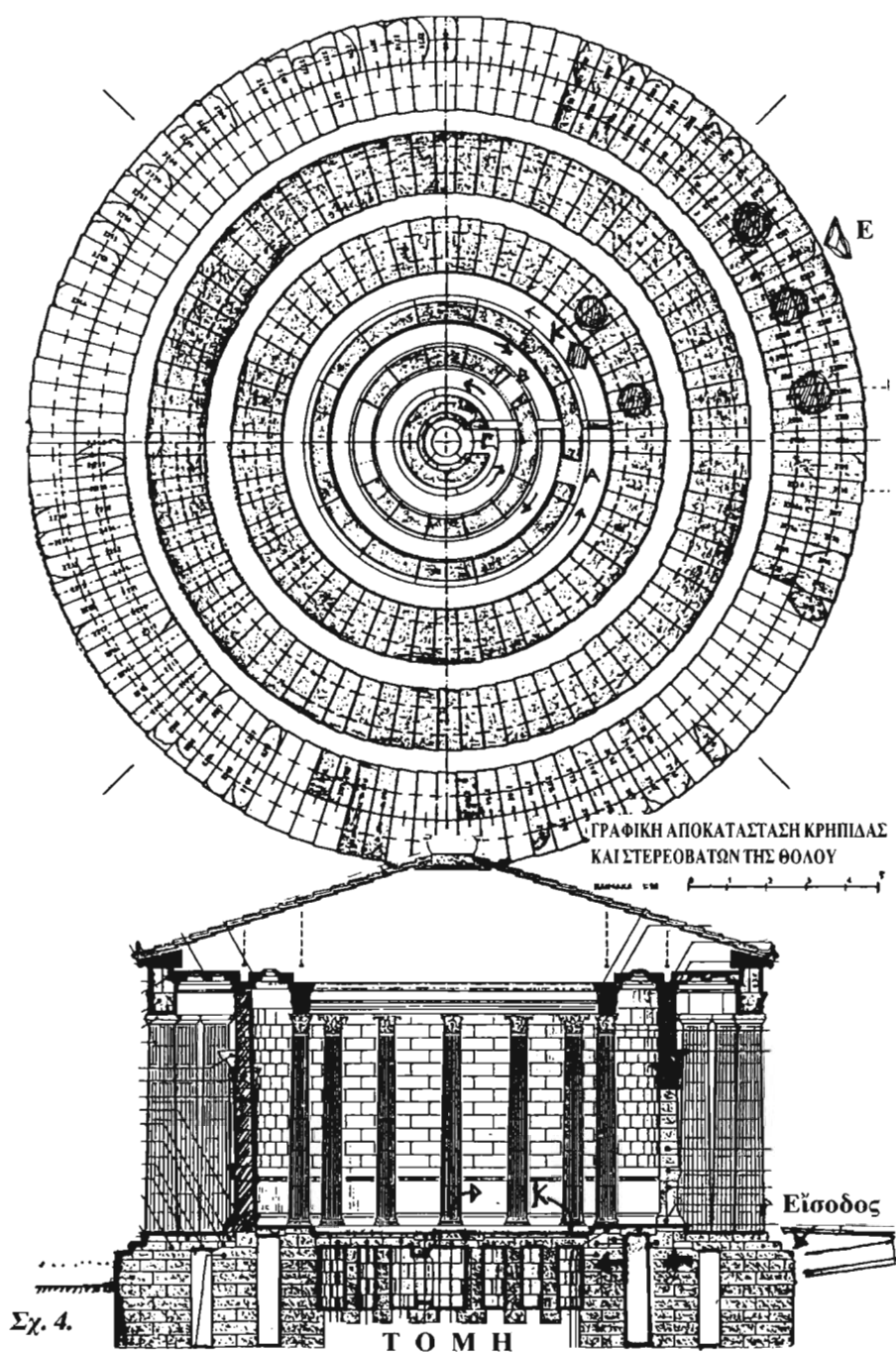
θεωροῦν ὡς ἔδρα βουλήσεως, συναισθημάτων καὶ παθῶν.

ΥΓΕΙΑ-ΝΟΣΟΣ. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑγρὰ κατὰ 90%, ἀφαιρουμένου τοῦ σκελετοῦ 68: (100-22) = 90%. Ὁ Ἱπποκράτης μᾶς ἀνακοινώνει

ΓΗ	(στιβαρὸ) →	ΣΩΜΑ
ΥΔΩΡ	(πλημμύρα) →	ΨΥΧΗ
ΑΗΡ	(πέταγμα) →	ΠΝΕΥΜΑ
ΠΥΡ	(φώτισις) →	ΕΠΙΓΝΩΣΙΣ

Πίναξ Ι.

τὴν τετρακτὺν τῶν *χυμῶν* τοῦ σώματος: αἷμα, χολὴ ξανθὴ (= κίτρινη), χολὴ μέλαινα καὶ φλέγμα (= μύξα, βλέννα, λατ.: pituita < πίτυς = πεῦκο· ἀργότερα προστέθηκαν ὁ ἰδρῶς καὶ ὁ σάλας). Ἡ ὑγεία λοιπὸν εἶναι ἡ *εὐκρασία* (= σωστὴ μείξις) καὶ ἡ ἀταραξία / γαλήνη τῶν χυμῶν αὐτῶν. Ἡ ὑπέρβασις τοῦ μέτρου αὐξάνει τὸ Ἐγὼ καὶ προξενεῖ ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς συγκρούσεις, με ἀποτέλεσμα διαταραχὴ τῶν χυμῶν (*δυσκρασία*), δλδ. μείωσις / αὐξηση κάποιων ἢ καὶ ἀλλαγὴ ροῆς των καὶ τέλος ἐμφάνισις τῆς ψυχο-σωματικῆς νόσου. Ἡ ἀντίστροφὴ κίνησις ἀρχίζει με τὴν *θεραπείαν* (= περιποίησις τοῦ νοσοῦντος), ποῦ συνίσταται ἀπὸ τὴν τετρακτὺν: *κάθαρσις* (λουτρά, ἀσκήσεις, δίαιτα), *ἀνακούφισις* (παρακεντήσεις κ.λπ.), *ψυχαγωγία* (θεατὸς σὲ ψδεῖο, θέατρο, στάδιο, γυμνάσιο, πρόσβασις σὲ βιβλιοθήκη γιὰ διάβασμα καὶ στὴ στοὰ γιὰ συζήτηση, δρώμενα σὲ ναοὺς). Καὶ τέλος *αὐτογνωσία* δλδ. τὴν ἄμεση ἀντίληψη τοῦ προβλήματος, ὥστε νὰ θεᾶται τὸν ὄντως ὄν. Τοῦτο με τὴν βοήθεια τῶν θεραπόντων ἱατρῶν, στοὺς ὁποίους εἶχε ὁ ἀσθενὴς ἀπόλυτὴ ἐμπιστοσύνη. Ἀποτέλεσμα τῆς ὅλης διαδικασίας εἶναι ἡ *ἴασις* (=ἐπανόρθω-

METRON	ἡρεμία	ΥΓΕΙΑ
ΥΒΡΙΣ	διαταραχή	ΔΥΣΚΡΑΣΙΑ
NEMESIS	ἀντίδρασις φύσεως	ΝΟΣΟΣ
ΚΑΘΑΡΣΙΣ	ἐπαναφορὰ	ΘΕΡΑΠΕΙΑ
(ἐπίγνωσις)	(σοφία)	(ἱασις)

Πίναξ II.

σις)⁶, δλδ. ἐπιστροφή στο μέτρον καὶ στήν ὑγεία, ἀλλὰ σὲ ἄλλο ἐπίπεδο, ὑψηλότερο, ἀφοῦ μὲ τὴν ἐπίγνωση ἐγινε σοφώτερος (Σχ. 3). Ἔτσι ἡ σχέση ἠθικῆς καὶ ὑγείας ψυχοσωματικῆς εἶναι φανερὴ. (Πίναξ II).

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ. Δὲν γνωρίζω ἀρχαῖες πηγές σχετικὲς μὲ τὴ λειτουργία τῶν Ἀσκληπείων, νομίζω ὅμως ὅτι οἱ πληροφορίες εἶναι ἐλάχιστες. Ἄς προσπαθήσουμε νὰ ἀναπαραστήσουμε μὲ τὰ εὐρήματα τὴν διαδικασία (τὰ νομιζόμενα, καθιερωμένα). Ἐξω ἀπὸ τὰ συμβολικὰ ὅρια (οὐρος) τοῦ περιδόλου τοῦ Ἄ. θὰ γίνη ἡ αἵματηρὰ θυσία τῶν συγγενῶν τοῦ ἀσθενοῦς. Μετὰ ὁ ἱερομνήμων (ἱητρός)^{2, 10}, ὁ ἐξουσιοδοτημένος γιὰ τὴν ἐπιλογὴ μὲ κριτήριο τὴ ψυχοσωματικὴ νόσο, ἀφοῦ πρῶτα λάβῃ τὸ ἱστορικόν, ὁδηγεῖ κάθε αὐγὴ τοὺς ἀσθενεῖς τῆς ἡμέρας, ἕναν - ἕναν, στὰ Προπύλαια, διαβαίνοντας τὸν ρυάκα. Ἐκεῖ ὁ ἀσθενὴς θὰ παραμείνῃ γιὰ λίγο χρόνον ἀναυδος ἀπὸ τὸ κάλλος, ποὺ τὸ ἀπολαμβάνει καὶ μὲ τὶς πέντε τοῦ αἰσθήσεις (ἀρχιτεκτονήματα καὶ χορὸ, μουσικὴ, θυμιάματα, πλακοῦντες καὶ ἀγγίγματα). Νιώθει, ὅτι εἰσέρχεται σὲ ἕνα ἰδανικὸ κόσμον - κόσμημα, ἔτσι ὅπως τὸν ἀποζητοῦσε πάντοτε. Μετὰ θὰ τὸν ἀναλάβουν οἱ νεαρὲς θεραπαινίδες (ζακόροι), ἐὰν ὁ ἀσθενὴς εἶναι ἄρρην (καὶ τὸ ἀντίστροφο!) γιὰ τὸ κατάλληλον λουτρὸ (θερμό, ψυχρό) καὶ τὸ ντύσιμο μὲ ἕνα ἅπλο χιτῶνα, ἂν ἔχῃ καλοκαιρία. Ἴσως τὸν περιφέρουν καὶ σὲ μερικοὺς ναοὺς λ.χ. τῆς Ἀφροδίτης, Ἀρτέμιδος, Θέμιδος κ.ἄ. καὶ τέλος θὰ τὸν ἀφήσουν νὰ ξεκουρασθῇ καὶ νὰ γαληνέψῃ στο Ἄδατον.

Ἐκεῖ θὰ τὸν εὕρῃ ὁ προσωπικός του θεραπευτὴς (=ἱητῆρ) τὴν κατάλληλη στιγμή, ἀφοῦ πρῶτα τὸν παρατηρήσῃ ἐπισταμένως ἀπὸ μακριά. Θὰ τὸν πλησιάσῃ μὲ *εὐνοίαν* (=καλοδιάθετος) καὶ ἀποκτώντας τὴν ἐμπιστοσύνη του θὰ τοῦ ἐκμαιέυσῃ, τί τὸν ἀπασχολεῖ, τὸ δὲ ἄλλο πρῶτ' *«ἐξηγήσεται ἐνυπνίου»*. (ἔκλυσις; = ψυχὰνάλυσις + ὄνειροκρισία). Ἡ προσφορὰ του τελειώνει μὲ τὴν ὑποστήριξη ψυχολογικὰ τοῦ ἀσθενοῦς του μὲ ἀπόλυτα θετικὲς σκέψεις (*ὑποβολή*). Ἐὰν χρειασθῇ, θὰ κάνῃ χρῆσιν τῆς ἐλάσσονος χειρουργικῆς. Ἡ θεραπεία θὰ ὁλοκληρωθῇ μὲ δίαιτα, εἰδικὲς ἀργὲς ἀσκήσεις, *χειρονομίες* (tai-chi), λουτρὰ καὶ ψυχαγωγία γιὰ 2-3 ἡμέρες. Σὲ ἐλαφρὲς ψυχοσωματικὲς περιπτώσεις ὅλα αὐτὰ ἀρκοῦσαν γιὰ τὴν ἴαση τοῦ ἀσθενοῦς.

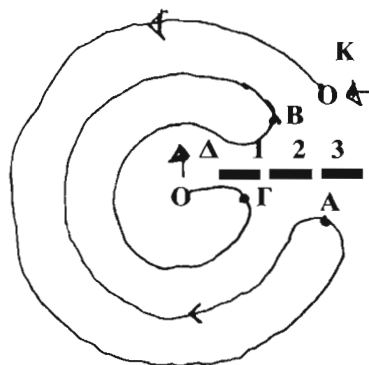
Σὲ περίπτωσι ἀποτυχίας προχωροῦσαν στο ἐπόμενο¹⁰ στάδιο μὲ κύριον ἐφόδιο τὴν *ἐγκοίμησιν* στο Ἄδατον. Αὐτὴ δὲν ἦταν βεβαίως ἕνας ἅπλος ὕπνος, γιατί τότε θὰ χρησιμοποιοῦσαν λέξιν ἀπὸ τὶς ρίζες *«ὑπνώω»* ἢ *«καθεύδω»*. Μελετητὲς ἀναφέρουν χρῆσιν ὑπνωτικῶν οὐσιῶν. Θεωρῶ, ὅτι ἡ ἐγκοίμησις εἶναι ἡ χρησιμοποιούμενη ἀπὸ τοὺς ψυχολόγους *ὑπνωσις* (= τεχνητὸς ὕπνος).

Διότι α. Τò δηλώνει ἡ λέξη: *ἐγκοίμησις* < *ἐγ-κοιμίζω* = ἀποκοιμίζω - νανουρίζω - κατευνάζω. β. Παρατηρῶντας ἐπὶ τόπου τὸ ἀνάγλυφο τοῦ Ἀσκληπιείου Πειραιῶς διαπίστωσα, ὅτι ἡ ἀσθενὴς ἔχει *ἀνοικτὰ* τὰ μάτια, ἡ δὲ στάση τοῦ σώματος εἶναι *ἡμικαθιστή*, ἐπάνω σὲ προβεῖα ὡς καὶ τὰ δύο (ἀρ. 3369 καὶ 1841) ἀνάγλυφα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν («Δ», τ. 210). Καὶ στίς τρεῖς περιπτώσεις ἡ ἐπέμβαση γίνεται μὲ δακτυλικὴ πίεση (*shi atsu*) καὶ βελονισμό, μέθοδοι γνωστὲς στὰ Ἀσκληπιεῖα. γ. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἱερομνήμονος, ποὺ κρατᾷ σὲ κάθε χέρι ἀπὸ ἓνα φίδι^{3, 10} στὸ ὕψος τῶν ματιῶν του, ἐνώπιον τοῦ ἀσθενοῦς, ἀποδεικνύει τὴν χρῆση διπλοῦ ὄργανου γιὰ ὑπνωτισμό. Δὲν τὰ ὀνομάζουν «ὄφεις» ἀλλὰ *δράκοντας* < *δέρομαι* = ἀπ-αστράπτω/ἀκτινοβολῶ, *παρεῖαι* < *πυρρός* = λαμπρός, ἐρυθρῶς καὶ *ξανθά(!)* *ζῶα*² < *ξανθός* = χρυσίζων. Δηλαδή ὄργανα ποὺ ἀκτινοβολοῦν καὶ μαγνητίζουν μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑπνωση. Ὁ ὑπνωτισμένος δὲν ἀντιδρᾷ πλέον καὶ δέχεται τὴν ὑποβολή. Κατὰ τὴν ἐγκοίμηση πολλὰς ἀτεκνες γυναῖκες (ἀλλ' ὄχι στεῖρες) θὰ καταστοῦν ἐγκυοὶ (βλ. ἐπιγραφές)^{2, 10} καὶ βεβαίως ὄχι μὲ συνουσία (ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς), ἀλλὰ μὲ τεχνητὴ γονιμοποίηση (εἰσοδος σπέρματος στὸν τράχηλο μήτρας). Ἐπίσης πολλοὶ ἄνδρες σεξουαλικῶς ἀνίκανοι θὰ ἱαθοῦν μὲ τὴν μεταφορὰ τους ἐν συνεχείᾳ στὴν Στοά Κότυος (*Κοτυτιῶ* = θεὰ θρακικὴ τῆς ἀκολασίας καὶ ὄχι κότυς ἀθλητῆς).

Τὸ τρίτο στάδιο ἦταν γιὰ ἐπίμονες, δύσκολες περιπτώσεις, ὅπου ἐχρησιμοποιοῦντο δραστικὲς θεραπείες – «chock». Μία ἐξ αὐτῶν θὰ ἦταν ἡ διάβαση *λαβυρίνθου*. Τέτοιοι ὑπῆρχαν σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, πλὴν δὲ τῆς Κρήτης διέθεταν λαβύρινθο τὸ Νεκρομαντεῖο, τὸ Μαντεῖο τοῦ Τροφωνίου κ.ἄ. Στὴν Ἐπίδαυρο βρίσκεται στὸ ὑπόγειο τῆς Θόλου, τὸ Ὑποσυνείδητο. Ὡνομάζετο καὶ Θυμέλη = βῆμα στὸ κέντρο κυκλικῆς αὐλῆς.

Ο ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ. Οἱ τέσσερις ἐσωτερικοὶ ὁμόκεντροι δακτύλιοι τῶν θεμελίων (Σχ. 5) δημιουργοῦν τρεῖς κενοὺς δακτυλίους - διαδρόμους (πλ. 0.75 μ. καὶ ὕψ. ≈ 2.00 μ.) καὶ ἓνα κύλινδρο - πηγάδι στὸ κέντρο D=1,25 μ. Κάθε δακτύλιος ἔχει ἀπὸ ἓνα ἐμπόδιο (1, 2, 3) καὶ ἀπὸ ἓνα ἄνοιγμα (Α, Β, Γ). (Σχ. 5, 4). Ἄν εἰσέλθῃ κάποιος ἀπὸ τὸ σημεῖο Κ καὶ κινηθῇ σπειροειδῶς πότε ἀριστερόστροφο πότε ἀντίθετα, θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ σημεῖο Δ.

Ἡ εἰσοδος τοῦ λαβυρίνθου Κ ἀντιστοιχεῖ σὲ μία ρομβοειδῆ μαύρη πλάκα τοῦ ἐσωτερικοῦ πλακόστρωτου τῆς Θόλου. Ἀπὸ ἐκεῖ θεωρῶ ὅτι κατεβίβαζαν τὸν ἀσθενῆ μὲ δυσίατη ψυχροσωματικὴ ἀσθένεια, κρατῶντας τον μὲ δεμένα τὰ

Σχ. 5.

μάτια του και άφου ἔκλειναν τὴν πλάκα, τὸν καθωδηγοῦσαν, ὥστε βαδίζοντας τὴ διαδρομὴ νὰ φθάσῃ στὸ φρέαρ Δ. Τότε ἀνοίγοντας τὴν κεντρικὴ στρογγυλὴ πλάκα ($D \approx 0.75 \mu.$) θὰ τὸν ἀνέβαζαν στὸ Κέντρο τῆς Θόλου μέσα σὲ περιβάλλον λαμπρῆς χαρᾶς στὸ ἐπίκεντρο (θυμέλη) τοῦ ἐκπάγλου κάλλους κτιρίου. Ὁ ἴδιος ὁ ἀρχαγέτης (= ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀσκληπιοῦ) θὰ τὸν ὑποδεχθῇ καὶ μέσα σὲ βαθεῖα συγκίνηση θὰ τοῦ ψιθυρίσῃ αὐτό, ποῦ μὲ τὴν ἐπίγνωση ὁ ἀσθενὴς ἤδη ἀντιλήφθηκε. Ὅτι ἡ ζωὴ ἀξίζει καὶ τὸ κάλλος ἐμφανίζεται μὲ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ μέτρο. Ὁ ἰαθεὶς, ἀφου ἔζησε ἔντονα τὸ σκοτεινὸ του ὑποσυνείδητο - λαβύρινθο, θὰ ἀναστηθῇ (= ἀνεγερθῇ / ἀφυπνισθῇ / μετατοπισθῇ σὲ ἄλλο ἐπίπεδο), θὰ ἀναγεννηθῇ, γνωρίζοντας τὸ νόημα τῆς ζωῆς μὲ ἄμεση (αὐτο)γνώσης, μύστης πλέον.

ΣΗΜΕΡΑ. Ἐνῶ ἡ χειρουργικὴ πραγματοποιοῖσε τεράστια πρόοδο, ἡ λοιπὴ ἱατρικὴ ὠδηγήθηκε στὸν κερματισμὸ τοῦ γνωστικοῦ ἀντικειμένου της καὶ ἀπὸ «φύλακας τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν» μεταβλήθηκε σὲ «διορθωτὴ» ἐνὸς συστηματικοῦ ὀργανισμοῦ (= σώμα). Ἀπὸ τὴ χρῆση φυσικῶν ἱμάτων κατέληξε στὴ συνταγογραφία χημικῶν οὐσιῶν (φάρμακα τοξικά) καὶ τὴ φαρμακομανία. Ἀντιδρῶντας ὡς πρὸς τὴν «ἐπίσημον» ἱατρικὴ, τολμηροὶ ἐρευνητὲς - ἱατροὶ πρότειναν ἤδη ἀπὸ τὸν 19ον αἰῶνα τὴν ἐναλλακτικὴ ἱατρικὴ ἢτοι μαγνητοθεραπεία (Mesmer), ὁμοιοπαθητικὴ (Hahnemann), βελονισμό κ.λπ. ὡς καὶ τὴν ὀλιστικὴ ἱατρικὴ / Ἱπποκράτειο. Εἶθε νὰ ἐπανέλθῃ τὸ μέτρο καὶ ἡ αἰδώς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ν. Μαριωρῆς, «Ἀσκληπιεῖα - Ἀμφιαράεια».
2. Ν. Μαριωρῆς, «Ἡ θεραπεία τῶν προαιωνίων».
3. Κ. Στρατῆς, «Δ», τ. 208, «Ἱπποκράτης...»
4. Κ. Στρατῆς, «Δ», τ. 210, «Ἡ προῖπποκράτεια ἱατρικὴ».
5. «The MECK manual», Διαγνωστικὸ ἐγχειρίδιο.
6. Ι. Σταματάκος, «Λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης».
7. Krishnamurti, «Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ».
8. Πλάτων, «Φαῖδρος», 249 c, τέλος.
9. Πλάτων, «Συμπόσιον», 211 A.
10. Α. Ἀραβαντινός, «Ἀσκληπιεῖα...» (1907).
11. Σ. Σταυρόπουλος, «Τὰ Ἀσκληπιεῖα τῆς Πελοποννήσου», σ. 25.
12. Π. Καβδαδίας, «Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ».

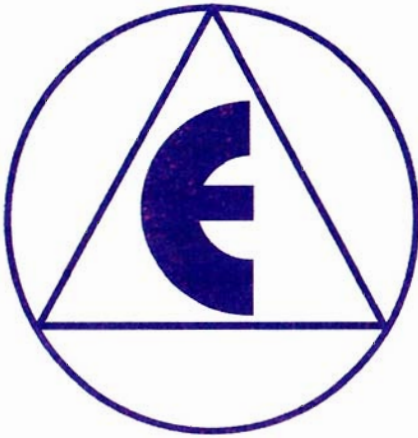
Κων. Καρμιράντζος

. Ἀρχιτέκτων

Γιὰ τὸν σκεπτόμενο δικό σας ἄνθρωπο τὸ εὐγενέστερο
δῶρο: Μία συνδρομὴ τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὸ ἔτος 2000.

Η ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ἐκδηλώσεις

ὕψηλοῦ ἐπιπέδου

τὰ καλοκαίρια

στοὺς Δελφοὺς

*Τὸ ἐν Δελφοῖς Ὑψίλον σύμβολον τῶν
Δελφικῶν Ἑορτῶν.*

Ἐτήσιες Δελφικὲς Ἑορτὲς σὰν ἀναβίωση τῆς ρομαντικῆς ἀλλὰ τόσο ὑψηλόφρονος προσπάθειας τοῦ ζεύγους Σικελιανοῦ πρὶν ἀπὸ 70 καὶ πλέον χρόνια πραγματοποιοῦνται τὰ τελευταῖα καλοκαίρια στοὺς Δελφοὺς, καὶ μάλιστα σὲ ἓνα καλλιτεχνικὸ ἐπίπεδο τόσο ποιοτικό, πὺν ἀπορεῖ κανεὶς γιατί ἡ δημοσιότητα πὺν ἔχει δοθῇ σ' αὐτὲς εἶναι σχετικὰ μέτρια. Ὅμως οἱ νέες Δελφικὲς Ἑορτὲς δὲν προάγουν μόνον τὸν Πολιτισμὸ καὶ τὴν Τέχνη, ἀλλὰ προπαντὸς ράπτουν τὸν σπασμένο ὁμφάλιο ἱστορικὸ μας λῶρο μὲ τὴ μάνα μας Ἀρχαία Ἑλλάδα, πὺν παρέμενε κομμένος γιὰ 16 αἰῶνες καὶ ἄφηνε τὸν Ἕλληνα σὲ κατάσταση ἱστορικῆς καὶ ιδεολογικῆς ἀσυνειδησίας. Ὁ «Δ» θεώρησε ὅτι πρέπει νὰ πληροφορήσῃ καλύτερα τοὺς ἀναγνώστες του γιὰ τὰ συμβαίνοντα τὰ τελευταῖα χρόνια στοὺς Δελφοὺς καὶ πρὸς τοῦτο ἔδωσε τὸν λόγο στὸν γνωστὸ μουσικοσυνθέτη καὶ διευθυντὴ τοῦ Γ' Προγράμματος τῆς ΕΡΤ κ. Γιώργο Τσαγκάρη – «ψυχὴ» τῶν νέων Δελφικῶν Ἑορτῶν–, ὁ ὁποῖος εὐγενῶς μᾶς παραχώρησε τὴν ἀκόλουθη συνέντευξη.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΣΑΓΚΑΡΗ

ΣΥΝΤ.: *Θὰ ἤθελα κατ' ἀρχάς, κ. Τσαγκάρη, νὰ μᾶς πῆτε, πῶς συλλάβατε καὶ ὑλοποιήσατε τὴν ἰδέα τῆς ἀναβιώσεως τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν.*

Γ.Τ.: Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, δὲν νιώσαμε τὴν ἀνάγκη τῆς ἀναβιώσεως τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν ἀλλὰ περισσότερο μία ἀνάγκη «μέθεξης» στὰ θέματα ποὺ εἶχαν ἐμπνεύσει καὶ τὸν Ἀγγελο Σικελιανό. Τὸ 1997 ἔκλεισαν 70 χρόνια, ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Ἀγγελος καὶ ἡ Εὐὰ Σικελιανοῦ εἶχαν ὁραματισθῇ μιὰ παγκόσμια ἀμφικτιονία πνευματικῆς φύσεως. Ὅλοι λίγο - πολὺ ξέρουμε, σὲ ποιὰ «ἄγωνα γραμμῇ», σὲ ποιές μίξερρες προκαταλήψεις καὶ σὲ ποιὰ ἄγνοια προσέκρουσε τὸ «καράθι» τῶν Σικελιανῶν καὶ θυθίστηκε. Τὸ ταξίδι ὅμως δὲν σταματᾷ. Ἔτσι μὲ ἀφορμὴ τὰ 70 χρόνια ἀπὸ τὶς Δελφικὲς Ἑορτές, ὅπως τὶς ὥραματίστηκε ὁ Σικελιανός, ξεκινῶντας νὰ τιμήσουμε τὴ μνήμη τοῦ γεγονότος – κι ὅταν λέμε «μνήμη», δὲν τὸ ἐννοοῦμε σὰν κάτι νεκρὸ, ἀλλὰ σὰν κάτι «ζῶν» καὶ «ζέον» ἀπὸ οἶστρο καὶ πίστη – κερδίσουμε ἓνα δῆμα σταδιακὰ κατὰ τὰ τελευταῖα τρία χρόνια, γιὰ νὰ μποῦμε στὴ διαδικασία ποὺ θὰ δώση καὶ σὲ μᾶς ἀλλὰ καὶ στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο σὲ παγκόσμια κλίμακα τὸ μήνυμα ποὺ περιέχουν οἱ Δελφοί. Ἔχω τὴν αἴσθηση, ὅτι, ὅσο προχωρᾷμε, κερδίζουμε ὁλοένα καὶ περισσότερο ἔδαφος σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση καὶ βαδίζουμε μὲ ὅσο τὸ δυνατό λιγώτερους κινδύνους, ἀφοῦ στὴν ἐποχὴ τοῦ Σικελιανοῦ τὸ περιβάλλον ἦταν ἐχθρικό καὶ τρομακτικό. Καὶ τώρα δέβαια εἶναι, ἀλλὰ ἓνα εὐρύτερο μέρος τῆς κοινῆς γνώμης εἶναι πιὸ ἐνημερωμένο καὶ πιὸ ὑποψιασμένο πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα.

Οἱ γραφικοὶ θεωροῦν τὴν Ἑλλάδα γραφικότητα

ΣΥΝΤ.: *Θέλετε νὰ πῆτε, ὅτι εἴχαμε καὶ τώρα ἀρνητικὲς ἀντιδράσεις στὶς ἐκδηλώσεις σας;*

Γ.Τ.: Βεβαίως καὶ εἴχαμε ἀρνητικὲς ἀντιδράσεις, οἱ ὁποῖες εἶχαν δύο σκέλη. Τὸ ἓνα σκέλος ἦταν σχόλια τοῦ τύπου: «τί γραφικότητες εἶναι αὐτές;» καὶ τὸ ἄλλο: «τί εἶναι τέλος πάντων αὐτὴ ἡ Ἑλληνικότητα, νὰ τὴ μάθουμε κι ἐμεῖς». Τὸ θέμα εἶναι, ὅτι κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πῇ «ἐγὼ σὰς παρουσιάζω τὴν Ἑλληνικότητα». Αὐτὸ θὰ ἦταν γελοῖο. Ἡ Ἑλληνικότη-

τα δὲν εἶναι οὔτε μόδα οὔτε ροῦχο οὔτε ἀποφόρι τῆς Εὐρώπης, νὰ τὸ κά-
νουμε μόδα ὅπως πολλὰ ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἤδη ἔχουν ἐνστερني-
σθῇ αὐτοὶ ποὺ μᾶς ρωτοῦν.

ΣΥΝΤ.: *Εἴχατε ἀρωγούς στὶς δραστηριότητές σας;*

Γ.Τ.: Εἴχαμε πολλοὺς καὶ ἀφανεῖς ἀρωγούς, ἀνθρώπους μέσα ἀπὸ τὸ
χώρο τῆς Ραδιοφωνίας, ποὺ ἐργάστηκαν μὲ συγκινητικό τρόπο, καθὼς καὶ
πρόσωπα ἀπὸ τὸ εὐρύτερο περιβάλλον τῆς Φωκίδας, ποὺ συνέντρεξαν
ὅπως μπορούσαν στὶς προσπάθειές μας, καὶ ἠθικά, καὶ αἰσθητικά, καὶ
πνευματικά, καὶ ὄχι κάτω ἀπὸ τίς καλύτερες συνθήκες. Ἔτσι μπορούμε
μετὰ ἀπὸ τρία χρόνια νὰ ποῦμε, ὅτι κάτι ἔχουμε κερδίσει, κάτι ποὺ δὲν
εἶναι εὐκόλο νὰ ἀνατραπῇ καὶ ἔχει μία πολὺ καλὴ προοπτικὴ· ἀλλὰ πρέ-
πει νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ νὰ τὸ διατηρήσουμε, διότι κανεὶς δὲν πρόκειται νὰ
μᾶς χαρίσῃ τίποτα. Χαίρομαι δέ, ποὺ χρησιμοποίησατε τὴ λέξη «ἀρωγός»
καὶ ὄχι «χορηγός». Χορηγούς δὲν εἴχαμε, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ περίπτωση τῆς
UNESCO πέρσι, τὴ σύμπραξη τῆς ὁποίας τιμῶ, γιὰτὶ τὰ ἄτομα ποὺ ψήφι-
σαν ὑπὲρ τῆς χορηγίας δὲν εἴχαν νὰ κάνουν μὲ τὸ κατεστημένο τῆς
UNESCO.

ΣΥΝΤ.: *Εἶναι γεγονός, ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σικελιανοῦ ἔχουν συντε-
λεσθῇ πολλὲς ἀλλαγές σὲ ἰδεολογικὸ ἐπίπεδο. Οἱ ἀλλαγές αὐτὲς ἔχουν
ἀγγίξει τὴν ἀρχικὴ ἰδέα καὶ τὸ ὄραμα τοῦ ποιητῆ; Ὑπάρχει ἀναπροσα-
νατολισμός στὶς σημερινές ἐφορτές;*

Γ.Τ.: Τὸ ὄραμα παραμένει ἀλλὰ ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐποχές καὶ τὰ μέσα ἐπι-
κοινωνίας ἔχουν ἀλλάξει καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπίσης σὰν φορέας καὶ ἀποδέ-
κτης πολιτισμοῦ ἔχει ἀλλάξει, ὀφείλουμε νὰ εἴμαστε λίγο προσεκτικοί,
διότι ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ξεκινᾶμε κάτι, πρέπει νὰ τὸ κερδίσουμε. Δὲν πρέ-
πει νὰ ξαναχαθῇ αὐτό. Καὶ γιὰ νὰ τὸ κερδίσουμε, πρέπει νὰ ἀγωνιστοῦμε.
Ἔχουμε τὴν τοπικὴ κοινωνία κοντὰ μας. Αὐτὴ κάνει τὸ μισὸ ἔργο καὶ
ἐμεῖς τὸ ἄλλο μισό. Ἐάν ἐμεῖς τὸ κάναμε ὅλο, θὰ εἴχαν συμβῇ δύο πράγ-
ματα· ἢ θὰ εἴχαμε φύγει ἀπὸ τὸ ὄραμα καὶ θὰ τοὺς εἴχαμε κολακέψει
ἀπλῶς ἢ θὰ εἴχαμε λειτουργήσει, ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ ἡ ἔκφραση, ὥς «νο-
νοὶ» τοῦ ὁράματος, προσπαθώντας νὰ τοὺς ὑπνωτίσουμε ἢ νὰ τοὺς πει-
θαναγκάσουμε μὲ κάποιες μεθόδους, οἱ ὁποῖες δὲν ἔχουν σχέση μ' ἐμᾶς.
Πέρα ἀπ' αὐτὰ καὶ ἡ τοπικὴ κοινωνία πρέπει νὰ εἶναι κοντὰ χωρὶς πιέ-

σεις. Ἐπιπλέον, χρέος μας εἶναι νὰ συνεγείρουμε τοὺς ἐμπνευσμένους ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς πείσουμε, ὅτι αὐτὸ ποὺ διεκδικοῦμε μὲ τὶς Δελφικὲς Ἑορτὲς εἶναι κάτι ποὺ τοὺς ἀφορᾷ. Τὸ ἴδιο ἀκριδῶς ἐπιχειροῦμε νὰ κάνουμε καὶ μὲ τοὺς φορεῖς ὅπως ἡ ΕΡΤ, μὲ τοὺς ὁποίους συνεργαζόμαστε. Νὰ κατανοήσουν ὅλοι, ὅτι τὰ ζητήματα τοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι «ἵπποδρομος» ἢ «τζόγος» ἀλλὰ πολῦτιμα καὶ μοναδικά, ἀκριδῶς ἐπειδὴ εἶναι προϊόντα πολιτισμοῦ.

Ἐκδηλώσεις ὑψηλοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου

ΣΥΝΤ.: Ποιό ἦταν τὸ περιεχόμενο τῶν Ἑορτῶν τοῦ τελευταίου καλοκαιριοῦ, κ. Τσαγκάρη;

Γ.Τ.: Ἀπὸ τὶς 25 Ἰουλίου ἕως τὴν 1η Αὐγούστου συντελέστηκαν ποικίλες ἐκδηλώσεις. Τὴν πρώτη ἡμέρα – πάντοτε κατὰ τὰ τελευταῖα τρία χρόνια, ἀφετηρία τοῦ προγράμματός μας εἶναι τὸ σπῖτι τοῦ ζεύγους Σικελιανοῦ – εἴχαμε κάνει παρουσίαση ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὶς «Σύδιλλες», τὰ ὅποια ἀπέδωσε ἡ Εὐτυχία Παρθένη μὲ τὴ συνοδεία ἑνὸς θρακιώτη γκαϊντατζῆ. Δώσαμε ἐπίσης ἓνα στίγμα σύγχρονης μελοποιΐας μὲ τὸν κ. Ξυδάκη σὲ στίχους τῆς Σαπφούς, τοῦ Σολωμοῦ καὶ ἄλλων. Παρουσιάστηκε ἐπίσης λαϊκὴ μουσικὴ ἀπ' ὅλη τὴ Μακεδονία ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο μὲ ἓναν πολὺ ἰδιότυπο τρόπο ἀπὸ τὸ συγκρότημα «Χορδὲς καὶ Πέτρες» (ὅπου τὸ ρόλο τῶν κρουστῶν στὴν μουσικὴ ἐκτέλεση παίζουν αἰγαιοπελαγίτικες πέτρες). Ἐπίσης μιὰ βραδιὰ μὲ πανσέληνο στὴν ἄκρη τῶν Δελφῶν παίξαμε μιὰ κατὰ κάποιον τρόπο «νεοελληνικὴ τζάζ», βασισμένη σὲ παραδοσιακοὺς ὅμως ρυθμοὺς καὶ μουσικοὺς τρόπους.

Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς (1/8) κάναμε ἓνα ὑπέροχο δρώμενο στὴν Κασταλία, τὸ ὁποῖο ξεκίνησε μὲ δύο ὕμνους – ἓνα πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ ἓνα πρὸς τὸ Διόνυσο – καὶ ἀφοῦ ἡ ὀρχήστρα καὶ ἡ κ. Μ. Ἀράπη τοὺς ἐρμήνευσαν, παρουσιάστηκε ὁ «Προμηθεὺς Δεσμώτης» μὲ τὴ συμμετοχὴ ἀξιόλογων ἠθοποιῶν σὲ μετάφραση τοῦ Κ. Γεωργουσόπουλου. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ κόσμου ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Αὐτὸ εἶναι τὸ κέρδος μας.

ΣΥΝΤ.: Ἀσφαλῶς θὰ ἔπαιξε ρόλο καὶ τὸ περιβάλλον, στὸ ὁποῖο διαδραματίστηκαν ὅλα αὐτά...

Πλήθος κόσμου παρακολουθεί συναυλία στα πλαίσια τών Δελφικών Έορτών του̐ περασμένου καλοκαιριού.

Γ.Τ.: Ὅπωςδήποτε. Ἡ Κασταλία εἶναι ἓνας χώρος μύθου ἀλλὰ καὶ ἱστορίας. Φαίνεται ξεχασμένος, ἀλλὰ ὑπάρχει. Ξέρετε, κάθε φορά πού βρισκομαι σ' ἓνα μνημεῖο ἑλληνικό, διδάσκομαι ἓνα πράγμα: τὴν ἀπαντοχὴ μέσα στοῦ χρόνου καὶ πέραν αὐτοῦ. Τὸ μνημεῖο βρίσκεται ἐκεῖ φαινομενικά ἀκίνητο καὶ *σημαίνει*. Μέσα σὲ μιὰ φοβερὰ ἐνεργητικὴ καὶ ἀδυσώπητη ἡρεμία μένουν, σημαίνουν καὶ ὑπάρχουν. Αὐτὸ πού ἐκπέμπουν δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ σήσει. Ἔτσι καὶ οἱ Ἑορτὲς μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανώμαστε τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ἔμοιαζαν μὲ ἀπονεννημένο διάδημα, τώρα ζοῦμε μ' αὐτές. Ὁ Ἕλληνας δὲν κάνει χωρὶς τὴν παρὰδοσή του. Ὅπως καὶ ὁ Ἡράκλειτος λέγει: «ὁ Θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς οὐ κρύπτει, οὐ φαίνεται, οὐ λέγει, ἀλλὰ σημαίνει».

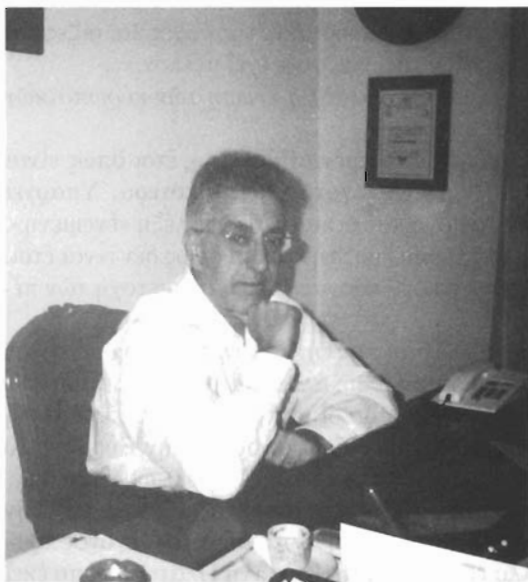
ΣΥΝΤ.: Εἶναι γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῶν ἡμερῶν μας δὲν ἀρκεῖται πλέον στὴν προκατασκευασμένη γνώση, ἀλλὰ ἀναζητᾷ. Τί ρόλο μποροῦν νὰ παίξουν οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς στὴν ἀναζήτηση αὐτή;

Γ.Τ.: Ἐφ' ὅσον γίνουν περισσότερο γνωστές, μποροῦν νὰ δώσουν στὸν κόσμο πού ἀναζητᾷ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, πού θὰ ἐρεθίσουν τὴν κριτικὴ του δυνατότητα καὶ τὴν ἐνδιάθετη προδιάθεση, πού μέσα τους μπορεῖ νὰ ἔχουν ὠρισμένοι ἄνθρωποι καὶ νὰ δοῦν κατὰ πόσον καὶ πρὸς τὰ πού ἐμπνέονται. Ἐμεῖς δὲ δίνουμε ἓνα «πακέτο» στοῦ κοινὸ γιὰ νὰ τὸ καταναλώσει, ἀλλὰ μιὰ ἀφορμὴ γιὰ νὰ σκεφτῇ, νὰ συντρεῖξῃ καὶ νὰ γίνῃ ἀρωγός, διότι αὐτὴ ἡ ὑπόθεση δὲν εἶναι ἑνὸς ἢ δύο ἀνθρώπων ἀλλὰ ὅλων. Χαρακτηριστικὰ θὰ σᾶς πῶ, ὅτι ἐκεῖνο τὸ πρῶτο στὴν Κασταλία, τὴν τελευταία ἡμέρα τῶν Ἑορτῶν, συνέβησαν γεγονότα πού κάποιοι μπορεῖ νὰ τὰ χαρακτηρίζουν ὡς παρανοϊκὸ παραδαρμό, ἀλλὰ ὅλοι τὰ βιώσαμε. Ὅλοι νιώσαμε ὅτι ἐκεῖνος ὁ τόπος μοσχοβολάει ἱερότητα. Οὔτε ἡ φθορὰ οὔτε ὁ χρόνος τὸν ἀγγίζει. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ στήριγμά μας.

Μάριος Μαρμανέας

Ὅσοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν ἐπιθυμοῦν νὰ βιβλιοδετήσουν σὲ τόμους τὰ εἰς χεῖρας τοὺς τεύχη τοῦ «Δ», μποροῦν νὰ προτιμοῦν τὸ συνεργαζόμενο μὲ τὸ περιοδικὸ βιβλιοδετεῖο τοῦ κ. Νίκου Ἀλεξόπουλου, Ζωοδόχου Πηγῆς 17, τηλ. 3837.431.

Ο ΝΙΚΗΤΑΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΕΙ:

Μία Εὐρώπη
μέσα στή λαβή
τῆς Ἀμερικῆς
δὲν μπορεῖ
νὰ ἔχη καμμία
προοπτικὴ

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΕΝΝΗΘΗ

Ἡ ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ σημασία τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης μέσα στὸν παγκόσμιον συσχετισμὸ δυνάμεων εἶναι ζήτημα ποὺ ἐντάσσεται στὴν προβληματικὴ τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴν σύγχρονη παγκόσμια κατάσταση καὶ τὸ μέλλον της. Κάποιες σημαντικὲς πλευρὲς τοῦ ἐν λόγω ζητήματος θίγει στὴν παρακάτω συνέντευξή ὁ τέως εὐρωβουλευτὴς ἱατρὸς Νικήτας Κακλαμάνης, ἓνας ἐκ τῶν ἐλαχίστων πολιτικῶν ποὺ ὁ λόγος του δείχνει νὰ ξεφεύγῃ ἀπ' τὴ συνήθη «ξύλινη γλῶσσα» καὶ ὅχι σπάνια κενότητα, ποὺ χαρακτηρίζει τοὺς ἐπαγγελματίες ταγούς τοῦ ἑλλαδικοῦ κράτους.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΤΟΥ κ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΕΡΩΤ.: Κύριε Κακλαμάνη, θὰ θέλατε στὸ μέλλον νὰ ξαναδρεθῆτε στὸ Εὐρωκοινодούλιο;

Ν.Κ.: Θὰ τὸ ἤθελα, γιατί ξέρω ὅτι οἱ σημαντικὲς ἀποφάσεις γιὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ κρά-

τη τὰ ἐπόμενα χρόνια θὰ παίρνονται ἐκεῖ. Κι ἂν νιώθης ὅτι πρέπει νὰ δώσης ἢ νὰ προασπίσης κάτι, εἶναι καλύτερα νὰ βρῖσκεσαι στο κέντρο τῶν ἀποφάσεων.

ΣΥΝΤ.: *Ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη ἔχει μέλλον;*

Ν.Κ.: Ἐξαρτᾶται. Μία Εὐρώπη ὅπως εἶναι σήμερα δὲν ἔχει κανένα μέλλον. Μία Ἐνωμένη Εὐρώπη ὅμως πού θὰ ἐπιστρέψῃ στίς παραδοσιακές της ἀρχές καί ρίζες καί πάνω ἐκεῖ θὰ προσπαθῇ νὰ κτίσῃ τὸ μέλλον της, ναί, τότε ἔχει μέλλον.

ΣΥΝΤ.: *Πεῖτε μας, τί ἀναγκαιότητα ἐξυπηρετεῖ αὐτὴ ἡ ἔνωση τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν;*

Ν.Κ.: Κατ' ἀρχὴν εἶναι φαρισαϊσμός ὁ ὅρος «Ἐνωμένη Εὐρώπη», ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα. Εἶναι πιὸ εἰλικρινές νὰ λέμε Ε.Ο.Κ., ὅπως λεγόταν καὶ παλιότερα. Ὑπάρχει μόνο μία κοινὴ ἀγροτικὴ πολιτικὴ, εἶναι τὸ μόνο πού δικαιολογεῖ τὴ λέξη «ἐνωμένη». Ἡ Εὐρώπη τυπικὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 ἰσότιμα μέλη. Στὴν οὐσία ὅμως δὲν εἶναι ἔτσι. Τὶς ἀποφάσεις τὶς καθορίζει ὁ γαλλογερμανικὸς «ἄξονας» μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν πέντε αὐτῶν βορείων πλουσίων χωρῶν.

ΣΥΝΤ.: *Ἐπιμένω στὸ νόημα τῆς «ἔνωσης». Αὐτοὶ πού τὴν ξεκίνησαν τί σκοπὸ εἶχαν;*

Ν.Κ.: Ἄν δὴ κανεὶς τὴν πρώτη ἰδρυτικὴ διακήρυξη, ἀλλὰ καὶ τὶς μεγάλες ἀποφάσεις πού λήφθηκαν στὴν πορεία, ξεκίνησε μὲ καθαρὰ οἰκονομικὸ σκεπτικὸ. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπῆρξαν τότε φωτισμένοι Εὐρωπαῖοι ἡγέτες πού ἀγαποῦσαν τὴν Εὐρώπη, τὸ πρᾶγμα φαινόταν ὅτι δὲν θὰ σταματοῦσε μόνο στὰ οἰκονομικά. Ἐγὼ θεωρῶ, ὅτι ὁ μέγιστος Εὐρωπαῖος ἡγέτης ἦταν ὁ Ντὲ Γκὼλ. Καὶ σὰς φέρνω ἓνα παράδειγμα: Τὴν ἐποχὴ τοῦ ψυχροῦ πολέμου ὁ Ντὲ Γκὼλ σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴ Μόσχα – γεγονός πρωτοφανὲς τότε – καὶ ὄχι ἀπλῶς πῆγε, ἀλλὰ ἐμίλησε στὴν «Κόκκινη Πλατεῖα», ἀπὸ ἐκεῖ πού μιλοῦσαν ὁ Λένιν καὶ ὁ Στάλιν. Ὅταν γύρισε στὸ Παρίσι, τὸν ρώτησαν οἱ δημοσιογράφοι, μὲ ποῖο σκεπτικὸ πῆγε στὴ Μόσχα – σημειωτέον ὅτι ἡ κίνησις αὐτὴ εἶχε ἐξοργίσει τὶς ΗΠΑ – καὶ ὁ Ντὲ Γκὼλ τοὺς ἀπάντησε: «Ἦθελα νὰ δώσω δύο μηνύματα: Τὸ πρῶτο ἦταν πρὸς τὴν Εὐρώπη, γιὰ τὸ ποιὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ρόλος της· καὶ τὸ δεύτερο πρὸς τὶς ΗΠΑ, γιὰ τὸ πού πρέπει νὰ σταματᾷ ὁ ρόλος τους σὲ σχέση μὲ τὴν Εὐρώπη». Αὐτὸ ἐγίνε πρὶν 40 χρόνια. Ἄν ὅμως τὸ δοῦμε μέσα ἀπὸ τὰ γεγονότα πού διαδραματίστηκαν στὰ Βαλκάνια σήμερα, τότε καταλαβαίνουμε πόσο προφητικὸς ἦταν. Δυστυχῶς τὸ μόνο πρᾶγμα πού ἐνώνει σήμερα τὴν Εὐρώπη εἶναι τὸ χρήμα, ἓνα συνεχὲς δοῦναι καὶ λαβεῖν.

Μία Εὐρώπη ὅπως ἡ σημερινὴ δὲν ἔχει μέλλον

ΣΥΝΤ.: *Οἱ ΗΠΑ πῶς ἀντιμετωπίζουν τὴν προοπτικὴ μιᾶς πραγματικὰ ἐνωμένης καὶ ἐνιαίας Εὐρώπης;*

Ν.Κ.: Ἡ Ἀμερικὴ οὐδέποτε θέλησε τὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη. Καὶ δυστυχῶς βρῆκε «δούρειους ἵππους» μέσα στὴν ἴδια εἴτε σὲ ἐπίπεδο κρατῶν, ὅπως ἡ Μεγάλὴ Βρεταννία εἴτε σὲ ἐπίπεδο ἀτόμων μέσα στίς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐπωφελομένη τῆς δικῆς της οἰκονομικῆς εὐεξίας – τῆς Εὐρώπης συνεχῶς ἐλαττοῦται – ἐπέβαλε τὶς ἀπόψεις της. Τὰ τελευταῖα γεγονότα τῆς Βαλκανικῆς τὰ εἶδατε. Ἐγὼ θὰ σὰς δώσω καὶ ἓνα οἰκονομικὸ παράδειγμα. Αὐτὴ τὴ στιγμή ὁδεύουμε πρὸς ἓνα κοινὸ νόμισμα. Ἐνα κοινὸ νόμισμα γιὰ νὰ ἔχῃ μέλλον, πρέπει νὰ ἔχῃ στρατὸ ἢ ἡπειρος πού τὸ κάνει, προκειμένου νὰ τὸ ὑπερασπιστῇ σὲ ὥρα κρίσης· καὶ τὸ δεύτερο, νὰ ἔχῃ τὶς δικές της πλουτοπαραγωγικὲς πηγές – κυρίως ἐνεργειακές –, ὥστε νὰ μὴν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἂν θὰ ἀνέβῃ ἢ θὰ κατέβῃ ἡ τιμὴ τοῦ πετρελαίου, πού σήμερα κα-

θορίζουν οι ΗΠΑ και οι «δορυφόροι» τους στη Μέση Ανατολή. Η μόνη χώρα, η οποία θα μπορούσε να εξασφαλίσει και στρατό αλλά και άφθονες ενεργειακές πηγές, ήταν η Ρωσία. Και ήμουν ο πρώτος που ανέφερα τα παραπάνω στο Ευρωκοινοβούλιο. Είχα κάνει την πρόταση: αντί να μιλάμε αν θα μπει ή Τουρκία, ή Έσθονια, ή Πολωνία ή όποια άλλη χώρα στον πρώτο κύκλο της διεύρυνσης, ή Ευρωπαϊκή Ένωση έπρεπε να προβεί σε άμεση τελωνειακή ένωση με τη Ρωσία και να την θέσει στις πρώτες πρὸς ένταξη χώρες.

ΣΥΝΤ: Προτείνετε δηλαδή κάτι σημαντικό για το μέλλον της Ευρώπης έσείς προσωπικά.

Ν.Κ.: "Όταν πρωτοακούστηκε αυτό, φάνηκε πολύ «έπαναστατικό», «αίρετικό». Σήμερα όμως όλοι το βλέπουν σοβαρά. Όταν με μιά μόνο δήλωση του Αμερικανού μεγιστάνα Τζώρτζ Σόρος κινδύνεψε το ρούβλι να τιναχθεί στον αέρα, δεν έσπευσε η Ευρώπη να στηρίξει το ρούβλι, αλλά ο Κλίντον έσπευσε στη Ρωσία. Αυτή τη στιγμή οι Αμερικανοί τρέμουν την επικείμενη έμπορική ένωση Κίνας - Ρωσίας. Αντιλαμβάνεστε, ότι δημιουργείται ένας τεράστιος κολοσσός, που θα μετατοπίσει το κέντρο βάρους της παγκόσμιας ισχύος. Σ' όλα αυτά που γίνονται, η Ευρώπη παραμένει αδρανής και απούσα. Μία τέτοια Ευρώπη δεν βλέπω να έχει μέλλον.

Η άμερικανική «πολιτιστική» επίθεση στην Ευρώπη

ΣΥΝΤ.: Στο επίπεδο του πνεύματος, του πολιτισμού η Ευρώπη στέκεται σήμερα στο παλαιό της ύψος;

Ν.Κ.: Όχι, σίγουρα.

ΣΥΝΤ.: Γιατί σήμερα βλέπουμε ότι η «παραγωγή ιδεών» έρχεται από την άλλη άκρη του Ατλαντικού. Και μιλάμε για ιδέες που αποβλέπουν πολιτικά στην έδραίωση της πλανηταρχίας χωρίς κανένα πνευματικό, ήθικό ή άλλο περιεχόμενο. Θα γνωρίζετε ασφαλώς τις απόψεις του Φονκονγκιάμα ή του Χάντιγκτον, που κάνουν το γύρο της γης. Οι Ευρωπαίοι στοχαστές απλώς έπονται, σχολιάζοντάς τις νωχελικά. "Η στο επίπεδο της Ιστορίας του Πολιτισμού, όπου ο Αφροκεντρισμός ξεπηδώντας απ' την Αμερική εισέρχεται ανενόχλητα στην Ευρώπη, με μοναδική αντίδραση την σοβαρή - όσο και φοβισμένη - κριτική λίγων Ελλήνων και λίγων Ευρωπαίων έλληνιστών.

Ν.Κ.: Έχετε απόλυτο δίκαιο. Αλλά αυτό ήταν αναμενόμενο. Από τη στιγμή που η άμερικανική «φιλοσοφία» πέρασε στην Ευρώπη, οι αξίες του πολιτισμού έπεσαν σε λήθαργο. Η ζωή όλοκληρη είναι «μπίζνες»: τα πάντα αγοράζονται και πωλούνται: ποιός θα σκεφθί τί επιδιώκουν οι Αμερικανοί «διανοούμενοι» με τις θεωρίες τους; Κι αυτός ο μεμονωμένος που θα αντιδράσει, θα μοιάζει «γραφικός» μπροστά στην άμερικανική αυθεντία και μέσα στην παραζάλη του χρήματος. Όπως κάθε έθνος χωριστά, έτσι και η Ευρώπη στο σύνολό της αν ξεχάσει την ιστορία της και τον πολιτισμό της - ό οποίος, σημειωτέον, δεν έχει μέτρο σύγκρισης - το μέλλον της θα είναι ζοφερό.

ΣΥΝΤ.: Αντιδράσεις σ' όλα αυτά δεν υπάρχουν;

Ν.Κ.: Κάτι αρχίζει να προβάλλει στον ορίζοντα. Και θα σάς δώσω ένα παράδειγμα. Είναι γνωστό, ότι τα μέσα ενημέρωσης στην Ευρώπη ανήκουν κατά 80% στους Αμερικανούς. Πριν τρία χρόνια, με πρωτοβουλία της Γαλλίας - που για τέτοιες κινήσεις της την χαρακτηρίζουν «έθνικιστική» - έγινε μία πολύ σημαντική έκδηλωση στο

Ευρωκοινοβούλιο με θέμα ακριβώς τὸ καθεστὼς τῶν μέσων ἐνημέρωσης στὴν Εὐρώπη. Καὶ τότε πήραμε τὴν ἀπόφαση ὡς Εὐρωκοινοβούλιο νὰ ποῦμε «στόπ» στὴν ἀμερικανικὴ κυριαρχία, ἀλλάζοντας τὴν νομοθεσία. Τὰ πράγματα ὅμως ἔμειναν ἐκεῖ. Τὰ ἐκτελεστικά ὄργανα δὲν ὑλοποίησαν – πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστον – αὐτὴν τὴν ἀπόφασή μας. Τὸ μόνο σημαντικὸ ἀντίδοτο στὴν ἐνημέρωση εἶναι τὸ κανάλι «Euronews», μιὰ ἰδέα ποὺ εἶχε ξεκινήσει ὁ Ντὲ Λόρ. Τὸ «Euronews» χρηματοδοτεῖται σήμερα σὲ μεγάλο ποσοστὸ ἀπὸ τὴν Κομισιόν. Τὸ ἴδιο θὰ πρέπει νὰ γίνη καὶ στὸν κινηματογράφο.

ΣΥΝΤ.: *Μὰ γιὰ ποιὸν κινηματογράφο μιλάμε, κ. Κακλαμάνη; Οἱ εὐρωπαϊκὲς ταινίες εἶναι πολὺ πιὸ ἄρρωστες ἀπ’ τὶς ἀμερικανικὲς. Δεῖτε στὸ φεστιβάλ τῶν Καννῶν τί εὐρωπαϊκὲς ταινίες πηγαίνουν;*

Ν.Κ.: Δὲν εἶναι ὁ εὐρωπαϊκὸς κινηματογράφος μόνο αὐτὸς ποὺ συμμετέχει στὰ φεστιβάλ. Οἱ ταινίες ποὺ ἀναφέρετε ἔχουν μπῆ στὸ «στὰρ σύστημα» καὶ ἡ ποιότητά τους μετράται ἀπ’ τὴν διαφήμιση καὶ τὰ εἰσιτήρια. Ὑπάρχει καὶ καλὸς κινηματογράφος, ποὺ δὲν προβάλλεται σκοπίμως. Οἱ καλὲς ταινίες, λόγῳ ἔλλειψης χρημάτων, δὲν φτάνουν ποτὲ στὶς αἴθουσες.

ΣΥΝΤ.: *Θέλετε νὰ πῆτε, ὅτι καὶ ὁ κινηματογράφος ἐλέγχεται αὐστηρά;*

Ν.Κ.: Σαφέστατα. Στὴν Εὐρώπη κινηματογράφος, τηλεόραση, τύπος εἶναι ἐγκλωβισμένα στὰ πλοκάμια τῆς Ἀμερικῆς, τόσο στὸ ἐπίπεδο τῶν ἀξιών ὅσο καὶ στὴν τεχνολογία. Γιὰ παράδειγμα τὸ «Ἀντεργκράουν» τοῦ Κουστορίτσα εἶχε γυριστῇ πρὶν τέσσερα χρόνια μὲ ἀμερικανικὰ κεφάλαια. Καὶ ἡ ταινία αὐτὴ ἦταν ἡ προαναγγελία γιὰ τὸ τί ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ στὰ Βαλκάνια. Μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Γιουγκοσλαβίας ἡ ταινία αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ξαναπαιχτῇ. Ἴσως θὰ καταλάβαινε ὁ κόσμος, πῶς εἶχαν προετοιμάσει τὴν παγκόσμια κοινὴ γνώμη, γιὰ νὰ δεχθῇ χωρὶς ἀντιδράσεις τέτοιες διαιρέσεις.

Ἡ εἰσβολὴ μὴ Εὐρωπαίων στὴ Γηραιὰ Ἠπειρο

ΣΥΝΤ.: *Τὰ τελευταῖα χρόνια ἐπιβάλλεται καὶ στὴν Εὐρώπη τὸ πρότυπο τῆς «πολυπολιτισμικῆς κοινωνίας» καὶ μὲ δεδομένο τὸ ὅτι ἡ Γηραιὰ Ἠπειρος δέχεται τεράστια μεταναστευτικὰ ρεύματα ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ τὴν Ἀφρική, πόσο ἀπειλεῖται ἡ πολιτιστικὴ τῆς παράδοση;*

Ν.Κ.: Αὐτὰ δὲν γίνονται τυχαῖα· ὑπηρετοῦν σκοπιμότητες, ποὺ καὶ σεῖς τίς ξέρετε; Τὸ αἴσιο εἶναι, ὅτι τώρα ἄρχισε ἐπιτέλους νὰ ξυπνᾷ ἡ Εὐρώπη. Ὅταν τὸν Μάιο τοῦ ’97 εἶπα «προτεραιότητα στὸν Ἕλληνα ἄνεργο», αὐτὸ θεωρήθηκε ἰδιαίτερα ρατσιστικὸ καὶ μὲ ἀποκάλεσαν: «ὁ Λεπὲν τῆς Ἑλλάδος». Σήμερα ἡ πρόταση ποὺ ὑπάρχει ἀπὸ τὴν ἀρμόδια ἐπίτροπο, τὴ Δανέζα σοσιαλίστρια Γκραντίν, γιὰ τὴν λαθρομετανάστευση καὶ τὴν ἀνεργία στὴν Εὐρώπη, ἔχει τίτλο: «Προτεραιότητα στὸν Εὐρωπαῖο ἄνεργο». Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς, ὅταν δέχσαι τοὺς λαθρομετανάστες στὴν Εὐρώπη, δὲν τοὺς βοηθᾷς μὲ τὸ νὰ φτιάχνῃς «γκέτο», οἱ περισσότεροι νὰ εἶναι ἄνεργοι. Αὐτὰ φέρνουν τὴν ἐγκληματικότητα καὶ τὰ ἀκραῖα ρατσιστικὰ φαινόμενα. Προτιμώτερο ἦταν ἡ Εὐρώπη νὰ στηρίξη τὴν ἀνάπτυξη τῶν χωρῶν καταγωγῆς τους μὲ παραγωγικὲς ἐπενδύσεις, ὥστε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ ζοῦν στὴν πατρίδα τους. Αὐτὰ ὅλα στὴν ἀρχὴ θεωρήθηκαν ρατσιστικά, σήμερα ὅμως βλέπουν πῶς ἴσως ἡ μόνη λύση νὰ εἶναι αὐτή. Δυστυχῶς, καὶ ἐδῶ εἶμαι καχύποπτος, τὴν πρόταση τῆς Γκραντίν δὲν τὴν ἔκανε ἀκόμη ὁδηγία τὸ Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν. Αὐτοὶ οἱ «κουλτουριάρηδες» Εὐρωπαῖοι, ποὺ δῆθεν νοιάζονται γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα – ἔχοντας

λύσει τὰ προσωπικά τους οικονομικά πέραν τοῦ δέοντος – ἢ δὲν καταλαβαίνουν τὸν κίνδυνο ἢ κάτι ἄλλο ἐπιδιώκουν.

ΣΥΝΤ.: *Ἡ ἀκροδεξιὰ στὴν Εὐρώπη κερδίζει συνεχῶς ἔδαφος. Τί μπορεῖ νὰ σημαίνει αὐτό;*

Ν.Κ.: Πολὺ φοβοῦμαι πῶς, ἂν δὲν ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα, θὰ ἔχουμε γενικευμένες ἐκρηκτικὲς καταστάσεις. Κανεῖς δὲν ἐρμηνεύει κοινωνιολογικά τὸ πῶς, γιὰ παράδειγμα, τὸ ἀκροδεξιὸ ἔως καὶ φασιστικὸ κόμμα τῆς Αὐστρίας ἔφτασε στὶς τελευταῖες ἐκλογὲς στὸ 30% μὲ δύο μόνο συνθήματα: «μείωση τῆς φορολογίας» καὶ «ἔξω οἱ ξένοι ἀπ' τὴν Αὐστρία».

Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς καὶ Γλῶσσα στὴν Εὐρώπη

ΣΥΝΤ.: *Ἀς ἔλθωμε καὶ στὰ ἑλλαδικὰ πράγματα. Ἐάν καὶ οἱ ἀξίες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ εἶναι πανίσχυρες σήμερα παγκοσμίως, ἐν τούτοις εἶναι τὰ μόνα πράγματα ποὺ κανένας δὲν νοιάζεται νὰ τὰ μάθῃ καὶ νὰ παιδευθῇ μ' αὐτά. Εἴστε κι ἐσεῖς πολιτικὸς καὶ φέρετε ἀνάλογη εὐθύνη.*

Ν.Κ.: Θέλω νὰ σᾶς πῶ, πῶς ἐγὼ προσωπικὰ γι' αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα καὶ γι' αὐτὲς τὶς ἀξίες κοπιᾶζω καὶ προσπαθῶ γι' αὐτὴν τὴ θαμμένη Ἑλλάδα. Ἡ ἡγεσία εἶναι αὐτὴ ποὺ φέρει τὴ βαρεὶά εὐθύνη καὶ ὄχι ὁ κόσμος. Ἀς πάρουμε τὰ βιβλία ποὺ διδάσκονται στὰ σχολεῖα, τότε ποὺ διαμορφώνονται οἱ χαρακτηρηστικὲς καὶ τὰ πρότυπα: ἔχουν ξεγυμνωθῇ ἀπ' τὴν Ἑλλάδα καὶ τὶς ἀξίες τῆς. Αὐτὸ δὲν γίνεται τυχαῖα. Ἐνας Ἕλληνας ποὺ θὰ ἀποκτήσῃ τὶς ἀξίες τῶν προγόνων του, δὲν θὰ «τρῶῃ» εὐκολὰ αὐτὰ ποὺ σήμερα τοῦ σεργιῶνται. Θὰ τὰ ἀρνηθῇ, θὰ ἀντιδράσῃ καὶ θὰ τὰ τινάξῃ ὅλα στὸν ἀέρα. Αὐτὸ φοβοῦνται οἱ ὑπῆρτες τῆς διεθνοῦς ἐξουσίας. Δεῖτε τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ. Θεωρεῖται ὑποτιμητικὸ νὰ προταθῇ σὲ κάποιον ὑπουργὸ νὰ τὸ ἀναλάβῃ· νιώθει ὅτι τὸν ρίχνουν στὴ μοιρασιά. Καὶ τὰ κονδύλια ποὺ λαμβάνει εἶναι τὰ μικρότερα· μαζὶ μὲ τὸ ὑπουργεῖο Αἰγίου εἶναι τὰ τελευταῖα. Σὲ μιὰ χώρα ποὺ γέννησε τὸν Πολιτισμό.

ΣΥΝΤ.: *Μὰ καὶ αὐτὰ ποὺ κάνει, κάθε ἄλλο παρὰ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ ἀναδεικνύουν. Ἀπὸ μία πλευρὰ καλύτερα ποὺ παίρνει λιγώτερα· λιγώτερη ζημιὰ γίνεται.*

Ν.Κ.: Ὅταν γινόταν ὁ πόλεμος στὴ Βοσνία, ὁ ἀντιδήμαρχος τοῦ Στρασβούργου πρότεινε σὲ μένα, νὰ φέρωμε κάποιον σοβαρὸ θεατρικὸ θίασο ἀπ' τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀνεβῇ στὴν Ὁπερα τοῦ Στρασβούργου ἓνα ἀπ' τὰ ἀντιπολεμικὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοφάνη. Ἀπευθύνθηκα στὸν τότε ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ τὸν κ. Μικρούτσικο καὶ τοῦ ζήτησα ἓναν κρατικὸ θίασο. Ἀκόμη νὰ τὸν στείλῃ.

ΣΥΝΤ.: *Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα τί μέλλον ἔχει μέσα στὴν ἐνωμένη Εὐρώπη;*

Ν.Κ.: Καλύτερα νὰ δοῦμε πρῶτα τὸ μέλλον τῆς στὴν Ἑλλάδα, γιὰ πρῶτοι ἐμεῖς τὴν ἀκρωτηριάζουμε καὶ τὴν ξεχνοῦμε.

ΣΥΝΤ.: *Αὐτὰ εἶναι γνωστά. Στὴν Εὐρώπη λέγεται ὅτι θὰ μείνουν μόνο τέσσερις ἐπίσημες γλώσσες;*

Ν.Κ.: Κατὰ τὴν ἰδρυτικὴ διακήρυξη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης ὅλες οἱ γλώσσες ποὺ ὁμιλοῦνται εἶναι ἐπίσημες. Τώρα ὅμως ἔχει ἀποφασιστῇ νὰ παραγκωνιστοῦν οἱ λεγόμενες «μικρὲς γλώσσες», ἐπειδὴ τὶς ὁμιλοῦν λίγοι ἄνθρωποι. Καὶ σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἐδῶ ἀδιαφορία, πολὺ φοβοῦμαι πῶς ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα θὰ σῶσῃ στὸ μέλλον.

«Ἄι ἄμ σόρρυ, ἄι νὸτ σπῆκ Ἰγγλῖς!»

ΣΥΝΤ.: *Εἶναι πολὺ σοβαρὸ αὐτὸ ποὺ λέτε;*

Ν.Κ.: "Όπως ξέρετε, ή γλώσσα τής διεθνούς επικοινωνίας είναι τὰ ἀγγλικά. "Όπως καί στήν ἐπιστήμη καί στοὺς ὑπολογιστές. Γιὰ νὰ μὴν χαθῇ ή Ἑλληνική, πρέπει νὰ ληφθοῦν μέτρα. Βλέπετε τί γίνεται ἐδῶ μετς ταμπέλλες καί τς ὀνομασίες τῶν καταστημάτων. Στὴ Γαλλία ἐπὶ Μιττεράν ψηφίστηκε νόμος, ποὺ ἀπαγόρευε στήν ἐπικράτεια τῆς χώρας νὰ ἀναρτᾶται ταμπέλλα ή νὰ δίνεται ὀνομασία σὲ ἐπιχειρήσεις καί καταστήματα σὲ ἄλλη γλώσσα πέραν τῆς Γαλλικῆς. Αὐτό, ἂν τὸ ὑποστήριζε Ἑλληνας βουλευτής, θὰ τὸν εἶχαν λιθοβολήσει. Στὴ Γαλλία ὅμως ὄχι μόνο δὲν θεωρήθηκε ἀκράϊο ἀλλὰ καί αὐτονόητο. Μέσα στὸ Εὐρωκοινοβούλιο ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἑλληνόφωνοι – τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς – βουλευτές. Μάλιστα πρὶν ἀπὸ μερικά χρόνια οἱ Βάσκοι εὐρωβουλευτές πρότειναν νὰ καθιερωθῇ ή ἀρχαία Ἑλληνική ὡς ἐπίσημη γλώσσα τῆς Ἐνωσης, μιᾶς καί ὅλες οἱ εὐρωπαϊκὲς γλώσσες ἐπήγασαν ἀπὸ αὐτήν. Τὴν πρόταση αὐτὴ ἐκτὸς ἀπὸ μένα καί τὸν κ. Χατζηδάκη κανένας ἄλλος Ἑλληνας εὐρωβουλευτῆς δὲν τὴν ψήφισε, γιατί θὰ ἐθεωρεῖτο – ὅπως εἶπαν – σωδινισμός!

ΣΥΝΤ.: *Μὰ ἐδῶ οἱ γλωσσολόγοι μας τὰ ἀρχαῖα τὰ θεωροῦν ὡς νεκρὴ γλώσσα.*

Ν.Κ.: Πολὺ φοβοῦμαι, πὼς στὰ δικά μας μυαλὰ ἔχει πραγματικὰ πεθάνει. Θὰ σᾶς πῶ ἓνα περιστατικό, ποὺ μοῦ διηγήθηκε ὁ Ραοῦφ Φερνάντες, ἓνας φίλος Πορτογάλος εὐρωβουλευτῆς, ποὺ τοῦ συνέβη στήν Ἀθήνα. Μιὰ μέρα, ὅταν βρισκόταν στήν Ἀθήνα, ξεκίνησε μετς τὴν οἰκογένειά του νὰ πάη στήν Ἀκρόπολη, περπατώντας. Κάπου πρὸς τοὺς Στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς χάθηκε καί σκέφτηκε νὰ ρωτήσῃ ἓναν περιπτερά, ποὺ βρισκόταν ἀπέναντί του. Τὸν πλησιάζει καί τοῦ μιλεῖ στήν ἀρχαία, νομίζοντας ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ καταλάβῃ: «Βούλομαι ἐς Ἀκρόπολιν ἰέναι». Καί ὁ περιπτερὰς τοῦ ἀπαντᾷ: «Ἄμ σόρι. Νό σπήκ Ἰγγλεις!» Ποτὲ δὲν φανταζόταν, ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ ἔπαιρναν τὴν παλιά τους γλώσσα ὡς ἐγγλέζικα!

"Ενας νέος ἀνθρωπισμός πρέπει νὰ γεννηθῇ

ΣΥΝΤ.: *Κλείνοντας τὴ συζήτησή μας, κ. Κακλαμάνη, θὰ ἤθελα νὰ μοῦ πῆτε πὼς βλέπετε τς παγκόσμιες ἐξελίξεις στὸ προσεχές μέλλον.;*

Ν.Κ.: Ὁ μεγιστάνας τοῦ χρήματος Τζώρτζ Σόρος, ποὺ ἐμφανίζεται καί ὡς «πατριάρχης» τῆς παγκοσμιοποίησης, μίλησε πρόσφατα γιὰ τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς «ἐπανάστασης τῶν πεινασμένων» σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο. Καί πράγματι, ή φτώχεια ἐπεκτείνεται μετς γοργοὺς ρυθμούς σὲ κάθε γωνιὰ τῆς γῆς. Ἀκόμη καί στήν Εὐρώπη ή φτώχεια καί ή ἀνεργία κερδίζουν συνεχῶς ἔδαφος.

ΣΥΝΤ.: *Μία ἐπανάσταση πεινασμένων τί θετικό ὅμως μπορεῖ νὰ φέρῃ;*

Ν.Κ.: Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τὸ κρίσιμο σημεῖο. Δὲν πρέπει μετς κανέναν τρόπο νὰ φτάσουμε ἐκεῖ. Αὐτὸ τὸ καταστρεπτικό γιὰ τὸν ἄνθρωπο καί τὴ φύση πρότυπο ζωῆς πρέπει νὰ παραμεριστηῇ πάση θυσίᾳ. Ἐνας καινούργιος ἀνθρωπισμός πρέπει νὰ γεννηθῇ. Καί δὲν πιστεύω στὸ τέλος τῆς ἱστορίας ή τῶν ἰδεολογιῶν. Αὐτὸ τὸ αἶτημα γιὰ ἓνα πρότυπο ζωῆς μετς κέντρο τὸν ἄνθρωπο ή Ἑλλάδα καί οἱ ἀξίες τῆς τὸ ὑποδεικνύουν, ἀρκεῖ ἐμεῖς νὰ μπορέσουμε νὰ τὸ δοῦμε. Κι ἂς μὴν ἀπογοητευώμαστε γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὴ χώρα μας ή στήν Εὐρώπη. Πιστεύω, ὅτι ή Ἑλλάδα δὲν χάνει τς ρίζες τῆς· μπορεῖ νὰ μαραίνωνται οἱ ἀνθοὶ τῆς, ἀλλὰ ή ρίζα πάντοτε κρατᾷ καί εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ δοῦμε τοὺς ἀνθοὺς μιᾶς νέας Ἀναγέννησης.

Παν. Α. Κουβαλάκης

Ἀρχὴ παλαιᾶς (καὶ σημερινῆς) Μεσαιωνικῆς Ἱστορίας

Πολὺ σωστά οἱ ἀρμόδιοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως ἐπέλεξαν ὡς χρόνον ἀφετηρίας τῆς ἱστορίας τῆς Εὐρώπης τὸ 812 μ.Χ.³ Ἦταν ἡ χρονία στέψεως τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου (Καρλομάγνου) ὡς αὐτοκράτορος. Στὰ χρόνια τοῦ «μεγάλου» αὐτοῦ αὐτοκράτορος ἐπεβλήθη μὲ τὴν δία καὶ στὴν ὑπόλοιπὴ Εὐρώπῃ ὁ χριστιανικὸς Μεσαίωνας καὶ κατεστράφησαν καὶ τὰ τελευταῖα ὑπολείμματα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ στὴν νότια Εὐρώπῃ καὶ τὸ Βυζάντιο. Σωστά λοιπὸν καὶ οἱ ἐπιφανεῖς ἐταῖροι μας ἐπέλεξαν ἕναν Ἀσιάτη ἀπὸ τὸ Ἰσραὴλ γιὰ διευθυντὴ τοῦ ὑπὸ σύστασιν Εὐρωπαϊκοῦ Μουσείου· νὰ κρατοῦμε καὶ τὴν καθαρότητα τῆς γραμμῆς. Ὅλοι μαζὺ ὀπισθεν ὁλοταχῶς στὸν μεσαιωνικὸ παρὰδεῖσο τῆς Εὐρώπης, μὲ τὸν καρπὸ τῆς γνώσεως ἀπηγορευμένο. Ἐκὰς ὅ,τι ἑλληνικὸ ἀπὸ τὴν Γηραιὰ Ἥπειρον. Κάτω ἡ ἐπιστήμη, ἡ τεχνολογία, ἡ δημοκρατία, ὁ ἐλεύθερος στοχασμός. Ζήτω ἡ θεοκρατία, ὁ ἀσιατισμός, ὁ σκοταδισμός. Ζήτω ὁ νέος Μεσαίωνας.

Α.Κ.**Μὴ σοδαρὸ σημείωμα**

Καὶ ἐρμηνευτῆς τοῦ Ἑλύτη μᾶς προέκνυε ὁ μακαριώτατος. Ἀπεφάνθη, λοιπὸν, ὅτι ὁ «ἥλιος τῆς δικαιοσύνης» εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ «μυρσίνη ἢ δοξαστικὴ» εἶναι ἡ Παναγία. Ἀφοῦ λοιπὸν καὶ τὸν Ἑλύτη ἰσοπέδωσε ὁ κύριος Χριστόδουλος, ἅς μᾶς πῇ πλέον σὰν εἰδικός, ποιῆς ἀγίες τῆς Ἐκκλησίας κρύβονται στοὺς παρακάτω στίχους: «Κόρες ὁμορφες καὶ γυνεὲς καὶ λεῖες ὡσὰν τὸ δότσαλο/μὲ τὸ λίγο μαῦρο στίς κόχες τῶν μηρῶν/ καὶ τὸ πολὺ καὶ πλούσιο ἀνοιχτὸ στίς ὠμοπλάτες/νὰ φυσοῦν ὄρθιες μέσα στὴν Κοχὺ-λα/...».

Κάτι θὰ ὀρθῇ ὁ μακαριώτατος. Ἄλλωστε κατὰ τὴν πρακτικὴ τοῦ Παύλου, τοὺς χριστιανοὺς δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀπασχολῇ ἡ σημασία τῶν λέξεων, ἀλλὰ μποροῦν νὰ τοὺς δίνουν τὶς ἔννοιες πού τοὺς συμφέρουν. Δὲν θὰ ἀπαντήσῃ θέδαια σ' αὐτὸ τὸ «ἀσημαντο» σημείωμα ὁ προκαθήμενος τῆς ἐλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Κάποια ἄλλη «κοτσάνα» ὅμως θὰ ἐκστομίσῃ· ἀφοῦ προτιμᾷ ναρκισσεύμενος μπροστὰ στίς τηλεοπτικὲς κάμερες νὰ καμαρώνῃ, ἐξαπολύοντας πομφόλυγες.

Α.Κ.**Ἡ κόρη θὰ νύοθετήσῃ τὴ μητέρα**

Ἡ ἀπαίτηση τοῦ Γάλλου προέδρου κ. Ἰ. Σιράκ περὶ ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τῆς Γαλλικῆς ὡς δευτέρας ἐπίσημης (!) γλώσσας τοῦ κράτους μας, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε προκαλέσει τὴν ἄμεση ἀπάντησι τοῦ συννομιλητοῦ του Ἑλλήνου πρωθυπουργοῦ. Θὰ ἔπρεπε ὁ κ. Κ. Σημίτης νὰ καταστήσῃ σαφές, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ διαδραματίσῃ στὰ πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως ρόλο περιφερειακοῦ καὶ περιθωριακοῦ συνεταίρου ἀλλὰ κυρίον παράγοντος τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτιστικῆς πολιτικῆς καὶ προοπτικῆς. Ἦταν εὐκαιρία γιὰ τὸν πρόεδρο τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως νὰ διαδηλώσῃ καὶ διατρανώσῃ τὴν βούλησι τῆς Ἑλλάδος περὶ διεκδικήσεως τῆς ἀρμόζουσας σ' αὐτὴν θέσεως στὸν εὐρωπαϊκὸν ὥρον, ὡς τὴν κοιτίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὡς χώρα δημιουργὸς τῆς μητέρας γλώσσας τῆς Γαλλικῆς καὶ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν – τῆς Ἑλληνικῆς.

Ἀλλὰ ἐὰν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ κάκιστα ἑλληνικά τοῦ ἴδιου, ἀντιπαρήλθε τὸ ὅλον ζήτημα τῆς ἀκομψῆς καὶ προσβλητικῆς φιλοξενούμενου πρὸς φιλοξενούντα συμπεριφορᾶς ἐνὸς ζηλωτῆ τοῦ Λουδοβίκου 14ου, Γάλλου κοινοβουλευτικοῦ μονάρχου.

Β. Π. - Γ.

Για ποιο «φοινικικό αλφάβητο» μιλάμε;

«Οἱ Ἕλληνες δανείστηκαν τὸ φοινικικὸ ἀλφάβητο καὶ ἐφηύραν τὰ φωνήεντα», διακηρύττει σχετικὸ ἀφιέρωμα τῆς «Ἐλευθεροτυπίας» γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα. Τὸ «τροπάριο» πολυακουσμένο, ὅμως κανένας ἀπ' τοὺς ὑπογράφοντες «εἰδικούς» δὲν ἐξηγεῖ, πῶς γίνεται νὰ ὑπάρχῃ ἀλφάβητο χωρὶς φωνήεντα. Διότι εἶναι γνωστὸ τοῖς πᾶσι, ὅτι τὸ φοινικικὸ σύστημα γραφῆς ἀπετελεῖτο μόνο ἀπὸ σύμφωνα καὶ οἱ λέξεις ἔπαιρναν «φωνή» μὲ τὴν ἀναπόφευκτη παρεμβολὴ φωνηέντων ἀνάμεσα στὰ σύμφωνα κατὰ βούλησιν ἢ κατὰ συνήθειαν τῶν ὁμιλητῶν. Ἐστερεῖτο δηλαδὴ τῆς σαφήνειας ὅχι μόνο τῆς ἀλφαριθμητικῆς ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τῶν ἀτελέστερων συλλαβικῶν γραφῶν.

Ἀλφάβητο μὲ τὴν σύγχρονη ἔννοια τοῦ ὅρου (κάθε φθόγγος νὰ σημειώνεται μὲ ἓνα σύμβολο) εἶναι μόνο αὐτὸ ποὺ ἐμφανίζεται στὴν Ἑλλάδα: τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο. Ὅσο γιὰ τὰ φοινικικὰ σύμβολα τῶν συμφώνων – ὅλα ἀνεξαιρέτως – προϋπήρχαν ὡς συλλαβικὰ σύμβολα στὶς ἐλληνικὲς Γραμμικὲς Α καὶ Β. Γιὰ ποιο φοινικικὸ ἀλφάβητο μιλάμε λοιπόν;

P.A.K.

Ποδόσφαιρο καὶ Ἐκκλησία

Ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησιν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ ποδόσφαιρο ὅλο καὶ κάτι καλὸ εἶναι δυνατόν νὰ προκύψῃ. Κατ' ἀρχάς θ' ἀποκτήσῃ πρὸ στενῆς σχέσεως μὲ τὸ ὑφυπουργεῖο Ἀθλητισμοῦ. Ἐκεῖ προΐσταται ἓνας «κιμάρης» ὑφυπουργὸς (ὁ κ. Φούρας), ποὺ ἐμοίρασε σὲ ἐκκλησιαστικοὺς ὀργανισμοὺς τῆς ἐκλογικῆς του περιφέρειας (Ἀχαΐα) 34.000.000 ἀπὸ τὰ ἔσοδα τοῦ Προπο-Λόττο, Πρότο κ.λπ. (δὲς καὶ σχετικὸ δημοσίευμα στὴν «Κυριακάτικη Ἐλευθεροτυπία» τῆς 30ης Μαΐου ἐ.ἔ., σ. 106). Ἐδωσε τόσα ἑκατομμύρια γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια ἐνοριακῶν ναῶν καὶ δὲν θὰ δώσῃ κάτι παραπάνω γιὰ κοτζάμ πατριαρχεῖο; Βέβαια αὐτὰ τὰ κάποια ἑκατομμύρια εἶναι σταγόν ἐμπρὸς στοῖς δισεκατομμύριο καὶ κάτι ἀπὸ τὴν ἐφετινὴ ἐπιχορήγησιν τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. Ὅμως, ὅπως λέει καὶ ὁ λαός: «μάζεψε κι ἄς εἶν' καὶ ρῶγες». Ἡ ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «σὰν τὴν μέλισσα νὰ συγκεντρώνῃς τὴν γῆριν ἀπὸ διάφορα λουλούδια».

A.K.

Ἐπὶ τέλους μία ἐκπομπή

Ἡ ἐκπομπή μὲ τὸν τίτλο «Μυθιστορία», ποὺ μεταδίδεται κάθε Σάββατο στὶς 15.00 ἀπὸ τὸ Γ' Πρόγραμμα τῆς Ἑλληνικῆς Ραδιοφωνίας, ἀποτελεῖ καινοτομία σὲ σχέση μὲ ὅσα συνήθως ἀσήμαντα ἀκοῦμε ἀπὸ διαφόρους σταθμούς. Ὁ παρουσιαστὴς τῆς ἐκπομπῆς δημοσιογράφος Στέφανος Μυτιληναῖος, μὲ τὴ φιλολογικὴ ἐπιμέλεια τῆς Ἀγλαΐας Παγωνᾶ, ἔχει ὡς τώρα ἀναπτύξῃ θέματα καιρίου ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴν ἐλληνικὴ ἱστορικὴ μνήμη, ὅπως ἡ αὐτοχθονία τῶν Ἑλλήνων, τὸ ξεκίνημα τῆς γεωργίας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὁ ἐκπολιτισμὸς τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τοὺς προγόνους μας, ἡ ἐλληνικὴ καταγωγή τῶν Φιλιππίνων καὶ τῶν Κελτῶν, ὁ προκατακλυσμαῖος ἀποικισμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες κ.ἄ.

Πέρα ἀπὸ τὰ τετριμμένα καὶ ἴσως περιττὰ συγχαρητήρια πρὸς τοὺς συντελεστὲς τῆς ἐκπομπῆς, ὀφείλουμε νὰ ἐπισημάνουμε, ὅτι ἡ σοβαρότητα καὶ ἡ διανγὴς ἀποδεικτικὴ διαδικασία στὴν ἐκφορὰ τοῦ λόγου καθιστᾷ αὐτὸ τὸ θῆμα ἄξιο μὴμνῆσεως. Εἶναι καιρὸς πλέον ἢ ἱστορικὴ ἀλήθεια, ποὺ κάποιοι ἐπιμελῶς ἀποκρύπτουν, νὰ γίνῃ κτῆμα ὅλου τοῦ κοινοῦ.

M.M.

λβ. Θουκυδίδης

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἰώνων φιλοσόφων καὶ τοῦ Ἡροδότου παρήλθε· ἡ ἀναζήτηση τῶν νόμων τῆς φύσεως περατώθηκε. Τώρα ὁ Πρωταγόρας, ὁ Πρόδικος, ὁ Σωκράτης θεμελιώνουν τὴν Ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας τὸ φῶς θὰ καταναγάξη τὴν ἀνθρωπότητα «ἐς αἰεί». Ὁ Θουκυδίδης εἶναι τέκνο αὐτῆς τῆς ἐποχῆς καὶ ἐκείνης τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας οἱ πολῖτες ἦσαν «νεωτεριστὲς καὶ τολμητὲς, κινδυνευτὲς καὶ ἀποδημητὲς, ἐν τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· ἦσαν γεννημένοι νὰ μὴν ἡσυχάζουν καὶ νὰ μὴν ἀφήνουν οὔτε καὶ τοὺς ἄλλους ἡσυχους» (Α', 70). Ἕνας ἐξ ἐκείνων κι αὐτός, ἦταν δημιουργός, πολιτικός καὶ στρατηγός. Ἐξ αἰτίας ἑνὸς «τυχαίου» γεγονότος (εἰκοσαετῆς ἐξορία του ἔνεκα τῆς ἡττας του στὴν Ἀμφίπολη), ἐπιδόθηκε στὴν «ξυγγραφὴν» καὶ ἀνεδείχθη γεννήτωρ τῆς Πολιτικῆς Ἱστορίας.

Τὸ κοσμοεἶδωλό του Θουκυδίδου δὲν διαφέρει ἐκείνου τῶν σοφιστῶν καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Ἀναξαγόρα, τοῦ ὁποίου παρηκολούθησε πολλὲς διδασκαλίες. Εἶναι «ἡρέμα ἄθεος», ὅχι ὅμως καὶ ἀντίπαλος τοῦ παραδοσιακοῦ πνεύματος καὶ τῆς Μυθολογίας, τὴν ὁποία ὑπολαμβάνει ὡς πραγματικὴν ἱστορία. Οὐδεὶς μεταφυσικός παράγων παρεμβάλλεται στὴν ἐρμηνεία τῶν γεγονότων πέραν τοῦ παραλόγου καὶ τῆς τύχης, ἡ ὁποία ὥστόσο δὲν ἀποτελεῖ ὑπερφυσικὴν δύναμη, ἀλλὰ ταυτίζεται μὲ τὸ ἀπρόοπτο, μ' αὐτὸ ποὺ ξεφεύγει τοῦ ἐλέγχου μας ὅπως γιὰ παράδειγμα ὁ λοιμός. Τὸ λογικὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὄντας ἱκανὸ νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ τὸ παρελθόν, μπορεῖ καὶ νὰ προγραμματίζει καὶ νὰ προδιαγράψῃ τὰ συμβησόμενα καὶ μελλούμενα.

Ὁ ἱστορικός δὲν ἔχει καλὴν ἰδέα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ ὡς πλεονέκτες, ἐγωιστὲς, φιλόδοξους καὶ ὑποκριτὲς. Ὅτι τοὺς ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ δειλίωση τῶν συνθηκῶν διαδίωσης καὶ ἡ συγκέντρωση δύναμης. Δίκαιο εἶναι ὅτι τοὺς συμφέρει, καὶ τὸ χρεῖμα καθορίζει ἀποφασιστικὰ τὴ συμπεριφορὰ τους. Οἱ ἄνθρωποι γενικῶς «πεφύκασί τε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν» (Γ, 45). Ἡ σύντομη «ἀρχαιολογία» του σκοπὸν ἔχει, πέραν τῶν ἄλλων, νὰ δείξῃ τὴν σταθερὴ πορεία τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν πρωτογονισμό πρὸς τὴν ὁργάνωση καὶ τὴ συγκέντρωση δύναμης, τὴν σπουδαιότητα τοῦ πολιτικο-στρατιωτικοῦ ὁρόλου καὶ τὸ ἀμετάβλητο τῆς κακῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Θουκυδίδης δὲν ἔγραψε ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἢ τοῦ Πολιτισμοῦ ἀλλὰ τὴν ἱστορία τοῦ Τριακονταετοῦς Πολέμου, ποὺ συγκλόνισε τὸ πανελλήνιον καὶ σημάδεψε γιὰ πάντα τὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητας. Σκοπὸς του ὅχι ἡ διάσωση τοῦ γεγονότος καθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ἡ προσφορὰ μιᾶς μόνιμης καὶ σταθερῆς πηγῆς διδασκαλίας· διότι τὰ γεγονότα ποὺ συνέδησαν τότε, ἐπαναλαμβάνονται καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπαναλαμβάνονται, ἔως ὅτου θὰ παραμένῃ ἀμετάβλητη ἡ φύση καὶ ἡ νοοτροπία τῶν ἀνθρώπων. Ὅτιδῆποτε λοιπὸν γράφεται στὴν ἱστορία αὐτή, σκοπὸν ἔχει νὰ φωτίσῃ τὴν ταραγμένη ἐκείνη περίοδο· ὅπως καὶ ἀντίθετα, ὅτιδῆποτε δὲν ρίχνει φῶς στὴν διαλεύκανση αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης ἀγνοεῖται καὶ παραλείπεται, ἔστω κι ἂν πρόκειται περὶ σπουδαίων καθ' ἑαυτῶν πραγμάτων, ὅπως εἶναι ἡ κίνηση τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν.

Ὁ Ἀλκιμούσιος, ἀκούραστος ἐρευνητῆς καὶ μανιώδης ἀναζητητῆς τῆς ἀλήθειας,

είναι ὁ θεμελιωτής τῆς ἀντικειμενικῆς ἱστοριογραφίας. Οὔτε διαστρέφει οὔτε παραχαράσσει τὰ γεγονότα, μὲ σκοπὸ νὰ τὰ προσαρμόσῃ στὶς ἐπιδιώξεις του. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν οἱ λόγοι, οἱ δημηγορίες καὶ οἱ διάλογοι, πὺν ἀποδόθηκαν μὲ τὸ δικό του ὕφος καὶ ἦθος, ὥστε «ξὺμπασα γνώμη ἀρμόττειν», χωρὶς ὡστόσο νὰ μεταβληθοῦν ἡ οὐσία καὶ τὰ νοήματα τῶν ὁμιλητῶν. Μὲ Ὀλύμπια ἀταραξία ἐξιστορεῖ τὴν δική του ἡττα στὴν Ἀμφίπολη (Ε', 8-11)· μὲ φυσικότητα ἐξυμνεῖ τοὺς Λακεδαιμονίους «ὡς παράδειγμα ἀνδραγαθίας» (Γ', 57)· μὲ ἀπάθεια καυτηριάζει τὴν ἀθηναϊκὴ ἡγεμονία, πὺν ἐξελίχθηκε σὲ τυραννίδα (Β', 63). Ὁ Θουκυδίδης παραμένει σταθερὰ προσηλωμένος στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξακριβωμένης καὶ ἀδιαμφισβήτητης ἀλήθειας: «Τὰ ὅσα ἐξιστορῶ, δὲν τὰ πληροφρορήθηκα ἀπ' τοὺς τυχόντες, ἀλλὰ τὰ ἐρεῦνησα μὲ μεγάλη προσοχὴ εἴτε πρόκειται περὶ γεγονότων στὰ ὁποῖα ἤμουν παρὼν εἴτε πρόκειται περὶ αὐτῶν πὺν πληροφρορήθηκα ἀπ' τοὺς ἄλλους» (Α', 22). Στὴν περίπτωσιν πὺν οἱ πληροφορίες του εἶναι ἀντιφατικὲς καὶ πειστικὲς συγχρόνως, παραθέτει καὶ τὶς δύο ἀπόψεις, ἀφήνοντας τὸν ἀναγνώστη νὰ θγάλλῃ τὰ δικά του συμπεράσματα. Ἐλάχιστες φορὲς καὶ μόνο περὶ παλαιῶν γεγονότων ὁ ἱστορικὸς καταφεύγει στὸ «εἰκάξειν».

Ὁ Θουκυδίδης δὲν ἀπενθύνεται στοὺς πολλούς, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐπιδιώκῃ νὰ φανῇ εὐχάριστος. Δὲν παρέχει συνταγολόγια καὶ κανόνες πρόδλεψης· τὸ κυριώτερο δὲν κάνει κηρύγματα. Ἔργον τοῦ ἱστορικοῦ δὲν εἶναι ἡ παροχὴ ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν κανόνων ἀλλ' ἡ προσφορὰ πολιτικῆς πείρας, πὺν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μελέτης καὶ ἀναλύσεως τῶν γεγονότων. Ἡ Ἱστορία του ἀποτελεῖ ἓνα πολὺτιμο καὶ μοναδικὸ ἐγχειρίδιο πολιτικῆς θεωρίας, πὺν θὰ παραμένῃ «κτῆμα ἐς αἶε» τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως τὸ ὁραματίσθηκε (Α', 22).

Ἡ γλῶσσα τοῦ Θουκυδίδου εἶναι ἡ ἀρχαία ἀττικὴ διάλεκτος. Ὁ ἱστορικὸς δεῖχνει προτίμησιν στὶς ἀπρηχαιωμένες λέξεις καὶ τύπους ὅπως καὶ στὸ γενικὸ καὶ ἀφηρημένο· ἡ δὲ συμπυκνωτικὴ του ἱκανότητα εἶναι μεγαλειώδης καὶ ἐφάμιλλος τῆς ἡρακλειτικῆς: μὴ λέξη του ἰσοδυναμεῖ ἐνίοτε μὲ πρότασιν καὶ μὴ πρότασιν μὲ παράγραφον. Οἱ ἰδέες του ἀντιπαρατίθενται ἰσότημα ἔτσι, ὥστε ὁ λόγος του ν' ἀποκτᾷ σαφήνεια καὶ συμμετρία. Ἡ ἀντιπαράθεσιν τῶν ἀντιθετικῶν λόγων καὶ ἐπιχειρημάτων καλλιιεργεῖ ἀτμόσφαιραν τραγῳδίας, κάτι πὺν παραπέμπει ἐπίσης στὸν Ἡράκλειτο.

Ὁ Θουκυδίδης ἀποτελεῖ ἐκφραστικὸν τύπον Ἀθηναίου τῆς ταραγμένης ἐκείνης ἐποχῆς. Τὰ θέματα πὺν ἀναλύει ἀπασχολοῦσαν καὶ θ' ἀπασχολοῦν αἰωνίως τὴν ἀνθρωπότητα: Τί εἶναι ἡγεμονία; Ποιὰ ἡ αἰτιολογία δημιουργίας τῆς, ὁ τρόπος ἀπόκτησης, διατήρησης καὶ ἐξάπλωσής τῆς καὶ ποιοὺς κινδύνους συνεπάγεται ἡ ἐγκατάλειψή τῆς; Ποιὰ εἶν' ἡ θέσιν τῆς ἐπιείκειας, τῆς μεγαλοψυχίας, τῆς φιλίας καὶ τῆς ἐχθρότητας στὴν ἡγεμονία; Εἶναι πιὸ συμφέρονσα ἡ στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν ἢ ἡ παροχὴ ἐλευθεριῶν; Εἶναι προτιμώτερον ἡ ἔνταξιν μὴς πόλης ἢ χώρας σὲ κάποια ἡγεμονία ἢ ἡ ἀπομόνωσή τῆς; Ποιοὶ πολῖτες εἶναι καλύτεροι: Οἱ ἡμιμαθεῖς ἢ οἱ ἀμαθεῖς; οἱ ἐξυπνοὶ ἢ οἱ βλάκες; Τί εἶδους δάσκαλος εἶναι ὁ πόλεμος καὶ ποιὰ ἡ παθολογία τοῦ πολέμου; Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρωτήματα ἀπαντῶνται στὰ ὀκτῶ βιβλία τῆς «Θουκυδίδου Ἱστορίας».

Σαράντος Πάν

‘Ο Χριστὸς γεννήθηκε τὸ 6 π.Χ.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι σήμερα, ἐπαφιέμενοι στὶς ὑπάρχουσες γραφές, νομίζουμε ὅτι ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε τὸ ἔτος 1. Τὸ δεδομένο αὐτὸ προσκρούει σὲ ὠρισμένες σκέψεις, οἱ ὁποῖες ἐξεταζόμενες μαθηματικῶς μποροῦν νὰ δώσουν ἄλλα ἀποτελέσματα. Ἡ ἀκολουθία τῶν ἀριθμῶν -6, -5, -4, -3, -2, -1, τελειώνει στὸ 0. Μετὰ συνεχίζεται στὸ +1, +2, +3, +4 κ.ο.κ. Ἐὰν ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε στὸ διάστημα τοῦ ἔτους -1 μέχρι τὸ 0, συμπλήρωσε τὸ πρῶτος ἔτος τῆς ζωῆς του, στὸ 1, ὁπότε ἡ χρησιμοποιούμενη χρονολόγηση ἔχει καλῶς καὶ σήμερα θρῖσκόμεστε στὸ ἔτος 1999 μ.Χ. Ἐὰν ὁμως γεννήθηκε στὸ διάστημα ἀπὸ τὸ 0 πρὸς τὸ 1, τότε τὸ πρῶτο ἔτος τῆς ζωῆς του, συμπληρώθηκε στὸ ἔτος 2, ὁπότε σήμερα θρῖσκόμεστε στὸ ἔτος 1998 μ.Χ. καὶ ὄχι στὸ 1999. Νὰ, ἀμέσως - ἀμέσως ἓνα λαθάκι στὴν ἀρίθμηση τῆς χρονολογίας μας. Μήπως ὁμως ὑπάρχουν κι ἄλλα τέτοια λαθάκια στὴν ὅλη ὑπόθεση; Ἡ μήπως ἡ χρονολογικὴ μας ἀρίθμηση εἶναι τελείως λάθος; Ἡ παροῦσα ἐργα-

Διάλογος γιὰ τὴ θεϊκὴ ὑπόσταση τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ ἐπιστημονικὴ σκοπιὰ

Κύριε Λάμπρου,

Ἡ συνέντευξη τοῦ καθηγητῆ Θεολογίας τοῦ πανεπιστημίου τῆς Β. Καρολίνας κ. Γ. Ζερβοῦ («Δαυλός», τ. 210), ὄντως ὑπῆρξε βαρυσήμαντη. Μάλιστα ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της ἕνας εἰδικὸς ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἀμέσως κατανοεῖ τὸ εὖρος τῆς ἐπιστημονικῆς κατάρτισης τοῦ ἀνδρός. Γι' αὐτό, ἔχω τὴ γνώμη, ὅποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ σχολιάσῃ τὰ λεγόμενά του, πρέπει νὰ εἶναι ἐπιστήμονας καὶ μάλιστα τῆς εἰδικότητος τοῦ Ζερβοῦ. Ὅμως ὁ σχολιάζων αὐτὴ τὴν συνέντευξη ἐπιστολογράφος κ. Θεόδωρος Ι. Δρίζης στὸ 212-213 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» δὲν μᾶς δηλώνει κάτι τέτοιο, ἀν καὶ ζητῇ ἀπὸ τὸν κ. Ζερβὸ «ἐπιστημονικὲς ἀποδείξεις».

Αὐτὲς τίς ζητεῖ γιὰ τὴν ἄποψη ὅτι, «τὰ θεμέλια τοῦ κλασσικοῦ Χριστιανισμοῦ γκρεμίστηκαν ἀπὸ τὴ διεθνῇ ἀκαδημαϊκὴ κοινότητα». Ὅμως αὐτὸ ►

σία φιλοδοξεί νὰ προσδιορίση τί ἀκριβῶς συμβαίνει, εἰσάγοντας μερικά παραμελημένα ἀστρονομικά στοιχεῖα καὶ ἀναλύοντας μερικά ἄλλα στοιχεία, πού ἔχουν ἔλθει στοὺς φῶς τῆς δημοσιότητος τὰ τελευταῖα χρόνια.

2. ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΗΡΩΔΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ὁ R. Graves, στὸ βιβλίο του «Ὁ Βασιλεὺς Ἰησοῦς» (μετάφρ. Μ. Βερέττας, ἔκδ. Alien 1995, σελ. 237) ἀναφέρει, ὅτι «Ὁ Ἡρώδης γεννήθηκε κατὰ τὴν σύνοδο τῶν μεγάλων πλανητῶν Δία καὶ Κρόνου καὶ στὰ 58 χρόνια του ἐπανελήφθη τὸ φαινόμενο». Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικό γιὰ τὸν ὑπολογισμό τῆς χρονολογίας τῶν γενεθλίων τοῦ Μεγάλου Ἡρώδου.

Ὁ Ν. Νικολάου, στὴ «Μεγάλῃ Κοσμογραφίᾳ» του (ἔκδ. Τζάκα 1963, σελ. 269-270) καταχωρίζει μαθηματικὴ σχέση, διὰ τῆς ὁποίας ὑπολογίζεται ἡ συνοδικὴ περίοδος τῶν ἄστρον. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς προσδιορίζεται, ὅτι κάθε 19,86 χρόνια λαμβάνει χώραν καὶ μία σύνοδος. Ἡ τελευταία σύνοδος τῶν ἄστρον αὐτῶν ἐγένετο τὴν 31 Δεκ. 1980. Διαιρῶντας τὴν χρονολογία τοῦ 1980 διὰ τῆς συνοδικῆς περιόδου τῶν δύο ἄστρον, ἔχομε:

$$1980 \mu.Χ. : 19,86 \chi\rho. = 99,698 \text{ συνοδικοὶ περίοδοι.}$$

Οἱ 99 συντελεσθεῖσες σύνοδοι ἐπὶ τὸν ἀριθμὸ 19,86 συμπληρῶνουν

θὰ πῆ πὼς τὰ κείμενα τῆς Βίβλου, δὲν ἀντέχουν στὴν ἐπιστημονικὴ κριτικὴ καὶ ἔρευνα. Ὁ «Δανλὸς» μάλιστα μπορεῖ νὰ διευκολύνῃ τὸν κ. Δρίζη, ἂν δίχως φανατισμὸ θέλῃ ἐπιστημονικὰς «ἀποδείξεις», ἀφοῦ πολλοὶ συνεργάτες του καὶ ὁ γράφων, κατὰ καιροὺς ἔχουν δημοσιεύσει στίς σελίδες του παρόμοιες ἀξιοπρόσεκτες μελέτες.

Ὡστόσο ἀπὸ τὶς εὐαγγελικὰς παραπομπὰς πού ὁ κ. Δρίζης ὑποδεικνύει, ἰσχυριζόμενος ὅτι αὐτὲς δηλώνουν τὴν θεϊκὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἰησοῦ, ὑποψιάζεται κανεὶς, πὼς ὁ ἐπιστολογράφος δὲν εἶναι θεολόγος. Μᾶς ὑποδεικνύει, λόγον χάριν, τὸ «Μάρκου» Α, 1. Αὐτὸ ἐπὶ λέξει, λέει: «**Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.**» Ὁμως οἱ βιβλικοὶ αὐτοὶ ὄροι δηλαδὴ «**Χριστός**», «**Υἱὸς τοῦ Θεοῦ**», «**Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου**» εἶναι ταυτόσημοι καὶ εἶναι ἐβραϊκὰς πολιτειακὰς ἐννοιες, πού δηλώνουν τὸν ἐκάστοτε Ἑβραῖο βασιλεῖα.

Ὁ κ. Δρίζης μᾶς ὑποδεικνύει ἀκόμα τὸ «Μάρκου» Α, 2, πού λέει: «**Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις.**» Πληροφορῶ λοιπὸν τὸν κ. Δρίζη, πὼς οὐδεὶς

1.966,14 χρόνια. Αὐτὰ ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὸ 1980 τῆς τελευταίας συνόδου καὶ ἀφήνουν ὑπόλοιπο 13,86 χρόνια μετὰ Χριστόν. Γιὰ νὰ συμπληρωθῇ ὁ χρόνος μιᾶς πλήρους συνόδου τῶν 19,86 ἐτῶν χρειάζονται ἀκόμη ἄλλα 6 ἀκριβῶς προχριστιανικά χρόνια. Ὑποθέτουμε ὅτι τὸ ἔτος 6 π.Χ. ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας ἐώρταζε τὰ γενέθλιά του. Ἀπὸ τὴ γέννησή του μέχρι τὸ 6 π.Χ. εἶχαν συμπληρωθῇ τρεῖς σύνοδοι τῶν ἄστρον τοῦ Δία καὶ τοῦ Κρόνου, ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ 59 χρόνια καὶ ὄχι 58, ποὺ γράφει ὁ R. Graves. Ὑποθέτουμε ὅτι ἡ ἐορτὴ τῶν γενεθλίων τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, συνέπεσε μὲ τὴν 10ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 6 π.Χ., μὲ τὰ σημερινὰ ἡμερολογιακὰ δεδομένα. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι τὸ ἔτος 6 π. Χ. συμπληρώθηκε ἡ τελευταία προχριστιανικὴ σύνοδος τῶν ἄστρον καὶ τὸ ἔτος 13,86 ἡ πρώτη μεταχριστιανικὴ σύνοδος. Μὲ τὰ δεδομένα αὐτά, ἡ χρονολογικὴ ἀρίθμηση τῶν ἐτῶν, δηλαδή τὸ μηδὲν τῆς χρονολογήσεως ταυτίζεται μὲ τὸ ἔτος 6 π.Χ. Τὸ ἔτος αὐτὸ ἀφαιρεῖται ἀπὸ ὅλες τὶς προχριστιανικὲς χρονολογήσεις καὶ ἀντίστοιχα προστίθεται σὲ ὅλες τὶς μεταχριστιανικὲς χρονολογίες, ὅπως θ' ἀναφερθῇ πρὶν κατωτέρω. Ἐκ τούτου προκύπτει καὶ ἀπαδεικνύεται, ὅτι σήμερον δὲν διανύουμε τὸ ἔτος 1999 μ.Χ., ἀλλὰ τὸ 2.005 μ.Χ. Οἱ ἐτοιμασίαι τῆς ὑποδοχῆς τῆς τρίτης χιλιετίας εἶναι ἄκαιρες, ἀφοῦ ἡ τρίτη χιλιετία ἔχει ξεκινήσει ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ τελευταία σύνοδος τῶν ἄστρον Διὸς καὶ Κρόνου δὲν ἐγένετο τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ 1980 μ.Χ. ἀλλὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ 1986 μ.Χ., ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ

Ἐβραῖος προφήτης προφήτεψε γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τῶν Εὐαγγελίων. Ἄν κάποιος θελήσῃ νὰ ἐρευνήσῃ τὶς «προφητείες», ποὺ σ' αὐτὲς μᾶς παραπέμπουν οἱ συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης, δὶχως νὰ τὶς ἀπομονώσῃ ἀπὸ τὸ ὅλο κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, θὰ μείνῃ κατάπληκτος. Πρῶτον, γιατί οἱ συγγραφεῖς τῶν δὲν εἶχαν κατὰ νοῦν κανένα Ἰησοῦ Ναζωραῖο καὶ δεῦτερον, γιατί οἱ συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης τὶς ἔχουν «κόψει καὶ ράψει» στὰ μέτρα τους, στοὺς σκοπούς τους. Καὶ γιὰ νὰ μὴν πᾶμε μακριά, ἄς δοῦμε τὸ δεῦτερο σκέλος τοῦ «Μάρκου» Α, 2, ποὺ μᾶς τὸ ὑποδεικνύει ὁ κ. Δρίξης. Λέει: «Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου». Λοιπὸν, ἂν ψάξουμε ὀλάκερη τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, γιὰ νὰ βροῦμε αὐτὴν τὴν «προφητείαν» ἔτσι αὐτολεξεί, ὅπως τὴν παραθέτει ὁ «Μάρκος» ἀλλὰ καὶ ὁ «Ματθαῖος» 11, 10, ἄδικα θὰ κουραστούμε. Προσέξτε ὅμως, στὴν «Ἐξοδο» 23, 20 διαβάσουμε: «Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως

ἀναμφισβήτητη πλανητική χρονολόγηση τοῦ οὐρανοῦ, διότι:

1986 μ.Χ. : 19,86 = 100 συνοδικοὶ περίοδοι τῶν ἄστρον Διὸς καὶ Κρόνου,
καὶ 1980 μ.Χ. - 1986 χρ. = - 6 π.Χ.

3. ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Οἱ τέσσερις εὐαγγελιστὲς εἶναι πολὺ φειδωλοὶ στὶς ἀφηγήσεις τους περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Μάρκος καθὼς καὶ ὁ Ἰωάννης ἀρχίζουν τὴν ἀφήγησή τους γιὰ τὸ ἔργο του ἀπὸ τὴ συνάντησή του μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Ὁ Ματθαῖος ἀναφερόμενος στὴν γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ περιορίζεται σὲ 42 γενεές, οἱ ὁποῖες δὲν ἀνταποκρίνονται στὸ χρόνο ἐνάρξεως τοῦ γένους τοῦ Ἰησοῦ, ἀφοῦ κατὰ τὸν Λουκᾶ ἀριθμοῦνται 75 γενεές. Στὴ συνέχεια (κεφ. Α παρ. 18-21) ἀφηγεῖται τὴν σύλληψή του ὑπὸ τῆς Μαρίας, ἡ ὁποία ἦτο ἀρραβωνιασμένη μὲ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν ἀποδοχή τῆς πατρότητάς του, ἀφοῦ στὴν παρ. 20 ὁ ἄγγελος ἀποκαλεῖ τὴ Μαρία γυναῖκα τοῦ Ἰωσήφ. Στὸ (κεφ. Β, 1-7) φθάνει στὸ τετελεσμένο γεγονός «τῆς γεννήσεως στὴ Βηθλεὲμ ἐπὶ βασιλείας τοῦ Ἡρώδου καὶ στὴν ἀφιξη τῶν μάγων (ἢ σοφῶν) ἐκ τῆς ἀνατολῆς, ὁδηγουμένων ὑπὸ τοῦ ἀστέρος, ὅστις ἐστάθη ἄνωθεν τῆς θέσεως, ὅπου ἐγεννήθη τὸ παιδίον. Ὁ Ἡρώδης συναντήθηκε κρυφὰ μὲ τοὺς μάγους καὶ ἐξακρίδωσε ἀπὸ αὐτοὺς τὸν καιρὸ τοῦ φαινομένου ἀστέρος».

εἰσάγη σε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασά σοι. "Ὅπως βλέπουμε, δὲν μοιάζει μ' αὐτὸ τοῦ «Μάρκου» καὶ τοῦ «Ματθαίου» κι οὔτε ὁ συγγραφέας τῆς «Ἐξόδου» προφητεύει τίποτα τὸ μελλούμενο, ἀλλὰ ὁ Γιαχβὲ διαβεβαιώνει τὸ Μωυσῆ, ὅτι τὸ δρόμο γιὰ τὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας θὰ τοῦ τὸν δείχνῃ μπροστάτης ἄγγελος. "Ἀς πᾶμε τώρα σ' ἓνα ἄλλο βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: στὸ «Μαλαχίας» 3,1. Λέει: **Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρό προσώπου μου.** Καθὼς βλέπουμε οὔτε κι αὐτὸ μοιάζει μ' αὐτὸ τοῦ «Μάρκου» καὶ τοῦ «Ματθαίου». "Ἀν μάλιστα διαβάσουμε ὁλόκληρο τὸ κεφάλαιο αὐτοῦ Μαλαχία, θὰ διαπιστώσουμε πὼς ὁ «ἄγγελος» του εἶναι ὁ προφήτης Ἡλίας. Δὲν ἔχει δηλαδὴ κατὰ νοῦν τὸν Ἰησοῦ τῶν Εὐαγγελίων. "Ἀλλὰ παρόμοια μὲ τὰ παραπάνω δὲν ὑπάρχουν πονθενά στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. "Ὅμως ὁ «Μάρκος» καὶ ὁ «Ματθαῖος» «ψάχνονται» γιὰ «προφητεία» κι ἀφοῦ ἔχουνε μπροστά τους, ἃς ποῦμε, μπόλικη «λάσπη» καὶ μπόλικα «τοῦβλα», παίρνουν ὅποια τοὺς βολεύουν καὶ «κτίζουν προφητείες». "Ἐτσι

Ὁ Λουκᾶς φθάνει στοῦ ἴδιου γεγονότος (κεφ. Β., παρ. 6-7), ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη στὴ θεία τῆς Μαρίας, τὴν Ἑλισάβετ, ἡ ὁποία ἦταν ἤδη ἔγκυος στὸν Ἰωάννη τὸν Βαπτιστῆ. Δὲν κάνει ὅμως κανένα λόγο γιὰ τὴν ἄφιξη τῶν μάγων. Στὸ κεφ. Γ, παρ. 1-3 ἀναφέρεται, ὅτι: «στὸ 15ο ἔτος τῆς ἡγεμονίας τοῦ Τιβερίου Καίσαρος, ὅταν στὴν Ἰουδαία ἡγεμόνευε ὁ Πόντιος Πιλάτος καὶ τετράρχης στὴ Γαλιλαία ἦταν ὁ Ἡρώδης καὶ ὁ ἀδελφός του Φίλιππος· ὅταν ἦταν τετράρχες τῆς Ἰουδαίας τὰ παιδιὰ τοῦ Ἡρώδη τοῦ μεγάλου καὶ ἀρχιερεῖς ὁ Ἄννας καὶ ὁ Καγαίαφας, ἀρχισε νὰ κηρύττῃ ὁ Βαπτιστῆς Ἰωάννης».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, τὰ μόνα στοιχεῖα χρονολογήσεως τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Ἡρώδου καὶ τὸ ἐμφανισθὲν ἄστρο τῶν μάγων. Ποῖο ἦταν τὸ ἐμφανισθὲν ἄστρο; Στὸν οὐρανὸ ὑπάρχουν τ' ἀπλανῆ ἢ ἀκίνητα ἄστρα καὶ οἱ πλανῆτες. Τὰ ἄστρα κατὰ κανόνα φαίνονται ἀπὸ τὴ Γῆ τὴ νύκτα. Τὴν νύκτα ὅμως ἦταν ἀδύνατο στοὺς μάγους νὰ ὁδοιποροῦν, γιατί θὰ ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνο καὶ κατὰ συνέπειαν αὐτὰ δὲν ἀποτέλεσαν τὸν ὁδηγὸ τῶν μάγων. Τὸ μόνο σίγουρο εἶναι ὅτι: «τὸ ἄστρο πού στάθηκε ἦταν ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι στέκεται στὸν οὐρανὸ στὴν περίοδο τῶν τροπῶν, οἱ ὁποῖες χαρακτηρίζονται μὲ τοὺς ὅρους χειμερινὸ καὶ θερινὸ ἡλιοστάσιο ἢ τροπή». Ὅταν ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ, σὲ ὁποιοδήποτε τόπο τῆς γῆς φαίνεται σὰν νὰ στέκεται ἀπὸ πάνω του. Βέβαια στασιμότητα παρουσιάζουν καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ πλανῆτες, ἀλλὰ δὲν φαίνονται

ἀπὸ τὴν «Ἑξοδο» παίρνουν τὸ «**Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου**» ἀπὸ τὸν «Μαλαχία» τὸ «**ἐπιβλέψεται ὁδόν**», πὺν τὸ μεταποιοῦν σὲ «**ὁς κατασκευάσῃ τὴν ὁδόν**» καὶ πὺν στο τέλος μὲ πλήρη ἄνεση, προσθέτει τὸ «**σου**»! Καὶ τοῦτο κατὰ τὸν «Μάρκο» καὶ τὸν «Ματθαῖο» εἶναι προφητεία. Δυστυχῶς οἱ περισσότερες «προφητείες», πὺν ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐπικαλεῖται, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔχουν φτειαχθῇ. (Δὲν εἶναι βέβαια ὁ κατάλληλος χρόνος καὶ χώρος γιὰ ν' ἀναφερθοῦν, γιατί θὰ χρειαστοῦν τόμοι ὀλάκεροι).

Ὅσοσο θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι ὁ τρόπος μελέτης, ἔρευνας καὶ κριτικῆς τῆς Βίβλου εἶναι ἐπιστημονικός, ὅταν γίνεται ἀπὸ ἐρευνητὲς ἐπιστήμονες καὶ μάλιστα τοῦ κύρους τοῦ κ. Ζερβοῦ, πὺν οἱ ἀπόψεις του στὴν ἀναφερόμενη συνέντευξή του εἶναι προϊόντα τέτοιων μελετῶν, ἐρευνῶν καὶ ἀναλύσεων, πὺν πολὺ θὰ ἤθελα τώρα νὰ τὸ πιστέψῃ καὶ ὁ κ. Δρίζης.

Μετὰ τιμῆς

Ε. Ἀτταδύριος

κατά τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας.

Ἄρα οἱ μάγοι εἶχαν ὡς ὁδηγὸ τὸν ἥλιο σὲ περίοδο ἡλιοστασίου. Ὁ R. Graves στὸ βιβλίο του «ὁ Βασιλέας Ἰησοῦς» (σελ. 242) λέγει: «οἱ τρεῖς Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῆ Δαμασκὸ, τῆς φυλῆς Ἰσσαχάρ, ζήτησαν ἀκρόαση ἀπὸ τὸν Ἡρώδη καὶ αὐτοσυστήθηκαν ὡς ἀστρολόγοι. Ὁ Ἡρώδης δέχθηκε νὰ τοὺς ἀκούσῃ... Πότε γεννήθηκε αὐτὸ τὸ παιδί, ρωτᾷ ὁ Ἡρώδης τοὺς Δαμασκηνοὺς. Κι αὐτοὶ ἀπαντοῦν: κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς μας πρέπει νὰ γεννήθηκε κατὰ τὸ τελευταῖο χειμερινὸ ἡλιοστάσιο καὶ ὑποθέτουμε στὴ Βηθλεὲμ τῆς Ἐφράτ, ὅπως λέγει ὁ προφῆτης Μιχαίας». Ἐπίσης στὸ ἴδιο βιβλίο (σελ. 325) καταχωρίζεται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐξεταζόμενος εἶπε: «γνωρίζω καλά, ὅτι γεννήθηκα 4 μῆνες πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ βασιλέα Ἡρώδη, τὴν ἡμέρα τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου. Ἡ μητέρα μου μοῦ τὸ εἶπε πολλὰς φορὲς». Ἄρα οἱ ἐκ Δαμασκοῦ ἀστρολόγοι δὲν ἦλθαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, δηλαδὴ ἐκ τῆς Περσίας, ἀλλὰ ἐκ τοῦ βορρᾶ καὶ συνάντησαν τὸν βασιλέα Ἡρώδη λίγο μετὰ τὴ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ καὶ λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του. Τὸ τελευταῖο ἡλιοστάσιο πρέπει νὰ ἦταν ἀμέσως μετὰ τὰ γενέθλια τοῦ Ἡρώδη, τὰ ὁποῖα ὡς ἀπεδείχθη πιὸ πάνω, τὰ ἐώρτασε στὶς 10 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 6 π.Χ. Κατὰ συνέπειαν ὁ Χριστὸς γεννήθηκε τὴν 22αν Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 6 π.Χ. Τέσσερις μῆνες μετὰ, δηλαδὴ περὶ τὴν 20ην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 5 π.Χ. πέθανε ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας, ποὺ ἦταν πατέρας τοῦ Ἡρώδη Ἀρχελάου καὶ Ἡρώδη Ἀντύπα. Οἱ συνωνυμίες αὐτὲς ἔχουν δημιουργήσει μεγάλη σύγχυση σὲ πολλοὺς ἐρευνητές.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει μία νέα κατάταξη τῶν πρὸ καὶ μετὰ Χριστὸν χρόνων, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

α) 22 Δεκεμβρίου τοῦ (-6): Γέννηση τοῦ Ἰησοῦ. Ἔτος (0) διαχωρισμοῦ τῶν χρονολογιῶν.

β) 22 Δεκ. τοῦ -5: Ὁ Ἰησοῦς γίνεται ἐνὸς ἔτους.

γ) 22 Δεκ. τοῦ -4: Ὁ Ἰησοῦς γίνεται δύο ἐτῶν...

δ) 22 Δεκ. τοῦ 0: Ὁ Ἰησοῦς γίνεται ἕξι ἐτῶν...

ε) 22 Δεκ. τοῦ +1: Ὁ Ἰησοῦς γίνεται ἑπτὰ ἐτῶν...

Ὑπάρχει τὸ ἱστορικὸ δεδομένο, ὅτι ὁ αὐτοκράτορας Αὐγουστος Καῖσαρ πέθανε τὸ ἔτος 14 μ.Χ. καὶ τὸν ἴδιο χρόνο ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονία τῆς αὐτοκρατορίας ὁ διάδοχός του Τιβέριος Καῖσαρ. Ἡ χρονολογία αὐτὴ μπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ τὸ ὄριον ἀναγωγῆς καὶ ἐτέρων χρονολογιῶν, ὅπως θὰ ἀναλυθῇ πιὸ κάτω.

Τὸ φαινόμενο τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου λαμβάνει χώραν τὴν 22αν Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους καὶ τότε ὁ ἄξων τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου

Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἐγεννήθη τὴν ἴδια χρονιά μὲ τὸν Ἰησοῦ καὶ μάλιστα περίπου ἕξι μῆνες νωρίτερα· ἢ Ἐλισάβετ τότε ἔφερε στὴν κοιλιὰ τῆς τὸν Ἰωάννην. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὁ Ἰωάννης γεννήθηκε περὶ τὴν 20ὴν Ἰουνίου τοῦ ἔτους 6 μ.Χ.

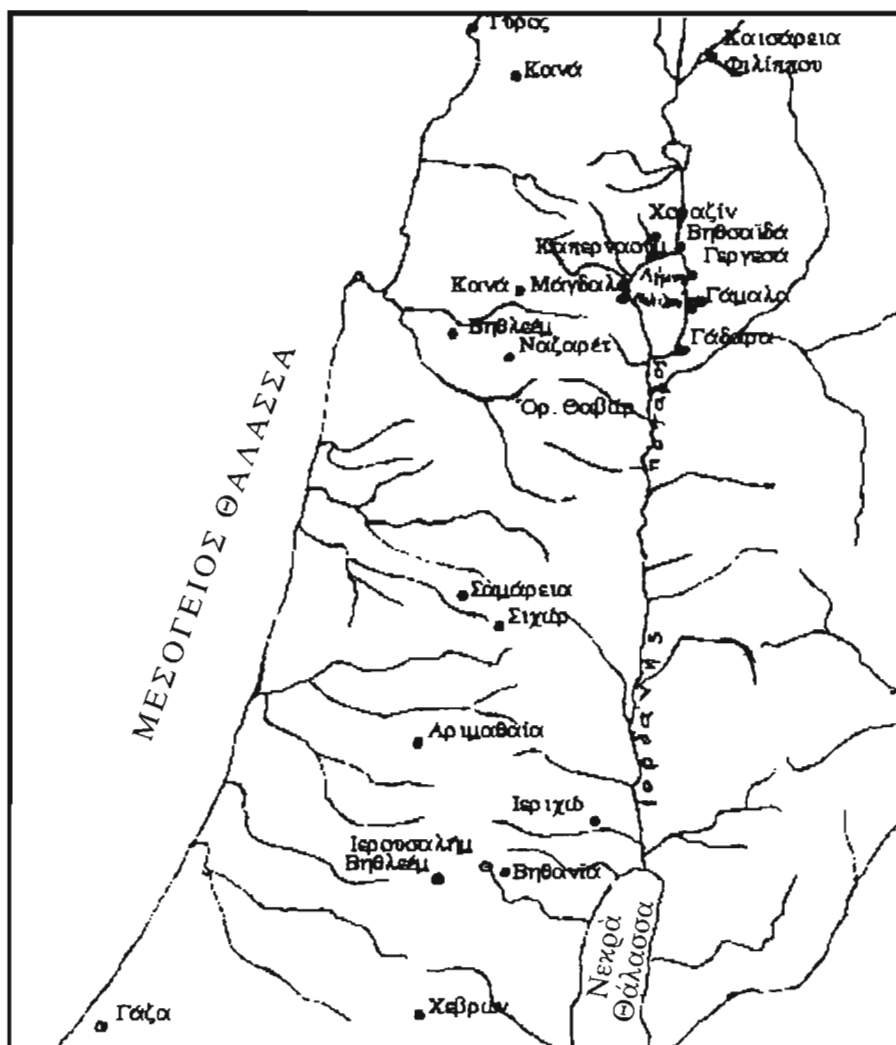
Κατὰ συνέπειαν ἡ ἀναφερόμενη ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ χρονολογικὴ ἔνδειξη, ὅτι στὸ 15ο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου ὁ Ἰωάννης ἄρχισε νὰ διδάσκη, ἔχει διαφορετικὴ ἐρμηνεία, ὅταν χρησιμοποιηθοῦν τὰ πρὸ πάντων νέα χρονολογικὰ ἐξαγόμενα. Διότι ἐφ' ὅσον ὁ Τιβερίος ἀνῆλθε στὸ θρόνον τὸ ἔτος 14 μ.Χ., μετὰ ἀπὸ ἄλλα 15 χρόνια φθάνουμε στὸ ἔτος 28 μ.Χ., ὁπότε ὁ Ἰωάννης ἦτο 28 ἐτῶν καὶ εἶχε ἀρχίσει τὴ διδασκαλίαν του.

4. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

Ἡ πορεία τῶν πρώτων χρόνων τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἄρχεται ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ περὶ τὸ δωδέκατο ἔτος τῆς ἡλικίας του (Λουκᾶς, κεφ. Β', παρ. 42), δηλαδὴ περὶ τὸ ἔτος 6 μ.Χ., κατὰ τὰ χρονολογικὰ ἐξαγόμενα τῆς παρούσης. Τότε εἶχε μεταδῆ μετὰ τῶν γονέων του στὴν Ἱερουσαλὴμ γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, ὅπου παρέμεινε χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν οἱ γονεῖς του. Ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ καὶ τὸν ἔβρισκαν στὸ ναὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, νὰ συζητᾷ μετὰ τῶν διδασκάλων. Ἐπέστρεψε μαζί τους στὴ Ναζαρέτ, ὅπου ζοῦσε ὑποταγμένος σ' αὐτοὺς «καὶ προέκοπτε εἰς σοφίαν καὶ ἡλικίαν καὶ χάριν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων», ὅπως λέγει ὁ Λουκᾶς (κεφ. Β, παρ. 51 καὶ 52). Ἐκτοτε χάνονται τὰ ἔτη του γιὰ ἓνα διάστημα 17 περίπου χρόνων. Ξαναπαρουσιάζεται στὴ Γαλιλαία, ὅταν συμπλήρωνε τὸ 29ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, στὶς 22 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 29 μ.Χ. καὶ στὴ συνέχεια ἔμπαινε στὸ 30ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὅπως λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (κεφ. Γ, παρ. 23) καὶ σύμφωνα μὲ τὰ χρονολογικὰ ἐξαγόμενα τῆς παρούσης μελέτης. Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι περὶ τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 30 μ.Χ., μπαίνοντας στὸ τριακοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὅπως λέγει καὶ ὁ Λουκᾶς καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστές, ἐβαπτίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννη στὸν Ἰορδάνη ποταμό. Μετὰ ἔφυγε στὴν ἔρημον γιὰ σαράντα ἡμέρας καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ ἔμαθε τὴ σύλληψιν τοῦ Ἰωάννη. Κατόπιν ἐπέστρεψε στὴ Γαλιλαία καὶ μάλιστα στὴν Καπερναοὺμ.

Ὁ γεωγραφικὸς χῶρος τῆς διδασκαλίας του ὁρίζεται πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς Τύρου, τῆς Σιδῶνος καὶ τῆς Καισάρειας τοῦ Φιλίππου, πρὸς νότον ἀπὸ τὴν Βηθανία καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ, πρὸς τὴ δύση μέχρι περὶ τοῦ τῆ θάλασσα τῆς Μεσογείου καὶ πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τὶς πόλεις ποῦ

εύρισκοντο πέραν τῆς ἀνατολικῆς ὀχθῆς τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. Μία περὶ τοῦ χώρου τούτου παρέχεται στὸ χάρτη τοῦ σχήματος 2, πού προέρχεται ἀπὸ τὸν χάρτη τῆς Βίβλου (ἐκδ. τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας, 1963), μὲ μερικὲς διορθώσεις. Ἡ μελέτη τοῦ χάρτου παρουσιάζει δύο πόλεις μὲ τὸ ὄνομα τῆς Κανᾶ καὶ τῆς Βηθλεέμ. Ὅπως φαίνεται στὸ χάρτη καὶ ὅπως ἀναφέρει ἡ Καινὴ Διαθήκη, ὁ κύριος χώρος, ὅπου περιορίσθηκε ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἦταν γύρω καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς λίμνης

Σχῆμα 2. Χάρτης τῆς Παλαιστίνης κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰησοῦ.

τῆς Γαλιλαίας καὶ στὰ Ἱεροσόλυμα.

Οἱ Ἰσραηλίτες κατ' ἔτος πραγματοποιοῦσαν τρεῖς μεγάλες ἑορτές, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ὁποίων ὁ καθένας ὠφείλε ν' ἀνεβαίνει στὰ Ἱεροσόλυμα. Κατὰ τὴν παιδική του ἡλικία ὁ Ἰησοῦς πῆγαινε στὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τῶν γονέων του, ὅπως λέγει ὁ Λουκᾶς (Β 41-42). Μετά, γιὰ μίαν περίοδο περίπου 17 χρόνων, σταματᾶνε οἱ ἐπισκέψεις του στὰ Ἱεροσόλυμα. Μετὰ τὴ θάπτισή του καὶ τὴν ἑναρξή τῆς διδασκαλίας του στὴ Γαλιλαία, ἄρχισε τὴν ἐπιλογή τῶν μαθητῶν του ἐκ τῆς γύρω περιοχῆς. Στὴ συνέχεια, ὅταν πλησίαζε τὸ Πάσχα, ἀνέβηκε γιὰ πρώτη φορά, ἀπὸ τότε ποῦ ἦταν 12 χρόνων, στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἔδιωξε ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοὺς ἐμπόρους, ὅπως λέγει ὁ Ἰωάννης (Β 13-16). Αὐτὸ συνέβη ὅπως εἶναι φυσικὸ περὶ τὴν ἀνοιξή τοῦ ἔτους 30 μ. Χ., διότι ὅπως γράφει ὁ Γ.Ζ. Κωνσταντινίδης στὸ βιβλίο του «Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς» (ἐκδ. Λόγος 1985, σελ. 683), «τὸ Πάσχα ἐωρτάζετο περὶ τὸν Μάρτιο - Ἀπρίλιο ἐκάστου ἔτους».

Μετὰ τίς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα ἦλθε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα στὴν Ἰουδαία, ὅπου παρέμεινε ἓνα διάστημα καὶ ἐκεῖθεν τῆς Σαμάρειας ἐπανῆλθεν στὴ Γαλιλαία (Ἰωάννης, Γ 22 καὶ Δ 3). Στὴ Σαμάρεια κι ἐνῶ συζητοῦσε μὲ τὴ Σαμαρείτιδα, κατέφθασαν καὶ οἱ μαθητὲς του καὶ τοὺς εἶπε: «ἐσεῖς δὲν λέτε, ὅτι μετὰ ἀπὸ τέσσερις μῆνες ἔρχεται ὁ θερισμός;» (Ἰωάννης Δ 35). Κατὰ συνέπειαν ἢ συνομιλία αὐτὴ γινόταν κατὰ τὸν Μάρτιο, ὁπότε εἶχαν τελειώσει οἱ ἑορτὲς τοῦ Πάσχα. Στὸ κεφ. Ε, παρ. 1 τοῦ Ἰωάννου καταχωρίζεται, ὅτι σὲ κάποια ἑορτὴ ὁ Ἰησοῦς ἀνέβηκε καὶ πάλιν στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπάρχει κάποια σύγχυση μὲ τὴν ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ποῦ ἀναφέρεται στὸ κεφ. Ζ, παρ. 2 τοῦ Ἰωάννου, στὴν ὁποίαν ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς κρυφὰ καὶ ἀργότερα ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ κατὰ τὸν Γ.Ζ. Κωνσταντινίδη (σελ. 849 τοῦ ἀνεφερθέντος βιβλίου του), ἐλάμβανε χώραν περὶ τὸν Ὀκτώβριο μῆνα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Ἰησοῦς παρέμεινε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν ἐγκαινίων, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Γ.Ζ. Κωνσταντινίδη (σελ. 226) γινότανε κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριο, ὁπότε ἔμεινε ἐκεῖ καὶ τὸν χειμῶνα, ὅπως λέγει ὁ Ἰωάννης στὸ κεφ. Ι, παρ. 22. Προφανῶς ἐκεῖ ἐώρτασε τὰ τριακοστὰ του γενέθλια τὴν 22αν Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 30 μ.Χ. Μετὰ μὲ τὴν εἴσοδο τοῦ ἔτους 31 μ. Χ., ἔφυγε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πῆγε πάλιν στὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Ὅταν πλησίαζε ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 21 μ.Χ., ὁ Ἰησοῦς ἐγνωστοποίησε στοὺς μαθητὲς του, τὰ ὅσα ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν στὸν ἴδιο καὶ σὲ αὐτοὺς μετὰ τὴν εἴσοδό τους στὴν πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπως

γράφουν οί Ευαγγελιστές Ματθαῖος (ΚΣΤ, 2), Μάρκος (Ι, 33), Λουκάς (ΙΗ, 31) καὶ Ἰωάννης (ΙΒ, 12). Ἡ ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐγίνε μετὰ θαύων καὶ κλάδων. Ἀκολούθησαν τὰ γνωστὰ τῆς συλλήψεως, τῆς δίκης καὶ τῆς καταδίκης του εἰς θάνατον διὰ σταυρώσεως. «Ὅταν τὸν σταύρωσαν καθ' ἃ λέγει ὁ Λουκάς (ΚΓ 44-46) καὶ οἱ ἄλλοι εὐαγγελιστές, «ἦταν ἡ ἕκτη ὥρα καὶ ἐγίνε σκοτάδι σὲ ὅλη τὴ γῆ μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας καὶ ἐσκοτείνιασε ὁ ἥλιος καὶ ἐσχίσθη στὸ μέσον τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ καὶ φωνάξας μὲ μεγάλη φωνὴ εἶπε: Πατέρα, στὰ χέρια σου παραδίδω τὸ πνεῦμα μου».

Τὸ σκοτός ποὺ ἐγίνε στὴ Γῆ καὶ τὸ σκοτείνιασμα τοῦ ἡλίου ἀσφαλῶς ἔχει σχέση μὲ μίαν ὀλικὴ ἔκλειψη ἡλίου, ὅπως λέμε σήμερα. Πότε ὁμως ἐγίνε ἓνα τέτοιο φαινόμενο; Ὁ W. Kennon στὸ βιβλίον του «Astronomy» (ἐκδ. Ginn 1948, σελ. 175) ἀναφέρει ὅτι: «μία ἔκλειψη ἡλίου ἐπαναλαμβάνεται ἀνὰ μίαν περίοδο 18,039 τροπικῶν χρόνων. Ἡ περίοδος αὕτη καλεῖται σάρος. Σὲ κάθε τέσσερις σάρους (ἢ κάθε 72,156 τροπικὰ χρόνια) τὸ κέντρο τῆς ἐκλείψεως ἐπανερχεταί περίπου στὸ ἴδιο γεωγραφικὸ μῆκος (λ) καὶ καλεῖται ἔκλειψη σειρᾶς». Οἱ W. Widman καὶ K. Schulte στὸ βιβλίον τους «Stars and Planets» (ἐκδ. Barke, 1969) ἀναφέρουν ὅτι: «τὴν 30-6-1973 ἐγίνε ὀλικὴ ἔκλειψη ἡλίου, ὁρατὴ στὴν Κεντρικὴ Ἀμερικὴ, Ἀτλαντικὸ, Βόρειο Ἀφρικὴ καὶ στὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό», ποὺ σημαίνει ὅτι ἦταν ὁρατὴ καὶ ἀπὸ τὸ Ἰσραήλ, ὅπως καὶ ἡ ὀλικὴ ἔκλειψη ποὺ ἐγίνε στὸν ἴδιο περίπου χώρῳ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς χρονολογίας σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ γίνεται σὲ δύο φάσεις. Στὴν πρώτη χρησιμοποιεῖται ἡ συμβατικὴ χρονολόγησις τοῦ σήμερα. Κατ' αὐτὴν ἡ 30ῃ Ἰουνίου 1973 ἢ τὸ ἔτος 1973,5 τῆς τελευταίας ὀλικῆς ἐκλείψεως διαιρεῖται διὰ τῆς σειρᾶς ἐκλείψεων τῶν 72,156 χρόνων. Τὸν ἀκέραιον αὐτὸ ἀριθμὸ τῶν εὑρεθέντων ἐκλείψεων τὸν πολλαπλασιάζομε μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐκλείψεων σειρᾶς καὶ ἔχομε τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν, ποὺ χρειάστηκαν γιὰ νὰ γίνουν αὐτὲς οἱ ἐκλείψεις. Στὴ συνέχεια ἀφαιρῶντας τὸν προκύψαντα ἀριθμὸ ἐτῶν ἐκ τῆς χρονολογίας καθ' ἣν ἐγίνε ἡ τελευταία ὀλικὴ ἔκλειψη, εὐρίσκουμε τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἐναπομενόντων ἐτῶν, ὡς ἑξῆς:

$$1973,5 : 72,156 \text{ χρ.} = 27,350 \text{ (ἐπαναλήψεις σειρᾶς ἐκλείψεων)}$$

$$\text{oἱ } 27 \text{ (ἐκλείψεις)} \times 72,156 = 1948,5 \text{ χρόνια,}$$

$$\text{ὁπότε } 1973,5 - 1948,5 = 25,0 \text{ μ.Χ.}$$

$$\text{ἢ τὴν } 18 \text{ Μαρτίου τοῦ } 25 \text{ μ.Χ.}$$

Τὸ ἐξαγόμενον αὐτὸ δὲν συμβαδίζει μὲ τὴν πορεία τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ,

ἀφοῦ ἡ χρονολογία τοῦ 25 μ.Χ. συγκαταλέγεται στοῦ διάστημα τῶν ἐτῶν ποῦ ἀγνοεῖται ἡ δράση του. Κατόπιν αὐτοῦ ἀπορρίπτεται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο καὶ ἐπιβάλλεται ὁ ὑπολογισμὸς νὰ γίνῃ μὲ βάση τὴν πλανητικὴ χρονολόγηση τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως καὶ στὴν παράγραφο 3 πὸ πάνω, ἀφοῦ οὐρανογραφικὰ ἡ τελευταία ὀλικὴ ἔκλειψη ἐγίνε τὴν 30ην Ἰουνίου 1979 καὶ ὄχι τὴν 30ην Ἰουνίου 1973. Ἔτσι ἀκολουθώντας τὴν ἴδια πορεία ὑπολογισμῶν, ἔχομε:

1979,5 : 72,156 χρ. = 27,434 (ἐπαναλήψεις σειρᾶς ἐκλείψεων)

καὶ 27 (ἐκλείψεις) X 72,156 χρ. = 1948,2 χρόνια,

ὁπότε 1979,5 - 1948,2 = 31,3 χρόνια μετὰ Χριστὸν

ἢ τὴν 18ην Μαρτίου τοῦ 31 μ.Χ.

Δηλαδή τὴν 18η Μαρτίου τοῦ ἔτους 31 μ.Χ. ἐγίνε ἡ σταύρωση τοῦ Χριστοῦ. Ἡ χρονολογία αὕτη καθὼς καὶ ἡ χρονολογία τῆς γέννησης τοῦ Χριστοῦ θεμελιώνονται ἐπὶ ἀδιασείστων ἀστρονομικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα γιὰ πρώτη φορὰ ἐρχονται στοῦ φῶς τῆς δημοσιότητος.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στὸ ἀπόκρυφο Εὐαγγέλιο τοῦ Νικοδήμου καταχωρεῖται ὁ διάλογος μεταξὺ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Πιλάτου περὶ ἀληθείας ποῦ ἔχει ὡς ἑξῆς: Πιλάτος: «Τί εἶναι ἡ ἀλήθεια;» Ἰησοῦς: «ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐκ τῶν οὐρανῶν». Ἡ ἀλήθεια τοῦ οὐρανοῦ, ποῦ ἔχει σχέση μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ μερικὰ ἄλλα συγκεχυμένα θέματα τῆς περιόδου ἐκείνης, ἀναλύθηκαν στὴν παροῦσα μελέτη. Ἀπὸ τὰ προκύψαντα στοιχεῖα προσδιωρίσθηκαν χρονολογικὰ διάφορα σημαντικὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, ὅπως:

α Ἡ ἀστρονομικὴ χρονολόγηση τῶν γενεθλίων τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου τὴν 10ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 6 π.Χ. καὶ ὁ θάνατός του περὶ τὴν 20ην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 5 π.Χ., ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἦταν τεσσάρων μηνῶν νήπιο.

β Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἡμερομηνίας γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τὴν 22αν Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 6 π.Χ. σὲ παραλληλισμὸ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Ἡρώδου, τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ καὶ τοῦ Τιβερίου, αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης.

γ Ὁ ἀστρονομικὸς προσδιορισμὸς τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ τὴν 18ην Μαρτίου τοῦ ἔτους 31 μ.Χ. ἀποδεικνύει, ὅτι ἔζησε ἀκόμη περίπου 4 μῆνες ἀπὸ τὴ συμπλήρωση τοῦ 30ου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Τὸ συνολικὸ χρονικὸ διάστημα τῆς διδασκαλίας του διήρκεσε περίπου 15-16 μῆνες.

Κων. Β. Κουτρουβέλης

Οί σταυροφόροι με τα σαρανταπεντάρια

Είναι φορὲς πὺν πάω νὰ σκάσω. Καθόλου μυαλὸ δὲν ἔχουν στὸ κεφάλι τους. Μὲ ταράζουν καὶ χάνω τὸν ὕπνο μου. Ἀκοῦς ἐκεῖ, νὰ προβάλλουν ὅλα τὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημερώσεως τίς δηλώσεις ἐκείνου τοῦ δολοφόνου τῶν δύστηνων μεταναστῶν, φέροντα ἐκείνον τὸν τεράστιο σταυρὸ στὸ στήθος... Αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ κρῦβουμε. Πρὸς τὰ ἔξω πρέπει νὰ θγαίνῃ, ὅτι τὰ πάντα εἶναι ὠργανωμένα· μόνο ἔτσι μὲ συμφέρει. Πρέπει πάντα νὰ ὑπάρχῃ ὠργανωμένη κοινωνικὴ ἀναταραχὴ· νὰ ἐλέγχεται, νὰ κατευθύνεται. Ποτὲ δὲν γνωρίζεις, πὺν μπορεῖ νὰ θγάλῃ τ' αὐθόρμητο. Ἀλίμονο, ἂν τόσα χρόνια τὰ εἶχα ἀφήσει τόσο ἐλεύθερα... Ἀντὶ νὰ μοῦ καθαρίζουν τὸ θρόνο οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ καλλιτέχνες, θὰ καθάριζα ἐγὼ τὸν δικό τους. Γιαχβὲ φυλάξοι! Κι ἔχει ἀπόλυτο δίκιο ὁ κὺρ Χριστόδουλος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος, πὺν ἐξέφρασε τὴν βαθυτάτην θλίψιν του καὶ ἐκαντηρίασε τίς πράξεις τοῦ ἄφρονος σταυροφόρου νέου. Διότι εἶναι ἄλλο πρᾶγμα ἓνας τυχαῖος νὰ δηλώνῃ, ὅτι εἶναι φανατικὸς χριστιανὸς καὶ τοὺς ἐσκοτώσε, ὅχι ἐπειδὴ εἶναι μαῦροι, ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι μουσουλμᾶνοι, καὶ ἄλλο πρᾶγμα νὰ ἐξαπολύωνται στίφη χριστιανῶν καθοδηγούμενα ἀπὸ ρασοφόρους (ἐνίοτε εὐνούχους) καὶ νὰ σφάζουν τοὺς βρωμεροὺς Ἕλληνες, πὺν δὲν ἤθελαν νὰ πιστεύσουν στὸ Χριστό. Τόσους αἰῶνες μετὰ τὸ γεγονός καὶ κανεῖς δὲν τοὺς λέει φασίστες ἢ ρατσιστές. Κανεῖς δὲν εἶπε φασίστες τίς ὁρδὲς τῶν παραεκκλησιαστικῶν, πὺν ἔκαναν λαμπόγναλο τοὺς κινηματογράφους, πὺν ἔπαιζαν τὴν ταινία «Ὁ Τελευταῖος Πειρασμός».

Ἦταν ὅλα ὠργανωμένα. Κανεῖς δὲν ὠνόμασε φασιστικοὺς ἢ ρατσιστικοὺς τοὺς στρατοὺς τῶν Ἑγγλέζων καὶ τῶν Ἰσπανῶν καὶ τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Γάλλων, πὺν κατέσφαξαν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστιανισμοῦ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Αὐτοὺς τοὺς εἶπαν κατακτητὲς καὶ ἐγὼ ἀπευθύνομαι πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀκατονόμαστους, ἐκείνους τοῦ «Δαυλοῦ». Ὁργανωθῆτε, κι ἐδῶ εἶμαι ἐγώ. Θὰ σᾶς χρηματοδοτήσω ν' ἀποκτήσετε τὰ πιὸ πολυτελὴ γραφεῖα· θὰ μισθοδοτήσω πλουσιοπάροχα τὰ στελέχη σας, ὅπως κάνω μὲ τὰ κόμματα καὶ τίς ἄλλες ὁργανώσεις. Ἄν θέλετε, μάλιστα, νὰ κάνετε καμμιὰ ἐπιδρομὴ σ' ἐκκλησίες, διπλᾶ καὶ τρίδιπλα πληρώνω. Διότι, ἂν μὲν δὲν θέλω κοινωνικὴ ἀναταραχὴ, σᾶς μπουζουριάζω, σᾶς στέλνω στὸν εἰσαγγελέα κι ἡσυχάζω. Ἄν ὅμως ἐπιθυμῶ κοινωνικὸ «τζερτζελέ», τότε θάζω τίποτ' ἄλλα ἀγιόπαιδα καὶ «πλακώνεστε» μεταξύ σας. Κι ἐπειδὴ ὁ λύκος στήν ἀναμπουμπούλα χαίρεται, περνᾶω κι ἐγὼ τὴν γραμμὴ μου σὰν σωτήρας.

Ἀλλὰ μιὰ κι ἀνεφέρθηκα σ' αὐτοὺς τοῦ «Δαυλοῦ», ἐθυμήθηκα καὶ κάτι ἄλλο. Δὲν μοῦ φτάνει τὸ φαρμάκι πὺν μὲ ποτίζουν, ἤρθαν καὶ τὰ δικά μου παιδιὰ νὰ μὲ φαρμακώσουν καὶ μάλιστα ἡ κυρία Κούρτοβικ, μιλώντας στὸ «Σκάνυ». Ἄν εἶναι δυνατόν! Ἔλα, Γιαχβέ, στὸν τόπο σου. Βγῆκε ἢ ἐν λόγῳ κυρία (ὁ Γιαχβὲ νὰ τὴν κάνῃ) στὸν «Σκάνυ» καὶ δήλωσε, ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς ὑποκινητὲς τῶν ρατσιστικῶν ἐπιθέσεων εἶναι ὁ «Δαυλός». Ὅποια κατὰ

πτωσις. Νὰ ἀπολογῆται μετὰ στὸν ἐκδότῃ τοῦ «Δαυλοῦ» (ἀφωρεσμένο τ' ὄνομά του). Τὸ ξέρω, δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα νὰ πετάξῃς τὴν «παρόλα» σου καὶ ξαφνικὰ νὰ συνειδητοποιήσῃς τὶς συνέπειες. Κι ἐκεῖ στὸν «Σκάνυ», ἐνῶ διεβεβαίωσαν τὸν ἰδιοκτήτη τοῦ «Δαυλοῦ» (ἀφωρεσμένο τ' ὄνομά του), ὅτι θὰ τὸν βγάλουν στὸν «ἀέρα», αὐτὸς ἀκόμη περιμένει νὰ βγῇ. Συναιστῶ στὸν δημοσιογράφου κύριου Κορωνάιο, ν' ἀπευθυνθῇ στὸν συνάδελφό του μπουρδολόγο Νακόπουλο, ποὺ γράφει στὸν «Δαυλὸ» καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὰ ἐπιστημονικὰ φῶτα του περὶ δεοντολογίας. Πιστεύω, ὅτι θὰ δεχθῇ. Ὅμως στὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν μ' ἐκνευρίζει περισσότερο, ὅτι τώρα ἐξαρτῶμεθα ἀπὸ τὴν καλὴ προαίρεσιν τοῦ ἐκδότῃ τοῦ «Δαυλοῦ» (ἀφωρεσμένο τ' ὄνομά του). Ἔτσι καὶ ἀρχίσει τὶς μηνύσεις καὶ τὶς ἀγωγές, ζήτω ποὺ καήκαμε. Φτάνει ποὺ μ' ἔχει τρελλάνει μὲ τὰ δημοσιεύματά του· ὅχι καὶ ν' ἀρχίσω νὰ τὸν παρακαλῶ. Γι' αὐτὸ δὲν χρειάζεται νὰ προβαίνουμε σὲ σπασμωδικές ἐνέργειες. Ἀργὰ κι ὠργανωμένα πρέπει νὰ κρατοῦμε τὴν ἐξουσία.

Δὲν χρειάζονται λοιπὸν μεμονωμένες αὐθόρμητες ἐνέργειες. Ἐξ ἄλλου ὁ αὐθόρμητισμὸς σημαίνει ἐλεύθερη δρᾶσιν ψυχῆς, κι ἐγὼ δὲν σᾶς ἔχω παραχωρήσει τέτοιες ἐλευθερίες. Ὅπως λέει κι ὁ μεγάλος ἐδραιωτὴς τοῦ ἐξουσιασμοῦ Παῦλος, κάθε ψυχὴ πρέπει νὰ ὑποτάσσεται στὸν ἀφέντη της, γιατί ἔτσι ὑποτάσσεται στὸ Γιαχβὲ καὶ κερδίζει οἰκόπεδο στὸν παράδεισο, τρίτο σύννεφο δεξιά. Λοιπὸν, πάντε νὰ παρακοῦτε τὶς ἐντολές μου, γιατί σᾶς βλέπω νὰ βράζετε στὰ καζάνια τῆς κολάσεως καὶ νὰ σᾶς ἀνακατεύῃ μὲ τὴν πηροῦνα του ὁ διάβολος. Παραδειγματιστῇτε ἀπὸ τὰ κόμματα. Μελετήστε τὶς δηλώσεις τους. Κουβέντα γιὰ τὸ ἐπείσώδιο. Ὅλο γιὰ μάχη ἐναντίον τῶν ρατσιστικῶν φαινομένων· γιὰ τοὺς κακόμοιρους τοὺς λαθρομετανάστες· καὶ νὰ καταργηθοῦν οἱ ρατσιστικὲς ὁργανώσεις. Σιγὰ ποὺ θὰ τὶς καταργήσω. Δὲν φτάνει ποὺ μ' ἐξυπηρετοῦν δίνοντάς μου ἀφορμὲς νὰ ἐπεμβαίνω. Κι ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε οὔτε τὰ κόμματα ἐπιθυμοῦν τὴν κατάργησίν τους, γιατί θὰ μείνουν ἄνεργα κι αὐτά. Χώρια οἱ πολυπληθεῖς ὁργανώσεις ἐναντίον τοῦ φασισμού καὶ τοῦ ρατσισμού. Κι ἄντε μετὰ νὰ βολέψω ἓνα τέτοιο πλήθος ἀνέργων. Προσέχω, γιὰ νὰ ἔχω. Ὅπως ἀκριβῶς κάνει καὶ ὁ κύριος Χριστόδουλος, ποὺ ἐδήλωσε: «ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον δὲν περνᾷ μέσα ἀπὸ μισαλλόδοξες καὶ ἀπάνθρωπες ἐνέργειες ἐθνικιστικοῦ, ρατσιστικοῦ, πολιτικοῦ ἢ θρησκευτικοῦ περιεχομένου». Ὁ ρέπων πρὸς τὴν ἀνεκδοτολογία ἀρχιεπίσκοπος, εἶπε τὸ καλὺτερον ἀνέκδοτο τοῦ αἰῶνος. Ἄν ὑπῆρχε Νόμπελ ἀνεκδότου, τὸ εἶχε στὸ τσεπάκι του (ἢ στὸ χαρτοφυλάκιό του, γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ ἐπίκαιρους χρηματιστηριακοὺς ὅρους). Ἄνετα τώρα δύναται νὰ τραγουδήσῃ, τελῶν ἐν εὐθυμίᾳ ἐξ οἴνου ἢ γκαζόζας, ὅτι θὰ πάρουμε τὴν Πόλιν καὶ τὴν Ἀγίασοφίᾳ μὲ τὴν βοήθεια τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Πατροκοσμᾶ. Πρὸς ἅπασες δὲ καὶ ἅπαντες· τοιοῦτως πρέπει νὰ πράττουμεν, διότι στὴν στροφή μᾶς περιμένει τὸ

Σάβωθρον

ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΙΝΚΑ

**Τὰ ἑλληνικὰ πολιτιστικά καὶ μυθολογικά
ἔχνη ἀνάγονται τουλάχιστον πρὸ τοῦ 2000 π.Χ.**

Ι. Ἡ ἀπόκρυψη καὶ ἡ ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας

Οἱ πολιτιστικές, ἀρχιτεκτονικές καὶ μυθολογικές ἀντιστοιχίες μεταξὺ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἰνκὰ καὶ τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ Πολιτισμοῦ βρίσκονται στὴν τέχνη, τὶς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους, ἀλλὰ καὶ στὴν καθημερινή ζωὴ τῶν «Υἱῶν τοῦ Ἡλίου». Ὁ μῦθος γιὰ τὸν λευκὸ θεὸ¹ ποὺ ἀναμένεται νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν θάλασσα, οἱ διασωθεῖσες ἀναλογίες μεταξὺ ἑλληνικῆς καὶ νοτιοαμερικανικῆς Μυθολογίας καὶ Κοσμογονίας², ἡ παρουσία ἀρχαιοελληνικῶν στοιχείων ὡς ὁ μαϊανδρὸς³ ἢ ὁ ναὸς τοῦ Chavin στὸ Περού⁴ μὲ τὴν Μέδουσα καὶ τὴν Γοργώ, εἶναι σαφεῖς δείγματα, ποὺ ἡ ἐπίσημη Ἀρχαιολογία δὲν θέλει νὰ τὰ δῇ κατάματα, ἂν καὶ βοοῦν γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παρουσία στὴν Νότιο Ἀμερική, καὶ τὰ ἀποδίδει συχνὰ σὲ τυχαῖα παράλληλη ἀνάπτυξη πολιτισμῶν, ποὺ ἴσως δὲν ἔχουν κοινὰ σημεῖα. Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι, ἂν συνδυαστοῦν καὶ μὲ ἄλλα στοιχεῖα, ποὺ πρόδηλα παραπέμπουν σὲ δραστηριότητα Ἑλλήνων στὴν ἀμερικανικὴ ἡπειρο ἤδη ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς καὶ τοὺς Μινωϊκοὺς χρόνους⁵, ἐπιδεβαίωνονται τὰ στοιχεῖα αὐτὰ μὲ τὸ πειστικώτερο τρόπο.

Πῶς οἱ πανάρχαιοι Ἕλληνες διέπλεαν τὸν Εἰρηνικὸ Ὠκεανό;

Διάβασα στὸ τεῦχος 214 τοῦ «Δαυλοῦ» (Ὀκτ. 1999) τὴν συνέντευξη τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ κ. Ν.Σ. Γιόζεφσον στὴ συνεργάτιδα τοῦ περιοδικοῦ κ. Νάνσον Μπίσκα, τὴν σχετικὴ μὲ τὸ βιβλίο του «Greek linguistic elements in the polynesian languages-hellenicum pacificum» καὶ ξαναδιάβασα σὲ παλαιότερα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» (169 καὶ 170) τὰ ἀναφερόμενα στὴν ἐρευνά του γιὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀρχαιοελληνικῶν λέξεων, ποὺ ὑπάρχουν στὰ λεξιλόγια τῶν λαῶν τῆς Πολυνησίας καὶ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσικὴ ἐπίδραση στὴ μουσικὴ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Νήσον τοῦ Πάσχα.

Καὶ μόνο ἡ ἀναφορὰ τοῦ καθηγητοῦ Γιόζεφσον α) σὲ «πολλαπλὲς μεταναστεύσεις στὸ ἀρχαῖο Περού καὶ στὴ Νήσο τοῦ Πάσχα» καὶ β) στὴν πιθανότητα νὰ ὑπῆρξαν προ-αρχαῖκὲς μεταναστεύσεις Ἑλλήνων στὴν Ν. Ἀμερική, δημιουργεῖ τὸ ἐρώτημα: πῶς ἐταξίδευαν οἱ μετανάστες ἀπὸ τὸν Ἑλλαδικό

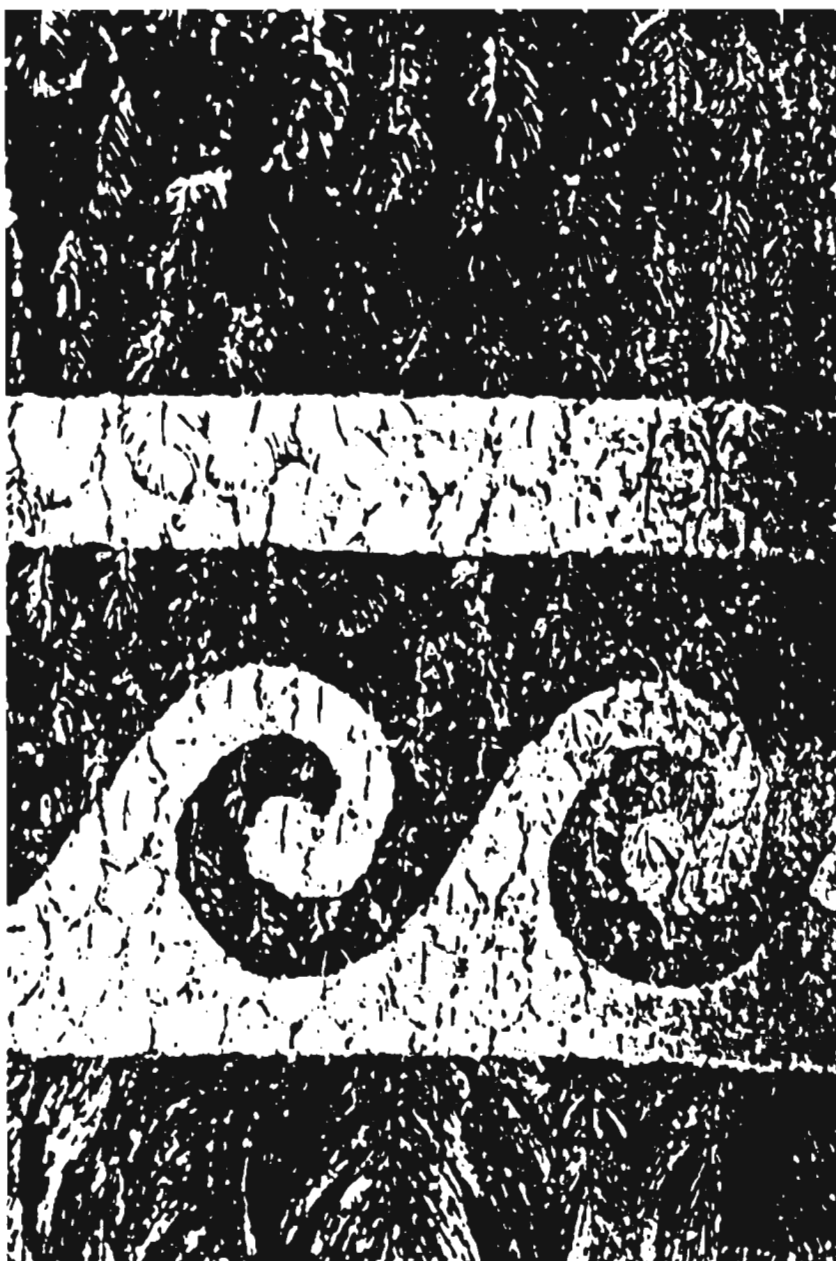

Οί συγγραφείς του άρθρου αυτού μελέτησαν τις αρχαιοελληνικές καταβολές στην γλώσσα των Κέσσουα (6, 7, 8) με ετυμολογική και γλωσσολογική ανάλυση περίπου 850 λέξεων, όπου διαπιστώθηκε ή προέλευσή τους από την αρχαία ελληνική γλώσσα, με διαλεκτικά στοιχεία που ανάγουν την παρουσία των προγόνων μας στην περιοχή των «Υίων του Ήλιου» ήδη από το 2000 π.Χ. ή και ενωρίτερα, σε σύγκριση και με τις ήδη αποκαλυπτόμενες τοπικές μαρτυρίες, ως το «Χειρόγραφο του Montesinos⁹», που αναφέρει ότι οι αυτοκράτορες των Ίνκα υπερέβαιναν τους εκατό, σε αντίθεση με την επίσημη άποψη για τους 13 «αναγνωριζόμενους» από τους κατακτητές Ισπανούς, που φαίνεται ότι αποτελούν την τελευταία προ των Ισπανών Ίνκαϊκή δυναστεία.

Ένψ το βιβλίο μας είχε ήδη εκδοθή, μελετήσαμε την πραγματεία του καθηγητή Nors Josephson του Πανεπιστημίου της Χαϊδελδέργης, με τίτλο «Ελληνικά Γλωσσικά Στοιχεία στις Γλώσσες της Πολυνησίας – ‘Ο Ειρηνικός των Ελλήνων» των πανεπιστημιακών εκδόσεων της Χαϊδελδέργης, που αναλύθηκε διεξοδικά και στα τεύχη 169 και 170 του «Δαυλού» και όπου ο καθηγητής της Γλωσσολογίας του ιστορικού αυτού Πανεπιστημίου έντοπίζει και διερευνά αντίστοιχο με το δικό μας δείγμα, αλλά για τις τοπικές γλώσσες των νησιών του Ειρηνικού Ώκεανού. Το πολύ σημαντικό σ' αυτή την εργασία, που έχει σχέση με το θέμα μας και γι' αυτό αναφέρεται ιδιαίτερα εδώ, είναι το συμπέρασμα του πονήματος του κ. Nors Josephson, ως προκύπτει από ειδικά κεφάλαια του βιβλίου του, που αναφέρονται στις πολιτιστικές, κοινωνικές, αρχιτεκτονικές και λοιπές συγκρίσεις των Πολιτισμών των Νήσων του Ειρηνικού με τον πολιτισμό των Ίνκα και τον Ελληνικό Πολιτισμό. Υπάρχουν ούσιώδεις αποδείξεις, ότι ή ελληνική μετανάστευση στην Πολυνησία έγινε μέσω της Νότιας Αμερικής, ενψ συγχρόνως εκτί-

- Μεσογειακό χώρο ως τις νέες τους πατρίδες, λαμβανομένων υπ' όψιν των μεγάλων ωκεανείων αποστάσεων; Σημειώνουμε, ότι ό έρευνήτης - καθηγητής μιλάει για μεταναστεύσεις και όχι για μεμονωμένες περιπτώσεις πλεονύμων, που έχασαν τη ρότα τους και παρυσύρθησαν από τους ανέμους και τὰ ρεύματα σε άγνώστους τόπους. Πριν όμως προσπαθήσω νά απαντήσω σ' αυτό τὸ «πῶς», ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νά δώσω στὸν ἀναγνώστη «μὴν ἰδέα» τῆς περιοχῆς πού καλύπτει ἡ ἔρευνα τοῦ καθηγητοῦ Γιόζεφσον.

Τὰ νησιά ἡ ἀρχιπελάγη Πάσχα, Ν. Ζηλανδίας, Τσάτεμ, Χαδάης, Τοναμότον, Ραπαΐτι, Ταΐτης, Κούκ, Γκαμπιέ, Μαρκησίες, Σαμόες καὶ Τόγκα εὐρίσκονται σὲ μία εὐρύτατη περιοχή, πού ὀρίζεται: Μεταξὺ τῶν παραλλήλων 22 μοιρῶν βορείου πλάτους (τὸ βορειότερο νησί τοῦ ἀρχιπελάγους τῆς Χαδάης) καὶ 47 μοιρῶν νοτίου πλάτους (νοτιοδυτικὴ ἄκρη τῆς Ν. Ζηλανδίας) καὶ μεταξὺ τῶν μεσημβρινῶν 110 μοιρῶν δυτικοῦ μήκους (Νῆσος τοῦ Πάσχα) καὶ 167 ἀνατολικοῦ μήκους (νοτιοδυτικὴ ἄκρη Ν. Ζηλανδίας). Μὲ ἄλλα λόγια μία περιοχή πού τὸ βορειότερο ἀπὸ τὸ νοτιότερο πλάτος τῆς ἀπέχουν κατὰ 22 +

Ύφαντό διακοσμημένο με φτερά ἀρχαϊκῆς Ἰνκαϊκῆς τέχνης. Διακρίνεται τὸ «λεσδιακὸν κυμάτιον». (Ἡ φωτογραφία αὐτή, καθὼς καὶ οἱ ὑπόλοιπες δύο πού ἀκολουθοῦν, ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸ βιβλίο του Federico Kauffman Doig, «Manuel de Arqueologia Peruana, Ediciones, Peisa, Lima, 1983».)

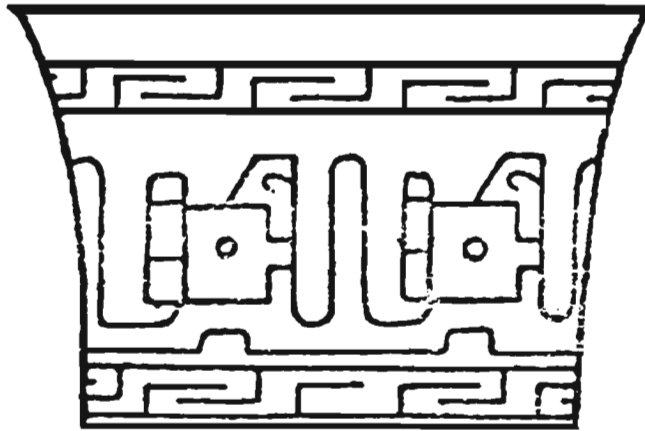
θενται λεπτομερώς οί αναλογίες τῶν πολιτισμῶν σὲ πολλαπλές τους ἐκφάνσεις. Ταυτοχρόνως ὁ καθηγητὴς Josephson δηλώνει σαφῶς στὸ βιβλίο του, ὅτι στίς ἑλληνο-πολυνησιακές φωνητικές καὶ γραμματικές συσχετίσεις ἀναγνωρίζονται παλαιότατα γλωσσικά χαρακτηριστικά τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσας, πού συνταυτίζονται χρονολογικά μὲ πολιτιστικά στοιχεία, ὑπερβαίνονται σὲ δάθος χρόνου τὸν 10 αἰῶνα π.Χ. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς μεταδόθηκε πρῶτα στοὺς Ἴνκα καὶ τὴν Νότια Ἀμερικὴ γενικώτερα, πρᾶγμα πού ὁ καθηγητὴς Josephson ἐπανέλαβε στὴν συνέντευξή του στὸν «Δαυλὸ»¹³, ἐπαληθεύεται καὶ ἀπὸ τὰ δικά μας συμπεράσματα, καθαρὰ γλωσσολογικά ἀλλὰ καὶ ἱστορικά. Οἱ ὁμοιότητες στὰ πολιτιστικά στοιχεία ἐνισχύονται καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόδοση τῶν τεσσάρων περιοχῶν Κολιασούγιου, Ἀντισούγιου, Κουντισούγιου καὶ Τσιντσα-ὑσούγιου ἤδη στὸ βιβλίο μας μὲ τοὺς ὅρους Ἀκταία, Ἀνδεια, Κεντρώα καὶ Κολχίδα ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς πρωτεύουσας τοῦ κράτους τῶν «Υἱῶν τοῦ Ἡλίου», τοῦ Tiahuanaco, ὡς Θείας Βασιλεύουσας (Τιά = θεία, Wanako = ἄνασσα). Ἐν προκειμένῳ ἔχουμε ταυτότητα συμπερασμάτων μὲ τίς παρατηρήσεις τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου¹⁴ καὶ τῆς Ἐνριέττας Μέρτζ¹⁵, πού στὰ βιβλία της ἀπέδειξε τὴν ἐκτέλεση ταξιδιῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων στὴν Νότιο Ἀμερικὴ ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀδυσσεῆ καὶ τῶν Ἀργοναυτῶν. Ἡ συμβατότητα τῶν γλωσσολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν στοιχείων, πού φθάνουν σὲ μᾶς ἤδη ἀπὸ τὰ γραπτά τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα συγχρόνων μελετητῶν καὶ ἐθεωροῦντο, σκόπιμα δυστυχῶς πολλὲς φορές, ὡς μυθεύματα ἢ ἀποκυήματα φαντασίας, ἀνατρέπονται ὑαθμισαί καὶ ἀποκαλύπτεται ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴν πραγματικὴ συμβολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους στὸν Παγκόσμιον Πολιτισμό.

Ἡ ἐργασία μας γιὰ τὰ ἑλληνικά στοιχεία στὴν γλῶσσα τῶν Ἴνκα ἔχει προχω-

47 = 69 μοῖρες πλάτους, δηλαδή $69 \times 60 = 4140$ μίλια. (Πρὸς σύγκριση: ἡ ἀπόσταση Ἀθηνῶν - Βορείου Πόλου εἶναι 52 μοῖρες δηλαδή 3120 μίλια). Τὸ δὲ ἀνατολικώτερο ἀπὸ τὸ δυτικώτερο μῆκος τῆς περιοχῆς ἀπέχουν $70+13 = 83$ μοῖρες μήκους ἥτοι 4000 μίλια περίπου. Ἀπὸ τίς πρὸ πάνω ἀποστάσεις ἀντιλαμβανόμεθα τὴν τεράστια ἔκταση τῆς περιοχῆς.

[Παρένθεση: Ἄς σημειωθῇ ὅτι α) Οἱ ἀρχαῖοι παράλληλοι πλάτους καὶ οἱ μεσημῆρινοι ἔχουν ληφθῇ κατὰ προσέγγιση ἀκεραίας μοίρας. β) Στὴν κλίμακα τοῦ πλάτους κάθε πρῶτο τῆς μοίρας ἰσοῦται μὲ ἓνα μίλι γι' αὐτὸ καὶ ἔχουμε $69 \times 60 = 4140$ μίλια ἀπόσταση γ) Στὴν κλίμακα τοῦ μήκους κάθε πρῶτο τῆς μοίρας ἰσοῦται μὲ 1 ἐπὶ τὸ συνημίτονο πλάτους τοῦ παραλλήλου, γι' αὐτὸ ἔχουμε προσεγγιζόντως $83 \times 60 \times 0.8 = 4000$ μίλια. Ὅπου τὸ 0,8 εἶναι τὸ συνημίτονο τοῦ μέσου πλάτους (37 μοῖρες) μεταξὺ τῶν πλατῶν τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα (27 μοῖρες νότιο) καὶ τῆς ΝΔ ἄκρης τῆς Νέας Ζηλανδίας (47 μοῖρες νότιο)).

Καὶ ἂν ἀκόμα ὑποθέσουμε πὺς κάποια μεμονωμένα ἀρχαῖα πλοῖα, κατὰ καιροῦς, χάνοντας τὴν πορεία τους καὶ παρασυρόμενα ἀπὸ ἀνέμους καὶ ρεύ-

Έγχρακτο κεραμικό από τὸ Τιαχουανάκο μὲ ἐλληνικά διακοσμητικά.

ρήσει ἤδη στὸν «ἐλεγχο» ὑπερπεντακισχιλίων ἀκόμη λέξεων τῆς γλώσσας αὐτῆς, ποὺ πράγματι ἀποκαλύπτει σημαντικά στοιχεῖα τόσο γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῶν Ἰνκα ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν δικό μας¹⁶, καὶ κυρίως γιὰ τὴ δύναμη, τὸν πλοῦτο καὶ τὴν προσαρμοστικότητα τῆς γλώσσας μας – ποὺ ἐν δυνάμει περιέχει κάθε ἔννοια ποὺ χρειάζεται, γιὰ νὰ καλύψῃ οἰανδήποτε ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου – σὲ ξένα περιβάλλοντα καὶ εἰδικές συνθήκες. Ἐπιθυμοῦμε μὲ τὸ ἄρθρο αὐτὸ νὰ κάνουμε κοινωνοὺς τῆς νέας αὐτῆς προσπάθειάς μας τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δ» καὶ τῶν ἀπο-

ματα ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Ἑρακλείων Στελῶν ἢ τῆς Ταρτησοῦ, μπόρεσε νὰ βρεθοῦν στίς ἀκτὲς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, μεμονωμένες περιπτώσεις δὲν μποροῦν νὰ χαρακτηριστοῦν μεταναστεύσεις οὔτε μποροῦν νὰ προκαλέσουν πολιτιστικές καὶ γλωσσολογικὲς ἐπιδράσεις. Ἐπιδράσεις ποὺ νὰ σημάδεψουν τὴ νοτιοαμερικανικὴ ἥπειρο καὶ νὰ φθάσουν ἀπὸ ξηρᾶς (ἢ ἀπὸ τὸν πορθμὸ τοῦ Μαγγελάνου) στὸ Περού, γιὰ νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ καὶ τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ Περού στὴ Νῆσο τοῦ Πάσχα. Οὔτε βέβαια μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε, πῶς οἱ μεταναστεύσεις ἀπὸ τὸν ἐλλαδικὸ χῶρο στὴν Νότιο Ἀμερικὴ μπορούσαν νὰ γίνουν μὲ τὰ ἀνοιχτά, «ξεσκεπάστα», χωρὶς κονδέρτα, πρωτόγονα πλεούμενα τοῦ 8000 π.Χ., ποὺ μετέφεραν τὸν ὀψιανὸ ἀπὸ τὴ Μῆλο στὴν Ἀργολίδα (σπῆλαιο Φράχθι) καὶ μάλιστα μὲ ἐνδιάμεσους σταθμούς.

Ἡ μόνη λογικὴ ἀπάντηση στὸ «πότε» εἶναι: Πρὶν κάποιος κοσμογονικὸς σπασμός, ἓνας κατακλυσμὸς ἢ μία ἀνθρωπογενὴς καταστροφὴ στὸν πλανήτη (ἀποτέλεσμα, ἢ τελενταία, μιᾶς ἀνεξέλεκτης τεχνολογικῆς ἐξελίξεως) καταστρέψῃ ἓναν ἀνώτερο οἰκουμηνικὸ πολιτισμὸ. Στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ

τελεσμάτων για την έκταση της παρουσίας της αρχαίας Έλληνικής Γλώσσας και των ελληνικών καταβολών στις γλώσσες των αρχαίων και νεότερων λαών¹⁷.

K'ewiy = στρεβλώνω, στριφογυρίζω, στρίβω, γυρίζω, κάμπτω· από το αρχαιοελληνικό *σκιμβός* (το *μ* παρεντίθεται στην αρχαία ελληνική προ του *δ* ως εὐφωνικό) = χωλός, ὀκλάζων (= στρεβλωθείς, καμφθείς). Είναι χαρακτηριστική ή προφορά του *K'* στην γλώσσα Κέσσουα, που αντιπροσωπεύει τα συμπλέγματα της ελληνικής *σκ*, *κρ*, *στ*, σέ αντιδιαστολή με το άπλο *κ*, που επίσης υπάρχει στην γλώσσα Κέσσουα.

(σκιμβό → skemw → k'ew)

Alqonqoy = ύδροφοβία. Στην γλώσσα Κέσσουα ή λέξη είναι σύνθετη από την λέξη *alq* = ἄλς = θάλασσα, νερό και την λέξη *Onqoy* από το αρχαιοελληνικό *ἄγχος* = φόβος, αγωνία για κάτι και ἄρα ή ύδροφοβία είναι πράγματι το ἄγχος που δημιουργεί ή θέα ή η παρουσία του νερού.

(ἄλς → ἄγωνι → alc + aroni → alp + oroni → alq + onqoi → alqonqoy)

Laphi = φολίς, φύλλο, πέταλο· από το αρχαιολογικό *λέπος* = λεπίς, λέπιον, φλοιός, φλούδα, κέλυφος, δέρμα, που προέρχεται από το ρήμα *λέπω* = ξεφλουδίζω, γδέρνω, αφαιρώ τον φλοιό.

(λέπι → lephi → laphi)

Chagra = αγρός, χωράφι· από το αρχαιολογικό *ἀγρός* με ανάπτυξη «εὐφωνικού» *τσ*.

(ἀγρ → agr → chagr)

Chita = αἶξ, γίδα· από το αρχαιολογικό *αἶξ*, ὑποκοριστικό *αἰγίδιον* → *γίδιον* σέ θηλυκό γένος *γίδα*.

αὐτοῦ καὶ τῆς γλώσσας του παρέμειναν, ἄλλοῦ ἀμυδρὰ καὶ ἄλλοῦ ἐντονώτερα, στοὺς μύθους καὶ στίς γλώσσες τῶν διαφόρων τόπων καὶ τῶν τοπικῶν πολιτισμῶν, πού δημιουργήθηκαν μετὰ τὴν καταστροφή. Σὲ περιοχὲς ἀπομονωμένες, ὅπως οἱ μακρινὲς νησιωτικὲς περιοχὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, εἶναι φυσικὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ νὰ παραμένουν ἐντονώτερα. Καὶ ἡ γλώσσα ἢ οἰκουμενικὴ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ὀμιλῇται στὴν περιοχὴ, ἀπ' τὴν ὁποία ξεκίνησε ἡ διάδοση τοῦ παλίου οἰκουμενικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν περιοχὴ στὴν ὁποία βρισκόταν ἡ δυτισμένη Αἰγυπτῶς. Στὸ συμπέρασμα τῆς ὑπάρξεως προκατακλυσμαίου ἀνώτερου πολιτισμοῦ θὰ φθάσουμε, δίδοντας ἀπάντηση καὶ στὸ ἐρώτημα, «πῶς ἐταξίδευαν οἱ φορεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ ἑλληνόφωνοι κάτοικοι τοῦ Πελοῦ κατὰ τίς πολλαπλὲς μεταναστεύσεις στὸ Πελοῦ καὶ στὴ Νῆσο τοῦ Πάσχα καὶ κατὰ τίς προαρχαϊκὲς μεταναστεύσεις στὴ Νότιο Ἀμερικὴ», ἐννοεῖται ἀπὸ τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο. (Ὅλα τὰ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν εἶναι ἀπαντήσεις τοῦ καθηγητοῦ Γιόζεφσον στὴ συνεργάτιδα τοῦ «Δαυλοῦ»).

Ἡ ἀναφορὰ σὲ μεταναστεύσεις καὶ μάλιστα πολλαπλὲς προϋποθέτει γνώ-

(αί)γιδ → γιδ → kit → chit)

Runcu = ρύγχος· από το ρῆμα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς *ῥέγκω* = *ρέγκω*, ροχαλίζω, φρυάττω, φυσῶ, ρουθουνίζω, με θέμα *ρεγχ*-. Παρατηροῦμε, ὅτι ἡ προφορὰ τοῦ γ πρὸ τοῦ χ ὡς -ν- διατηρεῖται καὶ στὴν ἀπόδοση τῆς λέξης στὴν γλῶσσα Κέσσουα.

(ρυγχ → ρυνχ → rync → runc)

Jarka ἢ **Harka** = φράχτης, ἐμπόδιο καὶ τὸ ρῆμα **Jarkana** ἢ **Harkana** (κατάληξη -*na* = *νω*) = ἐμποδίζω· ἀπὸ τὸ ἀρχαιολογικὸ *ἔρκος* (με *δασεῖα*) = περίφρακτος χώρος, μάνδρα, φράχτης. Ἡ δασεῖα ἀντιπροσωπεύει τὸ ἀρχαιοελληνικὸ δίγαμμα, ποὺ προεφέρετο ὡς *h*, με τὸ ὁποῖο καὶ διατηρήθηκε στὴν γλῶσσα Κέσσουα. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὑποδηλώνει τὴν ἀρχαιότητα τῆς ἐλληνικῆς αὐτῆς διαλέκτου.

(Fεрк → herк → hark)

Tulu = τσάντα, σακκούλα, πορτοφόλι, θήκη· παρὰπέμπει ἡ λέξη αὐτὴ τῆς γλώσσας Κέσσουα ἀπ' εὐθείας στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ λέξη *θύλακος* = μικρὸς σάκος, πήρα γιὰ τροφές, σακκούλι.

(θυλακ → tula(k) → tulu)

Rutuna = Τὸ ρῆμα αὐτὸ τῆς Κέσσουα σημαίνει ψαλιδίζω (κατάληξη ρημάτων -*na* = -*nv*)· ἀπὸ τὸ ἀρχαιοελληνικὸ ρῆμα *ρήσσω* (γνωστὴ ἢ διττὴ κατάληξη -*ττω* ἢ -*σσω* ρημάτων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς) = διαρρηγνύω, θραύω, σχίζω (ὅπως με τὸ ψαλίδι). Ἡ παρουσία τοῦ τ ἀντὶ τοῦ σ ὁδηγεῖ σὲ συγκεκριμένη ἀρχαιοελληνικὴ διάλεκτο.

(ρήσσω → rγso → ruso → rutu)

Tukuruy = μετασχηματίζομαι· χαρακτηριστικὸ παράδειγμα σχηματισμοῦ ρημάτων στὴν γλῶσσα Κέσσουα ἀπὸ δύο ἀρχαιοελληνικὲς ρίζες τῶν ρημάτων **Tuk-**

ση τῶν περιοχῶν, γνώσεις δρομολογίου καὶ εἰδικῶν συνθηκῶν καὶ μακροχρόνια ἐπικοινωνία. Καὶ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ ἔχωμε ταξίδια τῆς μορφῆς τοῦ «πᾶμε στὸ ἄγνωστο», δηλαδὴ ταξίδια ἐξερευνητικὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μαγγελάνου καὶ τοῦ Ντρείκ, ὅταν μεταφέρουμε μετανάστες. Πρέπει νὰ γνωρίζωμε ποῦ πᾶμε καὶ πῶς πᾶμε.

Καὶ τὰ ὑπερωκεάνεια ταξίδια, ὅταν ταξιδεύης ἐπὶ ἐβδομάδες βλέποντας μόνο οὐρανὸ καὶ θάλασσα, χρειάζονται μέσα καὶ γνώσεις. Χρειάζονται ἔστω στὴν ἀπλούστερη μορφή τους χάρτες, πτυχίδες, ὄργανα καθορισμοῦ στίγματος διὰ οὐρανίων παρατηρήσεων· χρειάζονται γνώσεις κλιματολογικῶν συνθηκῶν τῆς περιοχῆς, γνώσεις ἐπικρατούντων ρευμάτων, γνώσεις εἰδικοῦ χειρισμοῦ στοὺς καθόλου σπάνιους τυφῶνες τῆς περιοχῆς τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Δὲν ἀναφέρω οὔτε τὰ σύγχρονα μέσα ραδιοεπικοινωνίας οὔτε τὰ σύγχρονα μέσα δορυφορικῆς καὶ ἠλεκτρονικῆς ναυσιπλοΐας, ἃν καὶ δὲν ἀποκλείω τὴν περίπτωσιν νὰ διέθεταν καὶ τελειότερα ἀκόμα μέσα τὴν ἐποχὴ τοῦ προκατακλυσμαίου οἰκουμενικοῦ πολιτισμοῦ.

uy = τεύχω και **Puy** = ποιῶ (ποιουῖμαι)· τὸ ρῆμα τεύχω, ἐξ οὗ και τὸ τυγχάνω (→ ἐπιτυγχάνω), δηλώνει τόσο τὴν προετοιμασία γιὰ κάτι: ἐτοιμάζω, παρασκευάζω, ὅσο και τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς προετοιμασίας δηλαδή ἔχει και τὴν ἔννοια τοῦ σημαδεύω και κτυπῶ, σκοπεύω, τακτοποιῶ. Χαρακτηριστικὸ λοιπὸν εἶναι, ὅτι ἐμπεριέχει και τὸν τρόπο ἢ τὰ μέσα ἐπίτευξης τοῦ σκοποῦ, ἐπειδὴ τευχος = τὸ ἐργαλεῖο, τὸ σκεῦος, τὰ σύνεργα. Τὸ ρῆμα τῆς Κέσσουα περιγράφει τὴν διεργασία και τὴν τελικὴ ἐκβασὴ τῆς μετάδοσης στὴν τελικὴ μορφή ποῦ ἀκριδῶς ἐκφράζει ἡ ἔννοια τοῦ ρήματος μετασχηματίζομαι:

(τεύχω + ποιῶ → t(e)uku + po(y) → tuku + puy → tukupuy)

Wiñay = πάντοτε· ἀκριδῶς ἀντίστοιχο τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ἐπιρρήματος αἰωνίως. Ἡ τροπὴ τοῦ *αι* (προφορὰ *ε*) σὲ *ι* ἀπαντᾶται και στὶς ἀρχαιοελληνικὲς ἀλλὰ και στὶς σύγχρονες ἑλληνικὲς διαλέκτους. Τὸ ἀρχικὸ **W** ὑποδηλοῖ ὑπαρξὴ ἀρχικοῦ διγάρματος (**F**), τὸ ὁποῖο πράγματι ὑπῆρχε στὸ ἀρχαιοελληνικὸ αἰεῖ (αἰFeί), και τὸ ὁποῖο ἀκούγεται στὸ παράγωγο λατινικὸ *aevius* ὡς *u*.

(αἰωνί → aini → wiñ)

Khapa = γόφος· λαμβάνοντας ὑπόψη τὶς παρατηρούμενες συνήθως μεταβολὲς φθόγγων μεταξὺ τῶν ἀρχαιοελληνικῶν διαλέκτων και τὴν ἐναλλαγὴ τῶν οὐρανικῶν και χειλικῶν συμφώνων ἥδη στὴν Μυκηναϊκὴ Κοινὴ, εἶναι ἄμεση ἡ ταύτιση τῶν λέξεων στὴν γλῶσσα Κέσσουα και στὴν (ἀρχαία) Ἑλληνικὴ.

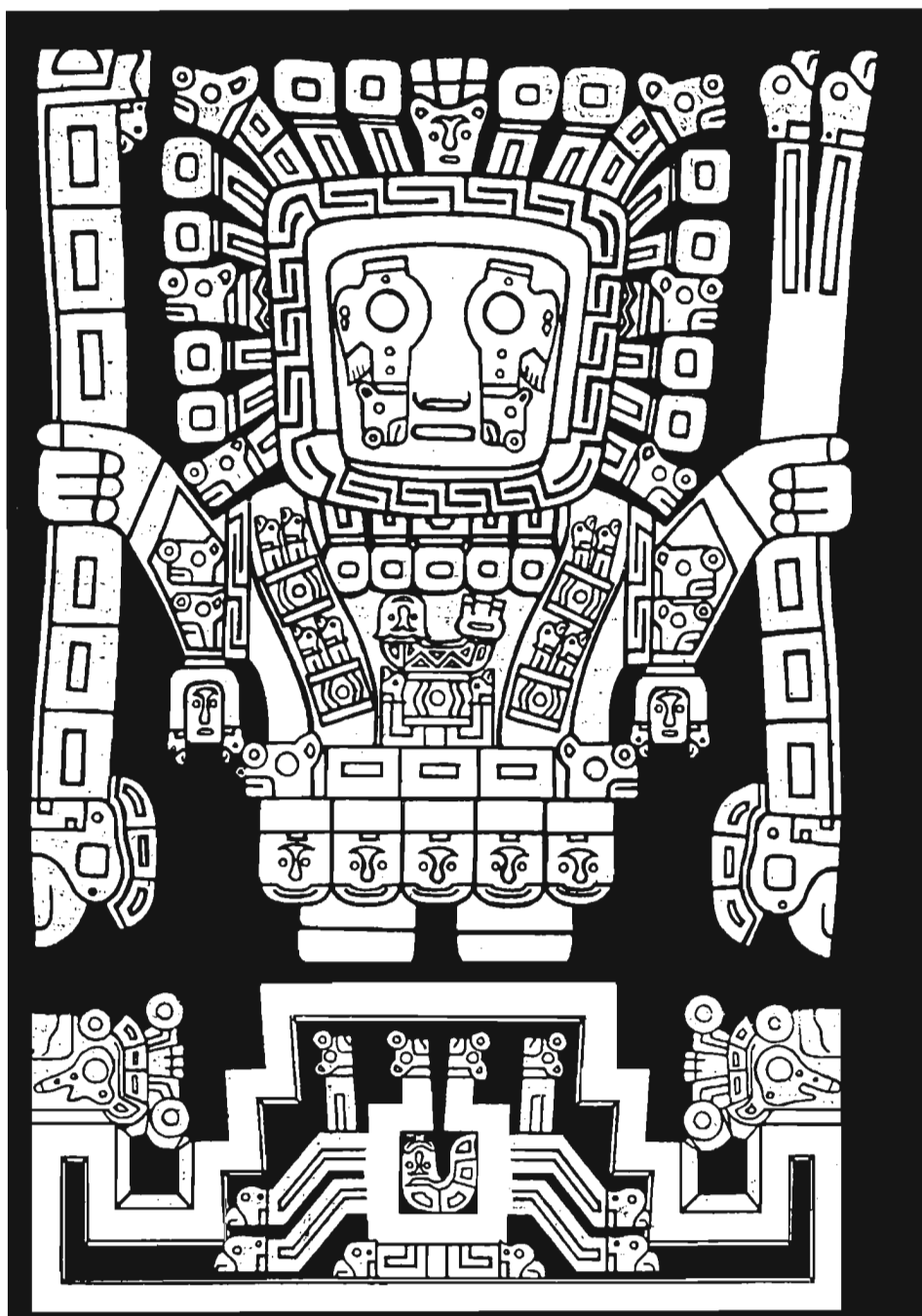
(γόφο → khorpo → khapa)

Pehue ἢ **Pechue** ἢ **Qechue** ἢ **Chechue** (στὶς διάφορες διαλέκτους τῆς Κέσσουα) = ὁ γηγενής, ὁ κάτοικος τῆς περιοχῆς τῶν Κέσσουα· ὅπως ἀνεφέρθη και στὸ ἐκδοθὲν βιβλίό μας Κέσσουα = **Qeshua** εἶναι ὁ υἱὸς τῆς γῆς, ὅπως πιστεύουν οἱ

Γνωρίζω, δέβαια, και τὴν ἄποψη, πὼς «οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Πολυνησίας ταξιδεύουν στὴν περιοχὴ τοὺς ἐπὶ αἰῶνες μὲ πιρόγες», πράγμα ὅμως ποὺ συμβαίνει μόνο γιὰ ταξίδια μεταξὺ νησιῶν τοῦ αὐτοῦ συγκροτήματος. Θὰ ἦταν ἐκτὸς πραγματικότητος νὰ πιστεύουμε, ὅτι στοὺς ἀναφερόμενους ὡς προϊστορικοὺς – ἀρχαίκοις χρόνους ὑπῆρξαν τὰ μέσα γιὰ ὑπερωκεάνεια ταξίδια, ὅπως θὰ ἦταν παράλογο νὰ φανταζώμεθα ὁμάδες «μεταναστῶν» νὰ μπαίνουν σὲ πρωτόγονα πλωτὰ κατασκευάσματα και νὰ ἀνοίγουνται στοὺς ὠκεανούς, πηγαίνοντας στὸ ἄγνωστο... μὲ βάρκα τὴν ἐλπίδα, γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ νησιά σπαρμένα στὴν τεράστια ἔκταση τοῦ Εἰρηνικοῦ! Κι αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν παραδεχθῶμε πὼς προὔπηρξε, ἄγνωστο πρὸ πόσων χιλιετιῶν, ἓνας ἀνώτερος πολιτισμὸς μὲ οἰκουμενικὴ διάσταση. Πολιτισμὸς, ποὺ και μόνο ἡ ἀναφορὰ στὴν ὑπαρξὴ του ἀνατρέπει τὶς δογματικὲς θέσεις και ἀπόψεις (πάντοτε σκόπιμες) τῶν ἐξ-ουσιαστικῶν κατεστημένων.

Ε. Ε. Μαρματσούρης

Πλοίαρχος Ἑμπορικοῦ Ναυτικοῦ

Παράσταση από την «Πύλη του Ήλιου» του Τία - Χουανάκο (= Θείου Ἀνακτος). Τὰ κύρια διακοσμητικά της (μαϊάνδρος κ.λπ.) εἶναι χαρακτηριστικῶς ἀρχαιοελληνικά.

”Ινκα.

Σύγκεται η λέξη από το *pe* ή *qe* = γῆ και το *Hue* ή *Chue*, που προέρχεται από το έλληνικό ρήμα *ὄω/φύω/γύω* = γίγνομαι, άρα είναι άκριδώς συνώνυμο του *Qeshua* και δηλοῖ τόν γόνον τῆς γῆς, τόν γηγενή. Μὲ τῇ λογικῇ αὐτῇ φαίνεται, ὅτι οἱ *Pehueuches* και οἱ *Qechuas* άποτελοῦν ἓνα και τόν αὐτόν λαό ἡ εἶναι *φῦλα συγγενῇ*.

Callpay = τρέχω, ταυρομαχία, διαδρομή, σταδιοδρομία· στήν άρχαία έλληνική κέλης ὠνομάζετο ὁ *δρομικός* ἵππος, ἐξ οὗ προέρχεται και τὸ πλατωνικόν *celer* = ταχύς και τὸ ρήμα *καλπάζω* (ὑπάρχει τὸ π και στήν κεσσουανή διάλεκτο και στήν έλληνική).

(κάλπα = callpa)

Cachi = άλάτι· προέρχεται, ὡς φαίνεται, άμέσως από τήν άρχαία έλληνική λέξη *κόκκος* = σπυρί, *κόκκος* ἐκ *ῥοῖα*: τοῦ *κίκκος*-διόρθωση τῆς λέξης τοῦ Ἑσυχίου *κικαῖος*· τὸ τῶν καρπῶν λέπος. Τὸ άλάτι εἶναι κοκκῶδες προέρχεται δὲ εἴτε ἐκ τῆς θαλάσσης (κοκκῶδης κρύσταλλος) εἴτε ἐξορύσσεται από τήν γῆ (ὀρυκτὸ κρυσταλλικὸ άλας).

(κόκκο → cocho → cachi)

Ch'arki = ξηρὸ και άλατισμένο άρνίσιο κρέας· εἶναι προφανῆς ἡ προέλευση από τὸ άρχαιοέλληνικό *σάρξ* και δὴ τὸ ὑποκοριστικό *σαρκίον*.

(σάρκι → sarki → ch'arki)

Chharanqu ἢ *Khirinchu* ἢ *Charanqo* (Κεσσουανικές διαλεκτικές παραλλαγές) = φλογέρα· παραπέμπει άμεσα στο άρχαιοέλληνικό *σύριγξ*, που άκριδώς ἔχει τήν μορφή τοῦ πολλαπλοῦ αὐλοῦ ἢ τοῦ αὐλοῦ τοῦ Πανός, που σήμερα εἶναι ἐν χρήσει στήν Νότιο Ἀμερική, στοὺς χώρους που κατοικοῦν οἱ Κέσσουα.

(1) σύριγξ → σύριγξσ → σύρινκ → chirino → charanq)

(2) σύριγξ → σύριγξσ → σύρινκ → khirinch-)

(3) σύριγξ → σύριγξσ → σύρινκ → chhirinq → chharanq)

Callana = έπιπέδο τηγάνι για τὸ καθούρνισμα τοῦ καλαμποκιοῦ· στήν άρχαία γλῶσσα μας ἡ *πελίκη* αντιπροσώπευε λεκάνη ξύλινη (ὀμόρριζο ἡ πέλιξ = κύλιξ και ἡ *πελίχνη* = *κυλίχνη*, μικρὰ κύλιξ). Ἔχουμε τήν συνήθη στίς άρχαιοέλληνικές διαλέκτους τροπή χειλικοῦ (π) σὲ οὐρανικό (κ). (Βλέπε και *πύαμος* = κύαμος). Παρατηρεῖται ταυτότητα καταλήξεως στήν διάλεκτο τῶν Κέσσουα και στήν έλληνική (-νη).

(κύλιχν → cylihn → callan)

II. Οἱ έλληνικές λέξεις στή γλῶσσα τῶν Κέσσουα

Στῇ συνέχεια παραθέτουμε άνάλυση χαρακτηριστικῶν λέξεων τῆς Κεσσουανῆς διαλέκτου, ὅπου φαίνεται άμέσως ἡ προσέλευσή τους από τήν άρχαία έλληνική γλῶσσα:

Aullina = τυλίγω, περνῶ στήν ρόκα, ὅταν ὑφαίνω· εἶναι σαφῆς ἡ προέλευση από τὸ άρχαιοέλληνικό ρήμα *εἰλέω* = κυλινδῶ, τυλίγω από τήν ρίζα *Feil* + κατάληξη - νέω (άκριδώς αντίστοιχη τοῦ ρήματος τῆς Κέσσουα που λήγει σὲ -na). Ἡ γραφή τοῦ άρχαίου έλληνικοῦ ρήματος εἶναι και ἱλλω (ἐξ οὗ τὰ δύο λάμδα στήν

γλώσσα Κέσσουα), ενώ το *u* προέρχεται από αντιμετάθεση $Fe \rightarrow eF$, που άπα-
ντάται εύρως και στην ελληνική.

$Fe\lambda = eF\lambda = eul = aull$.

-νέω = *na*.

έπομένως $aull + na = aull(i)na$).

III. Συμπεράσματα

Ο λεκτικός θησαυρός της Κεσσουανής διαλέκτου, που έχει διερευνηθεί και κα-
λύπτει άνω του ήμισους των εν χρήσει σήμερα λέξεων της διαλέκτου αυτής, την
άναδεικνύει σε σαφώς ελληνική διάλεκτο, που παρά την απόσταση και τις άνα-
μενόμενες προσμίξεις στο τελείως απομονωμένο περιβάλλον της, διατήρησε την
αρχαιοπρεπή μορφή της. Αν λάβουμε υπ' όψη και τα δάνεια από την ελληνική
γλώσσα για την περιγραφή νεώτερων και ιδίως επιστημονικών όρων, που χρη-
σιμοποιεί ή σύγχρονη Κεσσουανή διάλεκτος, όπως και όλες οι σύγχρονες
γλώσσες, που συμπληρώνουν πληθώρα έννοιων βάσει της ελληνικής, μένει πολύ
μικρός αριθμός λέξεων ως δάνεια από ξένες γλώσσες.

Βιβλιογραφικές παραπομπές

1. Σταύρος Δωρικός, «Ο μύθος των Λευκών Θεών» «Ναυτική Έπιθεώρηση», τεύχος 464, Ιούλιος - Αύγουστος 1990.
2. Γεώργιος Γεωργαλάς, «Προϊστορική εξάπλωση των Αιγαίων», εκδόσεις TOTE, Αθήνα.
3. Federico Kaufmann Doig, «Manual de Arqueologia Peruana», Ediciones PEISA, 1983.
4. Ε. Ματτιέβιτς, «Ταξίδι στη Μυθολογική Κόλαση», εκδόσεις «Εκάτη», Αθήνα 1995.
5. Ιωάννου Δ. Πασσά, «Η Άληθινή Προϊστορία», εκδόσεις εγκυκλοπαιδείας του «Ηλίου», Αθήνα.
6. Σταύρος Δωρικός και Κώστας Χατζηγιαννάκης, «Ίνκα» - «Κέτσουα» - «Ατουχουάλα» τρείς ελληνικές λέξεις των «Ίνκα», «Δαυλός», τεύχος 200-201.
7. Σταύρος Δωρικός και Κώστας Χατζηγιαννάκης, «Οι Ίνκα μιλούσαν ελληνικά, οι αρχαιοελ-
ληνικές καταβολές στην γλώσσα τους», εκδόσεις «Ελεύθερη Σκέψις», Αθήνα 1998.
8. Βιβλιογραφία του ως άνω βιβλίου στον «Δαυλό», τεύχος 208.
9. Fernando de Montesinos, «Memories Antiquas Historicales y Politicas del Perú», Libreria e Impenta
Gil, Lima, 1930.
10. Nors S. Josephson, «Greek Linguistic Elements in the Polynesian Languages (Hellenicum
Pacificum)», Carl Winter, Universitätsverlag, Heidelberg 1987.
11. Ίων Δ. Λάμπρου, «Οι κάτοικοι του Ειρηνικού Ωκεανού μιλούν αρχαία ελληνικά», και Μάριος
Μαμανέας: «Πανάρχαia ή ελληνική παρουσία στα νησιά του Ειρηνικού Ωκεανού», «Δαυλός»,
τεύχ. 169.
12. Ιωάννης Τσαμαλής, «Οι Έλληνες στην Άσία και Πολυνησία» και Ίων Δημ. Λάμπρου, «Οί
κάτοικοι των νησιών του Ειρηνικού Ωκεανού όμιλούν και σήμερα την αρχαία ελληνική» (II).
«Δαυλός» τεύχος 170.
13. Συνέντευξη του καθηγητή N. Josephson στην Νάνσυ Μπίσκα, «Δαυλός», τεύχος 214.
14. Άπολλωνίου Ροδίου, «Άργοναυτικά».
15. H. Mertz, «Οϊνωψ Πόντος», Έκδόσεις «Νέα Θέσις», Αθήνα.
16. Οί νέες έρευνές μας προβλέπεται νά εκδοθούν τó συντομώτερο.
17. Υπό έκδοση βιβλίο μας με τίτλο «Έλληνική Όμογλωσσία», από τις εκδόσεις «Έλεύθερη Σκέ-
ψις», Αθήνα.

Σταύρος Δωρικός (Dr. Ing.)

Κωνσταντίνος Χατζηγιαννάκης (Δρ. Μηχ.)

Οἱ «Ἀρετόα» τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα καὶ ἡ χρονολόγησις τῆς ἐκεῖ ἐλληνικῆς παρουσίας

Ὁ «Δαυλὸς» κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τεκμηριώσει στίς στήλες του τὴν προϊστορικὴ καὶ οἰκουμενικὴ ἐξάπλωσι καὶ παρουσία τῶν Ἑλλήνων μὲ σειρὰ ἀρθρῶν ἤδη ἀπὸ τὸ ἔτος 1989. Ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης προσπάθειας τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Δ. Λάμπρου παρουσιάστηκε (τεύχη 169 καὶ 170) ἐν ἐκτάσει ἡ ἐργασία τοῦ καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελέργης κ. Νόρς Γιόζεφσον γιὰ τίς ἑκατοντάδες ὑπάρχουσες ἐλληνικὲς λέξεις στίς γλώσσες τῶν κατοίκων τῶν νησιωτικῶν συμπλεγμάτων τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἡ ὁποία ἦταν ἀποκαλυπτικὴ. Ἡ ἀκολουθήσασα συνέντευξις τοῦ καθηγητῆ Γιόζεφσον στὸ τεῦχος 214 πρὸς τὴν συνεργάτιδα τοῦ «Δαυλοῦ» κ. Νάνσυ Μπίσκα διαλύει κάθε ἀμφιβολία.

Μὲ τὴν παροῦσα θέλω νὰ προσθέσω τὰ ἑξῆς: Στὸ βιβλίο τοῦ Φράνσις Μαζιέρ (Francis Maziere) «Τὸ Νησι τοῦ Πάσχα», ἐκδοσὶς Κάκτος 1978, ὑπάρχει ἡ ἐντυπωσιακὴ πληροφορία τοῦ συγγραφέως, ὅτι τοὺς μεγάλους πολεμιστὰς οἱ κάτοικοι τῆς Νήσου Πάσχα («Πασκουανοί») τοὺς ὀνομάζουν «Ἀρετόα». Ἡ λέξις ἐνθυμίζει ἐντόνως τὴν ἐλληνικὴν «ἀρετή». Ἄς δοῦμε ὅμως τὸ κείμενον ὡς ἔχει, στὸ βιβλίο τοῦ συγγραφέα: «*“Ἀρετόα” λέγαν στὴν Μαγκαρέβα (Νῆσο τοῦ Πάσχα) τοὺς μεγάλους ἐκείνους πολεμιστὰς, ποὺ ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴν δύναμιν καὶ ἀρετὴν τους. Ἦταν κάτι σὰν τοὺς εὐρωπαϊκοὺς ἥρωες*». Δηλαδή ἡ λ. «Ἀρετόα» ἔχει στὰ «Πασκουανικά» τὴν ἔννοια τῆς πολεμικῆς ἱκανότητος καὶ ἀνδρείας.

Εἶναι σημαντικόν, ὅτι διαβάζοντας τὴν ἀνωτέρω ἐπεξηγήσιν τοῦ συγγραφέως Φράνσις Μαζιέρ, εἶναι σὰν νὰ διαβάξῃς ὁμηρικὸν λεξικόν τοῦ Πανταζίδου, ἐκδοσὶς Ι. Σιδέρη, σχετικὰ μὲ τὴν ἐλληνικὴν λέξιν ἀρετή: «...παρ' *Ὀμήρῳ* *ιδίως... δ*) *Ἐπὶ ἀνδρῶν, ῥώμῃ, ἀνδρεία, σωματικὴ ἱκανότης*». Ἀλλὰ καὶ στὸ «Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης» τῶν Λίντελλ - Σκῶττ, ἐκδόσεις Ι. Σιδέρη / Ἀθῆναι, ἀναφέρεται γιὰ τὴν λ. ἀρετή: «...*ὑπεροχή, τελειότης, ἱκανότης παντὸς εἶδους, ἀλλὰ παρ' Ὀμήρῳ κυρίως ἐπὶ ἀνδρικῶν ἀρετῶν...*». Ὡστε λοιπὸν μία ἐλληνικὴ λέξις μὲ ὁμηρικὴ ἔννοια ὑπάρχει αὐτούσια στὸ λεξικόν τῶν κατοίκων τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα.

Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ συμβαίνει αὐτό, ὅταν μεταξὺ νήσου τοῦ Πάσχα καὶ Ἑλλάδος παρεμβάλλεται ὁλόκληρος Ὠκεανός; Εἶναι προφανές, ὅτι μόνον μὲ ἀμεση ἐπαφὴ μεταξὺ θαλασσοπόρων μπορεῖ νὰ ἐμφυτευθῇ ἡ λ. «Ἀρετόα» στὴν γλώσσα τῶν Πασκουανῶν. Ἐπομένως ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει αὐτομάτως τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐπαφὴ μεταξὺ Ἑλλήνων θαλασσοπόρων καὶ κατοίκων τοῦ νησιωτικοῦ συμπλέγματος τοῦ Εἰρηνικοῦ ἐπραγματοποιήθη στὴν ὁμηρικὴ ἐποχὴ ἢ ἀρχαιότερα. Τοῦτο σημαίνει, βάσει τῶν νεωτέρων χρονολογήσεων, ὅτι τουλάχιστον πρὶν ἀπὸ τὸ 3000 π.Χ. ἡ γλώσσα τῶν ὁμηρικῶν χρόνων διεκινεῖτο ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν μητρόπολιν στοὺς ἀντίποδες τῆς (βλ. Κ. Β. Κουτρουβέλη, «Ἡ ἀναχρονολόγησις τῆς Προϊστορίας κυρίως μὲ βάση τίς ἀστρονομικὰς πληροφορίες ἀρχαίων συγγραφέων», ἐκδ. «Δαυλὸς» 1999). Ἐπαφὴ ἡ ὁποία ἀπελευθερώνει τοὺς Ἑλλήνες θαλασσοπόρους ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς Μεσογείου καὶ τοὺς ἐλληνικοὺς ἀποικισμοὺς ἀπὸ τὸ χρονικὸ ὄριο τοῦ 1100 π.Χ., ὅπου οἱ «εἰδικοί» τοὺς ἔχουν καταδικάσει.

Βασίλης Κατσιαδρόμης

Χρόνος: Τὸ ἀνύπαρκτο «φάντασμα» ποὺ κυνηγᾷ ἐπὶ αἰῶνες ἢ Ἐπιστήμη ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ «ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ»

[Σὲ προηγούμενα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ (210, 212-13, 214 - Ἰουνίου, Αὐγούστου - Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου 1999) ὁ καθηγητὴς τῆς Πυρηνικῆς Φυσικῆς καὶ τ. πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν κ. Κων. Σῦρος ἀνέπτυξε τὶς περὶ χρόνου ἀπόψεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, ποὺ ταυτίζονται μὲ ἐκεῖνες τῆς σύγχρονης φυσικῆς τῶν Κβάντα.

Στὸ παρὸν τεῦχος ὁ κ. Κων. Σῦρος ἀναλύει τὴν ἔννοια τοῦ «βέλους τοῦ χρόνου», ποὺ δείχνει τὴν ἀνεπίστρεπτη ῥοή τοῦ χρόνου· τοῦ χρόνου, ποὺ οὐσιαστικὰ δὲν ὑφίσταται παρὰ μόνο στὴν διάνοιά μας καὶ μόνο ὅταν γινώμαστε παρατηρητὲς τῆς ροῆς τῶν φαινομένων καὶ ποὺ μολαταῦτα ἐπηρεάζει καὶ κυριαρχεῖ στὴν ὑπαρξίν μας.]

Οἱ διάφορες ἀναφερθεῖσες μεταβολές, οἱ ὁποῖες μετροῦν τὴν «ροήν» τοῦ χρόνου σημαίνουν καὶ κάτι ἄλλο περισσότερο θεμελιῶδες. Ὅριζουν μίαν πορείαν, μίαν ἐξέλιξιν, μίαν διεύθυνσιν, ἓνα «βέλος». Τὸ βέλος τοῦ χρόνου. Τὸ βέλος, τὸ ὁποῖον ἀλλάσσει τὰ πάντα ἀνεπίστρεπτεῖ, αὐτὸ τὸ ὁποῖον φέρει τὸ γῆρας τῶν πάντων. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δεικνύει τὴν ἀδυσώπητον πορείαν πρὸς τὸ μέλλον. Ἐκεῖνο τὸ ἄγνωστον, τὸ ὁποῖον οὐδαμοῦ ὑπάρχει, ἀλλὰ ἀναμένομεν ὅτι ὅπωςδήποτε γίνεται καὶ ἔρχεται. Τὸ βέλος τὸ δεικνύον τὴν ἀνεπίστρεπτον «ροήν» τοῦ χρόνου καὶ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι κυριαρχεῖ εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου τὸ παρελθὸν ἵσταται ἀσάλευτον ὡς γνώριμον ἀλλὰ ἀπροσπέλαστον τοπίον μαρμάρου, ἐνῶ τὸ μέλλον ἀπλοῦται ὡς ὀπτασιώδης κοιλὰς εἰς τὸ ἡμίφως τῆς ἀνθρωπίνης ἀγνωσίας. Ὡς κοιλὰς ὁμως μένει ἀνοικτὴ εἰς τὴν προσδοκίαν καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἀμφιβολίαν καὶ ἀβεβαιότητα δι' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ ἄγνωστον, μετὰ θεβαιότητος ἔρχεται.

Πόσοι ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγύριζε ἡ κλειψύδρα πρὸς τὰ ὀπίσω! Νὰ διορθώσουν τὰ λάθη τῆς ζωῆς των. Νὰ ξαναζήσουν τὶς ὥραϊες στιγμὲς τῆς παρελθούσης πλέον ἐφηβίας των. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ κοινὴ λογικὴ θὰ ἦτο ἐναντίον των. Ὁ χρόνος δὲν ἐπιστρέφει πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀφοῦ δὲν τρέχει, ὅπως θὰ ἰδοῦμε οὔτε καὶ πρὸς τὰ ἐμπρός! Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅλη ἡ ἐμπειρία τῆς

καθημερινής ζωής, ή καταγραφή της φυσικής πραγματικότητας. Είναι άξιο-παρατήρητον, ότι ή έννοια του βέλους του χρόνου δεν υπάρχει εις την αρχαίαν φιλοσοφίαν του χρόνου. Είναι τουτο τυχαῖον; Ὁ Ἀριστοτέλης θεωρεῖ τὸ νῦν ὡς στάσιμον.

Οἱ θεωρίες Eddington καὶ Penrose καὶ ἡ λευκὴ ὀπή

Τὸ βέλος του χρόνου εἰσήχθη εἰς τὴν βιβλιογραφίαν ὑπὸ τοῦ Ἑλλήτου ἀστρονόμου καὶ φυσικοῦ Sir Arthur Eddington³. Τοῦτο δεικνύει τὴν μὴ ἀντιστρέπτῃ πορείαν τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τὴν κατάρρευσιν τοῦ σύμπαντος πρὸς τὴν κατάστασιν μεγίστης ἀταξίας. Ὁ, ἐπίσης, Ἑλλήτος μαθηματικὸς καὶ φυσικὸς Sir Roger Penrose εἰσήγαγε ἑπτὰ διάφορα εἶδη βέλους του χρόνου, τὰ ὅποια ὅπως ἀπέδειξα, ἀνάγονται ὅλα εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ἦτοι τὸ κβαντικὸν βέλος του χρόνου. Ὁ Penrose θεωρεῖ τὰ ἑξῆς βέλη ὡς διαφόρου φυσικῆς προελεύσεως:

1ov Τὴν διάσπαση τοῦ μεσονίου K^0 εἰς ἄλλα σωματία, ἢ ὅποια ὑπακούει εἰς νόμον μὴ συμμετρικὸν ὡς πρὸς τὴν ἀντιστροφὴν τοῦ χρόνου.

2ov Τὴν διεργασίαν τῆς κβαντικῆς μετρήσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κυματική συνάρτησις τοῦ ὑπὸ μέτρῃσιν κβαντικοῦ συστήματος ὑφίσταται ἀλλαγὴν χρονικῶς μὴ ἀντιστρέπτῃν.

3ov Ὁ δεῦτερος νόμος τῆς θερμοδυναμικῆς, ὁ ὁποῖος προβλέπει τὴν αὔξησιν τῆς ἀταξίας (ἐντροπίας), μέχρις ὅτου ἐξομοιωθοῦν τὰ πάντα ὡς πρὸς τὴν θερμοκρασίαν των.

4ov Ἐκ πηγῆς ραδιενεργείας ἐκπέμπονται ἀκτῖνες σφαιρικὰ πρὸς τὰ ἔξω, ποτὲ ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω.

5ov Τὸ «ψυχολογικόν» βέλος, σύμφωνα πρὸς τὸ ὁποῖον ὁ χρόνος ρέει πρὸς τὸ μέλλον καὶ ποτὲ πρὸς τὸ παρελθόν, ἦτοι:

5a Τὸ μέλλον εἶναι ἀνταλλάξιμον, ἀλλὰ τὸ παρελθὸν εἶναι ἀμετάβλητον.

5b Εἶναι περισσότερα γνωστὰ διὰ τὸ παρελθὸν καὶ ὀλιγώτερα διὰ τὸ μέλλον.

5γ Ἡ αἰτιότης ἐνεργεῖ πρὸς τὸ μέλλον μόνον.

6ov Ἡ ἐκτόνωσις τοῦ σύμπαντος συμβιδάζεται πρὸς τὸν δεῦτερον νόμον τῆς θερμοδυναμικῆς. Ὅταν τὸ σύμπαν θὰ συστέλλεται θὰ ἀντιστραφῇ ὁ δεῦτερος νόμος τῆς θερμοδυναμικῆς; Θὰ ἀντιστραφῇ ἡ ροὴ τοῦ ψυχολογικοῦ

χρόνου;

7ον Συμφώνως πρὸς τὴν γενικὴν θεωρίαν τῆς σχετικότητος, ἡ σύνθλιψις ἑνὸς ἀρκούντως μεγάλης μάζης ἀστέρος, μέσῳ τῆς ἔλξεως τῆς ὑαρύτητος, καταλήγει εἰς τὸν σχηματισμὸν μελανῆς ὀπῆς (black hole). Μετὰ τὴν σύνθλιψιν ἡ μελανὴ ὀπὴ παραμένει ἀμεβάλητος μέχρι τοῦ τέλους τοῦ χρόνου. Ἡ χρονικὴ ἀντιστροφή τῆς συνθλίψεως τῆς ὕλης, ἡ ὁποία ἐπιτρέπεται κατὰ τὶς ἐξισώσεις τῆς γενικῆς σχετικότητος καὶ θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς «λευκὴ ὀπὴ» (white hole), θεωρεῖται, ὅτι δὲν ἔχει παρατηρηθῇ καὶ συνεπῶς ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν Penrose, τὸ 7ον βέλος χρόνου.

Οἱ ἄνω προτάσεις τοῦ Penrose εἶναι κατὰ τὴν παροῦσαν θεωρίαν φαινομενικὰ προϋλήματα, ὀφειλόμενα εἰς τὴν ἀγνοθεῖσα φύσιν καὶ δομὴν τοῦ χρόνου. Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ λόγος ἐπιτρέπει εἰς τὴν παροῦσαν θεωρίαν νὰ δώσῃ τὶς κάτωθι ἀπλὲς λύσεις εἰς αὐτά:

1ον Ὁ τελεστής χρονικῆς ἐξελίξεως, ὁ μὴ διατηρῶν εἰς τὸν χρόνον τὸ μέτρον πιθανότητος ἢ τὴν ἀπόλυτον τιμὴν τῆς κυματικῆς συναρτήσεως, $U_{nmp}(\partial_\lambda)$, περιγράφει χρονικῶς μὴ συμμετρικὰς ἐξελίξεις, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον βέλος χρόνου τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὴν διάσπασιν τοῦ μεσονίου K ἀποτελεῖ εἰδικὴν περίπτωσιν χρονικῶς μὴ συμμετρικῆς ὑπο-πυρηνικῆς ἀντιδράσεως.

2ον Τὸ πρόδλημα τῆς κβαντικῆς μετρήσεως ὡς καὶ τῆς ἀναγωγῆς τῆς κυματικῆς συναρτήσεως, ἐλύθη διὰ τοῦ τελεστοῦ $U_{nmp}(\partial_\lambda)$ τῆς μὴ συμμετρικῆς χρονικῆς ἐξελίξεως.

3ον Ὁ δεύτερος νόμος τῆς θερμοδυναμικῆς προκύπτει ὡς ἀποτέλεσμα χρονικῆς ἐξελίξεως μεγάλου ἀριθμοῦ ἀλληλεπιδρώντων κβαντικῶν σωματίων (ἀτόμων ἢ μορίων), ἐκάστου τῶν ὁποίων ἡ χρονικὰ μὴ συμμετρικὴ ἐξελίξις περιγράφεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ τελεστοῦ μὴ συμμετρικῆς χρονικῆς ἐξελίξεως $U_{nmp}(\partial_\lambda)$.

4ον Οἱ ἀκτινοβολίες ἀποτελοῦνται ἐκ φωτονίων ἢ ἐκ σωματιδίων. Τὰ φωτόνια εἶναι τὰ κβάντα τοῦ πεδίου τῆς ἡλεκτρομαγνητικῆς ἀκτινοβολίας, ἡ ὁποία διὰ νὰ ἀλλάξῃ πορείαν, πρέπει νὰ ὑποστῇ ἀλληλεπίδρασιν. Ὅλες οἱ μεταβολὲς εἰς τὸ σύμπαν ὀφείλονται εἰς μίαν ἢ περισσότερες τῶν θεμελιωδῶν ἀλληλεπιδράσεων τῆς φύσεως. Οἱ σφαιρικὰ ἐξερχόμενες ἀπὸ τὴν πηγὴν ἀκτῖνες οὐδένα λόγον ἔχουν νὰ ἀλλάξουν πορείαν (καὶ ὀλιγώτερον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πηγὴν), ἐφ' ὅσον δὲν συναντήσουν ἀλληλεπίδρασιν. Ἡ ἔλλειψις ὀπισθοδρομούντων ἡλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων (advanced waves = ὀπισθοδρομοῦντα μὲ ἀρνητικὸν χρόνον κύματα, retarded waves = προχωροῦντα κύματα μὲ θετικὸν χρόνον) ἀποτελεῖ φαινομενικὸν πρόδλημα. Τοῦτο

διότι οί ἐξισώσεις τοῦ Maxwell δίδουν λύσεις σύμφωνας μὲ ὅρισμὸν τοῦ χρόνου ὡς εἴτε μόνον θετικοῦ εἴτε μόνον ὡς ἀρνητικοῦ, ὅχι ἀμφότερα. Δηλαδή, μόνον θετικῆς ἢ μόνον ἀρνητικῆς ἀπεικονίσεως παρατηρηθεῖσων μεταβολῶν φυσικῶν μεγεθῶν. Δὲν εἶναι λογικὸν νὰ θεωρῇται ὁ χρόνος καὶ θετικὸς καὶ ἀρνητικὸς εἰς τὴν μελέτην ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φαινομένου. Ἐν θεωροῦμε θετικὸν χρόνον, ἔχομεν εἰς τὴν φύσιν μόνον προχωροῦντα ἠλεκτρομαγνητικὰ κύματα· ἐὰν θεωρήσωμε ἀρνητικὸν χρόνον, ἔχομεν εἰς τὴν φύσιν μόνον ὀπισθοχωροῦντα ἠλεκτρομαγνητικὰ κύματα. Ἡ γενικότης, ὅμως, τῆς μαθηματικῆς λύσεως τῆς ἐξισώσεως τοῦ Maxwell μᾶς ἀφήνει ἐλευθερίαν εἰς τὸν ὅρισμὸν τοῦ προσήμου τοῦ χρόνου. Ἐξ ἄλλου, ἐπειδὴ ἡ κίνησις τῶν σωματιδίων παριστάνεται ὁμοίως διὰ κυματικῶν συναρτήσεων, ἡ ἀπάντησις διὰ σωματιδιακῆς ἀκτινοβολίας εἶναι ὁμοία.

5ον Ἡ ἐξήγησις δίδεται εἰς ἄλλην θέσιν.

6ον Ἡ ἐξήγησις εἶναι ταυτόσημος πρὸς ἐκείνην τοῦ 4ου.

7ον Τὸ φαινόμενον τῆς μὴ ἀντιστρεψιμότητος τοῦ σχηματισμοῦ μελανῆς ὀπῆς, ἐξηγεῖται διὰ τοῦ τελεστοῦ μὴ συμμετρικῆς χρονικῆς ἐξελίξεως $U_{\text{np}}(\partial_\lambda)$.

Σχετικῶς ὅμως πρὸς τὴν «λευκὴν ὀπὴν», τὴν θεωρουμένην ὡς χρονικὴν ἀντιστροφὴν τῆς «μελανῆς ὀπῆς» ὑπάρχουν οἱ κάτωθι παρατηρήσεις:

α Ἡ ἔκρηξις μελανῆς ὀπῆς, δηλαδή ἡ μετατροπὴ τῆς εἰς λευκὴν ὀπὴν, δὲν θὰ ἀντεστοίχει εἰς ἀρνητικὸν χρόνον, ἐὰν ὁ σχηματισμὸς τῆς μελανῆς ὀπῆς εἴχεν ὀρισθῇ ὡς θετικός.

β Ὁ σχηματισμὸς μελανῆς ὀπῆς ἀπαιτεῖ ὄριον ἐλαχίστης μάξης, ἀλλὰ δὲν θέτει ἀνώτατον ὄριον μάξης.

γ Κατόπιν τῶν α) καὶ β) εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιᾶς λευκῆς ὀπῆς ἀρκούντως μεγάλης μάξης εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατὸς ὁ σχηματισμὸς, ἐπιτρεπομένου ἐκ τῆς διαθεσίμου μάξης, ἀριθμοῦ μικροτέρων μελανῶν ὀπῶν.

δ Κατόπιν τοῦ γ) δύναται κατ' ἀρχὴν τὸ ἐκτονούμενον σύμπαν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκομε, νὰ ἀποτελῇ λευκὴν ὀπὴν.

Ἄνῃκει ὁ χρόνος εἰς τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν μεγεθῶν;

Ἐν κάποιος πιστεύῃ, ὅτι τὰ ἀντικείμενα τῆς φύσεως ἐπηρεάζονται μόνον ἀπὸ ὁμοιά των, τότε σφάλλει. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς φαίνεται τόσο πολὺ ἐξωπραγματικὸς, ὥστε θεωρεῖται παράδοξος. Καὶ ὅμως εἶναι ὀρθός.

Ἀλλὰ ποῦ «ὑπάρχουν» τὰ μὴ ἀντικείμενα τῆς φύσεως; Προφανῶς, ἂν ἡ

πραγματικότητας αποτελείται από τα αντικείμενα της φύσεως, πρέπει τα μη αντικείμενα της φύσεως να εύρισκονται εκτός πραγματικότητας, να είναι φανταστικά. Γεννάται όμως το ερώτημα: Ποιά είναι τα φυσικά αντικείμενα εις το κατώτατον επίπεδον της φυσικής πλοκής; Με άλλες λέξεις, ποιά είναι τα φυσικά στοιχεία του πραγματικού κόσμου; Από όσα είναι σήμερα γνωστά, αυτά είναι τα στοιχειώδη σωμάτια, τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα, οι φυσικές δυνάμεις, ή ταχύτης, ή απόστασης, ή ενέργεια και ό,τι συντίθεται εξ αυτών. Αυτά τα όντα και τα σύνθετα αυτών αποτελούν το Σύμπαν. Η ύπαρξις των δέν επηρεάζεται αυτόματα από την ύπαρξιν βουλήσεως εις τόν άνθρωπον. Έκ των άνω γίνεται φανερόν, ότι τα φανταστικά, τα μη όντα, αποτελούν δημιουργήματα της διανοήσεως του ανθρώπου και μόνον εκεί ύπάρχουν. Εκείνο το άνυπαρκτον όν, το όποϊον απασχολεί την φιλοσοφίαν είναι ο χρόνος.

Φαντάζομαι, ότι, πιθανόν, εξανίσταται ή έσωτερική φωνή του αναγνώστου αυτήν την στιγμήν.

- Είναι δυνατόν να μην ύπαρχει ο χρόνος; Είναι φανταστικός ο χρόνος, άφοϋ δαμάζει τα πάντα;

- Αποτελεί πλάνην ή λαϊκή ρήσις «ο χρόνος είναι χρήμα»;

- Όλοι οι εύφυεις και πολυάσχολοι άνθρωποι επείγονται και αγωνιούν εξ αιτίας ενός φανταστικού αντικειμένου, ενός μη όντος;

Αυτό ακριβώς συμβαίνει: Οι πάντες σπεύδουν, αγωνιούν και επείγονται εξ αιτίας ενός φανταστικού αντικειμένου, ενός μη όντος. Ίσως αυτό φαίνεται ως άνυπόφορος υπερβολή, ως υπέρβασις της άνοχής της λογικής. Δεν είναι!

Έχουν διατυπωθή από την Αρχαιότητα πολλές και διάφορες άπόψεις περί του τί είναι χρόνος. Μερικές εξ αυτών άντέχουν ακόμη και εις αυτόν τουτον τον χρόνον. Έχουν όμως όδηγήσει εις άπροσδόκητα, άλυστα παράδοξα, έπειδή έφηρμόσθησαν εις την άνάλυσιν θεμελιωδών φυσικών φαινομένων. Φιλόσοφοι και λόγιοι ώδηγήθηκαν εις μυστηριώδεις διανοητικούς λαβυρίνθους με πολυάριθμα παράδοξα, όταν άπεδύθησαν εις την εις βάθος άνάλυσιν των παραδοχών, οι όποϊες γίνονται σιωπηρώς περί της φύσεως του χρόνου.

Βιβλιογραφία

- (1) A. Whitehead, *Process and reality: An Essay in Cosmology* D.R. Griffin and D.W. Sherburn (eds). Free Press N.Y. (1979).
- (2) A. Eddington, *The nature of the physical world*, Cambridge University Press (1928).
- (3) S. W. Hawking, *A brief history of time*, N.Y., Bantam (1988).
- (4) R. Penrose, (a) *The Emperor's New Mind*, Penguin Books, USA Inc, N.Y. (1993), p. 354. (b) *Shadows of the mind*, Oxford University Press (1994), p. 312.

Κων. Η. Σύρος

τ. πρύτανης Πανεπιστημίου Πατρών

ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Δίδω συμπληρωματικά δεδομένα ἐπὶ τοῦ ἄρθρου μου «Ἐνα ἰδανικὸ ἡμερολόγιο» («Δαυλός», τ. 211), ἐκ τοῦ διδλίου τῶν Θεοδοσίου - Δανέζη «Ἡ ὁδύσσεια τῶν ἡμερολογίων».

1. Ὁ «Μέτωνος Κύκλος» δηλαδὴ ὁ 19ετής = 6.939 ἢ 6.940 ἡμ., διαφέρει ὡς πρὸς τὸν τροπικὸ 19ετῆ = $365,242198 \times 19 = 6.939,6017$ κατὰ $\Delta = 0,401$ ἡμ. Ὡς πρὸς τὸν σεληνιακὸ δὲ μῆνα $\Delta = 6.940 - (29,530588 \times 235) = 6940 - 6939,6801$ ἥτοι $\Delta = 0,3201$ ἡμ. (μὲ ἀκρίβεια $\pm 8''$ ἀνὰ 19 ἔτη).

2. Τὸ 329 π.Χ. ὁ Κάλλιππος προτείνει βελτίωση τοῦ ἀνωτέρω κύκλου μὲ τὸν 4/πλασιασμό του, ἀφαιρῶντας μίαν ἡμέραν. Τὸ δὲ 10 π.Χ. ὁ Ἱππαρχος, γιὰ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, προτείνει 4/πλασιασμό τοῦ «Καλλίππου κύκλου» μείον μίαν ἡμέρα. Καὶ οἱ δύο προτάσεις δὲν ἐφαρμόσθηκαν.

Στὴν πρόταση τοῦ ἄνω ἄρθρου μου – ἥτοι ὁ 5/πλασιασμός τοῦ «Μέτωνος κύκλου» = $5 \times 19 = 95$ ετηρίς – δὲν ἀναφέρεται, ὅτι ἐπροτάθη ἀπὸ ἀρχαῖον ἀστρονόμο. Κατὰ τὴν γνώμη μου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴν τὴν γνώριζαν, ἐφ' ὅσον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὑπελόγιζαν μὲ ἀκρίβεια δευτερολέπτου τὸ τροπικὸ ἔτος ὡς καὶ τὸν σεληνιακὸ μῆνα (βλέπε ἄρθρο μου «Τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Ἀνδρόνικου», «Δαυλός», τ. 210) ἢ δὲ πρόταση εἶναι ἀκριδέστερη καὶ ἀπλούστερη.

Τοῦτο ἀποδεικνύεται στὸν πίνακα:

ΗΛΙΑΚΟ ΕΤΟΣ

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟΣ ΜΗΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΤΩΝ	ΗΜΕΡΕΣ ΚΥΚΛΟΥ	ΑΛΗΘΕΙΣ ΗΜΕΡΕΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΥΚΛΟΥ	ΔΙΑΦΟΡΑ ΗΜ/ΕΤΟΣ	ΔΙΑΦ. ΚΥΚΛΟΥ	ΔΙΑΦΟΡΑ ΗΜ/ΜΗΝΑ
Μέτωνος	19	6.940 (6.939)	6.939,60	0,400	:19=0,021	0.32	:235 = 0.0015
Καλλίππου	76 (19X4)	27.760-1	27.758,40	0,600	:76=0,008	0.26	:940 = 0.003
Ἱππάρχου	304 (19X16)	111.036-1	111.033,60	1,400	:304=0,005	0.10	:3760 = 0.0001
Πιθανὴ Πρότ.	95 (19X5)	34.695+3	34.698,01	0,01	:95=0.0001	0.40	:1175 = 0.0003
Σήμερ. Γρηγ.	400	146.100-3	146.096,87	0,13	:400=0.0003		

Δηλαδὴ ἡ πρόταση ἔχει ἀπώλεια μόνο 1 ἡμέρα κάθε 10.000 ἔτη, ἐνῶ τὸ σημερινὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο 3 ἡμέρες!

3. Τὸ προταθὲν στὸ ἴδιο ἄρθρο νέο διαρκὲς ἡμερολόγιο, εἶναι περίπου ὁμοιο μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Α. Comte ὀρισθὲν ὡς positive calendar τὸ 1849. Ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν καὶ ἀργότερα ὁ Ο.Η.Ε. τὸ ἐθεώρησαν ἐξαίρετο, ἀλλὰ προτίμησαν τὸ 12/μηνο παγκόσμιον ἡμερολόγιο, ποὺ ὅμως δὲν ἐφαρμόσθηκε ποτέ. Ἕνας βασικὸς λόγος ἦταν, ὅτι οἱ ἀρχιγαβδῖνοι Ἀμερικῆς καὶ Μ. Βρεταννίας ἀντέδρασαν σθεναρῶς λόγῳ Πάσχα.

Κ. Καρμιράντζος

Ἀρχιτέκτων

Ξύλινα θαύματα

Ἐφορμὴ γιὰ τὸ παρόν μου πόνημα μοῦ ἔδωσε τὸ σχόλιον ἑνὸς Α.Τ., ποὺ ἐδημοσιεύθη στὴν σελίδα τῶν παραπολιτικῶν τῆς ἐφημερίδος «Ἐλευθεροτυπία». Γράφει ὁ ἐν λόγῳ κίριος: «Περίεργο μῆγμα εἰδωλολατρείας καὶ μεταφυσικῆς τῶν Νεοελλήνων. Προσδίδουν θαυματουργικὰς ἱκανότητες σὲ ἓνα συγκεκριμένο κομμάτι ξύλου, μὲ τὴν ἀπεικόνιση τοῦ ἀρχέτιπου τῆς μητέρας ποὺ προσκυνάει τὸ γιό της σὰν Θεό της». Εἶναι φανερόν πὼς ὁ Α.Τ., πρᾶγμα σπάνιον γιὰ δημοσιογράφο, ἀγνοεῖ τὴν ἐπιστὴμὴ τῆς μοιροδολογίας. Ἀντᾶμαι, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ τὸν ἀποκαλέσω συνάδελφον. Κατ' ἀρχὴν εἶναι ἀνιστόρητος. Δὲν γνωρίζει, ὅτι ἡ εἰκὼν «Ἀξιὸν Ἑστὶ» (διότι περὶ αὐτῆς τὸ ἄστοχο σχόλιόν του) δὲν εἶναι ἡ μοναδική. Ὑπάρχουν πλείστες ἄλλες καὶ ἕτερες ποὺ δακρύζουν ἢ καὶ γελοῦν (κατὰ περίστασιν). Ἄρα δὲν πρόκειται περὶ ἀπλοῦ τεμαχίου ξύλου ἀλλὰ περὶ ζῶντος. Ἄλλωστε τὸ πρῶτο ζωντανὸ τεμάχιον ξύλου ἦταν τὸ ἀκρόπρωρον τῆς «Ἀργοῦς», τοῦ πλοίου τῶν Ἀργοναυτῶν, ποὺ μάλιστα ὠμίλει. Δὲν εἶναι δυνατόν οἱ χριστιανοὶ νὰ ὑπολείπωνται τῶν ἐθνικῶν Ἑλλήνων. Θὰ πῇ κάποιος, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔκείνοι κάτι ἄλλο ἤθελαν νὰ συμβολίσουν καὶ δὲν τὸ προσεκύνουν τὸ ξύλο τῆς «Ἀργοῦς». Λάθος τοὺς μεγάλο, καὶ τὸ ἐπλήρωσαν ἀκριδιά. Εἶναι ὁμως πανθομολογούμενον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀνέπτυξαν ὅλες τὶς ἐπιστῆμες πλὴν μιᾶς: τῆς ἐπιστῆμης τῶν ἐπιστημῶν, τῆς μοιροδολογίας, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ στήριγμα τοῦ σύγχρονου κόσμου· γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀνέδειξαν ποτὶ οὔτε Μπαμπινιώτη οὔτε Ντούμα οὔτε Μαρωνίτη οὔτε Κούρτουικ (δυστυχῶς, κυρία Κούρτουικ, οὐδεὶς κατενόησε τὸ μοιροδολικὸ πνεῦμα σας καὶ κινδυνεύετε μὲ καταμηνύσεις). Εἶχαν φθάσει σὲ τέτοιο ὁθμὸ καταπτώσεως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὥστε δὲν εἶχαν οὔτε κἄν ἓνα θαυματουργὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τοῦ Αἰονίσου· οὔτε κἄν τοῦ Ἑρμοῦ. Κι ἂς εἶχαν τόσο μεγάλους καλλιτέχνες. Ἄν ὁ χριστιανισμὸς διέθετε τόσην πληθώρα μεγάλων ζωγράφων, οὔτε μία εἰκόνα δὲν θὰ ἦταν ἀδρανῆς, ὅλες θὰ ἔκαναν θαύματα. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ περιμένη κάποιος περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν μοιροδολογίαν. Ἐδῶ δὲν κατενόησαν, ὅτι ἐντὸς τῶν ἀγαλμάτων κατώκουν πονηρὰ δαιμόνια, ποὺ τὰ εἴλκυε ἡ κνίσσα τῶν θυνσιῶν. Ἄρα δὲν ἦταν δυνατόν νὰ θαυματουργήσουν ἀγάλματα θρίθοντα πονηρῶν πνευμάτων.

Ἐπερπε νὰ ἔρθη ὁ Μέγας Βασίλειος γιὰ νὰ τοὺς πληροφορήσῃ περὶ τούτου. Καὶ δυστυχῶς γι' αὐτοὺς δὲν εἶχε γεννηθῇ ὁ ἅγιος Κυπριανὸς νὰ τοὺς δώσῃ καμμία προσευχὴ ἐξαγνισμού. Ἐζων στὸ ἀπόλυτο φῶς καὶ μακρυνὰ ἀπὸ τὸ σκότος τῆς μοιροδολογίας. Ἐδεινοπάθησαν οἱ καημένοι οἱ πρῶτοι χριστιανοί, γιὰ νὰ τοὺς φέρονι στὸν ἴσιο δρόμο τῆς μοιροδολογίας. Τοὺς ἔκαιγαν, τοὺς ἔσφαζαν, τοὺς ἐγκρέμιζαν τὰ ἱερά ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖ ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως ντίπ ντουθάρια. Αἰγὸ ἐλίγψε νὰ τοὺς στείλουν στὸν ἄλλο κόσμον τοὺς καλοὺς μαχητὲς τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ὑπερκόπωσιν. Τέτοια ἀγύριστα κεφάλια.

Φυσικὸν εἶναι οἱ ἐναπομείναντες σήμερον ὁπαδοὶ τοὺς νὰ μὴν κατανοοῦν τὸ συντελεσθὲν θαῦμα κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης «Ἀξιὸν Ἑστί». Ὡς ἐδήλωσε πασιχαρῆς καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος κὺρ Χριστόδουλος, ὅταν ἀφίχθη ἡ εἰκὼν στὸ ἀεροδρόμιο, χάρις αὐτῆς ἀπηλευθερώθησαν οἱ ὄμηροι στὴν Γεωργία μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἕλλην ἀξιωματικὸς κ. Κόπανος. Τὸ θαῦμα εἶχε συντελεσθῇ καὶ ἀπέμειναν χάσκοντες οἱ ἐδῶ κόπανοι. Πρὸς ἄρσιν δὲ οἵασδῆποτε ἀμφιβολίας θὰ σᾶς ἐρμηνεύσω ἀπολύτως ἐπιστημονικὰ τὸ φαινόμενον, ὡς τὸ μπουρδολογικὸν χρέος μου ἐπιβάλλει. Κατ' ἀρχὰς ἡ ἱερὰ αὕτη εἰκὼν εὐρισκόμενη συνεχῶς στὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπὸ τις συνεχεῖς προσευχῆς καὶ ψαλμωδίες τῶν καλογέρων, ἀπέβαλε ἐκ τοῦ ξύλου πᾶν πονηρὸν πνεῦμα καὶ τὸ ἐξεδίωξε μακράν, πέρα καὶ τούτου ἀκόμη τοῦ Ὄρους. Οἱ δὲ παρακλήσεις τοὺς ἐξησφάλισαν τὶς πλέον κατάλληλες συνθήκες, ὥστε νὰ ἐνοικήσουν ἐντὸς τοῦ ξύλου τὰ ἀγαθὰ πνεύματα. Τοῦτα τὰ πνεύματα, πιθανῶς, καὶ κατόπιν ἐντολῆς ἢ καὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, μὲ τὸ πού ἐξῆλθαν τῶν ὁρίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐγκατέλειψαν τὸ θαυματουργὸν ξύλον καὶ κατηνθύνθησαν στὴν Γεωργία. Ἐκεῖ ὡς ἄντα καὶ ἀόρατα εἰσῆλθαν στὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἀρχιτρομοκράτου. Ἀφοῦ ἐπληκτρολόγησαν τὶς ἀλλακώσεις τοῦ ἐγκεφάλου καταλλήλως, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ τρομοκράτου ἐξῆλθε ἡ διαταγή: «Νὰ ἀφεθοῦν οἱ ὄμηροι ἐλεύθεροι». Καὶ ἀμέσως οἱ ὑπόλοιποι τοὺς ἀπηλευθέρωσαν. Τὰ δὲ ἀγαθὰ πνεύματα, μόλις ἐσιγουρεύθησαν, ὅτι οἱ ὄμηροι ἦσαν ἐλεύθεροι καὶ ἀσφαλεῖς, ἐπέταξαν ὡσὰν τὸν ἄνεμο ἢ ὥσπερ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα στὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Ἰσα πού πρόλαβαν τὴν εἰκόνα, πού κατήρχετο τὴν σκάλα τοῦ ἀεροπλάνου, καὶ εὐθὺς εἰσῆλθον εἰς τὸ θαυματουργὸν ξύλον. Ὡς δὲ ὁ ἀναμένων αὐτὴν (τὴν εἰκόνα) ἀρχιεπίσκοπος κὺρ Χριστόδουλος ἔκυπτε νὰ προσκυνήσῃ, τὰ ἀγαθὰ πνεύματα διὰ μοναδικῆς καὶ ἐξηγιασμένης τηλεπαθητικῆς μεθόδου, ἐπληροφόρησαν τὸν μακαριώτατον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος περὶ τῶν συμβάντων στὴν Γεωργίαν. Ἔτσι αὐτὸς μετ' ὀλίγον, στίς δηλώσεις του πρὸς τὰ Μοῦ Μοῦ Ἐψιλον (Μέσα Μαζικῆς Ἐνημερώσεως) ἀνεφέρθη καὶ στὸ θαῦμα. Ἴσως κάποιοι ἀπὸ ἐσᾶς, ἄδαις περὶ τὴν μπουρδολογίαν, ἀνακράξουν, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀστήρικτα καὶ ἀναπόδεικτα, κοινῶς παραμύθια. Ἐ, λοιπὸν δὲν θὰ κουνρασθῶ ποτὲ νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω: εἰς τοῦτο ἡ ἐπιστήμη τῆς μπουρδολογίας ὑπερέχει τῶν ἄλλων μικροτέρων ἐπιστημῶν· ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἀποδεικνύῃς τὰ ἐπιχειρήματά σου, ἀλλ' ἐπιβάλλεται νὰ τ' ἀφήνῃς ἀναπόδεικτα· ἀρκεῖ αὐτὰ νὰ τὰ ἔχῃ εὐλογῇ κάποια ἀνωτέρα δύναμις. Ὡς ἀκριβῶς ἡ εὐλογημένη κυρία Κούρτοβιχ, πού ἐδήλωσε ὅτι ὁ «Δαυλὸς» ὑποδαυλίζει τὶς ρατσιστικὰς ἐπιθέσεις, χωρὶς νὰ ἔχῃ διαβάσει ποτὲ τὴν τοῦ περιοδικό. Εὐλογημένος κι ἐγώ, φέρων τὸ θεῖον στίγμα, σᾶς καλῶ νὰ πιστεύετε τὴν ἀποκάλυψίν μου καὶ νὰ προσκυνήσετε τὴν ἀνθεντίαν μου.

Θανάσης Νακόπουλος

Κεχρισμένος μπουρδολόγος

‘Ο τρόμος του θανάτου

Τò 1975 κυκλοφόρησε τò διβλίο του Γάλλου ιστορικού Φιλίπ ‘Αριές με τίτλο «Δοκίμια για τò θάνατο στη Δύση», στο όποιο περιγράφει χαρακτηριστικά τò πώς τò γεγονός του θανάτου από άπλό, καθημερινό φαινόμενο τής ζωής, φτάνει νά γίνη στη Δύση ένα συμβάν «άπαγορευμένο» και τρομερό. ‘Εκτός άπ’ τίσ πρωτόγονες φυλές, άκόμη και ή μεσαιωνική Εύρώπη δέν είχε χάσει τούς δεσμούς με τήν φυσική τάξη και ό θάνατος ήταν και εκεί ένα άπλό κοινωνικό γεγονός, ανάλογης σημασίας με αυτό τής γέννησης ή του γάμου. ‘Η Βιομηχανική ‘Επανάσταση σήμανε τò τέλος του άγροτοποικεινικού κόσμου και τήν ραγδαία επικράτηση του άστικού τρόπου ζωής. Τò άστικό βιομηχανικό τοπίο άπομακρύνει τόν άνθρωπο πρῶτα άπ’ τή φύση και ύστερα άπ’ τήν ούσία του έαυτού του. ‘Ο «παραδοσιακός» άνθρωπος έδλεπε τή μοίρα του άθηντικά, άφου τά μέσα παραγωγής (στή μαρξιστική τους έκδοχή) πού χρησιμοποιούσε για νά ζήση, ήταν ό ήλιος, ή βροχή, ή γονιμότητα τής γής, τò κοπάδι του ή ή άξίνα του. ‘Ολα τούτα έρχονταν και παρέρχονταν όπως και ή ίδια του ή ζωή και ήταν κανόνες τής φύσης συνειδητοποιημένος βαθιά.

Στήν άστική κοινωνία κάθε άτομο λαμβάνει άπ’ τούς άλλους έναν τυποποιημένο έαυτό, συγκροτημένο μέσα άπ’ τίσ άξίες και τούς τύπους του επαγγέλματός του, τής εξειδίκευσής του, του κύρους τής οικογενείας του, των πολιτικών του πεποιθήσεων, τής περιουσίας του. ‘Εναν «έαυτό» ξένο στην κυριολεξία πρὸς τόν ίδιο. ‘Ολο αυτό τò κοινωνικό φορτίο, πού βαρέως φέρει στην πλάτη του ό εκάστοτε άστός, είναι ή ίδια ή ύπαρξή του. Κι ό θάνατος όμως δέν άστειεύεται καθόλου μ’ όλα τούτα. Κι από δῶ ξεκινά ό πανικός μπροστά στο ένδεχόμενο του θανάτου. «‘Αν πεθάνω, τά χάνω όλα, άπολύτως όλα!». Κι όμως στην άγροτική κοινωνία, όταν ό ξωμάχος, μεσόκοπος άκόμη, έδλεπε τούς γιούς του νά παίρνουν τò αλέτρι ή τήν άξίνα άπ’ τά χέρια του, ένιωθε συγκινημένος και ήρεμος, άφου ό κύκλος τής ζωής άρχιζε νά κλείνη γι’ αυτόν. ‘Ενας κύκλος πού επαναλήφθηκε στα μάτια του άπειρες φορές, είναι οικείος και ιερός. Αύτά περίπου έγραψε στο έν λόγω διβλίο του ό Φ. ‘Αριές.

‘Ο δυτικός κόσμος –μεταπολεμικά κυρίως– έχει μετατραπή σέ έναν ακούραστο και μόνιμο θεατή ταχτάτων εξέλιξεων. ‘Η θέαση αυτή είναι από μόνη της γοητευτική, καθώς και οι εξέλιξεις δίνουν νέα όράματα για τόν μελλοντικό κόσμο. ‘Οράματα, πού ή έπιστήμη άφήνει νά γιγαντώνονται με κύριο περιεχόμενο τήν επίτευξη τής μακροζωίας, τά διαστημικά ταξίδια ή άκόμη και τò άπώτερο όλοκληρωτικό όραμα: τήν επίτευξη τής άθανασίας. Τήν έποχή αυτή, πού συντελούνται τόσο θαρραλέα ανοίγματα πρὸς τò μέλλον, ποιός θά θελήσει νά χάση αυτή τή συνέχεια; Ποιός τολμά νά σκεφθῇ, ότι θά βρεθῇ εκτός του δημιουργικού αυτού όργασμου τής ανθρωπότητας; Δέν είναι ό θάνατος για τέτοιες έποχές. ‘Ομως και τò ιδεολογικό υπόβαθρο του δυτικού όρθολογισμού (rationalism), αυτό τò τερατογέννημα τής διαστρεβλώσεως του Πολιτισμού τής ‘Ελλάδος, επιφέρει καταλυτικές επιπτώσεις επί τής ιδέας του θανάτου. ‘Ο πανδαμάτωρ χρόνος δαμάζοντας τή ζωή, τήν οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στο θάνατο, στο μηδέν, στο τίποτα. Αύτη ή άπόλυτη σύλληψη του τέλους σημαίνει και τò όλοκληρωτικό χάσιμο, τόν εκμηδενισμό των όσων φέρνει στη σκέψη του και στίς προσ-

δοκίες του ό σύγχρονος όρθολογιστής. Τά περί «ύστεροφημίας» ή «της αιώνιου μνήμης» άκούγονται ώς οί πλέον εύτελείς παρηγοριές. Αυτός ό χρόνος, πού μέ τόση επίμέλεια μετρά στίς καθημερινές του κινήσεις, θά τόν όδηγήσθ στην άνυπαρξία, στο άπόλυτο τίποτα.

Οί γέροντες, ή «τρίτη ήλικία» (ό όρος έπινοήθηκε, ώστε νά αντικαταστήσθ μέ ιδιαίτερη λεπτότητα τό «γήρας», πού ή χει άποκρουστικά) σέ παλαιότερες έποχές ήταν περισσότερο έξοικειωμένοι μέ την ιδέα του θανάτου· σήμερα, μετά τρόπον θανάτου περιπέφτον σέ έναν εύτελισμό άνευ προηγουμένου. Όπου κι άν στρέψθ κανείς τό βλέμμα του, θά δη τρομοκρατημένα άνθρωπάκια, πού μόνη τους έγνοια είναι νά ξεγελούν τόν έαυτόν τους, προσποιούμενοι τούς νέους, γιά νά πεισθούν τελικά ότι έχουν άρκετό χρόνο μπροστά τους γιά νά ζήσουν κι ότι ό θάνατος είναι άκόμη πολύ μακριά. Γριούλες, πού καλλωπίζονται πέραν του δέοντος και λαμβάνοντας εμφάνισθ «Λολίτας», έχουν άχώριστους φίλους τούς προσωπικούς τους γιατρούς. Συνταξιούχοι πού συνωστίζονται καθημερινά έντός των μέσων μαζικής μεταφοράς, άναμειγνύόμενοι μέ τό πλήθος των έν εργασία κινουμένων νέων, προσπαθώντας νά άκουμπήσουν τό διπλανό χέρι γιά λίγο ή τό κορμί πού σφύζει άπό ζωή, ώστε νά κλέψουν λίγο άπό τη νιότη. Διαταραγμένες φιγούρες ήλικιωμένων, πεσμένες σέ μόνιμη μελαγχολία, άπομονωμένες στη γεροντική τους κάμαρα, μήν τολμώντας νά έξέλθουν του οίκου τους άπ' τόν φόβο των μικροβίων, περνούν τίς άτέλειωτες ώρες τους κυττάζοντας άπ' τό παράθυρο τόν κόσμο, πού έξακολουθεί νά περνά περίοδο νιότης. Πολυεκατομμυριούχοι διεστραμμένοι, ξεδεύουν έκατομμύρια δολάρια γιά νά άπολαύσουν την τρυφερότητα της παιδικής σάρκας ή συντηρούν συμμορίες έγκληματιών, πού λυμαινούνται τίς φτωχογειτονίες των μεγαλουπόλεων και τά νέγρικα και άφρικανικά χωριά, κυνηγώντας μάτια, καρδιές, γεννητικά όργανα και κάθε λογής έντόσθια, πού θά άνανεώσουν τά άρρωστα και γηρασμένα σώματά τους. Χήρες και χήροι πού εγκαταλείπουν τά σπίτια τους, ώστε νά μήν «κινδυνεύουν» άπ' τούς μακαρίτες συντροφούς τους, ένώ ταυτόχρονα έξορμούν τίς νύχτες άναζητώντας τό «τεκνό», πού μ' ένα μικρό χρηματικό άντίτιμο θά τούς προσφέρει τούς ακριβούς χυμούς της νιότης του. Τά γκρίζα και άσπρα μαλλιά έχουν εξαφανιστή πλέον άπό τη γυναικεία κόμη και τά φέρετρα μεταφέρουν στόν χλοερό τόπο μόνο κοκκινομάλλες γριούλες, πού οί παρευρισκόμενες στην τελετή φίλες τους τίς άποκαλούν «κοπελίτσες»...

Είχαμε άναφερθή σέ παλαιότερο τεύχος του «Δαυλού» (τεύχος 200-1, «Ό χαμένος Διόνυσος») στόν Γερμανό φιλόσοφο Έγγελο, πού προέδλεψε ότι ή τυποποίηση και ό έξορθολογισμός της ζωής, θά ώδηγούσε την κοινωνία σέ έκφυλισμό και τελικώς στη διάλυση. Οί σκηνές άλλοφροσύνης πού έκτυλίχθηκαν κατόπιν του προσφάτου σεισμού της Αθήνας (μακριά άπ' τίς πληγείσες άπ' τό σεισμό περιοχές), ήταν χαρακτηριστικές του ήθικου των συγχρόνων Έλλήνων. Οί νευρικοί κλονισμοί πού συνέβησαν ήταν χιλιάδες και οί περισσότερες περιπτώσεις άφορούσαν σέ έφήδους, πού χωρίς καμία ένδειξη προσωπικής ζημίας ή ανθρώπινης άπώλειας έξακολουθούσαν, ένα μήνα άργότερα, νά ζούν μέ ισχυρά ήρεμιστικά. Ό τρόμος του θανάτου σ' όλο τό μεγαλείο του.

Π.Α. Κουβαλάκης

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

Α. Οί ἐν Βιέννῃ ἐφημερίδες Γ. Βεντότῃ καὶ Μαρκιδῶν-Πούλιου

Στὴν ἐλληνικὴ παροιμία τῆς Βιέννης ἐκδόθηκε τὸ 1774 ἡ πρώτη ἐλληνικὴ ἐφημερίδα. Οἱ διώξεις καὶ οἱ ἀπαγορεύσεις, προϊόν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας τοῦ «ἀμαξηλάτῃ τῆς Εὐρώπης» Μπετερνιχ καὶ τῆς λογοκρισίας, δὲν ἐμπόδισαν τὴν ἀνθιστὴ τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου στὴν Βιέννη, ποὺ τὸ 1821 ἀριθμοῦσε τρεῖς ἐλληνικὲς ἐφημερίδες καὶ ἀποτελέσε τὴ βάση γιὰ τὴν ἐκδοσὴ ἐφημερίδων ἐκτὸς τῆς αὐστριακῆς ἐπικράτειας, στὸ Παρίσι καὶ τὴν Ἀγγλία.

Οἱ προεπαναστατικὲς ἐλληνικὲς ἐφημερίδες συνέβαλαν στὴν καταπολέμηση τῆς ἄγνοιας καὶ τῆς ἀμάθειας καὶ στὴν ὀρίμανση τῆς ιδέας τοῦ ξεσηκωμοῦ. Οἱ Ἕλληνες λόγιοι, οἱ παροικούντες στὴν Βιέννη, μὲ τὴν οἰκονομικὴ στήριξη τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ἐμπόρων, μετέφεραν τὸ πνευματικὸ κέντρο τοῦ παροικιακοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴ Βενετία στὴ Βιέννη. Τοῦτο ἔγινε μὲ τὴν ἀνοχὴ τοῦ ἀστυνομικοῦ κράτους τῆς Αὐστρίας, ποὺ ἐγκλωδισμένο στὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς αὐτοκρατορίας ποὺ ἀπέρρεαν ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ ἐφημερίδας, δὲν διέκρινε τοὺς σκοποὺς ἐνὸς τέτοιου ἐγχειρήματος: Τὴν ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα, «γιατί προτιμήθηκε ἡ Βιέννη ὡς τόπος ἐκδόσεως –κατὰ κύριο λόγο– ἐλληνικῶν ἐφημερίδων». Δὲν θὰ σταθοῦμε μονάχα στὴν ἀνθοῦσα ἐκεῖ παροιμία⁽¹⁾, ἀλλὰ καὶ στὸ ὅτι ἡ Βιέννη ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν κέντρο τοῦ τεκτονισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς.

Τὴν πρώτη ἐλληνικὴ ἐφημερίδα ἐξέδωσε ὁ Γ. Βεντότῃς (1757-1795), ἓνας πολυτάλαντος λόγιος, ἓνα ἀνήσυχο πνεῦμα. Οἱ δημοκρατικὲς του ἀντιλήψεις τὸν ἔδεσαν στενά μὲ τὸν Ρήγα Φεραῖο (1757-1798). Τὸ προσώνυμο «Φεραῖος» τὸ ἔδωσε στὸ Ρήγα ὁ Γ. Βεντότῃς, ὅπως μᾶς πληροφοροῦν ὁ Κ. Ἄμαντος. Συνεργάστηκαν μαζὶ στὴ μετάφραση τοῦ «Νέου Ἀνάχαρση» τοῦ Γάλλου Jean-Jacques Barthelemy (1716-1795). Ἐπίσης τὸ ἐπίγραμμα στὸ διβλίο τοῦ Ρήγα «Ἀπάνθισμα Φυσικῆς» ἦταν τοῦ Γ. Βεντότῃ. Πέθανε τὸ Νοέμβριο τοῦ 1795 ἀπὸ φυματίωση, ἐνῶ οἱ γιατροὶ εἶχαν διαγνώσει καὶ φρενοβλάβεια.

Τὸ πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας τυπώθηκε τὸν Ἰούνιο στὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Baumeister⁽²⁾, ἐνῶ τὸν ἄλλο μῆνα ἀπαγορεύτηκε ἡ κυκλοφορία τῆς. Ἡ ἐφημερίδα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Αὐστρία κυκλοφοροῦσε καὶ στὰ ἐδάφη τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ Τοῦρκοι θορυβήθηκαν, ἐπειδὴ ἡ ἐφημερίδα παρεῖχε συνεχεῖ ἐνημέρωση γιὰ ὅσα συνέβαιναν στὴν Εὐρώπη. Ὁ Μέγας Βεζύρης, γνωρίζοντας ὅτι προϋπόθεση γιὰ τὴν ἡσυχία τοῦ τουρκικοῦ κράτους ἦταν νὰ κρατηθῇ ὁ λαὸς σὲ ἄγνοια, ζήτησε ἀπὸ τὸν πρέσβη τῆς Αὐστρίας στὴν Κωνσταντινούπολη Herbert τὴν ἀμεση ἀπαγόρευση τῆς ἐφημερίδας καὶ κάθε παρόμοιου ἐντύπου. Τὸ αὐστριακὸ κράτος δὲν ἔδειξε διάθεση γιὰ κάτι τέτοιο καὶ ὁ Μέγας Βεζύρης ζήτησε τὴν βοήθεια τοῦ Herbert, ὡς προσωπικὴ χάρη. Στὴν ἐπίσημη αὐστριακὴ ἀλληλογραφία καταγράφονται τὰ ἐπιχειρήματά του γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Μεγάλου Βεζύρη. Θεωροῦσε πῶς δὲν ὑπῆρχε εἰσροὴ ξένου νομίσματος ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ τῆς ἐφημερίδας καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ διαταραχθοῦν οἱ ἀγαθὲς σχέσεις μὲ τὸ Μεγαλὸ Βεζύρη. Ὅσο γιὰ τὸ νόμο περὶ ἐλευθεροτυπίας (11/6/1781 ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ) δὲν μπορούσε νὰ ἀποτελέσῃ ἐμπόδιο, καθὼς κάθε νόμος ἔχει τὶς ἐξαιρέσεις του.

Στὴν οὐσία δὲν ἀποτελοῦσε ὁ νόμος ἐμπόδιο ἀλλὰ τὰ ὀφέλη τῶν αὐστριακῶν ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ τῆς ἐφημερίδας. Ἡ ὑπαρξὴ ἐλληνικῆς ἐφημερίδας στὴν Βιέννη ἀποτελοῦσε ἀνάχωμα στὰ σχέδια τῶν Ρώσων, γιὰ νὰ ἐλέγξουν τὸ ἐλληνικὸ ἐμπόριο. Πέρα ἀπ' τὴν εἰσροὴ ξένου νομί-

σματος μιὰ ἐφημερίδα ἀποτελοῦσε τὴν ζωντανὴ ἀπόδειξη τῆς ἐλληνικῆς βιβλιοδετικῆς δουλειᾶς, ποὺ γινόταν στὴν Βιέννη. Στοιχεῖα ἱκανὰ ἔναντι τῆς Βενετίας ἀλλὰ καὶ τῆς τάσης τῶν Ρώσων νὰ κηδεμονεύσουν τὸ ἐλληνικὸ ἐμπόριο. Ἡ ἐφημερίδα ἀποτελοῦσε βοηθὸ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων μὲ τὶς ἐμπορικῆς εἰδήσεις καὶ μάλιστα στὴ γλῶσσα τους. Ἐπίσης ἓνα τέτοιο ἐγχείρημα ἐβρίσκει ἐρείσματα στὸν βαλκανικὸ πληθυσμὸ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Προσπαθώντας οἱ αὐστριακοὶ νὰ θροῦν μιὰ νέα λύση, πρότειναν τὴν προσωρινὴ παύση τῆς ἐφημερίδας καὶ νὰ δοθοῦν εἰδικῆς ἐντολὲς στὴν λογοκρισία⁽³⁾ νὰ εἶναι προσεχτικὴ σὲ θέματα ποὺ ἀφοροῦν στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Ὅμως ὁ Herbert ἦταν ἀποφασισμένος νὰ κερδίσει τὴν ὑπόθεση: «*Ἀλήθεια, μπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι κανένας Μέγας Βεζύρης δὲν εὐνόησε περισσότερο τὰ συμφέροντά μας ὅσο αὐτός...*», γράφει. Τελικὰ ἐπετεύχθη παρὰ τὶς διαμαρτυρίες καὶ τοῦ Γ. Βεντότη ἡ ὀριστικὴ παύση τῆς πρώτης ἐλληνικῆς ἐφημερίδας. Ἐδῶ βρίσκεται ἓνα ἀκόμα ἐπιχείρημα γιὰ νὰ δοθῇ τὸ 1790 στὸ Γ. Βεντότη τὸ προνόμιο τοῦ τυπογράφου. Τὸ 1789 ἐγκρίθηκε ἡ αἴτηση τοῦ Δημ. Θεοχαρίδη «*πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδος εἰς τὸ ἐλληνικὸν ἰδιῶμα*». Ἡ ἐφημερίδα θὰ κυκλοφοροῦσε κάθε Τρίτῃ καὶ Παρασκευή. Τὶς μέρες αὐτές, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τοῦ Γ. Βεντότη, θὰ κυκλοφοροῦν ὅλες οἱ ἐλληνικῆς ἐφημερίδες, ποὺ θὰ ἐκδοθοῦν στὴν παροικία. Ἡ πείρα εἶχε διδάξει, πὼς ἐμπόδιο στὴν ἔκδοση μιᾶς ἐφημερίδας ἦταν τὰ τυπογραφικὰ καὶ τὰ ταχυδρομικὰ ἔξοδα, ποὺ ἀντιμετωπίζονταν μόνο μὲ τακτικούς συνδρομητές. Στὴν ἀναγγελία τῆς ἐφημερίδος ὁ Δημ. Θεοχαρίδης ἀναφέρει ὡς προϋπόθεση τῆς ἔκδοσης τοὺς συνδρομητές. Ἡ ἐφημερίδα δὲν ἐκδόθηκε τελικὰ. Ὑποθέτουμε, χωρὶς νὰ ξέρουμε κἂν τὴν αἰτία, πὼς ἦταν καὶ ἡ ἔλλειψη συνδρομητῶν.

Τὸν ἐπόμενο χρόνο (1790) ἐγίνε δεκτὴ ἡ αἴτηση τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τὴ Σιάτιστα, τῶν ἀδελφῶν Μαρκιδῶν-Πούλιου (Πούμπλιος, Γεώργιος). Τὴν αἴτηση ἐκ μέρους τους εἶχε κάνει ὁ Πούμπλιος, ἐνῶ τὸν προηγούμενο χρόνο (1789) εἶχε ἀπορριφθῇ ἡ αἴτηση τοῦ Γεωργίου. Ἡ ἀποφυγὴ ἀντιδράσεων ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἡ οἰκονομικὴ στήριξη ἦταν ὅ,τι χρειαζόταν μιὰ ἐφημερίδα τέτοιου εἶδους γιὰ νὰ μακροημερεύσει. Στὴν αἴτησή του ὁ Πούμπλιος φανέρωσε τὴν πρόθεσή του νὰ μὴν προκαλέσει τὶς ἀντιδράσεις τῶν Τούρκων: «*Διὰ νὰ ἀποφευχθῇ κάθε αἰτία σκανδάλου, ἡνύρεθῃ εὐλογον νὰ γίνῃ ἡ ἐφημερίς καὶ διὰ τοὺς ὅπου εἰς τὴν τῶν Ὀθωμανῶν ἐπικράτειαν εὐρισκομένους, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ κεφάλαιον περὶ τῶν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη συμβαινόντων θέλει ἀποσιωπηθῇ, ὥσάν ἐκεῖνα αὐτοῖς γνωστὰ εἶναι καὶ οὕτως πᾶσα προσοχὴ δὲν θέλει λείψῃ, τὸ νὰ ἀποφευχθῇ κάθε αἴτηση σκανδαλοποιίας*». Ἡ ἔγκριση τῆς εἰδικῆς ἔκδοσης γιὰ τὴν Τουρκία ἔδινε στοὺς ἐκδότες τὸ ἄτυπο δικαίωμα νὰ τυπῶνουν καὶ παράνομη ἐφημερίδα γιὰ τὰ μέρη τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ προηγούμενες ἀπόπειρες ἔδειξαν, ὅτι βιώσιμη ἐφημερίδα ἦταν ἐκείνη ποὺ εἶχε τὴν οἰκονομικὴ δυνατότητα νὰ ἀποδεσμεύῃ τὰ οἰκονομικὰ τῆς προβλήματα ἀπὸ τὶς συνδρομές. Πρὸς ἐξεύρεση οἱ ἀδελφοὶ Μαρκίδαι-Πούλιου ἐξέδιδαν ἐν Βιέννῃ ἐλληνικὰ βιβλία καὶ τὴ σερβικὴ ἐφημερίδα «*Serbs Kija Noviny*» (1791-1792), ποὺ ἀπευθυνόταν στὴν πολυάριθμὴ κοινότητα τῶν σλαβοφώνων. Στὴν αἴτηση τοῦ 1790 ἀπερρίφθη ἓνα τέτοιο ἐγχείρημα «*... μαζὶ μὲ ἄλλην ξεχωριστὴν εἰς τὴν σκλαβονοσερβικὴν γλῶσσαν*», γιατί τὸ προνόμιο στὴν σερβικὴ γλῶσσα, κατ' ἀποκλειστικότητα, εἶχε τὸ τυπογραφεῖο τοῦ Στέφανου Νοβάκοβιτς, πράκτορα τῆς οὐγγρικῆς ἀγγλικῆς καγκελλαρίας.

Ὡθηση στὰ σχέδιά τους ἡ ἄρτια ὑλικοτεχνικὴ ὑποδομὴ ποὺ τοὺς παρέχει ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Baumeister, καθὼς ὅτι ἀπὸ τὸ 1792 ὁ Baumeister προσκλήθηκε στὰ ἀνάκτορα ὡς παιδαγωγὸς τῶν πριγκίπων καὶ τοὺς παρέδωσε καθ' ὅλοκληρίαν τὸ τυπογραφεῖο. Τὴν ἴδια χρονιά, ἔχοντας ἴσως- κατὰ νοῦ τὸ πρόσωπο τοῦ Σ. Νοβάκοβιτς, ἔκαναν αἴτηση νὰ τοὺς παραχωρηθῇ τὸ ἀποκλειστικὸ προνόμιο ἔκδοσης ἐφημερίδας στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα. Ἡ προσπάθειά τους νὰ προστατέψουν τὴν ἐφημερίδα ἀπὸ ἀνταγωνισμοὺς ἀπέτυχε, ἀφοῦ ἀπερρίφθη ἡ αἴτησή τους.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΥΤΕΣΙ

ΑΚΡΙΒΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ

κατὰ τὸν παρόντα χρόνον

ΑΞΙΟΛΟΓΩΤΕΡΩΝ, ἢ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΩΝ

ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΩΝ

ΒΙΕΝΝΗ

1797.

Παρά Μαρκιδ. Πούλιου.

Ἡ «Ἐφημερίς» τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τῆ Σιάτιστα ἀδελφῶν Μαρκιδῶν - Πούλιου. Ἡ παύση τῆς ἐφημερίδας τὸ 1797 σχετίζεται ἀμεσα μὲ τὴ σύλληψη τοῦ Ρήγα Φεραίου.

Τὸ πρῶτο φύλλο μὲ λογότυπο «Ἐφημερίς» κυκλοφόρησε στὶς 30 Δεκεμβρίου 1790, τὶς καθημερινές μέρες Τρίτη καὶ Παρασκευή. Ἡ προμετωπίδα τῆς ἐφημερίδας περιεῖχε τρία θέματα.

1. Μία γυναίκα καθισμένη σάν σὲ θρόνο, ἀπλώνει τὸ χέρι της σ' ἓνα παιδί σχεδὸν γυμνὸ ἀναγεννησιακὴ μορφή. Τὸ παιδί κρατᾷ στὰ χέρια του τὴν ἐφημερίδα (κεντρικὴ εἰκόνα).

2. Στὸ δεξι ἄκρο τῆς ἐπίτιτλο εἰκόνας ὑπάρχει κυψέλη γύρω ἀπ' τὴν ὁποία πετοῦν μέλισσες, ἐνῶ κάτω ἀπ' τὴν κυψέλη ρέει μέλι. Ἡ νοηματικὴ ἐρμηνεία ἀνάγει στὴν συνολικὴ ἐργασία τῶν μελισσῶν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα. Ἡ μέλισσα ὑπῆρξε τὸ ἔμβλημα τοῦ ἑλληνικοῦ τυπογραφείου τῆς Βενετίας, τοῦ Ἡπειρώτη Νικολάου Γλυκέως⁽⁴⁾.

3. Στὸ ἀριστερὸ ἄκρο, πίσω ἀπὸ δύο θουνά, ἀνατέλλει ὁ ἥλιος. Ἡ εἰκόνα μᾶς παραπέμπει στὸ ἐξώφυλλο τοῦ ἀναγνωστικοῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου «Τὸ ἀλφαριθτὰρ μὲ τὸν ἥλιο». Στὶς ἀκτίνες του πετᾷ μιὰ ἄλλη γυναίκα, ἡ Φήμη⁽⁵⁾, κρατώντας σὲ κάθε χέρι μιὰ σάλπιγγα. Σ' ὅλο τὸ τοπίο κυριαρχεῖ ἡ φύση. Ἡ γνώση τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι στοιχεῖο τοῦ Διαφωτισμοῦ.

Ἡ προμετωπίδα δριῖθι ἀλληγοριῶν. Ἡ ἀλληγορία, ἡ προσποιητὴ οὐδετερότητα, ἡ ἀδιαφορία, ὁ ἐντεχνος τονισμὸς ὠρισμένων λέξεων μαζὶ μὲ τὴν ἱκανότητα τῶν ἀναγνωστῶν νὰ κατανοοῦν, ἦταν «τὰ ὅπλα» τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων τῆς Βιέννης κατὰ τῆς λογοκρισίας. Ἀπὸ τὸ δεῦτερο ἔτος τῆς κυκλοφορίας ὑπῆρχαν καὶ ἄλλες ἐπίτιτλες εἰκόνας γύρω ἀπ' τὸ λογότυπο τῆς ἐφημερίδας: ὁ Ἑρμῆς δεξιᾷ, ἡ Ἀθηνᾶ ἀριστερᾷ καὶ ἐπάνω ἡ Φήμη. Στὴν εἰδηση τοῦ ἀναγγελε τὴν ἔκδοσή τῆς ἐφημερίδας περιγράφονταν τὰ θέματα, ποὺ θὰ ἀπασχολοῦσαν τὴν ὕλη της: «*μιὰ καθημερινὴ ἱστορικὴ διήγησις πραγμάτων, ὅχι μόνον παρόντων ἀλλὰ καὶ πεπερασμένων καὶ μελλόντων, ἥτις καὶ ἐφημερίς θέλει ὀνομασθῇ, τῆς ὁποίας ἡ διήγησις θέλει εἶναι μίαν ἐκλογὴν ἀξιοδιηγήτων πραγμάτων ὅχι μόνον πολεμικῶν, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶν καὶ μάλιστα οἰκονομικῶν, τουτέστι ἐκείνων ὅπου πότε μὲν εἰς τούτην πότε δὲ εἰς τὴν ἄλλην ἐπαρχίαν ἢ εἰς ἄλλην δεσποτεῖαν καὶ τόπον τῆς Εὐρώπης ἢ καὶ ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου συμβαίνει*». Τοῦτο τὸ θεματικὸ περίγραμμα θὰ εἶναι ἡ βάση ποὺ θὰ κινηθοῦν καὶ οἱ μεταγενέστερες ἑλληνικὲς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικά. Ὁ ἑλληνικὸς τύπος τῆς Βιέννης, τοῦ Παρισιοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ «Ἴρις» τοῦ Λονδίνου ποὺ ἔμεινε στὴν ἐξαγγελία, εἶχαν στόχο νὰ ἐκδώσουν ἐφημερίδα ἐμπορικὴ, φιλολογικὴ, πολιτικὴ. Ἡ ἐμπορικὴ αἰτία ἦταν λόγος ἐγκρίσεως ἐφημερίδας, ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες ἔμποροι, σημαντικὸς οἰκονομικὸς παράγοντας, ἤθελαν μιὰ ἑλληνικὴ ἐφημερίδα, νὰ τοὺς πληροφορῇ γιὰ ἐμπορικὰ θέματα. Μὲ ἐπικάλυμμα τὴν φιλολογικὴ ἐφημερίδα ἐπεδίωκαν τὶς ἀναφορὲς τῶν Ἑλλήνων στὸ παρελθὸν καὶ νὰ ἀφυπνίσουν τὴν συνείδηση τῶν δεσμῶν μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἡ ἐπιστροφή στὴν ἀρχαιότητα ἦταν χαρακτηριστικὸ τοῦ διαφωτισμοῦ. Οἱ κατοπινὲς περιοδικὲς ἐφημερίδες πῆραν ὀνόματα ἀπὸ τὸ δωδεκάθεο ἢ τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Ἐδῶ ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ «Ἐφημερίς» τῶν Μαρκιδῶν-Πούλιου ὑπῆρξε κληροδότις τοῦ ἐντύπου τύπου, καθὼς ἀπὸ τὶς προμετωπίδες της πῆραν τὴν ὀνομασίαν τους τὰ μεταγενέστερα περιοδικά. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν πολιτικὴ φύση τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων μίαν μέση λύση ὑπῆρξαν τὰ μεταφρασμένα πολιτικὰ ἄρθρα ἀπ' τὶς ἤδη λογοκριμένους διεννέζικες ἐφημερίδες. Μετὰ τὴν ἀπαγόρευση τῆς ἐφημερίδας τῶν Μαρκιδῶν-Πούλιου καὶ τὶς σχέσεις τους μὲ τὸ Ρῆγα Φεραῖο, τὸ αὐστριακὸ κράτος ἔγινε ἀρνητικὸ. Ἡ ἐφημερίς «Εἰδήσεις ἀπὸ τὰ Ἀνατολικά Μέρη» ἀντικατέστησε τὴ φράση «πολιτικὲς εἰδήσεις» μὲ τὴ φράση «ἱστορικὲς εἰδήσεις», ποὺ ὅμως τῆς ἔδινε πολιτικὴ σημασία. Γρήγορα τὸ πνεῦμα τῆς ἐφημερίδας τῶν Μαρκιδῶν-Πούλιου συντάχθηκε μὲ τὶς ἀρχὲς τοῦ Διαφωτισμοῦ. Μάρτυρες, ἡ συνεργασία τῶν ἐκδοτῶν μὲ τὸ Ρῆγα, ἡ ἐνταξί τους στὶς μυστικὲς ὑπηρεσίες τοῦ ὑπουργείου ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, ἡ προπαγάνδισις τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης στὶς παρίστριες ἡγεμονίες καὶ ἡ τύπωση τοῦ ἐπαναστατικοῦ ὕλικου τοῦ Ρήγα στὸ τυπογραφεῖο τους. Ἡ ὕλη τῆς ἐφημερίδας περιστράφηκε γύρω ἀπὸ τὴ γαλλικὴ ἐπανάσταση, τὸν Ἑλληνισμὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀναφορὲς σὲ φυσικὰ φαινόμενα, σὲ θέματα ποὺ ἀφω-

Ἡ προμετωπίδα με τὴν ὀπλοία κυκλοφόρησε ἡ «Ἐφημερίς» στὶς 30 Δεκεμβρίου 1790.

ροῦσαν στους εμπόρους, σ' ἀγγελίες καὶ κριτικές διδλίων κ.ἄ. Ἐρθρα δανειζόταν, χωρὶς νὰ τὸ ἀναφέρει, ἀπὸ διεννέζικες ἐφημερίδες. Ἡ «Ἐφημερίς» ὑπῆρξε πόλος ἑλξης. Ἔνας καφεπώλης... τὴν πρόσθεσε στὴ διαφήμισή του: «Ὁ Ἰωάννης Dukati, καφεπώλης... ἀνακοινώνει εἰς τὸ ἀξιότιμον κοινόν, ὅτι θέτει εἰς τὴ διάθεσή του πρὸς πᾶσαν ἄνεσιν... εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον διὰ κάπνισμα, διὰ μυλλιάροδο μὲ τὴν ὥρα ἢ μὲ τὴν παρτίδα, ἐπίσης εἰς τὸ βάθος δωμάτων διὰ χαρτοπαίχνιον καὶ ἐπὶ πλέον τὴν ἑλληνικὴν ἐφημερίδα».

Ἡ «ἐφημερίς» ἐνώχλησε παρόλες τὶς προφυλάξεις τοὺς Τούρκους, πού μὲ τὰ συνηθισμένα ἐπιχειρήματα ζήτησαν τὴ διακοπὴ τῆς κυκλοφορίας τῆς. Ὁ φόβος μήπως ἡ ἀπαγόρευση τῆς «Ἐφημερίδος» ἔδινε ἀφορμὴ νὰ ἐκδοθῇ ἀνάλογη ἐφημερίδα στὴ Βιέννη ἢ ἄλλου, καθὼς ἐπίσης ἡ σκέψη ὅτι τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ μποροῦσε νὰ χειραγωγηθῇ μὲ τὴν ἀνάλογη λογοκρισία τῆς «Ἐφημερίδος», προδιδόματιζε τὸ αὐστριακὸ κράτος. Ὁ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης καὶ ὁ Herbert, πού κίνησαν τὸν ἀγῶνα γιὰ λογαριασμὸ τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἦταν ἐνήμεροι τῶν διαθέσεων τῶν Αὐστριακῶν, γι' αὐτὸ ζητοῦσαν ὅχι τὴν παύση τῆς «Ἐφημερίδος», ἀλλὰ νὰ μὴν εἰσάγονται τὰ φύλλα τῆς μέσῳ τοῦ ταχυδρομείου τῆς Βιέννης στὴν Ὁθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο πέτυχαν. Τὸ μέτρο ἐλάττωσε τοὺς συνδρομητές, ὅμως ἡ «Ἐφημερίς» ἔφτανε μ' ἄλλους τρόπους στὰ ὀθωμανικὰ μέρη. Ἡ πορεία τῆς «Ἐφημερίδος» παρὰ τὶς ἀντιξοότητες ἦταν ἱκανοποιητικὴ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν τῆς ἱκανός. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ πρόταση τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν στοὺς ἐκδότες, νὰ λειτουργήσῃ δίκτυο ἀπὸ τοὺς συνδρομητές, πού θὰ διέδιδαν τὶς ἰδέες τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης. Ἡ «Ἐφημερίς» μετὰ ἀπὸ ἐπτὰ χρόνια ἐπιτυχοῦς κυκλοφορίας ἀναγκάστηκε νὰ κλείσῃ (1797). Αἰτία ἡ σύλληψη τοῦ Ρήγα καὶ τὸ ὅτι στὸ τυπογραφεῖο τῶν ἀδελφῶν Μαρκιδῶν - Πούλιου τυπωνόταν τὸ παράνομο ὑλικὸ τοῦ Ρήγα. Ὁ Γεώργιος Πούλιος ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ στὴν Αὐστρία, ἐνῶ ὁ Πούμπλιος προπαγάνδιζε τὶς ἰδέες τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης στὶς παρίστριες περιοχές. Οἱ ἀδελφοὶ Μαρκίδαι - Πούλιου ἐξωρίστηκαν. Δὲν εἶχαν τὴν τύχη τοῦ Ρήγα καὶ τῶν συντρόφων του, γιατί ἦταν Αὐστριακοὶ ὑπήκοοι. Ἔτσι ἐκλείσε ὁ πρῶτος κύκλος τοῦ ἐντυπου τύπου στὴν ἑλληνικὴ παροικία τῆς Βιέννης. Τόσο ὁ Βενδότης ὅσο καὶ οἱ ἀδελφοὶ Μαρκίδαι - Πούλιου ὑπῆρξαν συνεργάτες τοῦ Ρήγα, καὶ αὐτὸ ἐπιτρέπει νὰ θεωρήσουμε τὶς δύο αὐτὲς ἐφημερίδες – στὸ μέτρο πού ἐπέτρεπε ἡ λογοκρισία τοῦ αὐστριακοῦ κράτους – ἰδεολογικά του ἐντυπα, πού παύθηκαν μὲ τὴν ἀποτυχία τῶν πολιτικῶν καὶ ἐπαναστατικῶν σχεδίων τοῦ Ρήγα.

Βιβλιογραφία

1. Αἰκατερίνη Κουμαριανοῦ, «Ὁ Ἑλληνικὸς Προεπαναστατικὸς Τύπος», Ἰδρυμα Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, 1995.
2. Γεώργιος Λάιος, «Οἱ ἀδελφοὶ Μαρκίδες - Πούλιου, ὁ Γεώργιος Θεοχάρης καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ρήγα», Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας, τόμος 12, 1957.
3. Γεώργιος Λάιος, «Ὁ Ἑλληνικὸς Τύπος τῆς Βιέννης», Ἀθήνα, 1961.
4. Γεώργιος Λάιος, «Ὁ Γεώργιος Βενδότης ὁ Ζακύνθιος καὶ ἡ πρώτη ἑλληνικὴ ἐφημερίδα», Ἐπιθεώρηση Τέχνης, τεύχος 12, Αὐγούστος 1955.
5. Πολυχρόνης Ἐνεπεκίδης, «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν συντρόφων τοῦ Ρήγα», Θεσσαλικά Χρονικά, τόμος 6, Ἀθήνα 1955, Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις ἱστορικῆς καὶ λαογραφικῆς ἐταιρείας τῶν Θεσσαλῶν.

Δημ. Γ. Παπαϊωάννου

[Ἀκολουθοῦν σὲ προσεχῇ τεύχη: Οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ «Εἰδήσεις ἀπὸ τὰ Ἀνατολικά Μέρη», «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος», «Ἑρμῆς ὁ Λόγιος», «Καλλιότης».]

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

MARTIN Π. ΝΙΛΣΟΝ, *Ἡ πίστη τῶν Ἑλλήνων*.

Κάποια στιγμή αισθάνεσαι μεγάλη απογοήτευση, όταν, αφού διαβάσης ένα βιβλίο για την αρχαία Ἑλλάδα, διαπιστώνεις, ότι ο συγγραφέας του έχει φιλτράρει τὰ γραφόμενά του, στ' αποστακτήρια τῶν θρησκευτικῶν του πεποιθήσεων. Πολὺ περισσότερο νοθεύεται ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός, όταν τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀναφέρεται στὴν ἑλληνικὴ θρησκεία, ὅπως αὐτὸ τοῦ Νίλσεν. Παρὰ τὴν ἐπίμοχθη προσπάθειά του καὶ τὴν ἐκτεταμένη παράθεσιν στοιχείων γιὰ τὴν «*πίστη τῶν Ἑλλήνων*», στὸ τέλος «δίνει μιὰ κλωταῖα καὶ χύνει τὸ γάλα». Καὶ θλίβεσαι πολὺ περισσότερο γιὰ τὸν συγγραφέα, «καθιερωμένο» ὡς κορυφαῖο ἐρευνητὴ τῆς ἀρχαιοελληνικῆς θρησκείας στὸν λήγοντα αἰῶνα, όταν διαστρέφει καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Γράφει στὴν 273 σελίδα τοῦ βιβλίου του: «*Ὁ πόλεμος τῆς εἰδωλολατρείας κατὰ τῆς προόδου τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔγινε σὲ δύο μέτωπα ἀπὸ δύο πολὺ διαφορετικὰς τάξεις*». Δὲν νομίζω, ὅτι χρειάζεται ἄλλο παράδειγμα, γιὰ νὰ κατανοήσῃ ἓνας ἀναγνώστης τὸν τρόπο πὺ σκέπτονται καὶ γράφουν ξένοι (μὰ καὶ Ἕλληνες) καθηγητὲς γιὰ τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμό. Γι' αὐτὸ χρειάζεται νὰ ξεφυλλίζουμε λίγο κάθε νεώτερο βιβλίο, πὺ θέλουμε ν' ἀγοράσουμε καὶ πὺ ἀναφέρεται στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ἀκόμη καὶ τὰ θεωρούμενα ὡς «κλασσικά». Πρέπει νὰ ξέρουμε τὴν διεθνῶς καθιερωμένη σήμερα τακτικὴ στὸ χῶρο τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν, «Σὲ ἀγκαλιάζω, γιὰ νὰ σὲ πνίξω». Ἡ νὰ εἴμαστε προετοιμασμένοι, ὥστε νὰ κατορθώσουμε νὰ διαχωρίσουμε τὴν ἡρα ἀπὸ τὸ στάρι.

Ἀθανάσιος Κουκοδίτσας

«Ὁ Κύκλος τῆς Σελήνης» (Θέατρο)

Μία ἐνδιαφέρουσα θεατρικὴ δημιουργία παρουσιάζεται αὐτὴν τὴν περίοδο στὸ θέατρο «Ἑναστρον» τῆς Ἀθήνας. Πρόκειται γιὰ τὸ ἔργο «Ὁ κύκλος τῆς Σελήνης», τὸ ὁποῖο ἀνεβάξει ὁ γυναικεῖος θίασος «Οἱ Ἐπιγιγνώμενες» σὲ παραγωγή, σκηνοθεσία καὶ καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια τῆς Ἀθηνᾶς Καμπάκογλου.

Ἡ πρωτοτυπία τοῦ ἔργου δὲν ἔχει νὰ κάνῃ μὲ κάποια θεατρικὴ διασκευὴ μυθιστορήματος ἢ ἱστορικοῦ γεγονότος, ἀλλὰ στηρίζεται στὴ σύνθεση διαφόρων μορφῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Λόγου. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ἓνα ἀπάνθισμα ἀρχαίων κειμένων σὲ μετάφραση, ὅπως οἱ ὄρφικοι ὕμνοι στὴν Περσεφόνη, τὴν Ἀρτέμιδα καὶ τὴν Ἑκάτη, ἡ «Θεογονία», τὰ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι» τοῦ Ἡσιόδου, οἱ «Ἐκκλησιάζουσες» τοῦ Ἀριστοφάνη, οἱ «Βάκχες» καὶ οἱ «Τρωάδες» τοῦ Εὐριπίδη, ποίηση τοῦ Φι-

ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΑΝΩΛΙΔΟΥ, "Εννοιες καὶ Σύμβολα (Μουσική)

Μουσικό έργο πρωτόγνωρο σέ ποιότητα καὶ φαντασία. Ἡ Εὐγενία Μανωλίδου, ἐμποτισμένη μὲ γερή μουσική παιδεία, ταξιδεύει στοὺς αἰθέρες ἀκουμπώντας τις πρώτες στιγμές τοῦ γίγνεσθαι, τὰ πρωταρχικά στοιχεῖα τῆς φύσεως· ἀγγίζει τὴν συμπαντική ἀρμονία καὶ ὑμνεῖ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, σὲ μιὰ μουσική σύνθεση ποὺ δὲν ἔχει τίποτε νὰ ζηλέψη ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Κλασσικῶν.

Ἄν ἡ μουσική δύναται νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ –ὅπως βαθιὰ πίστευαν οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι–, νὰ τὴν μύσῃ στὴν ἀρμονία τοῦ Σύμπαντος, ἢ ἐν λόγῳ καλλιτέχνητα σίγουρα ξέρεῖ νὰ τὸ πετυχαίῃ. Ὁλόκληρο τὸ ἔργο στὸ ἐπίπεδο τοῦ συμβολισμοῦ, θὰ λέγαμε ὅτι εἶναι μιὰ ἔκφραση ἀπολλώνια, μιὰ ψῆδὴ στὴ γνώση, στὴ σύνεση καὶ στὴν ἀρμονία.

Ἐκεῖνο ποὺ δείχνει ὥστόσο νὰ παραμελῇ ἐν γένει –ὅπως καὶ ὁλόκληρη ἡ κλασσικὴ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ– εἶναι ἡ διονυσιακὴ πλευρὰ τῆς ζωῆς, οἱ ὀρμέφυτες δυνάμεις τῆς διαίωσισης καὶ τῆς γονιμότητος, ὅπως αὐτὲς ξεπηδοῦν μέσα ἀπ' τις κραυγὲς τῶν νυμφῶν στὸ ξέσαλο ἐρωτικὸ κυνήγι τοῦ Πανός, ἀπ' τις κραυγὲς τῶν μαινάδων ἢ ἀπ' τις ψυχὲς τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων, στοιχεῖα ποὺ παρ' ὅλη τὴν μεγαλωσύνη τῆς δυτικῆς κλασσικῆς μουσικῆς παράδοσης, ἔρχονται νὰ ἀναιρέσουν τὴν ἀντικειμενικὴ γνώση καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τους νὰ γεννᾶται ἡ δυστυχία στὸ σύγχρονο κόσμο.

Τὸ ἔργο αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ λαμπρὴ ἐξαίρεση μέσα στὴ σύγχρονη μουσικὴ θαρραλότητα, ἐτέλεσε ἡ Συμφωνικὴ Ὁρχήστρα τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ τὴ διεύθυνση τῆς ἰδίας τῆς δημοσιογού.

Παν. Α. Κουβαλάκης

λοδήμον καὶ τῆς Σαλφούς, ὁ «Φαίδων» τοῦ Πλάτωνος καὶ οἱ «Υποθήκαι τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν» τοῦ Σωσιάδου. Ὅλα τὰ παραπάνω ἀποδίδονται «σενναριακά» μὲ κεντρικὸ ἰδεολογικὸ ἄξονα τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀντίληψη περὶ κόσμον καὶ πραγματικότητας. Μέσα ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς γραμματείας ὁ χορὸς τῶν 9 γυναικῶν διώνει καὶ διδάσκει τὴ στάση ἀπέναντι στὸν κύκλο καὶ τίς διακυμάνσεις τῆς ζωῆς.

Ἡ παράσταση, δομημένη κατὰ τὰ ἀρχαῖα πρότυπα, μὲ στάσιμα καὶ χορικά, περιλαμβάνει μουσικὴ ἀρχαία («Βακχικὸ»), παραδοσιακὴ δημοτικὴ («Νυφιάτικο Λέσβου», «Νανούρισμα Μακεδονίτικο» κ.ἄ.) ἀλλὰ καὶ μεταγενέστερες συνθέσεις καὶ φυσικὰ χορό. Τὸ στίγμα τῆς θεατρικῆς αὐτῆς πρωτοβουλίας δίνει ἡ ἴδια ἡ δραματονοργὸς καὶ κύρια συντελεστρία τῆς προσπάθειας κ. Ἀθηνᾶ Καμπάκογλου, λέγοντας χαρακτηριστικά:

«Στόχος μας εἶναι νὰ ἀνιχνεύσουμε καὶ νὰ παρουσιάσουμε μὲ θεα-

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ «ΗΛΙΟΣ», Ὡς Ἀδα Σαμουήλ

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ πληροφόρηση ποῦ, παρέχει ὁ κ. Ὀδυσσεὺς Πατεράκης (ἐπιστολὴ τοῦ στὸν «Δαυλό», τ. 214, σ. 13461) σχετικῶς μετὰ τὸν Ὡς Ἀδα Σαμουήλ, ἡγεμόνα τῆς Μεσαιωνικῆς Δύσεως (11ος αἰὼν μ.Χ.), ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ φαινόμενο ἀντίστασης στὴ νέα θρησκεία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀνάλογο μετὰ ἐκεῖνο τοῦ Ἰουλιανοῦ (4ος αἰὼν μ.Χ.). Χρήσιμη ἡ ἐνημέρωση, ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ «Νεώτερον Ἑγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν» τοῦ «Ἡλίου», λήμμα «Ὡς Ἀδα Σαμουήλ», ὅμως κάποια εὐαίσθητα σημεῖα χρειάζεται νὰ διευκρινιστοῦν.

Ἀφ' ἐνὸς ὑποστηρίζεται, ὅτι ὁ Ὡς Ἀδα «μολονότι ἀρχικῶς, ὅπως καὶ ὁ Ἰουλιανὸς τοῦ Βυζαντίου, ὑπῆρξε χριστιανός». Ὁ Ὡς Ἀδα ἴσως νὰ ὑπῆρξε, ὁ Ἰουλιανὸς ὅμως ὄχι. Διότι, ὡς τὰ ἔξι τοῦ ἔτη ἀνατράφηκε στὸ ἐλληνικὸ περιβάλλον τῆς μητέρας του, ἔλαβε ἐλληνικὴ ἀγωγή, ὁ παιδαγωγὸς του Μαρκδόσιος ἦταν ἐλληνολάτρης· ἔπειτα ὁ θεῖος του, ὁ ἐπίσκοπος Εὐσέβιος, δὲν ἦταν ξεκάθαρο ἄτομο μετὰ χριστιανικὴ συνείδηση· «καὶ ὁ ἀξιωματοῦχος θεῖος τοῦ Ἰουλιανὸς ἐπίσης ὑποκρινόταν. Ὁ ἴδιος ὁ μετέπειτα αὐτοκράτωρ ἀκόμη καὶ στὰ μοναστήρια, ὅπου διατελοῦσε ἐγκλειστος, τὰ μέγιστα ἐνδιαφερότανε γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γραμματεία καὶ ὄχι γιὰ τὶς Γραφές, ἐνῶ οἱ συγκρίσεις ποῦ διεξῆγε ὡς μελετὴ τῆς ἐκεῖ, τὸν ὠδήγησαν ἀργότερα στὴν συγγραφὴ τῆς πραγματείας «Κατὰ Γαλιλαίων».

Ἀφ' ἑτέρου, συνεχίζει τὸ «Λεξικόν»: «... μολονότι ὑπερήσπιζε τοὺς χριστιανούς πρὸ τῆς ἀνόδου τοῦ εἰς τὸν θρόνον, ἐκτίξε δὲ καὶ ἐκκλησίας, ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς στέψεώς του συνεμάχησε μετὰ τοὺς εἰδωλολάτρους...». Ὁ Ὡς Ἀδα ἴσως, ὁ Ἰουλιανὸς ὅμως ὄχι. Διότι ὁ φιλόσοφος αὐτοκράτωρ δὲν ὑπεστήριξε τοὺς Χριστιανούς οὔτε καλλιεργοῦσε ἰδιαίτερες σχέσεις μαζί τους. Αὐτὸ τὸ ἀπέδειξε καὶ στὴ Δύση, πρὶν νὰ ἀναδειχθῇ κοσμοκράτωρ, ποῦ ὡς Καῖσαρ καὶ διοικητὴς τῆς ἀκολουθήσε τὴν ὁδὸ τῶν ἰσορροπιῶν.

Οὕτε «διεξῆγε λυσσώδη πόλεμον κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν γένει» ὁ Ἰουλιανός

τρικὴ μορφή τὸν ἀέναο πολιτιστικὸ λῶρο, ποῦ συνδέει τὴν ἐλληνικὴ ἀρχαιότητα (κείμενα) μετὰ τὶς μεταγενέστερες ἐκφράσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (παραδοσιακὴ μουσικὴ καὶ χορός). Ἡ ἰδέα αὕτη δὲν εἶναι καινούργια, ἀλλὰ τριγυρίζει τὴν σκέψη μας ἐδῶ καὶ πέντε χροῖνια. Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ αὐτὲς οἱ σκόρπιες καταγραφές γονιμοποιήθηκαν στὸ μαγευτικὸ τοπίο τῶν Δελφῶν καὶ ἔγιναν θεατρικὸ ἔργο μετὰ ἀρχή, μέση καὶ τέλος. » Τώρα, ὅσον ἀφορᾷ στὸ ὄνομα τοῦ θιάσου μας, βαφτιστήκαμε «Ἐπιγιγνώμενες», γιὰ τὸ ὅρος αὐτὸς περιγράφει μετὰ λακωνικὸ τρόπο τὴν ταυτότητα τῆς ομάδας μας. «Ἐπιγιγνώμενες» εἶναι αὐτὲς ποῦ κληρονόμησαν τὸ λαμπρὸ παρελθὸν καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀφυπνίσουν τὴν ἐσωτερικὴ τους μνήμη, ἀκολουθώντας τὶς προσταγὰς τοῦ κυττάρου τοῦ τόσο παλαιοῦ, τοῦ τόσο νέου».

Μάριος Μαρανέας

ὅπως ὁ Ἄβδ. Διότι στόχος τοῦ Ἰουλιανοῦ ἦταν ἡ ἐξάλειψη τῆς θρησκευτικῆς μισαλλοδοξίας καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς λατρευτικῆς ἀνοχῆς, μέσῳ τῆς ὀρθῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀνεξιθρησκείας τὴν ὁποία ἐθέσπισε, θέλοντας νὰ προστατεύσῃ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων λατρειῶν πληθυσμακὴ πλειοψηφία, τοὺς ρωμαϊκοὺς θεσμοὺς καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα ἀπὸ τὴν διαιότητα καὶ τὴν ἐπιθετικότητα τῶν Χριστιανῶν. Ἀκόμη καὶ στὴν Ἀντιόχεια, τὸ κέντρο τῆς πλουτοκρατίας, τοῦ ὑποκόσμου καὶ τοῦ χριστιανικοῦ κινήματος, ἐν μέσῳ τῆς ἀσιγᾶστου συνεργασίας αὐτῶν, ὅπου τὸ πρόσωπο τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἡ δυναμικὴ τῆς ἐπαναστάσεώς του ἀμφισβητήθηκαν καὶ λοιδορήθηκαν ἐντόνως, παρὰ τίς συστάσεις τῶν συμβούλων του, ὁ Ἰουλιανὸς δὲν τοὺς ἐδίωξε. Ἀναλόγως ἐπράξε καὶ ἀπέναντι στὴν Ἀλεξάνδρεια, παρὰ τίς συνεχεῖς ἐνδοχριστιανικὲς ἐριδές καὶ τίς μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἐγκληματικὲς ἐμπλοκές.

Προτίμησε τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη τῶν ἰσορροπιῶν, τὴν θεσμικὴ ρύθμιση καὶ τὸν νομοθετικὸ ἐλεγχὸ τῶν προβλημάτων τῆς ἐπικρατείας του, ὥστε ἀπερίσπαστος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν αὐξανόμενο ἐξωτερικὸ κίνδυνο τῆς περσικῆς ἀπειλῆς. Τὴν ἴδια τακτικὴ εἶχε ἤδη ἐπιτυχῶς ἀκολουθήσῃ στὴν Δύση ὡς Καίσαρ.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴν τοποθέτηση τοῦ ἰδίου τοῦ κ. Πατερᾶκη, ποὺ ἀποτελεῖ ἀξιοσημείωτη συλλογιστικὴ, μπορεῖ νὰ ἐνισχυθῇ. Συγκεκριμένα, λοιπόν, ὁ κ. Πατερᾶκης, μακριὰ ἀπὸ στεγανὰ καὶ προκαταλήψεις, ἀμφισβητεῖ «τὴν κατεστημένη ἀποψη τῆς δῆθεν οἰκιοθελοῦς προσχωρήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν στὸ ἰουδαιοχριστιανικὸ δόγμα». Καὶ συνεχίζει: «Ἡ Εὐρώπη ἀντιστάθηκε καὶ μάλιστα σὲ μία ἐποχὴ προχωρημένη, ποὺ πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴν ἀποδίδασιν (θρυλούμενη βεβαίως) τοῦ Παύλου στὴν Κρήτη, καὶ ὅταν ἤδη ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία εἶχε στὰ χέρια τῆς (ἢ στὰ πόδια τῆς καλύτερα) τὸ σύνολο τῶν κυδερνήσεων καὶ μάλιστα ἀπολυταρχικῶν». Πράγματι ἡ ἔρευνα ἐπιβεβαιώνει τὰ συμπεράσματα τοῦ συναναγνώστη. Ὁ Φαίδων Μαλιγκούδης στὸ διβλίο του «Ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ κόσμος τῶν Σλάβων» μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι «ἡ ἄσκηση τῆς ἐξουσίας στηρίζεται κυρίως στὴν ἱκανότητα τοῦ φορέα τῆς νὰ πείσῃ τοὺς ὑπηκόους του (κυρίως, βέβαια, ἐκείνους ποὺ ἀνήκουν στὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς κοινωνικῆς πυραμίδας), ὅτι τὸ προνόμιο αὐτὸ ἔχει δοθῇ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο σ' ἐκεῖνον ἀπὸ κάποια ὑπερβατικὴ δύναμη, “ἐκ τῶν ἄνω”. Μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ χαρακτηριστικοῦ αὐτοῦ, τῆς αὐσιότητας, τοῦ κύρους, συντελεῖται καὶ ἡ δεύτερη φάση στὴν ἱστορικὴ διαδικασία τῆς γένεσης τοῦ μεσαιωνικοῦ κράτους στὴ Βόρεια Εὐρώπη: ὁ μονάρχης καὶ ὁ «λαὸς του» (κυρίως βέβαια τὸ κοινωνικὸ στῶμα ἐκεῖνο ποὺ τὸν στηρίζει) ἀσπάζεται τὸν χριστιανισμό. Ὁ ἐκσυγχρονισμὸς, συνεπῶς, τῶν μεσαιωνικῶν κρατικῶν μορφωμάτων δὲν εἶναι ἀπότοκο ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων π.χ. μιᾶς ἱεραποστολῆς (ἃς θυμίζουμε ἐδῶ μερικὲς ἐπικαιρὲς ἀναφορές, οἱ ὁποῖες θέλουν τὸν «θάρβαρο» ἡγεμόνα τοῦ Κιέβου παθητικὸ δέκτη μιᾶς ἐκπολιτιστικῆς πρωτοβουλίας, ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Βυζάντιο), ἀλλὰ ἀποτελεῖ, κατὰ κύριο λόγο, τὴ συνέπεια μιᾶς ἐνδογενοῦς διεργασίας, ἡ ὁποία ἐκφράζεται μὲ μία πολιτικὴ ἐπιλογὴ τοῦ ἡγεμόνα. Μὲ τὴν ἐπιλογὴ αὐτὴ, τὸν ἐκχριστιανισμό, ὁ μονάρχης ἐδραιώνει τὴν αὐσιότητα, τὸ κύρος του, στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κράτους καὶ ταυτόχρονα ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς μέλος τῆς «οἰκογενείας τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων» τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης».

Τὸ προαναφερθὲν πολιτικὸ φαινόμενο προκαλεῖ «τὴν κατάφαση τοῦ ἱστορικοῦ. Ὁ τελευταῖος θὰ διαπιστώσῃ, ὅτι εἶναι κοινοὶ οἱ ἀντικειμενικοὶ παράγοντες, ποὺ ὑπαγορεύουν τὴ γένεση τοῦ μεσαιωνικοῦ κράτους μέσα στὶς τελευταῖες πέντε δεκαετίες τοῦ 10ου αἰ. στὸν εὐρύτερο αὐτὸν ὥρο τῆς Εὐρώπης. Ὁ σχεδὸν ταυτόχρονος ἐκχριστιανισμὸς τῆς Πολωνίας, Οὐγγαρίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας, καθὼς καὶ τῆς Ρωσίας ἀποτελεῖ τὸ τελικὸ στάδιο τῆς δημιουργίας τῶν μεσαιωνικῶν αὐτῶν κρατῶν τῆς

Ευρώπης».

Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ περάσῃ ἀσχολίαστῃ μία ἄλλη ἐποικοδομητικὴ τοποθέτησις. Ὁ κ. Σαράντος Πὰν στὸ εὖστοχο καὶ ρηξικέλευθο ἄρθρο τοῦ σχετικῶς μὲ τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα («Προπαγανδίζονται φωνητικὴ γραφὴ καὶ τὸ Λατινικὸ Ἀλφάβητο στὰ Α.Ε.Ι.», «Δαυλός», τ. 214, σ. 13503-10) μὲ τρόπο ὀρθὸ καὶ ἐξυπνο, βάσει ἐπιχειρηματολογίας στέκεται καὶ στὴν περὶ Ἰουλιανοῦ σχολικὴ διδασκαλία, ὅπου ζηλωτικά καὶ ἀνιστόρητα στοιχεῖα χριστιανικῆς προπαγάνδας ἀποτελοῦν διδακτέα ὕλη σὲ δάρος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν νέων γενεῶν, ποὺ συνεχίζουν νὰ δέχωνται μία παράδοση παραπληροφόρησης καὶ ἀποπροσανατολισμοῦ ἀκόμη καὶ σήμερα, ποὺ θεωρεῖται ὅτι οἱ θεοκρατικὲς ἀντιλήψεις ἔχουν ὑποχωρήσει καὶ ἀναθεωρηθῇ.

Ἐν κατακλείδι τονίζεται, πὼς εἴτε ἀρέσει εἴτε ὄχι ὁ Ἰουλιανός, παρ' ὅλη τὴν παραφιλολογία καὶ τὴν διαστρέβλωση γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ, ἔχει καταξιωθῇ ὡς σύμβολο ἐλευθεροφροσύνης καὶ ἐλληνοφροσύνης καὶ ὡς πρότυπο ἀντιστάσεως κατὰ τῆς θεοκρατίας καὶ τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ.

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ, «Ἱστορία καὶ Πολιτισμὸς τῆς Ἐπαρχίας Δομοκοῦ»

Πάντα εἶχα θετικὴ γνώμη γιὰ ὅλες τὶς προσπάθειες, ποὺ γίνονται γιὰ τὴν ἀνάδειξιν τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς τόπου. Ὅσο καὶ νὰ φαντάζουν τέτοιες προσπάθειες, ὅτι εἶναι περιορισμένοι ἐνδιαφέροντος, αὐτὸ δὲν ἀληθεύει. Πέτρα τὴν πέτρα κτίζεις ἓνα σπίτι. Καμμία γενικὴ ἱστορία ἐνὸς ἔθνους δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γραφῇ, χωρὶς νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐπιμέρους ἱστορίες τῶν διαφόρων τόπων, ὅπου κατοικεῖ τὸ ἔθνος αὐτό. Ἔτσι τοπικὰ συνέδρια ἢ ἐκδόσεις ποὺ ἀναφέρονται στὴν τοπικὴ ἱστορία ἢ πολιτισμὸ, ἔχουν ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον.

Ὁ μόνος κίνδυνος ποὺ ὑπάρχει στὴν διοργάνωσιν τέτοιων συνεδρίων εἶναι, μέσα στὴν πληθώρα τῶν θεμάτων καὶ τὸ χρονικὸ εὖρος τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων, νὰ ἀναλωθοῦν σ' ἓνα πολυθεματικὸ λαβύρινθο, χωρὶς νὰ ἐξαντλοῦν (ὅσο αὐτὸ εἶναι δυνατόν στὴν περιορισμένη διάρκειά τους) ἓνα θέμα, κάτι ποὺ ἀποτελεῖ τὴν οὐσιαστικώτερη προσφορά. Τὸν κίνδυνο αὐτὸ δὲν διέφυγε τὸ ἐν λόγω συνέδριο. Ὅμως ἡ ἀπειρία τῶν διοργανωτῶν (ἦταν τὸ πρῶτο συνέδριο) μᾶς δίνει βάσιμες ἐλπίδες, ὅτι στὸ μέλλον θ' ἀποφευχθοῦν τέτοιοι σκόπελοι. Θέματα, ὅπως αὐτὰ ποὺ ἐθίγησαν γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Δομοκοῦ ἀπὸ τὸ 1832-1881 ἢ τοῦ πολέμου τοῦ 1897 ἢ ἄλλα θέματα γιὰ τὴν προϊστορία τῆς περιοχῆς καὶ τὶς ἀρχαιολογικὲς ἐρευνες, πρέπει ν' ἀποτελέσουν, τὸ καθένα ξεχωριστά, θέματα ἐνὸς συνεδρίου καὶ ἀπαρχὴ μεγαλύτερης ἐρευνας. Χωρὶς νὰ ὑποτιμᾶται ἡ ἀξιέπαινη καθ' ὅλα προσπάθεια τῶν διοργανωτῶν, ἐλπίζουμε σὲ συνέχεια καὶ δελτίωση τῶν προσπαθειῶν τους.

Ἀθανάσιος Κουκοβίστας

Οἱ τιμὲς τοῦ «Δ» (ἀντιτύπου, τόμου, συνδρομῶν ἐσωτερικοῦ, ἐξωτερικοῦ, φοιτητῶν κ.λπ.) θὰ παραμείνουν σταθερὲς καὶ τὸ 2000, ὅπως εἶχαν κατὰ τὴν διετίαν 1998-1999.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΟΓΔΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΗ' ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ» (Τεύχη 205-216, σελίδες 12815-13710)

ΑΘΑΝΑΣ, ΚΩΝ-ΝΟΣ: Πώς φαίνεται ή «πυραμίδα του Ταύγετον» από διάφορες πλειυρές (έπιστ.).....	12899
ΑΘΗΝΑΙΟΣ, ΚΙΜΩΝ: Τό υγρόν πυρ γνώριζαν οί Έλληνες από τόν ε' αιώνα π.Χ. (έπιστ.)	13618
ΑΘΜΟΝΕΥΣ, ΔΙΟΔΩΡΟΣ: Άλη Πασάς: ή άλλη ὄψη και οί ένστάσεις άναγνωστών (έπιστ.)	12900
Μία περίεργη μονογραφία του Άγγλου ναυάρχου Κόχραν (έπιστ.).....	13618
ΑΙΣΑ: Τό Χόλυγουντ και ή Έλλάδα – Η έλληνική αντίληψη περί θρησκείας – Αρχαιοτήτες και τέχνη – Η έλληνική έπιστήμη στην έξορία – Δεοντολογία δημοσιογράφου	12833
– Έκπληκτικό – Χωρίς σχόλια – Η όριστική, ή ύποτακτική και ό ΟΤΕ – Στο ναό του τζόγου. – Η Άμυνα της Ρωμοσύνης – Έλληνοτερατογενέσεις	12909
«Υπόθετο» ή «ύπόθετο»: – Τά έρασμικά των Ρώσων – Πτωχοί και πλούσιοι τῷ πνεύματι – Ένοποίηση παραδείσων – Σημιτική εύρωπαϊκή ύφαντουργία	12987
– Αφύπνιση Όμογενείας, Έεροί αΐτοεννοχισμοί, Η έκδίκηση τής δασείας, Άρχαιο- λάγνοι, – Ές μηδέν φέρειν	13101
– Η ύπόμνηση – Ακριδή μου Μόνικα – «Όταν τά «παιδιά» υπερβαίνουν τόν «μπαμπά». Προαιώνια λείψανα ζωής – Ρωμύλος ό Έρχάς. – «Διόλου δέν πέθαναν»	13163
Τό «ιέρό διδίο» του... Έλληνισμού – Ίωσηφ, Μαρόνι(χαΐ)ος Όλμπραιτ, Κοέν, κ.λπ. – Αυτόχειρες τής άθθονίας – Βιάγκρα και δόμβες – Γλαύκα Άθήναζε – Άλδανικές ύποθήκες. – «Συγκατοίκηση» άφορίσαντος και άφωρισμένου	13225
'Ο «είδωλοκτόνος» – «Τούρκοι χωρίς μουστάκια», – Θησαυροί σέ άποθήκη – Ένα «γιώτα» – Ποδόσφαιρο και Έκκλησία	13309
Ποιός έθαψε τόν Έλληνικό Πολιτισμό; Μονόλογοι μπουρδολογίας. – «Ό Θεός έν Δελφοίς... σημαίνει» – Ό φόδος τού θανάτου. – Έκσυγχρονιστικοί άφορισμοί – Σκύλος διδλιοφάγος	13389
– Μετά από 14 χρόνια – Άγώνας δουλείας – Πόσο θ' άντέξη ή μισαλλοδοξία; – Γνώση ή «όπιον»; – Ό Ζεύς στην Άργεντινή – «Άντιευρωπαϊός»	13465
– Τρικινμία έν κρανίω ή άλλοθι; Φιλοσοφία άντι ψυχανάλυσεως. – Γελοιογραφία χωρίς σχόλια. – Οί άνασκαφές τής μπουλντόζας. – Τό μονοπώλιο τής σύγχρονης Τέχνης. – Καλογερίκο έμπορίο	13559
– Άρχη παλαιάς (και σημερινής) Μεσαιωνικής Ιστορίας. – Μη σοβαρό σημείωμα. – Η κόρη θά νίοθετηση τή μητέρα. – Για ποιό «άλφάβητο» μιλάνε; – Ποδόσφαιρο και Έκκλη- σία. – Έπιτέλους μία έκπομπή. – Άσδέστη έκαναν άρχαίο ναό	13653
ΑΚΕΣΑΣ: Τό σνέδριο του Βερολίνου.....	13446
– Η αίματοχυσία των «Εύαγγελικών»	13601
ΑΛΤΑΝΗ: Συμβολισμός του αίσθητου και νοητου κόσμου στα Προπύλαια τής Έπιδαύρου	13175
ΑΜΦΙΚΤΥΩΝ: Άναθεματίζεται ό έλληνικός πολιτισμός στους ναούς τής Έλλάδος (έπιστ.).....	13141
ΑΝΑΛΥΤΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Τό «κενόν» και τό «πλήρες» Σύμπαν	12861
– «Πληροφορία»: μία παράξενη έννοια μέ πολλά πρόσωπα στίς έπιστήμες	13103
– Οί «ιδιαιτέρες» ιδιότητες των αριθμών στην άρχαιοέλληνική και σύγχρονη έπιστήμη	13287
– Άπρογραμματίστα «πειράματα» θεμελιώνουν τήν ύπαρξη «πληροφοριακού αϊθέρα»	13347
ΑΝΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Οί ιστορικές πληροφορίες ότι ό Ίησοϋς ήταν δίδυμος (έπιστ.).....	13462
ΑΣΠΙΩΤΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ό διάλογος για τήν κίνηση των πλοίων τής Θήρας (έπιστ.)	12979
– Οί άρχαίοι Έλληνες γνώριζαν τήν κατεργασία του μεταξιοϋ (έπιστ.).....	13060
– Πλήθος ένδειξεων ότι ήταν Έλληνες οί δημιουργοί των Αιγυπτιακών Πυραμίδων	13511
– Βρέθηκε άγνωστος πλατωνικός διάλογος – Πώς πλαστογραφήθηκε ό Καρτέσιος σέ «Ντέ Κάρε» (έπιστ.)	13538
ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ, Ε.: Τά «παράξενα» του ρόλου του Παύλου και ό έμνημοός τής Ρώμης επί Νέρωνος.....	12939
– Έλληνική και Ίουδαϊκή αντίληψις περί Θεοϋ	13208
– Διάλογος για τή θεϊκή φύση του Ίησοϋ	13671
ΒΑΣΔΕΚΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Δανιή και Γολιάθ.....	13250
ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Ό γαιωδαιτικός τριγωνισμός των πόλεων και των ιερών	

της Μινωϊκής Κρήτης.....	13283
- Μινωϊκή επιγραφή σε κοχλιάριο.....	13501
ΒΑΦΙΝΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Πλήρης εγκατάλειψη του τάφου του Σταφύλου (έπιστ.).....	12821
ΒΟΣΤΙΝΙΩΤΗΣ, Π.: Οι δήθεν 'Αραβικοί' αριθμοί.....	12891
ΓΑΖΗΣ, ΗΛΙΑΣ: Κίνδυνος πλήρους εξαφανίσεως των χελιδονιών (έπιστ.).....	13304
ΓΑΥΡΙΝΙΩΤΗΣ, ΓΡΗΓ.: 'Η Λατινική παρεφθαρμένη διάλεκτος της 'Ελληνικής' (έπιστ.).....	13303
ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: « <i>Mea Culpa</i> » και έλληνισμός.....	12824
- 'Ο διάλογος για τη χρονολόγηση της Προϊστορίας.....	12823
ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: 'Ο Ρωμαίος θεός 'Ιανός ήταν "Έλληνας".....	12876
- «Τα 'Εβραϊκά είναι 'Ελληνικά», το διβλίο του Ι. Γιαχούντα.....	12931
- 'Υποβρύχια έλληνική πόλη 10.000 έτών στον Ειρηνικό.....	13325
- «Τα 'Εβραϊκά είναι 'Ελληνικά», επαλήθευση του Ι. Γιαχούντα.....	13493
- 'Απάντηση στον καθηγητή Μιχ. Δανίκα.....	13538
- 'Αποκρυπτογράφηση της έλληνικής μυστηριακής φράσεως «κόνξ δι πάνξ».....	13603
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Ποιοι επέβαλαν τις ύδρες κατά του 'Ελληνικού Πολιτισμού (έπιστ.).....	13063
ΓΙΑΝΝΙΚΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΣ: «'Ανάποδη» αναστήλωση από την 'Αρχαιολογική 'Υπηρεσία (έπιστ.).....	12818
ΓΙΑΝΝΙΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Οι λέξεις ίστορούν τί εσήμαινε «'Ελλην» (έπιστ.).....	13138
ΓΚΑΡΜΑΤΗΣ, Κ.: Τα σφάλματα των αντιπάλων του Βενιζέλου το 1922 (έπιστ.).....	13299
ΓΛΑΡΟΣ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ: Το Πνεύμα στο δρόμο της άστειότητας.....	13016
- 'Ο ύμνος του έρωτα της ώριμότητας.....	13195
- Προμηθέας, 'Απολλώνιο και Διονυσιακό Πνεύμα.....	13275
- 'Η τέχνη στο Σύμπαν και στις γκαλερί.....	13346
- 'Αρχαία και νεώτερη 'Ελλάδα.....	13448
- Περι έλέγχων των συνειδήσεων.....	13450
- 'Ομορφιά και δογματισμός.....	13521
- 'Η άρχαία τραγωδία σήμερα.....	13569
- «Όταν ποδοπατούν τον πολιτισμό.....	13631
ΓΟΥΔΕΝΤΖΙΚΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: «Οί μοναχοί παρεκάλουν θερμώς τόν 'Οσμάν».....	13145
ΓΟΥΣΙΟΣ - ΠΕΛΑΣΓΟΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Ποιά μουσική είναι έλληνική.....	12950
- Πανεπιστήμιο φερώνυμο ενός σκοταδιστή (έπιστ.).....	13298
ΔΑΝΙΚΑΣ, ΜΙΧΑΗΛ: Οι Μακεδόνες και οί "Έλληνες μεταξύ των περσικών της της Θεσσαλονίκης (έπιστ.).....	12820
- 'Η επίδραση των 'Ελλήνων στην τεχνολογία των Ρωμαίων (έπιστ.).....	13301
-... Και ό «μαϊντανός» της αντιδραστικότητας των καθηγητών των Πανεπιστημίων μας (έπιστ.).....	13490
ΔΑΡΔΟΥΜΠΑΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: 'Η συμμετοχή της πόλεως Πύθιον στον Τρωικό Πόλεμο (έπιστ.).....	13223
ΔΕΠΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Σ' εκείνους που θέλουν νά υπογράψουν.....	12938
ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ-ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ, ΜΑΡΙΟΣ: 'Η άγνωστη ύψηλή κοσμολογική γνώση των 'Ελευσινίων Μυστηρίων.....	12951
- 'Ο άφορισμός της 'Επανάστασεως του 1821 από τό Πατριαρχείο.....	13025
- Γιουγκοσλαβία: 'Η άλλη όψη της.....	13305
- Ποδοσφαιρο, χάντμπολ, χόκεϊ, κρίκετ στην άρχαία 'Ελλάδα.....	13397
- Οι επιστημονικές θεωρίες των άρχαίων 'Ελλήνων για τό φαινόμενο του σεισμού.....	13551
ΔΡΙΖΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: 'Απόψεις άναγνώστη για τά Εύαγγέλια και τόν «Νέον 'Ισμαήλ» (έπιστ.).....	13381
ΔΩΡΙΚΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Τα άρχαία έλληνικά ονόματα της φυλής των 'Αραουκανών της Χιλής.....	12827
- Χιλιάδες άρχαίες έλληνικές λέξεις στη γλώσσα των προκολομβιανών 'Ινκα.....	13671
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, Μ.: Το «Τεστιχονακάν» (Θεότητος Οίκος) των 'Ινκα (έπιστ.).....	13063
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Μία άλλη άλληγορία του μύθου του Δευκαλίωνος (έπιστ.).....	13224
ΕΧΕΤΛΑΙΟΣ: 'Η βαρβαρότητα των ποινών στο Βυζάντιον.....	13123
- Πρός πλήρη καταστροφή των λεόντων της Δήλου (έπιστ.).....	13143
- Νέες αποδείξεις για την πανάρχαια έλληνική κυριαρχία στην 'Αμερική.....	13589

ΖΟΡΜΠΑΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: <i>Ἡ ἐρασμική προφορά τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τοὺς ξένους</i> (ἐπιστ.)	13058
ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ, ΝΙΚΟΣ: <i>Περὶ τῆς δῆθεν προτεραιότητος τῶν Αἰγυπτίων</i>	13291
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΩΜΑΣ: <i>«Κολλέγιο», ὄχι «κολέγιο»</i>	12926
– <i>Τηλεφωνικὴ καὶ γλωσσικὴ ἀνατομία</i>	13530
ΗΣΑΪΑΣ, Χ.: <i>Τὸ ἀγγλικὸ «pull» καὶ οἱ διαφορετικὲς ἐκδοχαὶ λέξεων</i> (ἐπιστ.)	13304
ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝ. - ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: <i>Ἡ ἀρχαιότερη γέφυρα τοῦ κόσμου</i> <i>στὸ «Γκίνες»</i> (ἐπιστ.)	13462
ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: <i>100.000.000 οἱ ἑλληνογενεῖς σὲ ὅλη τὴ γῆ</i>	12927
ΙΑΤΡΟΥ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: <i>Βυζάντιο, «Ἑλληνορθοδοξία» καὶ τὰ «ἀνάθεμα» κατὰ τοῦ</i> <i>Ἑλληνισμοῦ</i> (ἐπιστ.)	13383
ΚΑΖΑΝΑΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: <i>Κριτικὴ: «Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ»</i>	13610
ΚΑΚΟΥΡΟΣ, ΤΙΜΟΛΕΩΝ: <i>Ὁ Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Διονυσιακὸς ἄνθρωπος</i> (ἐπιστ.)	12898
ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: <i>Ὁ γάμος τοῦ Ἐλ. Βενιζέλου μετὰ τὴ σφαγὴ τῆς Σμύρνης</i> <i>(ἐπιστ.)</i>	12979
ΚΑΛΑΡΓΥΡΟΣ, ΙΩΝ: <i>Ὁ κ. Μπέρνς, ὁ ζωολογικὸς κῆπος καὶ μία φιλελληνικὴ</i> <i>συνέντευξη</i> (ἐπιστ.)	13378
ΚΑΝΤΕΡΑΚΗΣ, Ι.: <i>Τὸ πρόδλημα τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου</i> (ἐπιστ.)	13058
ΚΑΠΡΙΝΗΣ, ΣΤΕΡΓΙΟΣ: <i>Ἀπόψεις γιὰ τὸ θέμα Ἑλληνισμὸς - Χριστιανισμὸς</i> (ἐπιστ.)	13140
ΚΑΡΒΕΛΑΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: <i>Πῶς διδάσκεται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα στὴ Μολδαβία</i> (ἐπιστ.)	12818
ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: <i>«Γαλλικὸ μέτρο» καὶ διαστάσεις στὴν Ἀκρόπολη</i>	12869
– <i>Ὁ διάλογος γιὰ τὸν τετραγωνισμὸ τοῦ κύκλου</i>	12959
– <i>Οἱ ὀνομασίαι τῶν φοινικικῶν γραμμάτων</i>	13051
– <i>Τὸ ὥρολόγιον τοῦ Ἀνδρονίκου</i>	13251
– <i>Ἐνα ἰδανικὸ γιὰ σήμερα ἀρχαῖο ἡμερολόγιο</i>	13369
– <i>Ἐνιαία ἢ Ἑλληνικὴ Γραφή</i>	13385
– <i>Λέξεις τῆς Μ. Ἀσίας στὴ Σουηδία</i> (ἐπιστ.)	13540
– <i>Τὰ Ἀσκληπιεῖα τῆς ψυχροσωματικῆς ἱατρικῆς</i>	13643
– <i>Ἰδανικοῦ ἡμερολογίου συνέχεια</i>	13691
ΚΑΤΑΝΟΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: <i>Ἡ «εὐφνῆς» τεχνολογία τῶν ὀρυχείων Λαυρίου</i>	13083
ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: <i>Ἡ «γεωμετρία» τῶν σπειρῶν τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ</i>	13361
– <i>Ἡ κατασκευὴ τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ</i>	13431
– <i>Οἱ «Ἀρετόα» τῆς Νήσου τοῦ Πάσχα</i>	13685
ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: <i>Κινηματογράφος καὶ πληροφορικὴ στὴν ὑπηρεσία</i> <i>τοῦ ἐξουσιασμοῦ</i> (ἐπιστ.)	13457
ΚΟΡΔΑΚΗΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ: <i>Μία προσπάθεια Ἑλλήνων τοῦ Καναδά: «Hellenism Net»</i> <i>(ἐπιστ.)</i>	13299
ΚΟΡΔΕΛΛΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: <i>Ἡ ἐξελληνιστὴς τῆς ξένης ὁρολογίας στὴν τηλεόραση καὶ τὸν</i> <i>κινηματογράφον</i> (ἐπιστ.)	13227
ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: <i>Ἀνθρώπινες πατημασιὲς 50.000 ἐτῶν</i>	12847
– <i>Πρωτοφανὲς σαπίλα στὰ Πανεπιστήμια</i>	12903
– <i>Ἡ ποδοπάτηση τοῦ Σήμερα ἀπὸ τὸ Αὔριο</i>	13031
– <i>Συνέντευξη τοῦ κ. Βύρωνος Πολύδωρα</i>	13113
– <i>Ἡ «κόλασις» καὶ ἡ «ἀκολασία» τῆς γνώσεως</i>	13193
– <i>Κινήσεις γιὰ ἐπιδίωξη τῆς Μουσικῆς μας</i>	13197
– <i>Νέα τάξεις ἐξουσιασμοῦ</i>	13201
– <i>Υπόβαθρον τῆς μουσικῆς ὄλων τῶν λαῶν ἀποτελεῖ ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσικὴ</i> <i>(Συνέντευξη τοῦ μουσικοῦ Δ. Παπαποστόλου)</i>	13229
– <i>Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Ὁμογένεια</i>	13419
– <i>Ἡ παλαιότερα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτέλους στὴ Ρηγίλλης</i>	13440
– <i>«Εἶναι ἐγκληματικὸ νὰ ἀποκρύπτεται, ὅτι τὸ Βυζάντιο ἦταν ἀνθελληνικὸ»</i> <i>(Συνέντευξη τοῦ Μ. Πλωρίτη)</i>	13471
– <i>Βυζαντινοκρατεῖται ἡ σημερινὴ Ἀνώτατη Μουσικὴ μας Παιδεία</i> <i>(Συνέντευξη τοῦ Γ. Λεωτοάκου)</i>	13577
– <i>Ἀναδιώνουν οἱ Πυθικοὶ Ἀγῶνες τὸ ἔτος 2000 στοὺς Δελφοὺς</i>	13581
– <i>Ἡ Εὐρώπη ὑπὸ τὴς ΗΠΑ δὲν ἔχει μέλλον</i>	13647
– <i>Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου</i>	13693

ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: «Καθένας έχει το δικαίωμα... να επικρατήσει μία διεθνής τάξη».....	12825
- 'Η αρχαία καθαρισ, ή τηλεόραση, ό Ντασσέν και ό 'Αγγελόπουλος.....	12855
- 'Η τηλεόραση και ό Διόνυσος.....	12946
- 'Η «Μεγάλη 'Ιδέα», ή ιδεολογία που έθαψε τόν 'Ελληνισμό.....	13017
- Βιάγκρα και Έλλειμμα πολιτισμού.....	13121
- 'Ο άνθελληνισμός στο Βυζάντιο και τó Σχίσμα.....	13123
- Τó ψυχροράγημα του Βυζαντίου.....	13145
- Μέσφ 'Αράδων τής 'Ισπανίας πέρασε ό 'Ελληνικός Πολιτισμός στην Εύρώπη.....	13421
- 'Ο κατατρεγμός τών 'Ελλήνων στο ύστερο Βυζάντιο και ό Γ. Πλήθων.....	13523
- Στρεβλώσεις του αρχαίου δράματος σήμερα.....	13569
- 'Η 'Ελληνική διεθνής γλώσσα στην Τουρκοκρατία.....	13547
- 50 χρόνια μετά τόν 'Εμφύλιο.....	13630
ΚΟΥΝΤΑΚΗΣ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ: 'Η ήμερομηνία του γάμου του 'Ελ. Βενιζέλου (έπιστ.).....	13298
ΚΟΥΣΟΥΝΕΛΟΣ, Γ.: Οί όρθοι τύποι του παρατατικού ώρισμένων ρημάτων (έπιστ.).....	12902
ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Οί έπιστήμες υπό τó φώς του 'Ομήρου.....	13005
- Τó 7320 άρχισαν οί 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες.....	13083
- 'Ο 'Ιησούς γενήθηκε τó 6 π.Χ.....	13657
ΚΡΟΝΙΔΗΣ, ΔΙΟΜΗΔΗΣ: 'Αγνωστες ελληνικές λέξεις από τó 'Ικόνιο τής Μ. 'Ασίας (έπιστ.).....	13223
Παρεφθαρμένες αρχαίες λέξεις στην Καπαδοκία (έπιστ.).....	13544
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ: Τó επίθετο «Βόρειος» είναι γεωγραφικός ή πολιτικός όρος (έπιστ.).....	13139
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Κ.Χ.: «Μεα Culpa» και 'Ελληνισμός.....	12824
- 'Η 'Ελληνική κοσμοθέση και οί έξ 'Ανατολών θρησκείες (έπιστ.).....	13618
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΣ: 'Η προβολή τής (άληθινής) 'Ελληνικής 'Ιστορίας στο Διαδίκτυο (έπιστ.).....	13143
ΛΑΖΑΡΗΣ, Ι.: Πυροβολισμοί και μαντρί σε αρχαιολογικό χώρο.....	13543
ΛΑΖΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Διάλογος για τόν 'Ηρώνα 'Αλεξάνδρεα.....	13627
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι.: Για ποιόν 'Ελληνοχριστιανισμό μιλάμε;.....	12816
- Πικρή αίσθηση.....	12886
- 'Η Μεγάλη 'Ιδέα του σημερινού 'Ελληνισμού.....	12976
- Τó σκονί και τó σκυλί.....	13056
- Διεθνο-εθνικιστικές σφαγές.....	13136
- Πρωτοφανές: 'Απόλεμη ή 'Εξουσία.....	13216
- Τά γαλαζόμαντρα πλοκάμια.....	13296
- 'Ο Κύριος τών Δυνάμεων και ή θεά 'Αλήθεια.....	13376
- 'Η 'Αλήθεια, ή Δύναμη και ό Νέος Μεσαίωνας.....	13456
- 'Η άναχρονολόγηση τής Προϊστορίας.....	13210
- Τó ψευδοδίλημμα.....	13536
- «'Ιστορία»: μιά τεράστια άπάτη.....	13616
ΛΕΙΒΑΔΑΣ, ΠΑΝΤ.: Πολιτισμός 500.000 ετών στο Σπήλαιο Κεφαλληνίας; (έπιστ.).....	13303
ΛΕΝΤΖΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Καταστρέφεται για 22 έκ.τ. όρχ ή «Παλαίστρα» του 'Αριστοτέλους (έπιστ.).....	13220
ΛΟΥΔΑΡΟΣ, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: Τά αρχαία κύρια όνόματα έκφράζουν τις ιδιότητες τών προσώπων (έπιστ.).....	12820
- Τó εύχολόγιο ενός καλού αλλά άπραγου 'Ελληνα (έπιστ.).....	13144
ΛΥΡΑΣ, Θ.: Δέν άλληλομυσούνται οί λαοί 'Ελλάδας - Τουρκίας (έπιστ.).....	13539
ΜΑΜΑΝΕΑΣ, ΜΑΡΙΟΣ: Διαστρέβλωση αρχαίων έννοιών από χριστιανούς.....	12841
- Κατέρρευσε ό «Τάφος του Μεγ. 'Αλεξάνδρου» στην όαση Σίονα τής Αιγύπτου.....	13035
- 'Όταν ό «Δαυλός» επικηρύσσεται ως αίρεση.....	13091
- 'Η 'Ελληνική Μουσική στον κόσμο.....	13131
- 'Ηθός πανεπιστημιακού «ταγού».....	13173
- Οί νέγροι 'Εβραίοι τής άφρικανικής ζούγκλας, τó DNA του 'Ααρών και ή άπάτη του 'Αφροκεντρικού τερατολογήματος (Συνέντευξη τών Ε. Σπανδάγου - Ν. Πουλιανού).....	13337
- Οί νοστιμιές και οί λεπτές γεύσεις τών προκλαστικών προγόνων μας.....	13479
- 'Η άναδίωξη τών Δελφικών 'Εορτών.....	13641
- «'Ο κύκλος τής Σελήνης».....	13699

ΜΑΡΓΕΤΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: 20.000 οί 'Αθηναίοι ἐπὶ Κέρκωπος.....	12989
- Οἱ πρῶτοι ἀνατόμοι καὶ ὁ Δημόκριτος.....	13169
- 'Αποδείξεις ὅτι ὁ Χρυσὸς 'Αριθμὸς εἶναι ἀσύμμετρος (ἐπιστ.).....	13378
ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ: Πῶς οἱ ἀρχαῖοι 'Ελληνες διέπλεαν τὸν Εἰρηνικό.....	13682
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: 'Η γενοκτονία 500.000 'Ελλήνων ἀπὸ 'Εβραίων (ἐπιστ.).....	13142
ΜΗΤΣΙΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: 'Ο 'Ιουλιανὸς καὶ μία κινηματογραφικὴ ταινία.....	12971
- 'Ιουλιανός, Παῦλος, Δωδεκάθεο, Χριστιανισμός (ἐπιστ.).....	13222
- 'Υπολειπόμενα τὰ Σαββατοκύριακα τὸ 'Εθνικὸ Μουσεῖο (ἐπιστ.).....	13544
ΜΠΕΛΤΣΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: 'Αγνωστες ἐλληνικὲς λέξεις στὰ ἀγγλικά λεξικά (ἐπιστ.).....	13459
ΜΠΕΞΗΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ: Τὸ θέατρο γεννήθηκε στὴν Κρήτη.....	12883
- Μεταλλουργία στὴν 'Ελλάδα ἀπὸ τὸ 5.500 π.Χ.....	12919
ΜΠΙΚΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Γιὰ τὴ διεθνή προπαγάνδα: Μακεδονία = μόνον Σκόπια (ἐπιστ.).....	13463
ΜΠΙΣΚΑ, ΝΑΝΣΥ: 'Ενα μουσεῖο Κύπρου στὴς ΗΠΑ.....	12843
- 'Αποκαλυπτικὴ συνέντευξη τοῦ 'Ιακώβου.....	12835
- 'Ενας Χιώτης ὁ «ἐγκέφαλος» τῆς ΝΑΣΑ.....	12911
- 'Ενας Κύπριος διομήχανος ὑψηλῆς πολεμικῆς τεχνολογίας στὴς ΗΠΑ.....	12923
- Παγκόσμιος 'Ελληνικὸς Πολιτισμός: Τὸ ὄραμα τοῦ 'Ιδρύματος 'Αλ. 'Ωνάσης.....	12993
- Συνέντευξη τῆς 'Εβραίας ἐλληνίστριας Μ. Λέφοβιτς.....	13065
- 'Η νέα «Βιβλιοθήκη 'Αλεξανδρείας» καὶ τὸ «Πανεπιστήμιο 'Αλεξάνδρου».....	13153
- Οἱ "Ελληνες ὑπῆρχαν στὴν 'Ελλάδα ἐδῶ καὶ 700.000 χρόνια.....	13163
Συνέντευξη τοῦ πρέσβου Νικόλας Μπέρνς.....	13203
- Οἱ ἀντιλήψεις τῆς ἐπιστήμης γιὰ τὸν 'Ιησοῦ. (Συνέντευξη τοῦ καθηγητῆ Γ. Ζερβού).....	13263
- «Δὲν ὑπάρχει ἐλληνικὸ "λόμπυ" στὴς ΗΠΑ» (Συνέντευξη τοῦ προέδρου τοῦ Ε.Σ.Ε.).....	13311
- 'Η παγκόσμια ἐλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ (Συνέντευξη τοῦ καθηγητῆ Ε. Βαράμνη).....	13405
- Μέσω Σ.Α.Ε. ἡ 'Εκκλησία καὶ τὸ Κράτος ἐπιχειροῦν τὸν ἔλεγχο τῆς 'Ομογένειας.....	13411
- 'Ο καθηγητὴς Γιόζεφσον μιλά γιὰ τὴν ἐλληνικότητα τῶν γλωσσῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ.....	13483
- 'Ο 'Αλκμάν τὸν 7ο π.Χ. αἰῶνα μίλησε γιὰ τὴ θεωρία τῶν «'Οπῶν τοῦ Σύμπαντος».....	13561
ΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΑΝΑΣΗΣ: Σέξυ σύμβολα χαναναϊκῆς γραφῆς.....	13108
- 'Η «ὁμάδα Ε» ἢ «ὁμάδα Μ» (καὶ τὸ «νοσοκομεῖο» τοῦ π. Μεταλληνού).....	13247
- Οἱ 12 Διαβολοθεοί.....	13428
- 'Ινδοευρωπαϊκὴ fiction.....	13599
- Ξύλινα θαύματα.....	13689
ΝΑΥΠΛΙΩΤΗΣ: Μουσεῖο Χίου: Τὸ νέο «Γεφύρι τῆς 'Αρτας» (ἐπιστ.).....	12981
ΝΙΕΤΟΥΠΣΚΙ, ΝΑΝΣΥ: 'Υπατία ἢ 'Αλεξανδρινή.....	13187
ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΞΕΝΟΦΩΝ: Σατανᾶς, Γιαχβέ: τὰ «οὐκ ἄνεν» τοῦ Χριστιανισμοῦ (ἐπιστ.).....	13542
ΝΟΚΑΣ, Ν.: Τὸ σύμβολο τοῦ σταυροῦ στὴν «προϊστορικὴ» Βοιωτία (ἐπιστ.).....	12822
ΝΤΟΝΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: 'Η ἐπίδραση τοῦ 'Ελληνικοῦ Πολιτισμοῦ στὴν Εὐρώπη (ἐπιστ.).....	13224
ΠΑΛΑΙΣΤΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ: Μνηναῖοι στὴ Γερμανία τὸ 1600 π.Χ.	13360
ΠΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΠΕΣΣΥ: 'Ο Διόνυσος καὶ ὁ Στάφυλος στὴ νήσο Σκόπελο (ἐπιστ.).....	12821
ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ, ΚΥΡ: Φωτεινὰ σημάδια στοὺς "Ελληνες τῆς Βόρειας 'Αμερικῆς (ἐπιστ.).....	13064
ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, ΧΡ.: Τὸ ἄγαλμα στὴν πλατεία τῆς 'Ελλάδος στὴν 'Αργεντινὴ (ἐπιστ.).....	13618
ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Γιατί δὲν ἀντέδρασε ὁ 'Αλ. 'Υψηλάντης.....	12961
- 'Ελληνικὸς Διαφωτισμὸς καὶ 'Εκκλησία.....	13234
- Γεώργιος Καστριώτης - Σκεντέρμπεης.....	13357
- Οἱ ἐλληνικὲς προεπαναστατικὲς ἐφημερίδες στὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα.....	13699
ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: 'Η πέτρινη πολυθρόνα τοῦ Κολοκοτρώνη στὴν Τρίπολη (ἐπιστ.).....	12980
- 'Η σπηλιὰ καὶ ἡ δρύση τοῦ Κατσαντώνη στὰ "Αγραφα (ἐπιστ.).....	13618
ΠΑΠΠΑΜΙΧΟΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ: 'Ο διάλογος γιὰ τὴν ταύτιση τῆς 'Ομηρικῆς 'Ιθάκης (ἐπιστ.).....	13061
ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ, ΟΔΥΣΣΕΥΣ: 'Ενας Εὐρωπαῖος «'Ιουλιανός» τοῦ 11ου αἰῶνος (ἐπιστ.).....	13461
ΠΑΥΛΗΣ, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: Δηλώνει βέβαιος (!) ὅτι τὰ σχολικὰ βιβλία θὰ ξαναγραφοῦν (ἐπιστ.).....	13380
ΠΑΥΛΟΥ, ΚΩΣΤΑΣ: Ποιοὶ ἐκλέψαν τὸ χρυσὸ στεφάνι ἀπὸ τὸ Μουσεῖο; (ἐπιστ.).....	13458
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ: Γιὰ τὴν ἀναβίωση τῶν 'Αγώνων στὴν 'Ολυ-	

μπία (ἐπιστ.)	13218
ΠΕΡΓΑΜΑΛΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Παγκοσμιοποίηση και πανανθρώπινη ελληνικότητα (ἐπιστ.).....	13090
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Ὁδηγῶ καὶ σὲ σκέπτομαι	12868
- Φταῖνε οἱ συγκυρίες.....	12922
- Ἡ περιπέτεια τῆς Κίθωτου «μας»	13004
- Ἀθηναϊκὸς ἥρωισμός.....	13082
- Κερδοφόροι «συγγραφεῖς».....	13200
- Ἀναμνήσεις.....	13290
- Πατριάρχης ἐν Ἑλλάδι.....	13324
- Ὅταν ἡ φωτιὰ εἶναι μανῆρη	13408
- Ἡ κοπανιστὴ καὶ ὁ κόπανος.....	13500
- Ἡ «ὀξεία» καὶ ἡ «ψιλεῖα».....	13586
- Ποιοὶ θὰ πληρώσουν;.....	13626
ΠΕΠΠΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Τουλάχιστον νὰ μποροῦν οἱ μαθητὲς Λυκείου νὰ συλλαβίζουν (ἐπιστ.)	13382
- Ἡ «Γιορτὴ τοῦ Πολυτεχνείου»	13545
ΠΛΑΣΣΑΡΑ, ΚΑΤΕΡΙΝΑ: Ἐκτροπὴ ποταμοῦ ἀπὸ Μυκηναίους.....	13317
- Ἐπιζοῦν φυλὲς κατοικιδίων ζώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας.....	13391
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ, ΜΙΧΑΗΛ: Ἄς ἐγγραφοῦν τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σὲ κασσέτες (ἐπιστ.)	12978
ΠΟΛΙΤΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ: ΗΠΑ, Εὐρώπη καὶ Ἑλληνοτουρκικά (ἐπιστ.)	13282
ΠΟΥΛΟΣ, Φ.: Ἡ πρόταση τοῦ ὁρος Ἑμμ. Λουδάρου γιὰ τὴν ἰδρυση «Ἑλληνίδος πόλεως» (ἐπιστ.).....	13542
ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: Κυτὰ ἢ ὄχι ὁ Χριστιανισμός τις ἐπιθυμίες (ἐπιστ.)	12982
ΡΟΥΣΣΟΣ, ΜΑΝΘΟΣ: Γιατί τοποθετήθηκε ἡ κατοικία τῶν Θεῶν στὸν Ὀλυμπο (ἐπιστ.).....	13064
ΡΟΥΦΑΝΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Παραπεταμένος καὶ παραχωμένος ἰωνικὸς κίων στὴν Καισαριανή (ἐπιστ.).....	13302
ΣΑΒΒΙΔΗΣ, ΛΑΖ: Τὸ πανάρχαιον Παγκράτιον (ἐπιστ.).....	13218
ΣΑΡΑΝΤΟΣ, ΠΑΝ: Ἰλπίας ὁ Ἥλειος.....	12853
- Φιλόλαος.....	12969
- Ἀρχύτας.....	13033
- Σωκράτης.....	13111
- Πλάτων.....	13185
- Ἀριστοτέλης.....	13261
- Εὐκλείδης.....	13355
- Ἀρχιμήδης.....	13409
- Ἡρῶν ὁ Ἀλεξανδρέας.....	13491
- Προπαγανδίζεται ἡ φωνητικὴ γραφὴ καὶ τὸ Λατινικὸ Ἀλφάβητο στὰ Α.Ε.Ι.	13503
- Ἡρόδοτος.....	13587
- Διάλογος γιὰ τὸν Ἡρώνα τὸν Ἀλεξανδρέα.....	13627
- Θουκυδίδης.....	13655
ΣΑΡΩΘΡΟΝ: «Τὸν ἀγκαλιάζω γιὰ νὰ τὸν πνίξω».....	12832
- Οἱ δεκατρεῖς ἐντολές.....	13050
- Μὲ τὰ (σπασμένα) φτερά τῆς Ρωμοσύνης.....	13072
- Ἀστοκαπιταλομαρξιστικὴ αὐλὴ.....	13172
- Φοίνικες στὴν Κύπρο.....	13286
- Παλαιοδιαθητικὸς μαραθῶνιος.....	13336
- Ἐρήμην τοῦ Γιαχδέ.....	13404
- Ἑλλανοδίχης μὲ ράσα.....	13464
- Ραββῖνοι καὶ Δαρβῖνοι.....	13568
- Οἱ σταυροφόροι μὲ τὰ σαρανταπεντάρια.....	13669
π. ΣΚΟΡΔΑΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ: Ἡ αἰμάσσουσα Ἐκκλησιαστικὴ Δικαιοσύνη.....	12967
- Ἡ καύση τῶν νεκρῶν.....	13041
ΣΟΥΓΛΕΡΗΣ, ΔΗΜ.: Ἡ ἐξοδος ἀπὸ τὰ σπῆλαια μετὰ τὸν κατακλυσμὸ (ἐπιστ.)	13144
ΣΠΥΡΗΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ: Ἐδραιοφονικὴ προπαγάνδα στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ΜΜΕ (ἐπιστ.).....	13059
ΣΤΡΑΤΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ἰπποκράτης: συνεχιστὴς καὶ ὄχι «πατέρας» μιᾶς λαμπρῆς ἱατρικῆς παραδόσεως	13093
- Ἡ λαμπρὴ προῖποκρατικὴ ἱατρικὴ (Β').....	13239

ΣΥΡΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: 'Ο «ύποκειμενικός χρόνος» του 'Ηρακλείτου και ή εφαρμογή του στην Κβαντική θεωρία	13043
- 'Η έννοια του «καιρού» των 'Ελλήνων φιλοσόφων και ή κβαντική θεωρία	13277
- 'Η έννοια του «νυν» στον 'Αριστοτέλη	13443
- Δέν υπάρχει χρόνος χωρίς παρατηρητή	13467
- Χρόνος: τὸ ἀνύπαρκτο «φάντασμα»	13688
ΣΩΤΗΡΙΟΥ - ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΑΝ.: 'Η κλοπή του έργου του Καραθεοδωρή από τον Αϊνστάιν (έπιστ.)	13463
TENTZERΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: 'Η επίδραση του 'Ελληνικού Πολιτισμού στην Ενώπη (έπιστ.)	13224
ΤΖΑΚΟΣ, ΧΡ. Ι.: 'Ο διάλογος για την 'Ομηρική 'Ιθάκη (έπιστ.)	13162
ΤΖΟΥΝΑΚΟΣ, ΠΛΑΤΩΝ: Πώς ο Πλάτων έκαψε τα ποιήματά του (έπιστ.)	13460
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, Γ.: 'Εξειδίκευση και «πολλά λεφτά» ή μεράκι και ένθουσιασμός; (έπιστ.)	13303
ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ, ΑΘΑΝ.: Φεντερίκο Σαγρέδο, ο 'Ελληνας	13371
ΤΣΑΜΑΛΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Οί όροι «φράκταλ», «ξερόνιο», «πληροφόρόνιο» κ.λπ. (έπιστ.)	13219
ΤΣΑΜΟΥΤΑΛΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ: Οί αριθμοί του Π σε μία αρχαιοελληνική ρήση (έπιστ.)	13379
ΤΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΧΑΡΑ: Agia Grafi, Kaitihitiko, Eporia gr.	13418
ΤΣΙΝΑΣ, ΠΑΝΟΣ: 'Η όηθεν εὐλόγηση της 'Επανάστασης στην 'Αγ. Λαύρα (έπιστ.)	12898
- Δογματισμός και ελευθερία 'Ελλάδα	12983
ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΤΕΛΙΟΣ: 'Απορίες άναγνώστη για ιστορικά - πολιτικά γεγονότα (έπιστ.)	13301
ΤΣΙΤΣΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τι διδάσκεται στα σχολεία, ότι δυσαρεστεί τον Κύριο (έπιστ.)	13620
ΦΑΚΟΣ, Γ.Β.: 'Ο 'Ελληνικός Στρατός διδάσκει τον 'Αφροκεντρισμό (έπιστ.)	13618
ΦΙΛΙΠΠΑΣ, ΑΛ.: 'Ο διάλογος για την ταύτιση της 'Ομηρικής 'Ιθάκης (έπιστ.)	12901
ΦΙΩΤΟΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ, ΙΑΠΕΤΟΣ: 'Ο ξένος θεός που θέλει τούς 'Ελληνες δούλους (έπιστ.)	12902
ΧΑΛΕΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: 'Η πρόταση του όρος 'Εμμ. Λουδάρου για την ίδρυση 'Ελληνίδος πόλεως (έπιστ.)	13541
ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, Κ.: Τα αρχαία ελληνικά κύρια όνόματα της φυλής των 'Αραουκανών της Χιλής	12827
- Χιλιάδες αρχαίες ελληνικές λέξεις στη γλώσσα των προκολομβιανών 'Ινκα	13671
ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Τὸ επίσημο όργανο της 'Αρχιεπισκοπής 'Αμερικής (έπιστ.)	12901
- Τι γίνεται στις 'Ορθόδοξες 'Εκκλησίες των ΗΠΑ (έπιστ.)	12981
- Τὸ Οικουμενικό Πατριαρχείο και ή 'Επανάσταση του 1821 (έπιστ.)	13222
- Γιατί ο χριστιανισμός δέν κατήργησε την 'Ελληνική Γλώσσα (έπιστ.)	13618
ΧΑΤΟΥΝΙΔΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: 'Η «κάθαροι» στις ταινίες του Θ. 'Αγγελόπουλου (έπιστ.)	12978
ΧΟΥΣΟΣ, Γ.: Τὸ χάσμα μεταξύ γνώσεως και πραγματικότητας	13039
ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΥΘΥΜΙΟΣ: Διάλογος για τὸ Παγκράτιον (έπιστ.)	13457
Ω.: 'Υπουργείο Πολιτισμού, λίγα λόγια	12860
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: A.D. Trendall, Κυρ. Βελόπουλος	12891
- Κυριάκος Μαντζιδής, Χριστόφορος 'Αγριτέλλης, Γιάννης 'Αγγελάκας	12971
- 'Ελληνισμός Χριστιανισμός στο Βυζάντιο, Ιωάννης Λυριτζής, Μ. 'Ανγκολντ, Πήτερ Λόκ, 'Ιγνάτιος 'Αλεξίου	13051
- Σ. Δωρικός - Κ. Χατζηγιαννάκης, Γ. Μουστάκης, F. Mc Donald, K. Κάσης	13131
- David Duncan, Θανάσης Κωστάκης, Α. Μπεναρδής-Κ. Σπίνος, Ιωάννης Μάργαρης Γιώργος Γκίκας	13210
- Carola Reinsberg, 'Ελένη Κούγκου, Γιάννης Κορίδης, Ria Music	13291
- Λάμπρος Ντόκας, Βαγγέλης Σπανδάγος, Δ. Τσάκωνας	13371
- Κων. Γεωργακόπουλος, 'Εμμ. Γ. Καραμανώλης, R. Flaceliere, Κων. Χ. Κωνσταντινίδης, Ζάν Κλώντ Πουρσά	13450
- Χαράλαμπος Αθ. Μπαττάς, Λάμπρος Ντόκας (II), 'Ομηρος 'Ερμίδης, Γιώργος Πετρόπουλος	13530
- Ν. Γκόσδας, Χ. 'Αργυροπούλου, Γιώργος Τσαγκάρης, Λάζαρος 'Αρσενίου, Α. Χοροσκέλης	13613
- Μάρτιν Νίλσεν, Εὐγενία Μανωλίδου, 'Εγκυκλοπαίδεια «'Ηλιος», 'Αννα Παλιουδάκη, Δήμος Δομοκού	13699